

ICCI

Integral Coastal Conservation Initiative

LIFE – NATURE

DERDE INTERIM RAPPORT 1 december 1998 – 1 december 1999

AMINAL afdeling Natuur, BMM
Belgische Natuur- en Vogelreservaten vzw & WWF

**Samenvatting van de
belangrijkste resultaten en de
ervaringen die opgedaan werden**

Samenvatting van de belangrijkste resultaten en de ervaringen die opgedaan werden

I. Uitvoering project deel land

1.1. Beheersplanning

Het beheersplan voor het Vlaams natuurreservaat "Hannecartbos" in het kader van een gebiedsvisie voor het Ter Yde-duinencomplex, te Oostduinkerke (Koksijde) werd bij ministerieel besluit van 10 juni 1999 goedgekeurd. Het betreft een qua wetenschappelijke grondslag uitmuntend document.

Doorgaans worden de beheersplannen die uitbesteed werden aan de Universiteit Gent gekenmerkt door de heel grote wetenschappelijke degelijkheid van hun beschrijvend en interpretatief luik, doch door een zekere vaagheid inzake concrete uitvoeringswijze van de voorgeschreven beheersopties. Daarentegen zijn beheersplannen en gebiedsvisies die uitgewerkt worden/werden door studiebureaus, zoals bvb het inrichtingsplan voor het Vlaams natuurreservaat "Belvédère" dat uitgewerkt werd door het adviesbureau Econnection cvba, veel concreter en meer uitvoeringsklaar qua beheersmaatregelen, maar zijn zij qua beschrijvend luik wetenschappelijk minder nauwkeurig.

Beide ervaringen leren ons dat het aangewezen is dat de wetenschappelijke nauwgezetheid van de universiteit wordt gecombineerd met de praktijkgerichtheid van de studiebureaus. Een optimaal beheersplan zou wellicht uitgewerkt worden door een multidisciplinaire ploeg van enerzijds wetenschappers verbonden aan een universiteit en anderzijds technici verbonden aan een studiebureau. Bovendien moet in de overeenkomsten die tussen het Vlaams Gewest en de opdrachthouders worden afgesloten een meer nauwkeurige beschrijving van de opdracht worden gemaakt, o.a. moet contractueel opgelegd worden dat het beheersplan ook een precieze omschrijving van de technische uitvoeringswijze van de voorgeschreven inrichtings- en beheersmaatregelen omvat.

1.2. Niet-terugkerend biotoopbeheer

1.2.1. Ontginning van struweel en van exotenaanplantingen

In 1997 en 1998 werden in het kader van het LIFE nature-project ICCI in de Vlaamse natuurreservaten "De Westhoek" (De Panne), "De Houtsaegerduinen" (De Panne) en "Ter Yde" (Koksijde, Oostduinkerke) in totaal reeds 28,5 ha Duindoornstruweel en exotenaanplantingen ontgonnen. Tijdens het najaar 1998 bleek dat die ontgonnen terreinen een vrij intensieve nazorg qua opruiming en vooral bestrijding van heruitlopen van stamvoet- en wortelopslag vergden. Er werd dan ook beslist in de loop van 1999 voorlopig geen nieuwe grootschalige ontginningen aan te gaan, maar onze inspanningen te concentreren op de nazorg van de reeds ontgonnen terreinen (zie de "Gedetailleerde beoordeling m.b.t. de doelstellingen, acties en werkplan voorzien in het project"). Op de in 1998 ontgonnen zone in de noordelijke beweidingseenheid van het Vlaams natuurreservaat "De Westhoek" verschenen tijdens het vegetatieseizoen 1999 o.a. *Parnassia* (*Parnassia palustris*) en Moeraswespenorchis (*Epipactis palustris*), twee doelsoorten van het habitat-doeltype "Vochtige duinvallei".

Wel werd een voorgenomen laatste grootschalige ontstruweling voorbereid door het volgens een dambordpatroon van 50 meter op 50 meter openklepelen van gangen doorheen dichtgesloten Ligusterstruweel. Op die manier wordt een beter beeld verkregen

van de topografie van het te ontginnen terrein en kan de voorgenomen ontginning beter (fijner) afgestemd worden op de potenties voor natuurherstel die het terrein vertoont. Deze ontstruweling, die betrekking heeft op een oppervlakte van ongeveer 3,5 ha, zal pas in september 2000 uitgevoerd worden.

1.2.2. Afbraak van de oude Marinebasis ten behoeve van het herstel van het complex van slik, schor en duin langs de oostelijke oever van de IJzermonding

De openbare aanbesteding van de afbraak van de gebouwen en wegenissen vond plaats op 21 juni 1999. Op 1 september 1999 verleende de gemachtigd ambtenaar een stedenbouwkundige vergunning voor de afbraak van de wegenissen en van alle gebouwen, ondanks het verzet van de Stad Nieuwpoort tegen de afbraak van een van de oude Marinebasisgebouwen. De uitvoerige en degelijke motivering van de slopingsvergunning maakte echter het verzet van de Stad Nieuwpoort vrij uitzichtloos. De Stad Nieuwpoort liet dan ook haar verzet tegen de afbraak van één van de gebouwen varen en op 13 september 1999 werden de slopingswerken aangevangen met de nodige aandacht in de Vlaamse media. De eigenlijke afbraakwerken werden voorafgegaan door de verwijdering van asbest en van de uit transformatoren uitgelekte askarell (dat dioxine en PCB's bevat). De afbraakwerken moeten op 11 december 1999 afgewerkt zijn en opgeleverd worden. De ontmanteling van de dokken en de kaaien zal in de loop van 2000 openbaar aanbesteed, vergund en uitgevoerd worden.

1.3. Terugkerend biotoopbeheer

De begrazing door runderen en pony's in het Vlaams natuurreservaat "De Westhoek" levert bevredigende resultaten op: de ruige kapvlaktebegroeiing wordt geleidelijk omgezet tot kortgrazige graslanden en het dichtgesloten struweel wordt opengerukt tot een mozaïekvegetatie van struweel met talrijke paadjes.

De verwijdering van 10 ha abelen- en populierenaanplantingen in de Houtsaegerduinen heeft geleid tot een gevoelige wijziging in het begrazingsgedrag van de ezels. Verdere opvolging is noodzakelijk om tot conclusies omtrent de ezelbegrazing te kunnen komen.

De begrazingsdruk van 6 en 5 schapen in de duinen van respectievelijk "Ter Yde" en "De IJzermonding" bleek te laag om merkbare effecten op de vegetatiestructuur te verkrijgen. Er werd beslist tijdens het winterhalfjaar 1999-2000 in "Ter Yde" 14 schapen en in "De IJzermonding" 10 schapen in te scharen. In "Ter Yde" werden de schapen vanaf 1 september 1999 ingeschaard en in de duinen van "De IJzermonding" zullen de schapen pas na de beëindiging van de slopingswerken (januari 2000) ingeschaard worden.

In het natuurreservaat "Belvédère" bleek de begrazingsdruk van slechts twee Schotse hooglandrunderen over een oppervlakte van ongeveer 7 ha veel te laag om de biomassaproductie van deze vrij productieve graslanden in toom te houden. Het gebied moest in de loop van de maand augustus 1999 gemaaid worden. In de toekomst zal overgeschakeld worden naar een hooiweidebeheer, waarbij de graslanden zullen gemaaid worden in de tweede helft van juli en na teruggroei van het gras zouden onderworpen worden aan seizoensbegrazing met een veedichtheid van 2 tot 3 grootvee-eenheden per hectare. Als in te scharen vee wordt geselecteerd voor het Westvlaams rood rundveeras, een traditioneel en bedreigd runderras dat zeer geschikt blijkt te zijn voor de begrazing van poldergraslanden. Dit ras bewees haar nut bij het begrazingsbeheer van de zilte poldergraslanden van het Vlaams natuurreservaat "De Kleiputten van Heist", te Knokke-Heist. De twee Schotse hooglandrunderen zouden in de loop van de winter 1999-2000 overgebracht worden van "Belvédère" naar het natuurreservaat "De Westhoek".

1.4. Wetenschappelijke monitoring van het beheer

Het door de Universiteit Gent, Laboratorium Plantkunde, uitgevoerd wetenschappelijk onderzoeksproject "Monitoring van de effecten op vegetatie, flora en fauna van het beheer in de natuurreservaten en gewestelijke domeinen langs de Vlaamse kust" werd in november 1999 gefinaliseerd (zie punt 1.2 van het LIFE-contract). Dit studieproject krijgt een vervolg onder het reeds op 1 oktober 1999 opgestart en drie jaar durend studieproject "Evaluatie Begrazing Kustduinen", waarvan de bekostiging volledig door de AMINAL-afdeling Natuur wordt gedragen en dat niet wordt meegefinancierd door LIFE.

Het studieproject "Onderzoek naar de invloed op het abiotisch milieu van het grondgebruik langs de Maritieme Duinstreek", dat uitgevoerd wordt door de Universiteit Gent, Geologisch Instituut, zal pas op 1 februari 2000 beëindigd worden (zie punt 1.1 van het LIFE-contract).

De monitoring moet toelaten een evaluatie te maken van de gevoerde inrichtings- en beheersmaatregelen en correlaties te maken tussen de respons van de biotische en abiotische milieus. De hoofdvraag luidt of de uitgevoerde maatregelen effectief bijdragen tot het optimaliseren of herstellen van de nagestreefde natuurwaarden (habitatdoeltypes, doelsoorten).

1.5. Terreinverwerving

Tot op datum van 5 november 1999 werden de volgende (duin-)gebieden in het ICCI-projectgebied aangekocht door het Vlaams Gewest:

- "De Zeeberm- en Ter Yde-duinen" met een oppervlakte van 37 ha 02 a 34 ca, ruimtelijk aansluitend bij de reeds bestaande Vlaamse natuurreservaten "Ter Yde" (22 ha 05 a 57 ca) en "Hannecartbos" (31 ha 88 a 35 ca);
- blokken van "De Schipgatduinen", met een oppervlakte van 14 ha 09 a 21 ca, en van "De Doornpanne", met een oppervlakte van 9 ha 76 a 03 ca, ruimtelijk aansluitend bij het bij ministerieel besluit van 21 mei 1999 aangewezen Vlaams natuurreservaat "Het Schipgat, de Doornpanne en de Hoge Blekker" (20 ha 88 a 51 ca);

In totaal werden dus 37 ha 02 a 34 ca + 14 ha 09 a 21 ca + 9 ha 76 a 03 ca = 60 ha 87 a 58 ca duinen langs de Westkust aangekocht tijdens het jaar 1999. De nieuw aangekochte blokken van "De Zeeberm- en Ter Yde-duinen" (37 ha 02 a 34 ca), "De Schipgatduinen" (14 ha 09 a 21 ca) en van "De Doornpanne" maken allen deel uit van het bij beslissing van de Vlaamse regering van 14 februari 1996 in uitvoering van de Europese Habitatrichtlijn 92/43/EEG aan de Europese Commissie voorgedragen kandidaat-bijzonder natuurbeschermingsgebied ("candidate Special Area for Conservation") "Duingebieden, met inbegrip van de IJzermonding en het Zwin, westelijk deel". Het 9 ha 76 a 03 ca groot blok in "De Doornpanne" is ook gelegen in de bij Besluit van de Vlaamse regering van 7 april 1988 aangeduide speciale beschermingszone "Westkust" in de zin van artikel 4 van de Europese Vogelrichtlijn 79/409/EEG.

Inzake terreinverwerving had het ICCI-LIFE-project zich als doel gesteld minstens 20 ha duinen en duin-polder-overgangsgebied aan te kopen. Tijdens de jaren 1998 en 1999 werden door de AMINAL-afdeling Natuur voor het Vlaams Gewest ten behoeve van natuurbeschermingsdoelstellingen in het ICCI-projectgebied 67 ha 82 a 18 ca aangekocht, waarmee de projectdoelstellingen inzake terreinverwerving reeds ruimschoots bereikt zijn.

2. Uitvoering project deel zee

2.1. Voorbereiding aanduiding beschermde gebieden en beheersplan

Een samenwerking werd opgestart met het Departement II Invertebraten van het KBIN (Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen), waar een onderzoeksproject aangevat werd i.v.m. de *collectie Gilson* (dit onderzoek maakt geen deel uit van dit LIFE-project). Deze collectie bevat monsters van zeedieren en -planten die ongeveer 100 jaar geleden verzameld werden aan onze kust. Een vergelijking tussen de resultaten van de huidige monitoring van het milieu met deze van vroeger is onontbeerlijk voor het beleid.

Het wetsontwerp van de wet ter bescherming van het marien milieu werd goedgekeurd en de wet werd gepubliceerd op 12 maart 1999. De wet houdt een uitvoering in van bepaalde aspecten van de habitatrichtlijn. Deze wet biedt de mogelijkheid om verschillende types beschermde mariene gebieden aan te duiden. De wet biedt tevens de wettelijke basis voor een betere bescherming van (toekomstige) NATURA 2000 gebieden. Met medewerking van het LIFE-projectteam werden de mogelijke gebieden die voor bescherming – in uitvoering van de nieuwe wet- in aanmerking komen aangeduid. Twee van de gebieden die in aanmerking komen zijn gesitueerd in de voorgestelde SCI (Site of Community Importance), dat bij aanvaarding door de commissie deel zal uitmaken van het NATURA 2000 netwerk. Er werden eveneens een aantal wrakken voor bescherming voorgesteld. De nieuwe wet en het ontwerp-KB voor instelling van beschermde gebieden werden aan de provincie, de kustburgemeesters en de pers voorgesteld door de staatssecretaris J. Peeters, met de medewerking van de BMM en het LIFE-projectteam.

Bij de besprekingen van deze voorstellen met verschillende betrokken sectoren en met de lokale overheden bleek dat die niet voor iedereen aanvaardbaar waren. De voorstellen werden voorlopig opgeborgen en er werd een meer uitgebreid overleg opgestart met de betrokken sectoren. Dat overleg werd georganiseerd door de provincie West-Vlaanderen, in opdracht van het kabinet van Leefmilieu. Er werd meegewerkt aan de organisatie van een uitgebreide overlegvergadering (25 juni 1999) met de verschillende sectoren. Op deze vergadering werd informatie verspreid i.v.m. de Habitatrichtlijn en het NATURA 2000 netwerk. Met de visserijsector werd nog eens overleg gepleegd op het oceanografisch schip Belgica (18 augustus). Later werden nog overlegondes georganiseerd (door de provincie in samenwerking met de BMM) met lokale besturen en met de natuurbeweging. Het LIFE-projectteam heeft bij elke fase van deze onderhandelingen meegewerkt.

Tijdens de voorbereiding van de voorstellen voor KB werd een bezoek gebracht aan het project i.v.m. bescherming van mariene gebieden te Brest (F). Een medewerker aan het project nam deel aan een vergadering in verband met het beschermen van mariene soorten en habitats, georganiseerd door de OSPAR-Commissie en aansluitend daarop werd deelgenomen aan een workshop i.v.m. ecologische kwaliteitsobjectieven voor de zee te Scheveningen. Dergelijke kwaliteitsobjectieven kunnen een beleidsondersteunend element zijn, en gebruikt worden als verantwoording van bepaalde, misschien socio-economisch onpopulaire maatregelen.

2.2. Monitoring

Monitoring werd verder uitgevoerd met het onderzoeksschip Belgica, met de snelle interventieboot de Tuimelaar en met het toezichtsvliegtuig B02. Daarnaast werden eveneens controleopdrachten uitgevoerd met de Tuimelaar en de B02 (ter voorbereiding van een beheersplan voor beschermde gebieden). Bij een aantal van die controleopdrachten, waarbij samengewerkt werd met de Dienst Zeevisserij, werd opnieuw illegale visserij vastgesteld, en werden illegale netten in beslag genomen.

In maart werden de 'Belgische' gerehabiliteerde gewone zeehonden (zie LIFE rapport 2) vrijgelaten in de Westerschelde en in april de gerehabiliteerde grijze zeehonden te Heist. In november 1999 werden opnieuw zeehonden vrijgelaten in de Westerschelde. Al deze zeehonden werden, om ze later te herkennen, gemerkt met een plaatje en een onderhuidse chip. In het begin van de zomer werd een folder i.v.m. het stranden van zeehonden voorbereid en gedrukt (WWF). In het voorjaar van 1999 werden opvallend veel dode bruinvissen op het strand aangetroffen. Strandingen werden af en toe aangegrepen om lokale overheidsdiensten en het soms massaal aanwezige publiek te informeren over het voorkomen van deze dieren vroeger en nu. Het onderzoek naar de doodsoorzaak van de aangespoelde dieren loopt nog.

Enkele zeevogeltellingen werden georganiseerd. Opmerkelijke waarnemingen van vogels tijdens campagnes met de Tuimelaar of de B02 werden steeds genoteerd. Het blijkt dat geen systematische tellingen van zeevogels (met de gestandaardiseerde methodes van het Instituut voor Natuurbehoud, waarbij meegevaren wordt op het oceanografisch schip of een ferry) mogelijk zijn in het ondiepe gebied aan de westkust. Toch blijkt uit gegevens verzameld tijdens campagnes voor LIFE dat hier af en toe interessante en onverwachte waarnemingen gedaan worden. In verband daarmee worden in het najaar van 1999 en voorjaar van 2000 enkele Tuimelaar-campagnes gepland.

3. Publiek bewustzijn en verspreiding informatie

Dit jaar werden talrijke vergaderingen en publieke manifestaties georganiseerd en bijgewoond. De belangrijkste daarvan was het politiek café "Natuurbehoud aan de kust – tussen wal en schip", georganiseerd door de kustwerkgroep van Natuurreservaten – WWF te Oostende op 7 mei. Het geactualiseerd 10-puntenprogramma voor kustzonebeheer van de Kustwerkgroep werd, met het oog op de nakende parlementsverkiezingen voor commentaar voorgelegd aan een panel van bekende politici van CVP, VLD, VU-ID 21, SP en Agalev. Het debat werd bijgewoond door een publiek van ongeveer 100 personen.

Andere vergaderingen werden gehouden in het kader van de nieuwe wet ter bescherming van het marien milieu (zie 2.1.). Deze vergaderingen hadden twee doelen: enerzijds overleg te plegen over de uitvoering van de wet, en anderzijds het publiek, de gebruikers van de zee, en de 'stakeholders' te informeren over het ecologisch belang van Noordzee en over de initiatieven van de Europese Commissie (richtlijnen, NATURA 2000). Er werd deelgenomen aan vergaderingen waar de lokale besturen aanwezig waren, een vergadering met natuurbeweging, één met enkel visserijsector, en een vergadering met alle 'stakeholders'. Aan de belanghebbenden werd gevraagd hun gebruik van het marien milieu zo nauwkeurig mogelijk te beschrijven.

De belangrijkste LIFE-publicaties waren een folder i.v.m. het voorkomen van de zeehond aan onze kust (WWF), en een informatiebrochure i.v.m. de natuurwaarden van de westkust (Natuurreservaten en WWF). De LIFE-folder werd voorgesteld in National SeaLife te Blankenberge op een informatievoormiddag voor overheidsdiensten, en werd vervolgens verspreid aan de kust (10.000 exemplaren). De brochure werd aangekondigd d.m.v. twee persberichten, en op grote schaal verspreid in twee talen (Nederlands en Frans, 2 keer 10.000 exemplaren).

**Gedetailleerde beoordeling m.b.t. de
doelstellingen, de acties en het
werkplan voorzien in het project**

Gedetailleerde beoordeling m.b.t. de doelstellingen, de acties en het werkplan voorzien in het project

A. Voorbereiding van beheersplannen en andere voorbereidende acties

A.1. Beheersplanning voor strand, duin, slik, schor en duinzoom

Na gunstige adviezen verkregen te hebben van de gewestelijke adviescommissie voor de natuurreservaten met bos (zie bijlage deel land 1: het verslag van de vergadering van 20 januari 1999) en van de Vlaamse Hoge Raad voor Natuurbehoud (zie bijlage deel land 2: het uittreksel uit het verslag van de vergadering van 21 april 1999), werd het eindrapport van de studie die in opdracht van de AMINAL-afdeling Natuur uitgevoerd werd door de Universiteit Gent (zie bijlage deel land 3) als beheersplan van het Vlaams natuurreservaat "Hannecartbos", te Koksijde (Oostduinkerke), goedgekeurd bij Ministerieel besluit van 10 juni 1999 (gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad op augustus 1999; zie bijlagen deel land 4 en 4bis).

Inmiddels werd ook voor het bij aankoopakte van 12 januari 1998 door het Vlaams Gewest verworven duin-polder-overgangsgebied "Belvédère" (ongeveer 7 ha), een inrichtingsplan in het kader van een gebiedsvisie voor het omliggend duin- en poldercomplex uitgewerkt door het studiebureau Econnection cvba in opdracht van de AMINAL-afdeling Natuur (zie bijlage deel land 5: rapport). Voor de kwaliteitsbewaking werd een begeleidende werkgroep opgericht die bij de aanvang en bij de beëindiging van de opdracht samenkwam (zie bijlagen deel land 6 en 6bis: verslagen van de vergaderingen van 7 mei 1999 en van 22 september 1999). De uitvoering van de in dit rapport voorgeschreven inrichtingswerken is voorzien voor het najaar 2000. Het rapport omvat tevens een publicatieklaar bestek voor de uit te voeren werken. Het in 1997 verworven duinzoomgebied "Belvédère" werd bij ministerieel besluit van 21 mei 1999 aangewezen als Vlaams natuurreservaat (gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad van 17 augustus 1999; zie bijlagen deel land 7 en 7bis).

A.2. Toekomstig beheer voor mariene gebieden

A.2.1. Literatuurstudie

De literatuur in verband met de mariene fauna van de kustzone werd verder uitgespit. In dat verband werd een samenwerking opgebouwd met het KBIN (Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen), waar een onderzoeksproject aangevat werd i.v.m. de *collectie Gilson* (dit onderzoeksproject maakt geen deel uit van dit LIFE-project). Dit is een verzameling zeedieren die ongeveer honderd jaar geleden verzameld werd in onze kustzone. Deze collectie, samen met de rapporten die Gilson over zijn onderzoek publiceerde, kunnen ons een goed beeld geven over het ecosysteem van 100 jaar terug. Bij het vergelijken van deze gegevens en de huidige resultaten van de monitoring van het benthos, uitgevoerd met behulp van de BELGICA, kunnen veranderingen vastgesteld (en bewezen!) worden. De mogelijke impact van menselijke activiteiten kan zo aangetoond en geëvalueerd worden. Dergelijke evaluatie is onontbeerlijk voor een gefundeerd milieubeleid.

A.2.2. Wetgeving en voorbereiding aanduiding natuurreserva(a)t(en)

Het wetsvoorstel voor de wet ter bescherming van het marien milieu (de "MMM-wet") werd goedgekeurd door de Kamer op 10 december 1998, en werd gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad van 12 maart 1999 (zie bijlage deel zee 1). Deze wet houdt ondermeer de mogelijkheid in van het aanduiden van verschillende types beschermde

mariene gebieden. Daarnaast kunnen – in uitvoering van deze wet – soorten beter beschermd, en activiteiten op zee beter gereguleerd worden. De wet houdt een uitvoering in van bepaalde aspecten van de habitatrichtlijn. Deze wet biedt de mogelijkheid om verschillende types beschermde mariene gebieden aan te duiden. De wet biedt tevens de wettelijke basis voor een betere bescherming van (toekomstige) NATURA 2000 gebieden. Met medewerking van het LIFE-projectteam werden voorstellen gemaakt voor het aanduiden van beschermde gebieden. Twee van de gebieden die voorgesteld werden, zijn gesitueerd in het (toekomstige) NATURA 2000 gebied Trapegeer – Stroombank. Er werden eveneens een aantal wrakken voor bescherming voorgesteld. Daarnaast werd het LIFE-projectgebied *Trapegeer-Stroombank* voorgesteld als Speciale Beschermingszone en speciale zone voor natuurbehoud. De voorstellen werden aan de provinciegouverneur en de kustburgemeesters toegelicht door de staatssecretaris J. Peeters op 9 maart 1999 te Brugge. Ook enkele besturen waren daarbij aanwezig (maritieme zaken, openbare werken,...). Daarna volgde een persconferentie.

Bij de besprekingen van deze voorstellen met verschillende betrokken sectoren en met de lokale overheden bleek dat ze niet aanvaardbaar waren. Een storm van protest was losgebroken naar aanleiding van berichten i.v.m. de voorstellen in de pers. Een aantal persberichten waren op sommige punten misleidend, en gaven geen juiste weergave van de feiten. Vandaar dat veel sectoren de initiatieven niet begrepen. Gedeeltelijk was het onbegrip te wijten aan misverstanden i.v.m. de socio-economische gevolgen voor de gebruikers. De voorstellen werden voorlopig opgeborgen en er werd een meer uitgebreid overleg opgestart met de betrokken sectoren. Dat overleg werd georganiseerd door de provincie West-Vlaanderen, in opdracht van het kabinet van Leefmilieu (zie bijlage deel zee 2). In eerste instantie werd overleg gepleegd met de gebruikers van de zee (25 juni). Daarna werden door de provincie, in samenwerking met de BMM, overlegvergaderingen georganiseerd met natuurverenigingen (16 november) en met lokale besturen (23 november).

In verband met de internationale coördinatie van het marien milieubeleid m.b.t. het beschermen van mariene soorten en habitats, nam een projectmedewerker deel aan een vergadering georganiseerd door de OSPAR-Commissie (Horta, 12-16 juli 1999). Daarbij werd ondermeer informatie en ervaringen uitgewisseld m.b.t. het aanduiden en het beheer van mogelijke beschermde mariene gebieden, en gebieden die reeds beschermd zijn (vooral onder de Europese Richtlijnen). Aansluitend daarop werd deelgenomen aan een workshop i.v.m. bescherming van de zee en het vastleggen van kwaliteitsobjectieven te Scheveningen (1-3 september 1999). Duidelijke afspraken, en afgeleide kwaliteitsobjectieven kunnen een beleidsondersteunend element zijn. Ze kunnen door de overheid gebruikt worden als verantwoording van bepaalde, misschien socio-economisch onpopulaire maatregelen (zie bijlage deel zee 8).

A.3. Beheersplanning van toekomstige mariene beschermde gebieden

In de MMM is opgenomen dat voor mariene reservaten een beheersplan moet opgemaakt worden. Aspecten i.v.m. controle, monitoring en toezicht werden eveneens opgenomen. De opvang van gestrande zeezoogdieren werd in de wet voorzien, evenals modaliteiten voor het recupereren van kadavers voor wetenschappelijk onderzoek.

Tijdens de voorbereiding van de voorstellen voor de uitvoering van de MMM-wet werd door twee medewerkers aan het project een bezoek gebracht aan een Frans overheidsproject i.v.m. bescherming van mariene gebieden te Brest (F) (17-21 februari 1999, zie bijlage deel zee 8).

Er werd meegewerkt met de provincie West-Vlaanderen aan de organisatie van een overlegvergaderingen m.b.t. het gebruik van de zee, de nieuwe wet en de uitvoering van de nieuwe wet (i.v.m. bescherming van gebieden en mogelijke maatregelen). Voor

de vergadering van 25 juni, met de gebruikers van de zee, werd door het ICCI-team een aantal informatiedocumenten voorbereid om over te maken aan de deelnemers. De onderwerpen van deze documenten waren de achtergrond van de nieuwe wet (de habitatrichtlijn, het NATURA 2000 netwerk,...) en het ecologisch belang van de ondiepe kustzone (zie bijlage deel zee 2).

In verband met strandvisserij werd door de gemeente Bredene een reglement uitgevaardigd dat bepaalde misbruiken, geïdentificeerd in de LIFE-studie (zie LIFE-verslag 2), kan voorkomen. Toch gaat dit reglement hier en daar nog niet ver genoeg. BMM en AMINAL pleegden overleg over dit voorstel met de volksvertegenwoordiger die dit reglement voorgesteld had, en met lokale overheden (29 oktober 1999). Of dergelijk reglement ook door andere gemeenten aanvaard zal worden, en wat de concrete gevolgen ervan zullen zijn, valt af te wachten. Een persbericht (natuurreervaten), het voorstel voor reglement opgemaakt door AWZ, AMINAL, DZ en BMM, en het reglement aanvaard door Bredene, werd in bijlage deel zee 3 gevoegd.

B. Terreinverwerving

B.1. De Zeeberm- en Ter Yde-duinen (Koksijde)

Bij aankoopakten van 21 mei 1999, 1 juni 1999 en 10 juni 1999 (zie bijlagen deel land 8, 8bis en 8ter) werden in totaal ongeveer 36 ha 94 a 10 ca zeereep- en hoge parabool- en loopduinen, die aan weerszijden van de Kustbaan gelegen zijn, door het Vlaamse Gewest aangekocht. Dit gebied maakt deel uit van het qua oppervlakte derde meest uitgestrekte duinencomplex van de Vlaamse kust, het Ter Yde-duinencomplex (260 ha, waarvan ook de Vlaamse natuurreervaten "Ter Yde" (22 ha) en "Het Hannecartbos" (32 ha), beiden eigendom van het Vlaams Gewest, deel uitmaken). De aangekochte gronden omvatten embryonale strandduinen met Biestarwegras, Helmduinen, mosduin en droog duingrasland ("grijze duinen"), Duindoorn-Vlierstruwelen, vochtige duinvalleien met Kruipwilg-pioniervegetaties en het tweede grootste nog stuivend loopduin van de Vlaamse kust.

B.2. De Schipgatduinen (Koksijde) (zie ook het interimrapport '97-'98, onder B.3)

Bij aankoopakte van 2 juli 1999 (zie bijlage deel land 9) werden in totaal 13 ha 99 a 06 ca van de NV "Société Immobilière et Hypothécaire de Coxyde" in vereffening verworven door het Vlaamse Gewest. Het betreft in hoofdzaak paraboolduinen met als vegetaties mosduin, droog duingrasland (grijze duinen), Duindoorn-Vlierstruweel en stuifzand. De "Schipgatduinen", evenals de "Zeeberm- en Ter Yde-duinen", maken deel uit van het bij beslissing van de Vlaamse regering van 14 februari 1996 in uitvoering van de Europese Habitatrichtlijn 92/43/EEG aan de Europese Unie voorgedragen "bijzonder natuurbeschoudsgebied" (candidate "Special Area for Conservation") "Duingebieden, inclusief IJzermonding en Zwin, westelijk deel" (zie bijlage deel land 10).

De percelen van het duinencomplex waarvan de huidige aankoop deel uitmaakt die voordien reeds eigendom waren van het Vlaams Gewest, met een gezamenlijke oppervlakte van ongeveer 21 ha, werden tevens bij ministerieel besluit van 21 mei 1999 aangewezen als het Vlaams natuurreervaat "Het Schipgat, de Doornpanne en de Hoge Blekker" (zie bijlagen deel land 11 en 11bis: ministerieel besluit en de publicatie ervan in het Belgisch Staatsblad).

B.3. De Doornpanne (Koksijde)

Bij aankoopakten van 2 juli en 9 augustus 1999 (zie bijlagen deel land 12 en 12bis) werden 7 ha 98 a 69 ca ha in "De Doornpanne" verworven door het Vlaams Gewest. Het betreft een hoog paraboolduin met een gedeeltelijk door wilgenstruweel begroeid,

gedeeltelijk door overrecreatie tot kaal zand betreden duinvallei. De Doornpanne maakt deel uit van zowel de bij besluit van de Vlaamse regering van 7 april 1988 aangeduide "speciale beschermingszone" in de zin van artikel 4 van de Europese Vogelrichtlijn 79/409/EEG "De Duinen van de Westkust" (zie bijlage deel land 13) als van het in uitvoering van de Europese Habitatrichtlijn 92/43/EEG voorgedragen kandidaat-bijzonder natuurbeschoudbed "Duingebieden, inclusief IJzermonding en Zwin, westelijk deel" (zie bijlage deel land 10).

B.4. Duinzoom Oosthoek (De Panne) (zie ook interimrapporten 1997 en 1998)

Doordat bij de afloop van de vorige legislatuur de toenmalige Vlaamse minister bevoegd voor Begroting haar akkoord voor dit aankoopdossier nooit gegeven heeft (maar ook niet geweigerd), werd op 29 juli 1999 het begrotingsakkoord van de nieuwe Vlaamse minister van Financiën en Begroting gevraagd. Deze laatste houdt dit momenteel nog steeds in beraad.

B.5. Militair domein COC (De Panne)

Dit ongeveer 2 ha groot voormalig Militair domein dat geëncloveerd is in de Oosthoekduinen werd door het Vlaams Gewest onteigend bij Ministerieel Besluit van 15 december 1998. Tengevolge van het gebruik in het oorspronkelijk onteigeningsbesluit van de oude kadastrale nummering (die was doorgegeven door het federaal Ministerie van Landsverdediging), moest een nieuw onteigeningsbesluit getroffen worden op 19 mei 1999 (gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad op 26 juni 1999, zie bijlagen deel land 14 en 14bis). De akte van minnelijke onteigening is op datum van 5 november 1999 nog niet verleden.

B.6. Schuddebeurze

Natuureservaten vzw is met 2 eigenaars in onderhandeling voor aankopen in het Schuddebeurze-gebied.

Eenzijds met Wwe Uytendhove over de aankoop van 8,5 ha. Hier is er een akkoord (5.200.000 BEF) terwijl er met de zittende pachters nog verder onderhandeld wordt. Ingeval er geen zinnig vergelijk gevonden wordt met deze pachters, wordt de aankoop toch gerealiseerd maar dan met inbegrip van de pachters. Deze aankoop sleept al twee jaar aan, tgv een bodemverontreiniging. In een hoek van de nieuwe aankoop ligt een voormalig stort van 0,5 ha (maximaal ongeveer 1,5 m diep) met kwikverontreiniging (5 x boven de OVAM-norm). Een verkennend onderzoek werd verricht. Aminal, afdeling Natuur, neemt een initiatief waardoor beschrijvend onderzoek ofwel op haar kosten gebeurt ofwel niet nodig is wegens afgraven voor natuurontwikkelingsproject "vochtige depressie". De betrokken ambtenaar beloofde aanpak voor januari 2000.

Anderzijds wordt er onderhandeld met de curator van het faillissement van nv. de Mishaeghen voor de aankoop van 12,5 ha. De verdragende factor hier zijn de diverse gerechtelijke stappen die de "voormalige" eigenaar onderneemt om de lopende verkopen tegen te houden. Begin december 1999 was de verzetsperiode bij het Hof van Straatsburg verlopen en sindsdien volgen weer onderhandelingen met de pachters. Over de aankoop prijs is al een mondelinge overeenkomst bereikt : 43 BEF / m².

C. Niet-terugkerend biotoopbeheer

C.1. Natuurherstel IJzermonding (Nieuwpoort, Lombardsijde)

Er vond een openbare aanbesteding voor de afbraak van de gebouwen en wegenissen (de zgn. "droge werken") van de oude Marinebasis van Lombardsijde plaats op 21 juni 1999. Op 1 september 1999 werd de stedenbouwkundige vergunning voor de sloping afgeleverd door de gemachtigd ambtenaar ruimtelijke ordening (zie bijlage deel land 15). De afbraakwerken vingen effectief aan op 13 september 1999 en moeten op 11 december 1999 opgeleverd worden (zie foto's). In totaal worden 14016 m² betonweg en 13 gebouwen met een gezamenlijk grondvlak van 5990 m² gesloopt worden.

De ontmanteling van dokken en kaaien (de zgn. "natte werken") zou in de loop van het jaar 2000 moeten volgen op de huidige afbraakwerken.

De uitvoering van het LIFE-project ICCI liep voor wat betreft de afbraak van de oude Marinebasis ten behoeve van het herstel van slik, schor en duin langs de IJzermonding wat vertraging op tengevolge van het ruim twee en een half jaar later dan verwacht overdragen van de eigendom over de Marinebasis van het federaal Ministerie van Landsverdediging naar het Vlaams Gewest (zie ook interimrapport 1998).

C.2. Ontginning van Duindoorn-struweel en van exoten-aanplantingen

Het programma van het LIFE-project ICCI voorziet de ontginning van in totaal 30 ha Duindoorn-struweel en exotenaanplantingen. Hiervan waren eind 1998 reeds 28,5 ha ontgonnen. De AMINAL-afdeling Natuur neemt zich voor in de loop van het jaar 2000 nog zo'n 3,5 ha Duindoorn-Liguster-struweel te ontginnen in de noordelijke beweidingseenheid van het Vlaams natuurreserveaat "De Westhoek", te De Panne, ten behoeve van het herstel van kruidachtige kalkmoerasvegetaties en "grijs duin"-habitats. Deze nieuwe (en laatste) grootschalige ontstruweling werd voorbereid door het in september-oktober 1999 verkennend in het struweel openklepelen van gangen volgens een dambordpatroon. Dankzij deze verkennende ontstruweling (die door een aannemer uitgevoerd werd met een klepelaar gemonteerd op een tractor, zie foto's) werd een beter beeld verkregen van de topografie van het terrein, waardoor de toekomstige ontstruweling meer doeltreffend zal kunnen uitgevoerd worden.

D. Terugkerend biotoopbeheer

D.1. Begrazing

D.1.1. Shetland- en Konikpony's

Dankzij de geboorte van nog eens zeven veulens telde de Shetlandpony-kudde in de zuidelijke beweidingseenheid van het Vlaams natuurreserveaat "De Westhoek", te De Panne, tijdens de zomer 1999 22 individuen. De aanvankelijk zeer ruige kapvlaktevegetatie van de in 1997 ontstruwelde zone evolueert onder invloed van de begrazing op vele plaatsen naar een kortgrazig grasland. Om inteelt te vermijden werden de mannelijke Shetlandpony's (inclusief de "aartsvader") dit jaar gecastreerd. Gedurende de winter wordt een nieuwe hengst ingeschaard. De (inmiddels gecastreerde) oude dominante hengst werd samen met een paar andere ruïnen van het Westhoekreservaat overgebracht naar het Vlaams natuurdomein "De Kleiputten van Heist", te Knokke-Heist (gelegen buiten het projectgebied).

De in de noordelijke beweidingseenheid aanvankelijk ingeschaarde twee Konikpony's (een hengst en een merrie) werden tijdens het voorjaar 1999 versterkt door de geboorte van een veulen en de inscharing van twee bijkomende volwassenen (een

merrie en een jonge hengst). Nadat de jonge hengst gedurende de eerste weken door de oudere hengst systematisch verjaagd werd, trad een verzoening tussen beide hengsten op en vormen nu alle Koniks een hechte kudde. Tijdens de winter 1998-1999 is gebleken dat de Konik-pony's de bast van Grauwe abeel afschillen (zie foto), een voedingsgedrag dat totnogtoe niet werd waargenomen bij de Shetlanders.

D.1.2. Schotse hooglandrunderen

De Schotse hooglandrunderen in de zuidelijke beweidingseenheid van het Vlaams natuurreservaat "De Westhoek" brachten in 1999 nogmaals een (mannelijk) kalf voort. De runderkudde telt nu dus 4 individuen (1 koe, 1 stier en twee mannelijke kalveren).

De begrazingsdruk (namelijk 1 rund per 3,4 ha) van de twee Schotse hooglandrunderen die op het natuurdomein "Belvédère" in het najaar 1998 werden ingeschaard bleek ontoereikend te zijn om de verruiging van de graslandvegetatie tegen te houden. In de nabije toekomst zullen beide Schotse hooglandrunderen overgebracht worden naar de noordelijke beweidingseenheid van het natuurreservaat "De Westhoek" die wel een hogere begrazingsdruk kan verdragen. In "De Belvédère" zal vanaf de zomer 2000 voortaan seizoensbegrazing met Westvlaams roodvee (met een veedichtheid van minstens twee runderen per ha) toegepast worden, plaatselijk gecombineerd met voorafgaandelijk maaien (hooiweidebeheer).

D.1.3. Ezels

Door natuurlijke aangroei en invoer van een nieuwe ezelin is de ezelskudde in het Vlaams natuurreservaat "De Houtsaegerduinen" aangegroeid tot 12 individuen. Sinds de grootschalige verwijdering van populieren tijdens het najaar 1998 heeft plaatsgevonden is het landschap aanzienlijk gewijzigd, wat ook effecten blijkt te hebben op het beweidingsgedrag van de ezels. Het bleek niet eens meer nodig te zijn een tweede afsluiting te voorzien om bijvoeding door omwonenden te vermijden. De ezels dringen veel meer het gebied binnen en schooien veel minder dan vroeger om bijvoeding. Het gewijzigd begrazingsgedrag leidde ertoe dat afgezien werd van de vorig jaar aangekondigde vervanging van de ezels door runderen. Momenteel wordt afgewacht welke de resultaten zullen zijn van het gewijzigd gedrag van de ezelskudde.

D.1.4. Damherten

Een van de Damhindes van het Vlaams natuurreservaat "De Westhoek" wierp tijdens de zomer 1999 een kalf. De eerste maanden na de geboorten waren de jonge moeder en haar kalfje nergens te bespeuren (verscholen in het dichtgesloten struweel). Op heden zijn er dus een Dambok, twee Damhindes en één Damhertekalfje in het Westhoekreservaat.

D.1.5. Mergelland-schapen

Dankzij de beweiding door een kudde van 5 schapen en vooral de erbij horende omheining (die er tijdens het najaar 1998 werd geplaatst) heerste er rust in de duinen van de voormalige Marinebasis van Lombardsijde. Dankzij die rust broedden in 1999 in het beweide duingebied niet minder dan acht (8) koppels Tapuit (Oenanthe oenanthe). Ook in de (door de AMINAL-afdeling Natuur beheerde) duinen van de Landmachtsbasis van Lombardsijde broedde een koppel Tapuit.

De begrazingsdruk van zes schapen in "Ter Yde" en van vijf schapen in "De IJzermonding" bleek echter te laag om zichtbare effecten op de vegetaties te hebben (winterseizoen 1998-1999). Op 1 september 1999 werden in "Ter Yde" dan ook meteen 14 schapen ingeschaard (begrazingsdruk van nagenoeg 1 schaap per ha). Doordat de omheining van de duinen van "De IJzermonding" plaatselijk moest

geopend worden om de gebouwen die er zich in bevinden te kunnen afbreken (zie onder C.1) werd de kudde van vijf schapen hier tijdelijk weggehaald. Na de oplevering van de afbraakwerken en herstel van de omheining, zal (hopelijk vanaf januari 2000) een kudde van 10 Mergelland-schapen in de duinen van "De IJzermonding" ingeschaard worden. In "Ter Yde" blijken de Mergelland-schapen de bladeren en groeitoppen van Cultuurpopulier aan te vreten.

D.2. Maaien

Gezien de begrazingsdruk van de twee Schotse hooglandrunderen te laag bleek te zijn om een merkbaar effect te hebben op de vegetatie, werd het geheel "Belvédère"-domein (Koksijde) in augustus 1999 aan een maaibeurt onderworpen. Het maaien en afvoeren van het maaisel werden toevertrouwd aan een plaatselijk landbouwer.

De ontgonnen zones in de noordelijke en zuidelijke beweidingseenheden van het Vlaams natuurreservaat "De Westhoek" (De Panne) werden in augustus 1999 onderworpen aan het pleksgewijze maaien van het heruitlopen van struikgewas. Uiteraard werden ook de onder hooilandbeheer staande exclusures gemaaid.

Ook de wortel- en stamvoetopslag van Cultuurpopulier en Abelen in het Vlaams natuurreservaat "Ter Yde" (Koksijde) werden, evenals enkele aan maaibeheer onderworpen duinpannen, tussen augustus en oktober 1999 gemaaid.

Tenslotte werd ook de vochtige duinpanne van de Landmachtsbasis Lombardsijde gemaaid in november 1999.

Behalve de wortelopslag in de ontgonnen zone van de zuidelijke beweidingseenheid, die gemaaid werd door een aannemer, geschiedde al het manueel maaiwerk door de eigen terreinwerkers van de AMINAL-afdeling Natuur.

D.3. Inschatting van menselijke activiteiten op zee

Tijdens de voorbereiding van de uitvoeringsbesluiten op de nieuwe wet ter bescherming van het marien milieu is gebleken dat het onontbeerlijk is dat men een goed zicht heeft op de bestaande activiteiten. De campagnes met de snelle interventieboot TUIMELAAR en het toezichtsvliegtuig 'B02' werden dan ook voortgezet (voor enkele resultaten: zie bijlage deel zee 7). Er werden opnieuw overtredingen van de visserijwetgeving vastgesteld, overtredingen begaan door zowel sport- als beroepsvissers. Door de bevoegde instantie werden PV's opgemaakt en – in samenwerking met het LIFE-team – werden opnieuw illegale visnetten in beslag genomen (zie bijlage deel zee 4).

Tijdens de studiedag van 25 juni 1999 met de sectoren rechtstreeks betrokken bij de nieuwe wet ter bescherming van het marien milieu, werd door de deelnemers een beschrijving gegeven van hun activiteiten, de omvang ervan en de spreiding in ruimte en tijd. Het verslag van de werkgroepen die overleg pleegden tijdens deze studiedag werd overgemaakt aan het kabinet leefmilieu op 15 september.

Door het optreden van de lokale politiediensten (onder druk van de gouverneur) is het probleem van de jetskiërs ter hoogte van Raversijde ongeveer opgelost. Door een nieuwe reglementering worden nu gelijkaardige tuigen (jetscooters) echter als vaartuigen beschouwd. Ze mogen dan ook uit een haven vertrekken. Ze moeten zich aan de schleepvaartreglementering houden, wat volgens waarnemingen tijdens campagnes met de TUIMELAAR niet steeds gebeurde.

In vorig verslag werd een kaart met de normale trajecten van de snelle veerboten (Oostende – Dover) gevoegd. Gezien de mogelijke impact (niet nader bestudeerd) van deze snelle veerboten op overwinterende zeevogels werd nagegaan in hoeverre dat

traject gevolgd wordt. Tijdens campagnes met TUIMELAAR en B02 werden systematisch de positie en de koers van deze schepen genoteerd (zie bijlage deel zee 7).

E. Publiek bewustzijn en verspreiding van informatie en resultaten

E.1. Contactdag met de Franse Conseil Général du Nord en Eden 62 op 12 februari 1999 in "Ter Yde" (zie bijlage deel land 16: uitnodiging)

Op 12 februari 1999 vond een excursie plaats door het "Ter Yde"-duinencomplex te Oostduinkerke (Koksijde). De excursie verliep van het strand over de Zeeberm- en Ter Yde-duinen alsook het Hannecartbos tot de aan de polder grenzende Oostvoorduin. Er werd hierbij aandacht geschonken aan de grote diversiteit aan geomorfologische entiteiten (embryonale strandduinen, gekerfde zeereep, loop- en paraboolduinen, fossiele strandvlakte en kopjesduinen), aan natuurlijke habitats en vooral aan het natuurtechnisch beheer van het Vlaams natuurreservaat "Ter Yde", meer bepaald aan de begrazing door schapen. Tijdens de namiddag werd een lezing gegeven door archaeoloog Johan Termote omtrent de bewoningsgeschiedenis van de duinen van de Westkust. Al deze activiteiten werden door de volledige ploeg beheerders van de AMINAL-afdeling Natuur en door delegaties van de Franse beheerders van de Département du Nord en van de Département du Pas-de-Calais (Eden 62) bijgewoond.

E.2. Persbericht rond de aanwijzing van "De IJzermonding" als Vlaams natuurreservaat

Het gebied bestaande uit het strand, de zeereepduinen, de duinen, de oude Marinebasis, de slikken en schorren langs de oostelijke oever van de IJzermonding (met een totale oppervlakte van ongeveer 103 ha) werd bij ministerieel besluit van 3 maart 1999 aangewezen als Vlaams natuurreservaat (gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad op 9 april 1999: zie bijlagen deel land 17 en 17bis). Naar aanleiding hiervan werd een persbericht verspreid. De tekst van dit persbericht werd tevens integraal overgenomen in de door de AMINAL-afdeling Natuur uitgegeven nieuwsbrief "Natuur, daar zorgen wij voor", jaargang 2, nummer 2, april-mei 1999 (zie bijlage deel land 18).

Ook in de brochure "Natuur, daar zorgen wij voor" die door de AMINAL-afdeling Natuur naar aanleiding van actie 120 van het MINA-plan 2 werd uitgegeven, wordt aandacht geschonken aan het natuurherstel langs de IJzermonding en aan het LIFE nature-project ICCI (zie bijlage deel land 19).

E.3. Open natuurdagen

Naar aanleiding van de "Open natuurdagen" die jaarlijks door de Belgische Natuur- en Vogelreservaten vzw en de AMINAL-afdeling Natuur worden georganiseerd vonden op 6 juni 1999 excursies plaats in de volgende natuurreservaten van het ICCI-projectgebied. Van elk te bezoeken gebied werd een vouwfoldertje gemaakt en verspreid onder de deelnemers aan de geleide wandelingen (zie bijlage deel land 20).

E.4. Politiek café

Op 7 mei 1999 organiseerde de Kustwerkgroep van de Belgische Natuur- en Vogelreservaten vzw en van het Wereld Natuur Fonds, te Oostende een politiek café gewijd aan het kustzonebeheer. Het geactualiseerd 10-puntenprogramma voor kustzonebeheer van die Kustwerkgroep met het oog op de nakende parlementsverkiezingen voor commentaar voorgelegd aan het volgend panel van politici: Gilbert Vanleenhove (CVP), Pierre Chevalier (VLD), Jan Loones (VU-ID 21), Johan Vande Lanotte (SP) en Michiel Maertens (Agalev). Het debat werd bijgewoond door een publiek van ongeveer 100 personen, die de gelegenheid kreeg vragen te

stellen aan de panelleden. Als bijlage deel land 21 is een verslag van dit politiek café gevoegd.

E.5. Contactdag met de Franse Conseil Général du Nord en Eden 62 op 3 juni 1999 met plaatsbezoek aan de Vlaamse natuurreservaten "De Houtsaegerduinen" en "De Westhoek", te De Panne (zie bijlage deel land 22: uitnodiging)

Na een korte lezing door technicus-natuurwachter Marc Leten over de hydrogeologische opbouw en het ecohydrologisch systeem van de Vlaamse (West)kustduinen, werden bezoeken gebracht aan de Vlaamse natuurreservaten "De Houtsaegerduinen" en "De Westhoek" (beiden te De Panne), waarbij de aandacht vooral gericht was naar het herstel (door het uitgraven van poelen, het ontginnen van struweel en van exotenaanplantingen) en het beheren (door maaien en/of begrazen) van vochtige duinvalleien. Deze contactdag werd bijgewoond door de nagenoeg voltallige ploegen van zowel de Franse Eden 62 (Département du Pas-de-Calais) en Conseil Général du Nord als door de voltallige ploeg van de cel Kustzone van de AMINAL-afdeling Natuur.

E.6. Plaatsbezoek van de Europese Commissie DG XI en Ecosystems Ltd aan het projectgebied van het LIFE nature-project ICCI op 13 juli 1999

Er werd een bezoek gebracht aan:

- het Vlaams natuurreservaat "De Westhoek", te De Panne (met bijzondere aandacht voor de ontstruweelde zones, de aangelegde poelen, de begrazing door runderen en pony's),
- het Vlaams natuurreservaat "De Houtsaegerduinen", te De Panne (met aandacht voor de aangelegde poelen, aan de oever waarvan een doelsoort, namelijk Kruipend moerasscherm (*Apium repens*), verschenen is, de van abelen vrijgekapt terreingedeelten, de begrazing door ezels),
- "De Schipgatduinen", te Koksijde (waar recent een blok van 14 ha was verworven door het Vlaams Gewest),
- "Ter Yde" (waar recent een blok van 37 ha verworven was door het Vlaams Gewest),
- het Vlaams natuurreservaat "Het Hannecartbos", te Oostduinkerke (met aandacht voor de inrichtingsopties van het recent goedgekeurd beheersplan),
- het Vlaams natuurreservaat "De IJzermonding", te Nieuwpoort (met aandacht voor de af te breken Marinebasis)
- en het erkend natuurreservaat "De Schuddebeurze", te Middelkerke (met aandacht voor een nieuw aangelegde poel, de extensivering van de runderbegrazing en een toekomstige terreinaankoop).

E.7. Zomercampagne van de Belgische Natuur- en Vogelreservaten vzw

Naar goede gewoonte, werden er geregeld geleide wandelingen in verscheidene van de Vlaamse en Erkende natuurreservaten langs de kust georganiseerd. Terzake wordt verwezen naar de als bijlage deel land 23 gevoegde promotiefolder.

E.8. Nieuwe informatieborden aan alle ingangen van het Vlaams natuurreservaat "De Westhoek"

Er werden in september 1999 nieuwe informatieborden in volkernhout geplaatst aan de vijf ingangen van het Vlaams natuurreservaat "De Westhoek". Benevens informatie over fauna, flora en landschap, geven die borden ook een plan van het wandelpadennet van het natuurreservaat weer (zie foto's).

E.9. Uitgeven van de brochure "Westkust"

Medio augustus 1999 was de in het kader van het LIFE nature-project ICCI voorziene brochure "Westkust: een brok natuur om (van) te houden" afgewerkt en gedrukt in twee talen (Nederlands en Frans) op 2 maal 10.000 exemplaren (zie bijlage deel land 24). Ze werd aan de nationale pers voorgesteld aan de hand van een gezamenlijk persbericht van WWF en Natuurreservaten op 25 augustus. Op 9 september vond tijdens een regionale persconferentie te Oostduinkerke (Koksijde) de voorstelling van deze brochure plaats, waarbij de Kustwerkgroep van de Belgische Natuur- en Vogelreservaten vzw en van het Wereld Natuur Fonds nogmaals zijn (vernieuwd) 10-punten-programma voor kustzonebeheer via de pers herinnerde aan de nieuwe zowel federale als Vlaamse regeringen (zie bijlage deel land 25: persknipsels). De brochure werd vooral via een rondschrijven aan de scholen gepromoot naar het onderwijs toe (voor het toen nakend schooljaar 1999-2000). Voor de Paasvakantie 2000 zal de brochure nogmaals gepromoot worden naar de toeristische diensten van de (West)kustgemeenten. De brochure werd aangeboden aan de deelnemers van de LIFE-week (Brussel, 20-23 oktober).

E.10. Persbericht naar aanleiding van de aanvang der werken van de afbraak van de oude Marinebasis van Lombardsijde op 13 september 1999

Naar aanleiding van de aanvang van de slopingswerken aan de oude Marinebasis van Lombardsijde, werd door de AMINAL afdeling Natuur een persbericht (zie bijlage deel land 26) verspreid. Dit persbericht kende een vrij grote weerklank in de media. Zelfs het TV1-journaal van de VRT wijdde een reportage aan de afbraakwerken.

E.11. De nieuwe wet en de voorstelling van beschermde mariene gebieden

Aansluitend op de vergadering met de burgemeesters en de gouverneur op 9 maart 1999 gaf Staatssecretaris Jan Peeters een persconferentie i.v.m. de voorstellen en achtergrond voor mariene beschermde gebieden. Die voorstellen, en de perikelen errond waren nog dagen lang in het nieuws.

Aan de vertegenwoordigers van de sectoren met belangen op zee, die deelnamen aan de studiedag i.v.m. de bescherming van mariene gebieden, werd een infomap met achtergrondteksten i.v.m. de bescherming van zeegebieden, en de internationale evolutie rondgedeeeld (25 juni 1999). Een aantal van de teksten werd naderhand gepubliceerd (zie bijlage deel zee 2).

Tijdens een studiedag op het oceanografisch schip BELGICA op 18 augustus werd het nut en het belang van mariene beschermde gebieden besproken. Aan de deelnemers van zowat de gehele visserijsector werden de achtergrond, de inhoud en de doelstellingen van het LIFE ICCI-project voorgesteld, en werd uitleg gegeven over de Habitatrichtlijn en de toekomstplannen van de Europese Commissie i.v.m. het NATURA 2000 netwerk. Onder de aanwezigen vermelden we hier B.Schiltz (voorzitter van de Rederscentrale), L.Corbisier (directeur van de Rederscentrale), L.Maertens (directeur van de Dienst Zeevisserij), R.Declercq (directeur van het Departement Zeevisserij) en M.Dezutter (voorzitter van de Visserijcommissie).

Voor een reportage voor het TV2-programma 'Over Leven' (Canvas, uitgezonden op 10 oktober) werd de Trapegeer bezocht bij lage tij, en werd uitleg gegeven i.v.m. de waarde van het kustgebied voor zeevogels en voor het benthos. Er werd aangeduid waar het nuttig zou zijn beschermde gebieden in te stellen, en waarom dat belangrijk is. Door de slechte weersomstandigheden was het niet mogelijk tot op de Trapegeer of de Broersbank zelf te varen.

E.12. Zeehonden

In het begin van de zomer werd door het LIFE-ICCI team een folder i.v.m. het stranden van zeehonden voorbereid (lay-out en druk: WWF). Deze LIFE-folder werd voorgesteld in National Sea Life te Blankenberge op een informatievoormiddag voor overheidsdiensten aan de kust (12 juni). De folder werd verdeeld (10.000 exemplaren) onder overheidsdiensten, gemeentebesturen, ecologische centra, het Noordzeeaquarium en National Sea Life Blankenberge op 4 augustus (zie bijlage deel zee 6).

E.13. Tentoonstellingen

Tijdens enkele tentoonstellingen werd het LIFE-project en de middelen die erbij ingezet worden aan een groot publiek voorgesteld (zie bijlage deel zee 9). Van 16 januari tot 7 februari werd te Jette een tentoonstelling gehouden i.v.m. zeevisserij. Op infoborden werd een samenvatting gegeven van het LIFE-rapport i.v.m. strandvisserij (zie jaarverslag 2, bijlagen deel zee). Verder waren infopanelen aanwezig van de uitrusting en de taken van de TUIMELAAR en het toezichtsvliegtuig B02. Tijdens de boat-show op Flanders Expo (20-28 februari 1999) werd van de gelegenheid van het tentoonstellen van het skelet van een vinvis gebruik gemaakt om het onderzoek en het beleid met betrekking tot zeezoogdieren in België toe te lichten, evenals de rol daarbij van het LIFE ICCI-project. De BELGICA hield zijn traditionele jaarlijkse opendeurdag op 8 mei 1999. Dit vond heel uitzonderlijk plaats te Brussel. De TUIMELAAR was voor de gelegenheid aan boord geplaatst. Enkele infoborden over de opdrachten van de TUIMELAAR en de B02 werden speciaal voorbereid.

F. Globale projectoperatie

F.1. Wetenschappelijke monitoring

Het wetenschappelijk studieproject "Monitoring van de effecten op vegetatie, flora en fauna van het beheer in de natuurreservaten en gewestelijke domeinen langs de Vlaamse kust" (aanvangsdatum: 1 november 1996), uitgevoerd door de Universiteit Gent, Laboratorium Plantkunde, komt tot een einde. Als bijlage deel land 27 wordt een draft-versie van het eindrapport van dit onderzoeksproject aan het huidige interimrapport gevoegd. Dit studieproject kent een opvolging onder de vorm van het nieuwe onderzoeksproject "Evaluatie Begrazing Kustduinen" dat opnieuw toegewezen werd aan de Universiteit Gent, Laboratorium Plantkunde, en dat op 1 oktober 1999 startte en verloopt over een periode van 3 jaar (einddatum: 1 oktober 2002).

Het studieproject "Onderzoek naar de invloed op het abiotisch milieu van het grondgebruik in en langs de Maritieme Duinstreek" (aanvangsdatum: 1 februari 1997), dat uitgevoerd wordt door de Universiteit Gent, Geologisch Instituut, verkeert momenteel in de afwerkingsfase. Een eindrapport wordt verwacht omstreeks eind februari 2000. Als bijlage deel land 28 is een vorderingsverslag van dat studieproject bij het huidige interimrapport gevoegd.

F.2. Monitoring van het marien milieu

Monitoring werd gedurende het derde jaar van dit project verder uitgevoerd met het onderzoeksschip BELGICA (gedeeltes van campagne 9905, 9906, 9907, 9915bis, 9921 en 18 augustus), met de snelle interventieboot de TUIMELAAR (25/2, 16/3, 30/3, 9/5, 6/8, 25/8, 29/8, 9/9, 13/10, 28/10) en met het toezichtsvliegtuig B02 (vlucht, volledig of gedeeltelijk op 17/12/98 en 1999: 27/1, 26/2, 19/3, 29/3, 30/3, 28/7). Naast monitoring werden eveneens controleopdrachten uitgevoerd met de TUIMELAAR en de B02. Bij een aantal van die controleopdrachten, waarbij

samengewerkt werd met de Dienst Zeevisserij, werd opnieuw illegale visserij vastgesteld (zie bijlage deel zee 4).

I.v.m. het ontwerpen van een beheersplan voor beschermde wrakken werden enkele duiken uitgevoerd (zie bijlage deel zee 5). Daarbij werd een eerste inventarisatie gemaakt van de fauna van wrakken, en een vergelijking met de zandige zeebodem. Literatuur i.v.m. faunistisch onderzoek van wrakken in de zuidelijke Noordzee, met een inschatting van het ecologisch belang, werd opgezocht maar bleek zeer schaars.

In maart werden, met de assistentie van het LIFE projectteam, enkele in National Sea Life gerehabiliteerde 'Belgische' gewone zeehonden vrijgelaten in de Westerschelde. In april werden gerehabiliteerde grijze zeehonden vrijgelaten te Heist. Het was voor het eerst dat gerehabiliteerde zeehonden in Belgische wateren vrijgelaten werden. Dit feit kreeg in de media ruime belangstelling (zie bijlage deel zee 6).

In 1999 werden opvallend veel dode, meestal jonge bruinvissen op het strand aangetroffen. De versheid van de dieren laat veronderstellen dat ze meestal vóór onze kust omkwamen. De gegevens van de laatste jaren lijken erop te wijzen dat de bruinvis opnieuw algemener wordt in onze wateren. Er is een hoge frequentie van waarnemingen en strandingen in het voorjaar, wat een migratiepatroon doet veronderstellen. Het onderzoek naar de doodsoorzaak van de aangespoelde dieren loopt nog. Nu reeds blijkt dat een aantal van de dieren ondervoed waren, en daardoor zeer vatbaar voor ziekte. Een hoge sterfte tijdens de eerste levensjaren is echter geen buitengewoon feit. Van het ophalen van een dier op het strand werd vaak gebruik gemaakt om het publiek en de overheidsdiensten te informeren over het voorkomen van dit dier in de zuidelijke Noordzee in heden en verleden, over de mogelijke menselijke impact op de populatie, en over het belang van het wetenschappelijk onderzoek van deze toppredatoren.

Voor de samenwerking m.b.t. het wetenschappelijk onderzoek van zeevogels en zeezoogdieren, werd overleg gepleegd met verantwoordelijken van noord-frankrijk (Calais en Duinkerke) op 24 november 1999.

Door het LIFE-team werd, met assistentie van Sea Life Blankenberge en de plaatselijke overheid, een witflankdolfijn die levend gestrand was, overgebracht naar Harderwijk. Deze dolfijnensoort is een zeer zeldzaam dier in de zuidelijke Noordzee.

Voor het verzamelen van dode gestrande zeevogels voor het wetenschappelijk onderzoek werd door het LIFE-team technische steun verleend aan het Instituut voor Natuurbehoud. Enkele tellingen van zeevogels op zee werden georganiseerd. Opmerkelijke waarnemingen van vogels tijdens campagnes met de TUIMELAAR of de B02 werden steeds genoteerd. Het blijkt dat geen systematische tellingen van zeevogels (met de gestandaardiseerde methodes van het Instituut voor Natuurbehoud, waarbij meegevaren wordt op het oceanografisch schip BELGICA of een ferry) mogelijk zijn in het ondiepe en voor zeevogels zeer belangrijke gebied aan de westkust. Toch blijkt uit gegevens verzameld tijdens campagnes voor LIFE dat hier af en toe interessante en onverwachte waarnemingen gedaan worden. Om na te gaan of het nuttig is de tellingen vanaf de BELGICA en de ferry's aan te vullen, worden voor het najaar van 1999 en het voorjaar van 2000 enkele campagnes met de TUIMELAAR in dit gebied gepland. Dit projectjaar werd reeds een telling georganiseerd met het toezichtsvliegtuig B02. Voor beleidsdoeleinden is het nodig dat (recente) gegevens bekend zijn i.v.m. de verspreiding en de grootte van de vogelpopulaties. Dit is opnieuw duidelijk gebleken tijdens de studiedag i.v.m. kustzonebeheer die in het kader van dit project georganiseerd werd door de Kustwerkgroep van Natuurreserveaten vzw op 7 mei 1999 te Oostende. Daar werden herhaaldelijk vragen gesteld i.v.m. concrete bewijzen over het ecologisch belang van de gebieden die voor bescherming in aanmerking komen. Het is duidelijk dat de tellingen een beleidsondersteunend belang hebben.

F.3. Projectbeheer

Het ICCI-LIFE-projectteam van de AMINAL-afdeling Natuur bestaat uit een 3 / 4 -tijds ter beschikking gestelde statutaire ingenieur (landbouwkundig ingenieur, specialisatie Waters & Bossen, niveau A1), een voltijds contractueel in dienst genomen deskundige (gegradueerde biotechnologie, richting groenbeheer, niveau B) en een voltijds contractueel in dienst genomen technicus (niveau C). De op 16 november 1998 in dienst getreden technicus Koen Pille gaf echter reeds dit voorjaar zijn ontslag om persoonlijke redenen. Hij werd in juni 1999 onmiddellijk opgevolgd door de nieuw aangeworven Koen Maréchal. Het project had niet te lijden onder deze onverwachte doch snelle personeelsswissel.

Volgende personen hebben dit jaar meegewerkt aan het LIFE project deel zee: J.Haelters, M.Di Marcantonio, E.Donnay, T.Jacques, F.Mengeot, A.Norro, R.Schallier en D.Vantuyckom.

Gezien de grote vertraging die het MiNa-fonds in het begin van het project door interne administratieve belemmeringen opgelopen heeft in het vrijmaken en doorstorten van het aandeel van de twee NGO's Natuurreservaten vzw en WWF uit het door de EU gestorte voorschot, en gezien de grote financiële onzekerheid die dit bij de twee NGO's teweeg bracht, hebben beide organisaties in samenspraak besloten de zware financiële risico's verbonden aan de aanwerving van een extra halftijds personeelslid gedurende vier jaar niet te lopen. Om het goede verloop van het project echter niet in het gedrang te brengen, werd de extra werklast opgevangen door verschuivingen binnen het personeelsbestand.

EVALUATIE van de VORDERING van het LIFE-project ICCI, deel LAND

Acties voorzien in het ICCI-programma cfr. aanvraag	Op 15 december 1999 reeds uitgevoerde acties	Nog uit te voeren acties
A. Beheersplannen en andere voorbereidende acties: Beheersplan voor het Vlaams natuurreservaat "Hannecartbos"	1) Het "Beheersplan voor het Vlaams natuurreservaat "Hannecartbos" in het kader van een gebiedsvisie voor het "Ter Yde"-duinencomplex te Oostduinkerke werd bij ministerieel besluit van 10 juni 1999 goedgekeurd; 2) Er werd een "inrichtingsplan" voor het in 1998 verworven en op 21 mei 1999 als Vlaams natuurreservaat aangewezen duinzoomgebied "Belvédère" uitgewerkt. Het inrichtingsplan omvat vooreerst een rapport dat in de toekomst, na advies van de adviescommissie en van de Vlaamse Hoge Raad voor Natuurbehoud als beheersplan bij ministerieel besluit zal moeten goedgekeurd worden. Voorts omvat het inrichtingsplan ook een publicatieklaar bestek, op basis waarvan voor de voorgeschreven maatregelen de bouwvergunning zal aangevraagd worden en een aanbesteding zal plaatsvinden.	
B. Terreinverwerving Het verwerven van minstens 20 ha duin- en/of duin-polder-overgangsg gebied	De volgende gebieden werden verworven: 1) "Belvédère" (6 ha 94 a 60 ca, 1998); 2) "Zeeberm- en Ter Yde-duinen"(36 ha 94 a 10 ca, 1999) 3) "Schipgatduinen" (13 ha 99 a 06 ca, 1999) 4) "Doornpanne" (7 ha 98 a 69 ca, 1999) Totale aangekochte oppervlakte: 65 ha 77 a 45 ca	
C. Niet-terugkerend biotoopbeheer 1) Natuurherstel van de Ijzermunding door:		

a) de afbraak van de wegenissen en de gebouwen en b) de ontmanteling van de dokken en de kaaïen van de Oude Marinebasis Lombardsijde	1a) de afbraak van de wegenissen en gebouwen moest worden opgeleverd op 11 december 1999 ("droge werken"), maar zal pas definitief kort na nieuwjaar 2000 kunnen opgeleverd worden	1b) Ontmanteling van de dokken en de kaaïen ("natte werken"). De afgraving van de baggerstorten staat los van de ontmanteling van de dokken en kaaïen, op het verplaatsen van een beperkte hoeveelheid klei na. De van de ontmanteling van dokken en kaaïen losstaande afgravingen worden niet ten laste van het ICCI-LIFE-budget aangerekend.
2) Habitatherstel van o.a. "grijze duinen" en "vochtige duinvalleien" door verwijdering van Duindoornstruweel en exotenaanplanting over een oppervlakte van 30 ha	2) In de loop van 1997 en 1998 werden 28, 5 ha Duindoornstruweel en exotenaanplantingen ontgonnen in de Vlaamse natuurreservaten "De Westhoek", "De Houtsaegerduinen" en "Ter Yde"	2) Er moeten nog 1,5 ha struweel en/of exoten ontgonnen worden; er wordt nog een ontstruweling van 3,5 ha gepland in het najaar 2000 in het Vlaams natuurreservaat "De Westhoek"
3) Aanleg van poelen (aantal niet bepaald) voor o.a. Kamsalamander en Rugstreeppad	3) Er werden in totaal 19 poelen uitgegraven in de Vlaamse natuurreservaten "De Westhoek", "De Houtsaegerduinen" en "Ter Yde"; in "Ter Yde" werd ook een kunstmatig opgehoogd en met exoten beplant terrein afgegraven teneinde een vochtige duinvallei te herstellen	
D. Terugkerend biotoopbeheer 1) Invoeren van extensieve begrazing	1) VNR "De Westhoek": Shetlandpony's en Schotse hooglandrunden in de zuidelijke beweidingseenheid; Konikpony's en Schotse hooglandrunden in de noordelijke beweidingseenheid; Damherten over het geheel gebied 2) VNR "De Houtsaegerduinen": ezels 3) VNR "Belvédère": Schotse hooglandrunden 4) VNR "Ter Yde": Mergellandschapen 5) VNR "Hannecartbos": Shetlandpony's 6) VNR "De Ijzermonding": Mergellandschapen	

2) periodisch maaien van heruitlopende struiken en bomen	2) Wortel- en stamvoetopslag worden in alle ontgonnen terreinen geregeld gemaaid; waar aangewezen wordt ook een hooilandbeheer gevoerd	
E. Publiek bewustzijn:		
a) Media & pers	a) er werden persconferenties georganiseerd en -berichten verspreid bij de presentatie van: - de beheersplannen voor de VNR-en "De Westhoek" en "De Houtsaegerduinen" (De Panne, 1997); - de inrichtingswerken in "Ter Yde" in uitvoering van de in voorbereiding zijnde gebiedsvisie (Koksijde, 1997); - de voorstelling van de Ecosysteemvisie voor de Vlaamse kust (Oostende 1998); - inscharen van schapen in "Ter Yde" en "De Ijzermunding"; - inscharen van Schotse hooglandrunderen in "Belvédère" (1998); - de aanvang van de slopingswerken aan de oude Marinebasis Lombardsijde (Nieuwpoort, 1999) Er werden ook TV-reportages gemaakt over het beheer van het Westhoekreservaat die uitgezonden werden op de RTBF: JT en Jardin Extraordinaire (1998);	
b) Brochure	b) de sensibiliserende brochure "De Westkust: een brok natuur om (van) te houden" (1999)	
c) organisatie van activiteiten :		
c.1. Informatieve activiteiten	c.1. Informatie-activiteiten: - Studiedag "Aankoopbeleid kustduinen" (Oostende 19/04/1997); - Studiedag "Een ecosysteemvisie voor de Vlaamse Kust" (Oostende, april 1998); - Politiek café "Kustzonebeheer: tussen wals en schip?" (Oostende, mei 1999)	c) Nog één (1) informatie-activiteit in de loop van 2000.
c.2. Geleide wandelingen	c.2. Geleide wandelingen: Jaarlijkse "Open Natuurdagen" en "Zomercampagne Natuurreservaten vzw"	

d) Studiedag omtrent watervoorziening en natuurbehoud langs de Vlaamse Kust	d) Studiedag omtrent water-voorziening en natuurbehoud langs de Vlaamse kust (Oostende en De Panne, november 1996)	
F. Globale projectoperatie a) wetenschappelijke monitoring: - op het abiotisch milieu; - op flora, vegetatie en fauna b) Projectbeheer : deel Land, AMINAL-Natuur - 1 ingenieur (niveau A): ¼ tijds, 4 jaar - 1 technisch medewerker(niveau C): voltijds, 4 jaar - 1 wachter (niveau C): halftijds, 4 jaar	a) de wetenschappelijke studieprojecten: - "Monitoring van de effecten op vegetatie, flora en fauna van het beheer in de natuur-reservaten en gewestelijke domeinen langs de Vlaamse Kust", uitgevoerd door de Universiteit Gent, laboratorium Plantkunde, beëindigd op 1 november 1999 (draftversie van het eindrapport). Dit project krijgt opvolging met het in het ICCI-programma niet voorzien studieproject "Evaluatie Begrazing Kust-duinen" dat voor een tijdsduur van 3 jaar aanving op 1 oktober 1999; - "Onderzoek naar de invloed op het abiotisch milieu van het grondgebruik in en langs de Maritieme Duinstreek", uitgevoerd door de Universiteit Gent, Geologisch Instituut en aangevangen op 1 februari 1997 verkeert momenteel in de afwerkingsfase. b) Projectbeheer : deel Land, AMINAL-Natuur: - 1 ingenieur(niveau A): ¼ tijds, 4 jaar: Jean-Louis Herrier - 1 deskundige (niveau B): voltijds, 3 jaar: Christophe Debocuf - 1 technicus (niveau C): voltijds 3 jaar: Koen Maréchal	a) De volledig afgewerkte versie van beide eindrapporten.

EVALUATIE van de VORDERING van het LIFE-project ICCI in 1999, deel ZEE

Acties voorzien in het ICCI-programma	Activiteiten	Opmerkingen
A. Beheersplannen en andere voorbereidende acties	1) Literatuurstudie 2) De wet ter bescherming van het marien milieu werd gepubliceerd in het Staatsblad van 12 maart 1999. 3) Meewerking aan de overlegvergaderingen i.v.m. de uitvoering van de wet en de voorbereiding van beheersplanning 4) Eerste gemeentereglement m.b.t. strandvisserij werd uitgevaardigd	De aanduiding van gebieden, als uitvoering van de wet, stuitte op zeer veel protest, en werd uitgesteld. Vergaderingen op 9/3 (lokale besturen - gouverneur) 25/6 (gebruikers van de zee) 16/11 (natuurverenigingen) 23/11 (lokale besturen - gouverneur) Dit gemeentereglement bevat de meeste elementen van het voorgestelde reglement in de LIFE-studie (ICCI-verslag 2), maar gaat op sommige punten niet ver genoeg.
D. Terugkerend biotoopbeheer		
Inschatting van menselijke activiteiten op zee	1. Campagnes Tuimelaar 2. Campagnes B02 3. Studiedag 25 juni met gebruikers van de zee (provincie) 4. Jetskiën, fast ferries, visserij, olievrachtreiniging, duiken,...	Campagnes met Tuimelaar en B02 voor toezicht, voorbereiding bewaking, visserijcontrole en testen geschikte apparatuur... Tijdens deze studiedag werd niet enkel overleg gepleegd. De deelnemers gaven er tevens een voorstelling van hun activiteiten
E. Publiek bewustzijn:		
a) Media & pers	a) Er werd een persbericht verspreid i.v.m. een visserij-overtreding waargenomen tijdens een LIFE-campagne b) Persbericht verspreid m.b.t. strandvisserij (Natuurreservaten-WWF) c) Persconferentie naar aanleiding van de nieuwe wet ter bescherming van het marien milieu, en de voorgestelde beschermde gebieden (9/3) d) Medewerking programma "Over Leven" (TV2, 10/10)	Zie bijlagen Zie bijlagen

b) Brochure	Publicatie van de brochure "De Westkust, een brok natuur om (van) te houden" (Natuurreservaten-WWF)	Nederlandse versie: oplage 10.000 Franse versie: oplage 10.000
c) Folder	Folder "Zeehond in nood" (layout en druk door WWF)	Verspreid op 10.000 exemplaren
d) Tentoonstellingen	Voorstelling van diverse aspecten van het LIFE-project te - Jette (zeevisserij) - Gent (Flanders Boat Show) - Brussel (opendeurdag Belgica)	
e) Studiedagen – symposia – infodagen	Infovergaderingen (i.s.m. de provincie) i.v.m. de uitvoering van de nieuwe wet ter bescherming van het marien milieu, met: - Gebruikers van de zee (25/6) - Visserijsector (18/8) - Milieuverenigingen (16/11) - Lokale besturen (23/11)	Ongetwijfeld zullen voor de uitvoering van de wet nog tal van dergelijke overleggrondes noodzakelijk zijn. Deze studiedagen hadden ondermeer tot doel het publiek in te lichten over de politiek inzake leefmilieu op zee (publiek bewustzijn), en overleg te plegen met betrokken sectoren (zie boven: voorbereiding aanduiden gebieden en beheersplan).
F. Globale projectoperatie		
wetenschappelijke monitoring:	a) monitoring met Belgica, (en Tuimelaar en B02) b) monitoring van zeevogels (medewerking met het Instituut voor Natuurbehoud) en zeezoogdieren c) fauna van wrakken: eerste evaluatie	

ICCI

Integral Coastal Conservation Initiative

LIFE – NATURE

Derde interim rapport
1 december 1998 – 1 december 1999

BIJLAGEN DEEL ZEE
Beheerseenheid Mathematisch Model Noordzee

B4-3200/96/483

C(96) 3370 final/1

**Life – Nature
ICCI**

Integral Coastal Conservation Initiative

Overzicht bijlagen deel zee

Bijlage 1

De nieuwe wet ter bescherming van het marien milieu; 20 januari 1999 (Belgisch Staatsblad 12 maart 1999)

Bijlage 2

De nieuwe wet ter bescherming van het marien milieu: achtergrondinformatie

Bijlage 3

Strandvisserij: het vervolg

Bijlage 4

Zeevisserij in het LIFE-gebied: overzicht van de waargenomen overtredingen

Bijlage 5

Ecologisch belang van wrakken: beschrijving van de activiteiten in het kader van LIFE

Bijlage 6

Zeezoogdieren en zeevogels: overzicht waarnemingen en activiteiten

Bijlage 7

Activiteiten op zee: kwantificatie en enkele resultaten

Bijlage 8

Buitenlandse vergaderingen en bezoeken in het kader van LIFE

Bijlage 9

Publiek bewustzijn: verspreiding van informatie en resultaten

**Life – Nature
ICCI**

Integral Coastal Conservation Initiative

Bijlage I

De nieuwe wet ter bescherming van het marien milieu;
20 januari 1999 (Belgisch Staatsblad 12 maart 1999)

MONITEUR BELGE

BELGISCH STAATSBLAD

Prix de l'abonnement annuel :

Belgique : F 4 320; étranger : F 18 324.

Prix au numéro : F 10 par feuille de huit pages.

Pour les abonnements et la vente au numéro, prière de s'adresser à la Direction du Moniteur belge, rue de Louvain 40-42, 1000 Bruxelles. Téléphone 02/552 22 11.

Prijs van een jaarabonnement :

België : F 4 320; buitenland : F 18 324.

Prijs per nummer : F 10 per vel van acht bladzijden.

Voor abonnements en voor verkoop per nummer kan U terecht bij het Bestuur van het Belgisch Staatsblad, Leuvenseweg 40-42, 1000 Brussel. Telefoon 02/552 22 11.

169e ANNEE

N. 50

169e JAARGANG

VENDREDI 12 MARS 1999
DEUXIEME EDITION

VRIDAG 12 MAART 1999
TWEDE UITGAVE

Ce *Moniteur belge*, comme tous les autres moniteurs depuis le 1er juin 1997, peut être consulté GRATUITEMENT sur Internet dans sa version texte ou image à l'adresse suivante : <http://www.just.fgov.be> ou <http://moniteur.be>

Dit *Belgisch Staatsblad* is, net als alle staatsbladen sinds 1 juni 1997, GRATIS in zowel tekst als beeldformaat te consulteren op Internet : <http://www.just.fgov.be> of <http://staatsblad.be>

SOMMAIRE

Lois, décrets, ordonnances et règlements

Ministère des Affaires sociales, de la Santé publique et de l'Environnement

Loi du 20 janvier 1999 visant la protection du milieu marin dans les espaces marins sous juridiction de la Belgique, p. 8033.

Loi du 28 février 1999 modifiant le Code judiciaire en vue de la protection du milieu marin dans les espaces marins sous juridiction de la Belgique, p. 8053.

INHOUD

Wetten, decreten, ordonnances en verordeningen

Ministerie van Sociale Zaken, Volksgezondheid en Leefmilieu

Wet van 20 januari 1999 ter bescherming van het mariene milieu in de zeegebieden onder de rechtsbevoegdheid van België, bl. 8033.

Wet van 28 februari 1999 tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek met het oog op de bescherming van het mariene milieu in de zeegebieden onder de rechtsbevoegdheid van België, bl. 8053.

Avis officiels

Ministère de la Justice

Ordre judiciaire. Places vacantes, p. 8123.

Ministère des Finances

Administration de la T.V.A., de l'enregistrement et des domaines. Publications prescrites par l'article 770 du Code civil. Successions en déshérence, p. 8123.

Les Publications légales et Avis divers ne sont pas repris dans ce sommaire mais figurent aux pages 8124 à 8156.

Officiële berichten

Ministerie van Justitie

Rechterlijke Orde. Vacante betrekkingen, bl. 8123.

Ministerie van Financiën

Administratie van de BTW, registratie en domeinen. Bekendmakingen voorgeschreven bij artikel 770 van het Burgerlijk Wetboek. Erfloz nalatenschappen, bl. 8123.

De Wettelijke Bekendmakingen en Verschillende Berichten worden niet opgenomen in deze inhoudsopgave en bevinden zich van bl. 8124 tot bl. 8156.

LOIS, DECRETS, ORDONNANCES ET REGLEMENTS WETTEN, DECRETEN, ORDONNANTIES EN VERORDENINGEN

MINISTÈRE DES AFFAIRES SOCIALES, DE LA SANTÉ PUBLIQUE ET DE L'ENVIRONNEMENT

F. 99 — 712

[S - C - 99/22033]

20 JANVIER 1999. — Loi visant la protection du milieu marin dans les espaces marins sous juridiction de la Belgique

ALBERT II, Roi des Belges,
A tous, présents et à venir, Salut.

Les Chambres ont adopté et Nous sanctionnons ce qui suit :

Article 1er. La présente loi règle une matière visée à l'article 78 de la Constitution.

CHAPITRE Ier. — Définitions

Art. 2. Pour l'application de la présente loi, on entend par :

1° « espaces marins » : la mer territoriale, la zone économique exclusive et le plateau continental, visé par la loi du 13 juin 1969 sur le plateau continental de la Belgique;

2° « milieu marin » : l'environnement abiotique des espaces marins et la biote, en ce compris la faune, la flore et les habitats marins qu'ils occupent, ainsi que les processus écologiques à l'œuvre dans cet environnement et les interactions entre les composantes abiotiques et biotiques;

3° « protection » : l'ensemble des mesures nécessaires pour la conservation, le développement, le retablisement et la gestion durable du milieu marin ainsi que les mesures nécessaires pour conserver et retablir la qualité du milieu marin, à l'exclusion des mesures relatives à la prévention et à la réduction de la pollution qui doivent être prises au niveau des sources ponctuelles ou diffuses situées sur la terre ferme;

4° « habitat marin » : une zone en mer se distinguant par ses caractéristiques géographiques, abiotiques et biotiques spécifiques, qu'elle soit entièrement naturelle ou semi-naturelle;

5° « pollution » : l'introduction directe ou indirecte, par l'homme, de substances ou d'énergie dans les espaces marins, lorsqu'elle a ou, selon toute vraisemblance, peut avoir des effets nuisibles tels que des dommages aux ressources biologiques de la mer et aux écosystèmes marins, risques pour la santé de l'homme, entraves aux activités maritimes, y compris la pêche et les autres utilisations légitimes de la mer, une altération de la qualité de l'eau de mer ou une dégradation des valeurs d'agrément;

MINISTERIE VAN SOCIALE ZAKEN, VOLKSGEZONDHEID EN LEEFMILIEU

N. 99 — 712

[S - C - 99/22033]

20 JANUARI 1999

Wet ter bescherming van het mariene milieu in de zeegebieden onder de rechtsbevoegdheid van België

ALBERT II, Koning der Belgen,
Aan allen die nu zijn en hierna wezen zullen. Onze Groet.

De Kamers hebben aangenomen en Wij bekrachtigen hetgeen volgt

Artikel 1. Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet.

HOOFDSTUK I. — Definities

Art. 2. Voor de toepassing van deze wet wordt verstaan onder :

1° « zeegebieden » : de territoriale zee, de exclusieve economische zone en het continentaal plat, bedoeld in de wet van 13 juni 1969 inzake het continentaal plat van België;

2° « mariene milieu » : de abiotische omgeving van de zeegebieden en de biota, hiern inbegrepen de fauna, de flora en de mariene habitats die zij innemen, alsook de ecologische processen werkzaam binnen dit milieu en de onderlinge wisselwerkingen tussen de abiotische en biotische componenten;

3° « bescherming » : het geheel van maatregelen nodig voor het behoud, de ontwikkeling, het herstel en het duurzaam beheer van het mariene milieu alsook de maatregelen nodig voor het handhaven en herstellen van de kwaliteit van het mariene milieu, met uitsluiting van de maatregelen inzake voorkoming en beperking van verontreiniging die moeten genomen worden bij punt- of diffuse bronnen gelegen op het vasteland;

4° « mariene habitat » : een zone in zee met bijzondere geografische, abiotische en biotische kenmerken en die zowel geheel natuurlijk als halfnatuurlijk kan zijn;

5° « verontreiniging » : de rechtstreekse of onrechtstreekse inbrenging door de mens van stoffen en energie in de zeegebieden, die schadelijke gevolgen heeft of naar alle waarschijnlijkheid kan hebben, zoals schade aan de levende rijkdommen van de zee en de mariene ecosystemen, gevaar voor de gezondheid van de mens, belemmering van activiteiten op zee, met inbegrip van het vissen en andere rechtmatige gebruiken van de zee, aantasting van de kwaliteit van het zeewater of vermindering van de recreatieve waarde;

6° « dommage » : tout dégât, perte ou tort, subi par une personne physique ou morale identifiable, résultant d'une atteinte au milieu marin, quelle que soit la cause de celle-ci;

7° « perturbation environnementale » : une influence négative sur le milieu marin pour autant qu'elle ne constitue pas un dommage;

8° « navire » : tout bâtiment opérant en milieu marin, de quelque type ou dimension que ce soit, y compris notamment les hydroptères, les aéroglisseurs, les engins submersibles, les engins flottants et les plates-formes fixes ou flottantes;

9° « système d'organisation du trafic » : toute mesure relative à la navigation maritime destinée à améliorer la navigation, à augmenter la sécurité du trafic ou à protéger le milieu marin, à l'exclusion du pilotage de navires;

10° « accident de navigation » : l'abordage ou l'échouement de navires ou tout autre incident de navigation à bord ou à l'extérieur d'un navire qui peut entraîner un dommage ou une perturbation environnementale;

11° « propriétaire de navire » : le propriétaire, l'affrètement, le gestionnaire ou l'exploitant d'un navire;

12° « autorité ayant compétence en mer » : tout commissaire maritime, tout agent de la police maritime, tout commandant des bâtiments patrouilleurs, tout fonctionnaire ou agent de l'Unité de Gestion du Modèle mathématique de la Mer du Nord, tout officier ou sous-officier de la Marine mandaté à cet effet par sa hiérarchie et tout agent assermenté désigné par le ministre;

13° « activités offshore » : les activités menées dans les espaces marins aux fins de prospection, d'évaluation ou d'exploitation des hydrocarbures liquides ou gazeux;

14° « installation offshore » : toute structure artificielle, installation ou navire, ou partie de celle-ci, flottante ou fixée sur le fond de la mer, et placée dans les espaces marins aux fins d'activités offshore;

15° « immersion » :

(i) l'action consistant à se défaire délibérément de déchets ou autres matières dans la mer à partir de navires, d'aéronefs ou d'installations offshore;

(ii) le sabordage ou l'abandon délibéré en mer de navires, aéronefs, installations offshore ou pipelines;

(iii) l'abandon en mer d'installations offshore ou d'autres structures artificielles, entièrement ou partiellement in situ, avec l'intention précise de s'en défaire;

Le terme « immersion » ne vise pas :

(i) l'action, visée par la Convention MARPOL ou d'autres règles de droit international applicables, de se défaire de déchets ou autres matières liés à ou provenant de l'exploitation normale de navires, aéronefs ou installations offshore;

(ii) le dépôt de matières à des fins autres que leur simple élimination, sous réserve que ce dépôt n'affecte pas à l'encontre des objectifs de la présente loi;

16° « incinération » : toute combustion délibérée de déchets ou autres matières en mer, aux fins de leur destruction thermique;

Le terme « incinération » ne vise pas la destruction thermique de déchets ou autres matières, conformément au droit international applicable, produits directement ou indirectement lors de l'exploitation normale de navires, d'aéronefs ou d'installations offshore;

17° « rejets directs » :

(i) les rejets par lesquels des substances, de l'énergie, des objets ou des eaux polluées atteignent les espaces marins directement depuis la côte et non par le réseau hydrographique ou l'atmosphère;

(ii) les rejets provenant de toute source associée à l'élimination délibérée dans le sous-sol marin, rendu accessible depuis la terre par des tunnels, des canalisations ou tout autre moyen;

(iii) les rejets provenant de structures artificielles placées dans les espaces marins à des fins autres que des activités offshore;

18° « Convention de Paris » : la Convention pour la protection du milieu marin de l'Atlantique du Nord-Est, faite à Paris le 22 septembre 1992 et approuvée par la loi du 11 mai 1995;

6° « schade » : elke beschadiging, verlies of nadeel, geleden door een aanwijsbaar natuurlijk persoon of rechtspersoon, voortvloeiende uit een aantasting van het mariene milieu, wat er ook de oorzaak van is;

7° « milieuverstoring » : een nadelige beïnvloeding van het mariene milieu, voor zover deze geen schade uitmaakt;

8° « schip » : elk vaartuig, van welk type of omvang ook, dat in het mariene milieu opereert, waaronder onder meer draagvliegeboten, luchtkussenvaartuigen, afzinkbare vaartuigen, drijvende tuigen, alsmede vaste of drijvende platformen;

9° « routingssysteem » : elke maatregel ten aanzien van de scheepvaart met het oog op de verbetering van de navigatie, het verhogen van de verkeersveiligheid of het beschermen van het mariene milieu, uitgezonderd het beloodsen van schepen;

10° « scheepvaartongeval » : een aanvaring of stranding van schepen of elk ander scheepvaartvoorval of gebeurtenis aan boord van een schip of daarbuiten, dat kan leiden tot schade of milieuverstoring;

11° « scheepseigenaar » : de eigenaar, de bevrachter, de beheerder of de exploitant van een schip;

12° « overheid met bevoegdheid op zee » : elke waterschout, elke agent van de zeevaartpolitie, elke gezagvoerder van een patrouillevaartuig, elke ambtenaar of agent van de Beheersing van het Mathematisch Model van de Noordzee, elke daartoe door zijn hiërarchische overste gemandateerde officier of onderofficier van de Marine en elke door de minister aangewezen beëdigde ambtenaar;

13° « offshore-activiteiten » : activiteiten uitgevoerd in de zeegebieden met het oog op de exploratie, evaluatie of exploitatie van vloeibare of gasvormige koolwaterstoffen;

14° « offshore-installatie » : elke kunstmatige structuur, installatie of vaartuig of onderdeel ervan, zowel drijvend als op de zeebodem vastgemaakt, die in de zeegebieden opgesteld is en bedoeld is voor offshore-activiteiten;

15° « storten » :

(i) het zich opzettelijk ontdoen in zee van afval of andere materie vanaf schepen, luchtvaartuigen of offshore-installaties;

(ii) het tot zinken brengen of het zich opzettelijk ontdoen in zee van schepen, luchtvaartuigen, offshore-installaties of pijpleidingen;

(iii) het in zee achterlaten van offshore-installaties of andere kunstmatige structuren, geheel of gedeeltelijk in situ, met de louter bedoeling zich ervan te ontdoen;

Onder « storten » wordt niet begrepen :

(i) het zich overeenkomstig het MARPOL-Verdrag of andere toepasselijke regels van internationaal recht, ontdoen van afval of andere materie gepaard gaande met, of voortvloeiende uit, de normale werking van schepen, luchtvaartuigen of offshore-installaties;

(ii) de plaatsing van materie met een ander doel dan er zich enkel en alleen van te ontdoen, mits deze plaatsing niet strijdig is met het doel van deze wet;

16° « verbranding » : elke opzettelijke verbranding van afval of andere materie op zee met de bedoeling deze thermisch te vernietigen;

Onder « verbranding » wordt niet begrepen de thermische vernietiging, in overeenstemming met het toepasselijke internationaal recht, van afval of andere materie die gepaard gaat met, of voortvloeit uit de normale werking van schepen, luchtvaartuigen of offshore-installaties;

17° « directe lozingen » :

(i) de lozingen waarbij stoffen, energie, voorwerpen of verontreinigd water de zeegebieden rechtstreeks vanaf de kust bereiken en niet via het hydrografische net of de atmosfeer;

(ii) de lozingen afkomstig van elke bron die verband houdt met een opzettelijke verwijdering onder de zeebodem, toegankelijk gemaakt vanaf het land via tunnels, pijpleidingen of op enige andere manier;

(iii) de lozingen afkomstig van kunstmatige structuren die in de zeegebieden staan opgesteld en niet dienen voor offshore-activiteiten;

18° « Verdrag van Parijs » : het Verdrag inzake de bescherming van het mariene milieu van de noordoostelijke Atlantische Oceaan, ondertekend te Parijs op 22 september 1992 en goedgekeurd bij wet van 11 mei 1995;

19° « Convention MARPOL » : La Convention internationale de 1973 pour la prévention de la pollution par les navires et les Annexes, faites à Londres le 2 novembre 1973, et le Protocole de 1978 relatif à la Convention internationale de 1973 pour la prévention de la pollution par les navires et Annexe, faites à Londres le 17 février 1978, approuvées par la loi du 17 janvier 1984;

20° « le ministre » : le ministre ou secrétaire d'Etat qui a la protection du milieu marin dans ses attributions.

CHAPITRE II. — Objectifs et principes généraux

Art. 3. La présente loi tend à sauvegarder le caractère spécifique, la biodiversité et l'intégrité du milieu marin au moyen de mesures visant à protéger ce milieu et au moyen de mesures visant à réparer les dommages et les perturbations environnementales.

Art. 4. § 1er. Lorsqu'ils mènent des activités dans les espaces marins, les utilisateurs de ces espaces et les pouvoirs publics doivent tenir compte du principe de prévention, du principe de précaution, du principe de la gestion durable, du principe du pollueur-payeur et du principe de réparation.

§ 2. Le principe de prévention implique qu'il faut agir afin de prévenir un dommage plutôt que d'avoir à réparer ce dommage par la suite.

§ 3. Le principe de précaution signifie que des mesures de prévention doivent être prises lorsqu'il y a des motifs raisonnables de s'inquiéter d'une pollution des espaces marins, même s'il n'existe pas de preuve concluante d'un lien causal entre l'introduction de substances, d'énergie ou de matériaux dans les espaces marins et les effets nuisibles.

§ 4. L'application du principe de gestion durable dans les espaces marins implique que les ressources naturelles sont tenues dans une mesure suffisante à la disposition des générations futures et que les effets des interventions de l'homme ne dépassent pas les capacités d'absorption de l'environnement des espaces marins. A cette fin, les écosystèmes et les processus écologiques nécessaires pour le bon fonctionnement du milieu marin seront protégés, la diversité biologique sera préservée et la conservation de la nature sera stimulée.

§ 5. Le principe du pollueur-payeur implique que les coûts de prévention, de réduction et de lutte contre la pollution et les coûts de réparation des dommages sont à charge du pollueur.

§ 6. Le principe de réparation implique qu'en cas de dommage ou de perturbation environnementale dans les espaces marins, le milieu marin est rétabli dans la mesure du possible dans son état original.

Art. 5. Toute personne menant des activités dans les espaces marins a l'obligation d'adopter un comportement diligent afin d'éviter tout dommage et toute perturbation environnementale. En particulier, le propriétaire de navire a l'obligation de prendre toutes les précautions nécessaires pour prévenir et limiter la pollution.

CHAPITRE III. — Les aires marines protégées et la protection des espèces

Section 1re. — Disposition générale

Art. 6. Le Roi peut prendre, en ce qui concerne les espaces marins, toutes les mesures nécessaires à l'exécution des obligations résultant des directives et conventions internationales énumérées ci-après :

(i) la directive 79/409/CEE du Conseil du 2 avril 1979 concernant la conservation des oiseaux sauvages;

(ii) la directive 92/43/CEE du Conseil du 21 mai 1992 concernant la conservation des habitats naturels ainsi que de la faune et de la flore sauvages;

(iii) la Convention relative aux zones humides d'importance internationale particulièrement comme habitat de la sauvagine, faite à Ramsar le 2 février 1971 et approuvée par la loi du 22 février 1979;

(iv) la Convention relative à la conservation de la vie sauvage et du milieu naturel de l'Europe, faite à Berne le 19 septembre 1979 et approuvée par la loi du 20 avril 1989;

(v) la Convention sur la conservation des espèces migratrices appartenant à la faune sauvage, faite à Bonn le 23 juin 1979 et approuvée par la loi du 27 avril 1990 et les Accords conclus en application de l'article 4, alinéa 3, de la Convention;

(vi) la Convention sur la diversité biologique, faite à Rio de Janeiro, le 5 juin 1992 et approuvée par la loi du 11 mai 1995.

19° « MARPOL-Verdrag » : het Internationaal Verdrag van 1973 ter voorkoming van de verontreiniging door schepen en Bijlagen, opgemaakt te Londen op 2 november 1973, en het Protocol van 1978 bij het Internationaal Verdrag van 1973 ter voorkoming van de verontreiniging door schepen en Bijlage, opgemaakt te Londen op 17 februari 1978, goedgekeurd bij wet van 17 januari 1984;

20° « de minister » : de minister of staatssecretaris tot wiens bevoegdheid de bescherming van het mariene milieu behoort.

HOOFDSTUK II. — Algemene doelstellingen en beginselen

Art. 3. Deze wet beoogt het behoud van de eigen aard, de biodiversiteit en het ongeschonden karakter van het mariene milieu door middel van maatregelen tot bescherming ervan en door middel van maatregelen tot herstel van schade en milieuverstoring.

Art. 4. § 1. De gebruikers van de zeegebieden en de overheid zullen bij het uitvoeren van hun activiteiten in de zeegebieden rekening houden met het beginsel van het preventief handelen, het voorzorgsbeginsel, het beginsel van het duurzaam beheer, het beginsel dat de vervuiler betaalt en het herstelbeginsel.

§ 2. Het beginsel van het preventief handelen impliceert dat moet worden opgetreden om milieuschade te voorkomen, veeleer dan de schade achteraf te moeten herstellen.

§ 3. Het voorzorgsbeginsel betekent dat preventieve maatregelen moeten worden getroffen, indien er redelijke gronden tot bezorgdheid bestaan voor verontreiniging van de zeegebieden, zelfs in de gevallen dat er geen overtuigend bewijs is van een oorzakelijk verband tussen het inbrengen van stoffen, energie en materialen in de zeegebieden en de schadelijke gevolgen.

§ 4. Het beginsel van duurzaam beheer in de zeegebieden impliceert dat de natuurlijke rijkdommen in voldoende mate beschikbaar worden gehouden voor toekomstige generaties en dat de effecten van het menselijk handelen de draagkracht van het milieu in de zeegebieden niet overschrijdt. Hiertoe zullen de ecosystemen en de ecologische processen noodzakelijk voor het goed functioneren van het mariene milieu worden beschermd, de biologische diversiteit ervan worden behouden en het natuurbehoud worden gestimuleerd.

§ 5. Het beginsel dat de vervuiler betaalt betekent dat de kosten voor maatregelen ter voorkoming, vermindering en bestrijding van verontreiniging en voor het herstellen van schade voor rekening zijn van de vervuiler.

§ 6. Het herstelbeginsel impliceert dat bij schade of milieuverstoring in de zeegebieden het mariene milieu in de mate van het mogelijke wordt hersteld in zijn oorspronkelijke toestand.

Art. 5. Elke persoon die in de zeegebieden een activiteit uitoefent, heeft de verplichting de nodige voorzorgen te nemen ter voorkoming van schade en milieuverstoring. In het bijzonder heeft de scheepseigenaar de verplichting alle nodige voorzorgsmaatregelen te nemen om verontreiniging te voorkomen en te beperken.

HOOFDSTUK III. — Beschermde mariene gebieden en bescherming van soorten

Afdeling 1. — Algemene bepaling

Art. 6. De Koning kan alle maatregelen nemen die noodzakelijk zijn voor de uitvoering van de verplichtingen die met betrekking tot de zeegebieden voortvloeien uit de hierna opgesomde richtlijnen en internationale verdragen :

(i) de richtlijn 79/409/EEG van de Raad van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand;

(ii) de richtlijn 92/43/EEG van de Raad van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde fauna en flora;

(iii) de Overeenkomst inzake watergebieden die van internationale betekenis zijn, in het bijzonder als woongebied voor watervogels, opgemaakt te Ramsar op 2 februari 1971 en goedgekeurd bij de wet van 22 februari 1979;

(iv) het Verdrag inzake het behoud van wilde dieren en planten en hun natuurlijk leefmilieu in Europa, opgemaakt te Bern op 19 september 1979 en goedgekeurd bij de wet van 20 april 1989;

(v) het Verdrag inzake de bescherming van de trekkende wilde diersoorten, opgemaakt te Bonn op 23 juni 1979 en goedgekeurd bij de wet van 27 april 1990 en de Overeenkomsten gesloten ter uitvoering van artikel 4, lid 3, van het Verdrag;

(vi) het Verdrag inzake biologische diversiteit, opgemaakt te Rio de Janeiro op 5 juni 1992 en goedgekeurd bij de wet van 11 mei 1995.

Section 2. — Les aires marines protégées

Art. 7. § 1er. Dans les espaces marins, le Roi peut créer des aires marines protégées et prendre, conformément aux dispositions de la présente section, les mesures nécessaires à leur protection.

§ 2. Les aires marines protégées peuvent être :

- a) des réserves marines intégrales créées dans le but d'y laisser les phénomènes naturels évoluer selon leurs lois;
- b) des réserves marines dirigées, qu'une gestion appropriée tend à maintenir dans leur état ou à restaurer dans l'état auquel les destine leur fonction écologique;
- c) des zones de protection spéciale ou zones de conservation spéciales destinées à sauvegarder certains habitats marins ou des espèces particulières;
- d) des zones fermées à certaines activités toute l'année ou une partie de l'année;
- e) des zones tampon, désignées pour compléter la protection des aires marines protégées, dans lesquelles les restrictions aux activités sont moins strictes que dans les réserves marines.

§ 3. Le Roi prend les mesures nécessaires pour que les aires marines protégées soient clairement délimitées et, le cas échéant, indiquées sur les cartes marines et pour que le public soit informé des restrictions qui y sont en vigueur.

§ 4. Les mesures visées au § 1er ne s'appliquent pas aux activités militaires. L'autorité militaire met toutefois tout en œuvre, en concertation avec le ministre, pour éviter tout dommage et toute perturbation environnementale, sans qu'il ne soit porté atteinte à la mise en œuvre et à la mise en condition des forces armées.

Art. 8. Dans les réserves marines intégrales et dirigées toute activité est interdite, à l'exception des activités suivantes :

- (i) la surveillance et le contrôle;
- (ii) le monitoring et la recherche scientifique effectués par, pour le compte de ou avec l'accord de l'autorité;
- (iii) la navigation, sauf si celle-ci est restreinte en vertu de l'article 20 de la présente loi;
- (iv) la pêche professionnelle, sauf si celle-ci est restreinte ou interdite par le Roi sur la proposition conjointe du ministre et du ministre qui a l'Agenculture dans ses attributions;
- (v) dans les réserves marines dirigées, les mesures prises en vertu de l'article 9 de la présente loi;
- (vi) les activités militaires, sans préjudice des dispositions de l'article 7, § 4, seconde phrase.

Art. 9. § 1er. Pour les réserves marines dirigées, le Roi prend, conformément aux exigences écologiques de celles-ci, des mesures spécifiques de gestion, de conservation, de restauration ou de développement de la nature, ainsi que des mesures concernant l'éducation à la nature.

§ 2. Il est constitué une commission de gestion, dont la composition est fixée par le Roi pour la gestion des réserves dirigées. Cette commission est chargée de l'exécution des mesures de gestion et de conservation, et peut également adresser des recommandations au ministre.

Section 3. — La protection des espèces dans les espaces marins

Art. 10. § 1er. Le Roi établit une liste d'espèces protégées dans les espaces marins. Les populations sauvages de ces espèces et les spécimens qui en proviennent sont l'objet d'un régime de protection stricte interdisant :

- (i) toute action intentionnelle visant à capturer, blesser ou mettre à mort les animaux, sous réserve des cas particuliers visés à l'article 14;
- (ii) la perturbation intentionnelle des animaux, particulièrement durant les périodes de reproduction, de dépendance des jeunes, d'hibernation et de migration;
- (iii) la détérioration ou la destruction des sites de reproduction des animaux ou des aires de repos;

Afdeling 2. — Beschermde mariene gebieden

Art. 7. § 1. In de zeegebieden kan de Koning beschermde mariene gebieden instellen en, overeenkomstig de bepalingen van deze afdeling, de maatregelen nemen die nodig zijn voor de bescherming ervan.

§ 2. De beschermde mariene gebieden kunnen de hoedanigheid aannemen van :

- a) integrale mariene reservaten die worden opgericht met het doel er de natuurlijke verschijnselen naar eigen wetten te laten evolueren;
- b) gerichte mariene reservaten waarvan een aangepast beheer de bestaande toestand tracht te behouden of te herstellen in de staat die hun ecologische functie hen toewijst;
- c) speciale beschermingszones of speciale zones voor natuurbehoud bestemd voor de instandhouding van zekere mariene habitats of bijzondere soorten;
- d) gesloten zones, waarin gedurende het jaar of een gedeelte ervan bepaalde activiteiten niet toegelaten zijn;
- e) bufferzones die worden aangewezen voor de bijkomende bescherming van beschermde mariene gebieden en waarin de aan de activiteiten gestelde beperkingen minder streng zijn dan in de mariene reservaten.

§ 3. De Koning neemt de nodige maatregelen voor het duidelijk afbakenen en, in voorkomend geval, aangeven op de zeekaarten van de beschermde mariene gebieden en voor het informeren van het publiek over de daar geldende beperkingen.

§ 4. De maatregelen bedoeld in § 1 zijn niet van toepassing op militaire activiteiten. De militaire overheid stelt evenwel, in overleg met de minister, alles in het werk om schade en milieuverstoring te voorkomen, zonder dat het inzetten en het paraat stellen van de krijgsmacht in het gedrang worden gebracht.

Art. 8. In de gerichte en integrale mariene reservaten zijn alle activiteiten verboden, behoudens :

- (i) toezicht en controle;
- (ii) monitoring en wetenschappelijk onderzoek door, in opdracht of met toestemming van de overheid;
- (iii) de scheepvaart, tenzij deze wordt beperkt krachtens artikel 20 van deze wet;
- (iv) de beroepsvisserij, tenzij deze wordt beperkt of verboden door de Koning op gezamenlijke voordracht van de minister en van de minister tot wiens bevoegdheid de Landbouw behoort;
- (v) in de gerichte mariene reservaten, de maatregelen genomen krachtens artikel 9 van deze wet;
- (vi) militaire activiteiten, onverminderd de bepalingen van artikel 7, § 4, tweede volzin.

Art. 9. § 1. Voor de gerichte mariene reservaten worden door de Koning, overeenkomstig de ecologische vereisten van deze reservaten, specifieke beheers-, behouds-, herstel- of natuurontwikkelingsmaatregelen genomen, alsook maatregelen inzake natuureducatie.

§ 2. Voor het beheer van de gerichte mariene reservaten wordt een beheerscommissie ingesteld, waarvan de samenstelling door de Koning wordt bepaald. Deze commissie is belast met het uitvoeren van de beheers- en instandhoudingsmaatregelen, en kan tevens aanbevelingen richten aan de minister.

Afdeling 3. — Bescherming van soorten in de zeegebieden

Art. 10. § 1. De Koning stelt een lijst op van beschermde soorten in de zeegebieden. Voor de in het wild levende populaties van deze soorten en voor de daarvan afkomstige specimens geldt een systeem van strikte bescherming, waarbij er een verbod is op :

- (i) het opzettelijk vangen, verwonden of doden van de dieren, onder voorbehoud van de in artikel 14 voorziene bijzondere gevallen;
- (ii) het opzettelijk verstoren van de dieren, in het bijzonder tijdens de periodes van voortplanting, afhankelijkheid van de jongen, overwintering en trek;
- (iii) de beschadiging of de vernieling van de voortplantings- of rustplaatsen van de dieren;

(iv) la cueillette, le ramassage, la coupe, le déracinage ou la destruction intentionnels des plantes;

(v) la détention et le transport, sauf dans les cas visés à l'article 14 et dans les cas visés par la loi du 28 juillet 1981 portant approbation de la Convention de Washington du 3 mars 1973 sur le commerce international des espèces de faune et de flore sauvages menacées d'extinction et par le Règlement (CE) n° 338/97 du Conseil de l'Union européenne du 9 décembre 1996 relatif à la protection des espèces de faune et de flore sauvages par le contrôle de leur commerce;

(vi) le commerce ou l'échange et l'offre aux fins de vente ou d'échange, sauf les dispositions de la loi du 28 juillet 1981 portant approbation de la Convention de Washington du 3 mars 1973 sur le commerce international des espèces de faune et de flore sauvages menacées d'extinction et celles du Règlement (CE) n° 338/97 du Conseil de l'Union européenne du 9 décembre 1996 relatif à la protection des espèces de faune et de flore sauvages par le contrôle de leur commerce.

§ 2. Le Roi peut, dans des cas exceptionnels seulement, accorder une dérogation aux interdictions du § 1er pour les besoins de la santé publique, de la recherche scientifique, de l'éducation, du repeuplement ou de la réintroduction de ces espèces. Le Roi détermine selon quelle procédure ces dérogations doivent être demandées et peuvent être accordées. La demande doit être motivée et la dérogation ne peut être accordée qu'après avis scientifique favorable d'institutions scientifiques spécialisées dans la conservation de la nature.

Art. 11. § 1er. L'introduction délibérée d'organismes non indigènes dans les espaces marins est interdite, sauf si elle fait l'objet d'une autorisation accordée par le Roi. Cette autorisation ne peut être accordée qu'après l'analyse des conséquences de l'introduction dans le milieu marin de ces organismes sur la biote et les communautés indigènes ainsi que les risques de dispersion dans les zones attenantes. L'introduction de ces organismes ne peut pas avoir d'influences sur la biote locale.

Le Roi détermine selon quelle procédure l'autorisation doit être demandée et peut être accordée.

§ 2. Le Roi peut interdire l'introduction non délibérée d'organismes non indigènes dans les espaces marins par les eaux de ballast des navires.

§ 3. Lorsque la protection de la biote indigène le requiert le Roi peut, après avis de l'institution scientifique compétente, prendre toute mesure pour combattre ou éliminer des organismes non indigènes qui ont été introduits dans les espaces marins involontairement ou en infraction à la présente loi.

§ 4. L'introduction délibérée d'organismes génétiquement modifiés, indigènes ou non, dans les espaces marins, est interdite.

Art. 12. § 1er. La chasse aux oiseaux et aux mammifères marins est interdite dans les espaces marins.

§ 2. Le Roi peut, sur la proposition conjointe du ministre et du ministre qui a l'Agriculture dans ses attributions, prendre des mesures pour restreindre la pêche sportive dans les espaces marins.

Art. 13. Tout animal vivant non blessé appartenant aux groupes des Cetacea et des Pinnipedia qui a été accidentellement capturé dans les espaces marins, notamment comme prise accessoire, doit immédiatement être libéré. Le Roi introduit une obligation de notification concernant les prises involontaires de mammifères marins et établit la procédure de notification.

Art. 14. Les mammifères marins blessés ou morts qui ont été capturés comme prises accessoires et les mammifères marins en détresse, blessés, malades ou morts, trouvés dans les espaces marins ou échoués dans la mer territoriale, sont pris en charge et bénéficient de mesures établies par le Roi visant à assister et soigner ces animaux et à les soumettre à des examens scientifiques.

CHAPITRE IV. — La prévention et la réduction de la pollution et des perturbations environnementales

Art. 15. § 1er. L'incinération dans les espaces marins est interdite.

§ 2. L'incinération en mer, hors des espaces marins, est également interdite pour les ressortissants belges et les navires battant pavillon belge ou enregistrés en Belgique.

Art. 16. § 1er. L'immersion dans les espaces marins est interdite.

§ 2. L'immersion en mer, hors des espaces marins, est également interdite pour les ressortissants belges, les navires battant pavillon belge ou enregistrés en Belgique.

(iv) het opzettelijk plukken, verzamelen, afsnijden, ontwortelen of vernietigen van de planten;

(v) het in bezit hebben en vervoeren, behoudens de in artikel 14 vermelde gevallen en de gevallen vermeld in de wet van 28 juli 1981 houdende goedkeuring van de Overeenkomst van Washington van 3 maart 1973 inzake de internationale handel in bedreigde in het wild levende dier- en plantensoorten en in de Verordening (EG) nr. 338/97 van de Raad van de Europese Unie van 9 december 1996 inzake de bescherming van in het wild levende dier- en plantensoorten door de controle op het desbetreffende handelsverkeer;

(vi) het verhandelen of ruilen en het te koop of in ruil aanbieden, behoudens de bepalingen van de wet van 28 juli 1981 houdende goedkeuring van de Overeenkomst van Washington van 3 maart 1973 inzake de internationale handel in bedreigde in het wild levende dier- en plantensoorten en van de Verordening (EG) nr. 338/97 van de Raad van de Europese Unie van 9 december 1996 inzake de bescherming van in het wild levende dier- en plantensoorten door de controle op het desbetreffende handelsverkeer.

§ 2. De Koning kan, enkel in uitzonderlijke gevallen, een afwijking op de verbodsbepalingen in § 1 toestaan ten behoeve van de volksgezondheid, het wetenschappelijk onderzoek, het onderwijs, de herbevolking of de herintroductie van deze soorten. De Koning werkt daarbij de procedure uit voor het aanvragen en toekennen van de afwijkingen. De aanvraag dient gemotiveerd te zijn en het toekennen van een afwijking kan slechts gebeuren na gunstig wetenschappelijk advies van wetenschappelijke instellingen met expertise inzake natuurbehoud.

Art. 11. § 1. De opzettelijke introductie van niet-inheemse organismen in de zeegebieden is verboden, tenzij een vergunning wordt verleend door de Koning. Een vergunning kan maar worden verleend na onderzoek van de gevolgen van de introductie in het mariene milieu van de bedoelde organismen op de inheemse biota en levensgemeenschappen en de verspreidingsrisico's in aangrenzende gebieden. De introductie mag geen invloed hebben op de plaatselijke biota.

De Koning bepaalt de procedure voor het aanvragen en het toekennen van de vergunning.

§ 2. De onopzettelijke introductie van niet-inheemse organismen in de zeegebieden via het ballastwater van schepen kan door de Koning worden verboden.

§ 3. Indien de bescherming van de inheemse biota het vereist, kan de Koning, na advies van de bevoegde wetenschappelijke instelling, alle maatregelen nemen om niet-inheemse organismen die onwettig of in overtreding van deze wet in de zeegebieden werden geïntroduceerd, te bestrijden of te verwijderen.

§ 4. De opzettelijke introductie in de zeegebieden van genetisch gemodificeerde organismen, al dan niet inheems, is verboden.

Art. 12. § 1. De jacht op vogels en zeezoogdieren is verboden in de zeegebieden.

§ 2. De Koning kan op gezamenlijke voordracht van de minister en van de minister tot wiens bevoegdheid de Landbouw behoort, maatregelen nemen om de sportvisserij te beperken in de zeegebieden.

Art. 13. Elk levend en niet gewond dier, behorende tot de groep van de Cetacea en Pinnipedia dat onopzettelijk wordt gevangen in de zeegebieden, onder meer als bijvangst, moet onmiddellijk worden vrijgelaten. De Koning voert een meldingsplicht in inzake de onopzettelijke vangst van zeezoogdieren en regelt de procedure voor de melding.

Art. 14. Gewonde of dode zeezoogdieren die gevangen zijn als bijvangst en de zeezoogdieren die in nood, gewond, ziek of dood zijn en in de zeegebieden gevonden worden of gestrand zijn in de territoriale zee, maken het voorwerp uit van een opvangprocedure en van maatregelen, die door de Koning bepaald worden met als doel de hulp, de verzorging en het wetenschappelijk onderzoek van die dieren mogelijk te maken.

HOOFDSTUK IV. — Voorkoming en beperking van verontreiniging en milieuverstoring

Art. 15. § 1. De verbranding in de zeegebieden is verboden.

§ 2. De verbranding op zee, buiten de zeegebieden, is eveneens verboden voor Belgische onderdanen en schepen onder Belgische vlag of in België geregistreerd.

Art. 16. § 1. Het storten in de zeegebieden is verboden.

§ 2. Het storten in zee, buiten de zeegebieden, is eveneens verboden voor Belgische onderdanen en schepen onder Belgische vlag of in België geregistreerd.

§ 3. L'interdiction n'est pas applicable à l'immersion de :

- (i) cendres de corps humains incinérés;
- (ii) poissons non transformés, déchets de poisson et prises accessoires évacuées par les navires de pêche;
- (iii) déblais de dragage;
- (iv) matériaux inertes d'origine naturelle, constitués de matériaux géologiques solides et non traités chimiquement, dont les constituants chimiques ne se libèrent pas dans l'environnement marin.

Art. 17. Les rejets directs dans les espaces marins sont interdits.

Art. 18. Sans préjudice de l'Accord de coopération du 12 juin 1990 entre l'Etat belge et la Région flamande dans le but de protéger la mer du Nord contre les effets négatifs sur l'environnement des déversements de déblais de dragage dans les eaux tombant sous l'application de la Convention d'Oslo, l'immersion de déblais de dragage et de matériaux inertes d'origine naturelle est subordonnée à l'octroi d'une autorisation. Le Roi détermine les modalités de la demande préalable d'autorisation ainsi que les conditions dans lesquelles l'autorisation peut être obtenue, suspendue ou retirée.

Art. 19. Le Roi détermine les règles spécifiques relatives aux rejets d'exploitation normale des activités offshore.

CHAPITRE V. — La prévention et la réduction de la pollution causée par les navires

Section 1re. — Systèmes d'organisation du trafic visant à prévenir la pollution et à préserver les aires marines protégées

Art. 20. § 1er. Le Roi peut, par arrêté délibéré en Conseil des ministres, imposer des systèmes spécifiques d'organisation du trafic afin de préserver les aires marines protégées des risques de pollution.

§ 2. L'établissement d'aires marines protégées dans la mer territoriale ne peut avoir pour effet d'empêcher ou de restreindre l'exercice du droit de passage inoffensif des navires étrangers dans la mer territoriale.

§ 3. Les aires marines protégées qui sont totalement ou partiellement établies dans la zone économique exclusive, sont communiquées à l'Organisation maritime internationale. Les mesures de protection de ces aires ne peuvent être imposées aux navires étrangers qu'après l'accord de l'Organisation maritime internationale.

§ 4. Des systèmes spécifiques d'organisation du trafic peuvent être imposés à certaines catégories de navires, en raison du caractère intrinsèquement dangereux ou nocif des substances ou matériaux qu'ils transportent, pour autant que ces mesures ne mettent pas en péril la sécurité de ces navires. Ces systèmes ne peuvent être imposés qu'après l'accord de l'Organisation maritime internationale.

§ 5. Les systèmes spécifiques d'organisation du trafic ne peuvent en aucun cas avoir comme conséquence l'imposition de normes concernant la conception, la construction, l'équipage ou l'armement des navires, qui soient plus contraignantes que les normes qui sont acceptées internationalement au sein de l'Organisation maritime internationale.

§ 6. Les systèmes spécifiques d'organisation du trafic mis en place en application de la présente loi, ne s'appliquent pas aux navires de guerre et navires auxiliaires, dans la mesure où ils mettent en danger la mise en œuvre et la mise en condition des forces armées.

Section 2. — Les accidents de navigation, la prévention de la pollution et l'intervention de l'autorité ayant compétence en mer

Art. 21. § 1er. Le capitaine d'un navire qui est impliqué dans un accident de navigation dans les espaces marins doit, dans le plus bref délai, en informer l'instance désignée par le Roi, conformément aux modalités prévues en vertu de l'article 11 de la loi du 6 avril 1995 concernant la prévention de la pollution de la mer par des navires.

§ 2. Le capitaine est tenu de fournir sur le champ toutes les informations concernant l'accident et, sur demande, toutes les informations concernant les mesures en rapport avec l'accident qui ont déjà été prises par le navire.

§ 3. L'obligation d'information ne s'applique pas aux navires de guerre, aux navires utilisés comme navires auxiliaires et aux autres navires appartenant à un Etat ou exploités par cet Etat, qui les utilise exclusivement à des fins non commerciales. Pour ces navires, la réglementation interne reste d'application.

§ 3. Het verbod is niet van toepassing voor het storten van :

- (i) as van verbrande menselijke lijken;
- (ii) de niet-verwerkte vis, visafval en bijvangst overboord gezet door vissersvaartuigen;
- (iii) baggerspecie;
- (iv) inerte materialen van natuurlijke oorsprong, bestaande uit vast, chemisch onbehandeld geologisch materiaal, waarvan de chemische bestanddelen niet in het mariene milieu vrijkomen.

Art. 17. Directe lozingen in de zeegebieden zijn verboden.

Art. 18. Onverminderd het samenwerkingsakkoord van 12 juni 1990 tussen de Belgische Staat en het Vlaamse Gewest ter vrijwaring van de Noordzee van nadelige milieueffecten ingevolge baggerspecie-lozingen in de wateren die vallen onder de toepassing van de Conventie van Oslo, is het storten van baggerspecie en inerte materialen van natuurlijke oorsprong onderworpen aan een machtiging. De Koning bepaalt de nadere regels inzake de voorafgaande aanvraag tot het bekomen van een machtiging alsook de voorwaarden waarin deze machtiging kan worden bekomen geschorst of ingetrokken.

Art. 19. De Koning stelt de bijzondere regels vast met betrekking tot de normale exploitatielozingen bij offshore-activiteiten.

HOOFDSTUK V. — Het voorkomen en beperken van verontreiniging veroorzaakt door schepen

Afdeling 1. — Routeringssystemen ter voorkoming van verontreiniging en ter vrijwaring van de beschermde mariene gebieden

Art. 20. § 1. De Koning kan, bij een in Ministerraad overlegd besluit, bijzondere routeringssystemen verplicht stellen ter vrijwaring van de beschermde mariene gebieden van de risico's op verontreiniging.

§ 2. De instelling van beschermde mariene gebieden in de territoriale zee mag niet tot gevolg hebben dat aan vreemde schepen het recht van onschuldige doorvaart door de territoriale zee wordt ontdoed of aangetast.

§ 3. Beschermde mariene gebieden, die geheel of gedeeltelijk zijn gelegen in de exclusieve economische zone, worden medegedeeld aan de Internationale Maritieme Organisatie. De maatregelen ter bescherming van deze gebieden kunnen slechts worden opgelegd aan vreemde schepen nadat de Internationale Maritieme Organisatie ermee heeft ingestemd.

§ 4. Bijzondere routeringssystemen kunnen worden opgelegd aan bepaalde categorieën van schepen, wegens de intrinsiek gevaarlijke of schadelijke stoffen of materialen die ze vervoeren, voor zover deze routeringsmaatregelen de veiligheid van deze schepen niet in het gedrang brengen. Deze systemen kunnen slechts worden opgelegd nadat de Internationale Maritieme Organisatie ermee heeft ingestemd.

§ 5. Bijzondere routeringssystemen mogen in geen geval aanleiding geven tot het uitvaardigen van normen inzake het ontwerp, de constructie, de bemanning of uitrusting van schepen, die strengere verplichtingen opleggen dan de binnen de Internationale Maritieme Organisatie internationaal aanvaarde normen.

§ 6. Bijzondere routeringssystemen vastgesteld ter uitvoering van deze wet, zijn niet van toepassing op oorlogsschepen en marine hulpschepen, in de mate dat zij het inzetten en het paraat stellen van de krijgsmacht in het gedrang brengen.

Afdeling 2. — Scheepvaartongevallen, het voorkomen van verontreiniging en het optreden van de overheid met bevoegdheid op zee

Art. 21. § 1. De kapitein van een schip dat betrokken is bij een scheepvaartongeval in de zeegebieden, dient dit onverwijld te melden aan de door de Koning aangewezen instantie volgens de modaliteiten voorzien in artikel 11 van de wet van 6 april 1995 betreffende de voorkoming van de verontreiniging van de zee door schepen.

§ 2. De kapitein is verplicht alle in verband met het ongeval gevraagde gegevens terstond te verstrekken en desgevraagd onmiddellijk alle informatie te verschaffen over de maatregelen die door het schip in verband met het ongeval reeds zijn genomen.

§ 3. Deze meldingsplicht geldt niet voor oorlogsschepen, schepen in gebruik als marine-hulpschepen en andere schepen in eigendom van of in beheer bij een Staat die deze uitsluitend voor andere dan handelsdoeleinden gebruikt. Voor deze schepen blijft de interne reglementering van toepassing.

Art. 22. § 1er. Si l'autorité ayant compétence en mer est d'avis, lors d'un accident de navigation, que les mesures prises par le capitaine ou le propriétaire du navire n'évitent pas, ne réduisent que de façon insuffisante ou n'arrêtent pas la pollution ou le risque de pollution, elle peut donner des instructions au capitaine, au propriétaire du navire ou à ceux qui prêtent assistance, afin de prévenir, de réduire ou d'arrêter la pollution ou le risque de pollution causé par l'accident.

§ 2. Les instructions données au capitaine ou propriétaire du navire peuvent avoir trait :

- (i) à la présence du navire et des biens qui sont à son bord à un endroit déterminé ou dans une zone déterminée;
- (ii) au déplacement du navire et des biens qui sont à son bord;
- (iii) à la prestation d'assistance au navire.

§ 3. Les instructions à ceux qui prêtent assistance au navire ne peuvent impliquer l'interdiction de la mise en œuvre de l'assistance convenue ou de la continuation de l'assistance entamée.

Art. 23. § 1er. Si les instructions données en exécution de l'article 22 de la présente loi ne réussissent pas à prévenir, à réduire à un degré suffisant ou à arrêter la pollution causée par l'accident, l'autorité peut prendre d'office toute mesure nécessaire afin de prévenir, de réduire ou d'arrêter les conséquences dommageables de l'accident.

Ces mesures peuvent notamment avoir pour objet :

- (i) de faire une enquête sur la situation à bord du navire et sur la nature et l'état des biens qui se trouvent à son bord;
- (ii) de ramener le navire dans un port, si par cette mesure les conséquences dommageables peuvent être mieux prévenues, réduites ou arrêtées.

§ 2. Les mesures doivent être proportionnelles aux conséquences dommageables ou potentiellement dommageables de l'accident de navigation et ne peuvent excéder ce qui est raisonnablement nécessaire pour éviter, réduire ou arrêter ces conséquences dommageables.

Art. 24. § 1er. L'autorité peut exiger que le propriétaire d'un navire, qui est impliqué dans un accident de navigation comportant des risques de pollution des espaces marins, verse un cautionnement à la Caisse de Dépôts et Consignations, à concurrence du maximum des limites de responsabilité éventuelles, conformément aux conventions internationales et à la loi belge.

§ 2. La consignation de cette somme peut, sans occasionner de frais à l'Etat, être remplacée par la constitution d'une garantie bancaire accordée par une banque établie en Belgique ou d'une garantie signée par un « Protection and Indemnity Club » et déclarée recevable par l'autorité.

§ 3. L'autorité peut retenir le navire en cas de refus de cautionnement ou de constitution d'une garantie bancaire.

§ 4. Si le navire a coulé, le tribunal compétent peut être requis de saisir d'autres navires du propriétaire dans les ports belges pour contraindre au cautionnement ou à la constitution de la garantie bancaire jusqu'à ce qu'il soit satisfait au cautionnement ou à la garantie.

CHAPITRE VI. — Permis et Autorisations

Art. 25. § 1er. Dans les espaces marins, les activités énumérées ci-dessous sont soumises à un permis ou une autorisation préalable accordés par le ministre :

- (i) les travaux de génie civil;
- (ii) l'excavation de tranchées et le rehaussement du fond de la mer;
- (iii) l'usage d'explosifs et d'engins acoustiques de grande puissance;
- (iv) l'abandon et la destruction d'épaves et de cargaisons coulées;
- (v) des activités industrielles;
- (vi) les activités des entreprises publicitaires et commerciales.

§ 2. Le Roi peut, pour répondre aux besoins de la protection du milieu marin, soumettre au permis ou à l'autorisation préalable d'autres activités dans les espaces marins que celles énumérées au § 1er et au § 3 ci-dessous.

Art. 22. § 1. Indien bij een scheepvaartongeval de overheid de bevoegdheid op zee oordeelt dat de door de kapitein of scheepseigenaar genomen maatregelen de verontreiniging of het risico op verontreiniging niet voorkomen, in onvoldoende mate beperken of niet ongedaan maken, kan zij aan de kapitein, de scheepseigenaar of diegenen die hulp verlenen aan het desbetreffende schip, instructies geven tot het voorkomen, beperken of ongedaan maken van de verontreiniging of het risico op verontreiniging veroorzaakt door het ongeval.

§ 2. De aan de kapitein of de scheepseigenaar te geven instructies kunnen betrekking hebben op :

- (i) de aanwezigheid op een bepaalde plaats of in een bepaald gebied van het schip en de zaken die zich aan boord daarvan bevinden;
- (ii) het verplaatsen van het schip en de zaken die zich aan boord daarvan bevinden;
- (iii) het verlenen van hulp aan het schip.

§ 3. De instructies aan diegenen die hulp verlenen aan het schip kunnen geen verbod tot het uitvoeren van de overeengekomen hulpverlening of het voortzetten van de reeds aangevangen hulpverlening inhouden.

Art. 23. § 1. Indien de instructies in uitvoering van artikel 22 van deze wet niet tot gevolg hebben dat verontreiniging door het ongeval kan worden voorkomen, in voldoende mate worden beperkt of ongedaan worden gemaakt, kan de overheid ambtshalve alle nodige maatregelen nemen tot het voorkomen, beperken of ongedaan maken van de schadelijke gevolgen van het ongeval.

Deze maatregelen kunnen onder meer tot doel hebben :

- (i) het verrichten van onderzoek naar de toestand aan boord van het schip en de aard en toestand van de zaken die zich aan boord bevinden;
- (ii) het brengen van het schip naar een haven, indien daardoor de schadelijke gevolgen beter kunnen worden voorkomen, beperkt of ongedaan gemaakt.

§ 2. De maatregelen moeten evenredig zijn met de schadelijke of mogelijke schadelijke gevolgen van het scheepvaartongeval en mogen niet verder gaan dan redelijkerwijs noodzakelijk om die schadelijke gevolgen te voorkomen, te beperken of ongedaan te maken.

Art. 24. § 1. De overheid kan eisen dat de scheepseigenaar, betrokken bij een scheepvaartongeval met risico's voor verontreiniging in de zeegebieden, een borgsom in de Deposito- en Consignatiekas stort, ter belope van het maximum van de mogelijke aansprakelijkheidslimieten, zoals vastgelegd in internationale verdragen en in de Belgische wetgeving.

§ 2. Het storten van deze som kan zonder kosten voor de Staat worden vervangen door een bankgarantie verleend door een in België gevestigde bank of een door de overheid onvankelijk verklaarde garantie getekend door een « Protection and Indemnity Club ».

§ 3. Bij weigering tot het storten van een borgsom of het verstrekken van een bankgarantie kan de overheid overgaan tot het vasthouden van het schip.

§ 4. Indien het schip is gezonken, kan de bevoegde rechtbank worden verzocht de borgsom of bankgarantie af te dwingen door in de Belgische havens beslag te leggen op andere schepen van de scheepseigenaar, totdat de borgsom is gestort of totdat aan de garantie is voldaan.

HOOFDSTUK VI. — Vergunningen en machtigingen

Art. 25. § 1. In de zeegebieden zijn de hiernavermelde activiteiten onderworpen aan een voorafgaande vergunning of machtiging verleend door de minister :

- (i) de burgerlijke bouwkunde;
- (ii) het graven van sleuven en het ophogen van de zeebodem;
- (iii) het gebruik van explosieven en akoestische toestellen met een groot vermogen;
- (iv) het achterlaten en het vernietigen van wrakken en gezonken scheepslieden;
- (v) industriële activiteiten;
- (vi) de activiteiten van publicitaire en commerciële ondernemingen.

§ 2. De Koning kan, met het oog op de bescherming van het mariene milieu, andere activiteiten in de zeegebieden dan deze vermeld in § 1 en in § 3 hieronder onderwerpen aan een voorafgaande vergunning of machtiging.

§ 3. Les activités ci-dessous ne sont pas soumises au permis ou à l'autorisation visés par le présent article :

- (i) la pêche professionnelle;
- (ii) la recherche scientifique marine;
- (iii) la navigation, à l'exception des activités visées au § 1er, point (iv);
- (iv) les activités visées par la loi du 13 juin 1969 sur le plateau continental de la Belgique;
- (v) les activités individuelles non lucratives;
- (vi) les activités qui sont nécessaires à l'exercice de la compétence de la Région flamande telles que définies à l'article 6, § 1er, X, dernier alinéa de la loi spéciale du 8 août 1980 de réformes institutionnelles.

Art. 26. Le Roi arrête les conditions et la procédure d'octroi, de suspension et de retrait des permis et des autorisations visés à l'article 25.

Il peut également fixer des règles supplémentaires concernant le contrôle auquel sont soumises les activités concernées.

Art. 27. Par dérogation à l'article 25, les activités militaires ne peuvent être soumises à un permis ou une autorisation que sur proposition conjointe du ministre et du ministre qui a la Défense nationale dans ses attributions. Dans ce cas, le permis ou l'autorisation visés à l'article 25 sont délivrés conjointement par le ministre et le ministre qui a la Défense nationale dans ses attributions.

CHAPITRE VII. — Etude d'incidences et évaluation des incidences sur l'environnement

Art. 28. § 1er. Toute activité dans les espaces marins, soumise à un permis ou une autorisation, soit en vertu de la présente loi et des arrêtés pris en exécution de celle-ci, soit en vertu d'autres dispositions légales ou réglementaires en vigueur, sauf les permis attribués sur la base de la législation en matière de pêche et les concessions attribuées sur la base de la loi du 13 juin 1969 sur le plateau continental de la Belgique, fait l'objet d'une évaluation des incidences sur l'environnement par l'autorité compétente désignée à cette fin par le ministre, tant avant l'octroi du permis ou de l'autorisation qu'après l'octroi. L'évaluation des incidences sur l'environnement est destinée à apprécier les effets de ces activités sur le milieu marin.

§ 2. Celui qui souhaite entreprendre une activité visée au § 1er doit joindre à sa demande de permis ou d'autorisation une étude d'incidences. Cette étude est établie à l'initiative et aux frais du demandeur suivant les règles établies par le Roi.

§ 3. L'autorité compétente pour accorder les permis ou autorisations visés au § 1er tient compte des résultats de l'évaluation des incidences sur l'environnement. La motivation de ses décisions fait référence à ces résultats.

§ 4. Lorsque plusieurs activités de même nature font l'objet de permis ou d'autorisations séparés, l'autorité compétente peut procéder à une seule évaluation intégrée des incidences sur l'environnement. Dans ce cas elle tient compte, dans son évaluation, des incidences globales sur l'environnement des activités visées et des interactions mises en évidence.

§ 5. Lorsque plusieurs activités de même nature font l'objet de permis ou autorisations séparés, l'autorité compétente peut donner l'autorisation au demandeur de faire procéder à une seule étude d'incidences intégrée.

Art. 29. Après l'octroi des permis ou autorisations, les activités sont soumises à des programmes de surveillance et à des examens continus de leurs incidences sur l'environnement. Ces programmes de surveillance et ces examens continus des incidences sur l'environnement sont réalisés par ou sur l'ordre de l'autorité mentionnée à l'article 28, § 1er, précité et à charge du détenteur des permis ou autorisations. Si cette étude fait apparaître des effets nuisibles nouveaux pour le milieu marin, les permis ou autorisations peuvent être suspendus ou retirés conformément au régime de suspension ou de retrait applicable.

Art. 30. § 1er. Le Roi établit les règles relatives à la procédure, au contenu, aux conditions et à la forme auxquelles doivent se conformer les études d'incidences et les évaluations d'incidences visées au présent chapitre.

§ 2. Le Roi impose, à charge du demandeur des activités soumises à un permis ou à une autorisation, une redevance destinée à couvrir les frais des recherches prévues au présent chapitre et les coûts administratifs.

§ 3. De volgende activiteiten zijn niet onderworpen aan de in dit artikel bedoelde vergunning of machtiging :

- (i) de beroepsvisserij;
- (ii) het wetenschappelijk zee-onderzoek;
- (iii) de scheepvaart, uitgezonderd de in § 1, punt (iv), bedoelde activiteiten;
- (iv) de activiteiten bedoeld in de wet van 13 juni 1969 inzake het continentaal plat van België;
- (v) de niet-winstgevende individuele activiteiten;
- (vi) de activiteiten die noodzakelijk zijn voor de uitoefening van de bevoegdheid van het Vlaamse Gewest zoals bepaald in artikel 6, § 1, X, laatste lid, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen.

Art. 26. De Koning bepaalt de voorwaarden en de procedure voor de toekenning, de opschorting en de intrekking van de in artikel 25 bedoelde vergunningen of machtigingen.

Hij kan ook nadere regels vaststellen inzake het toezicht waaraan deze activiteiten zijn onderworpen.

Art. 27. In afwijking van het bepaalde in artikel 25, kunnen de militaire activiteiten enkel aan een vergunning of machtiging worden onderworpen op gezamenlijke voordracht van de minister en de minister die de Landsverdediging onder zijn bevoegdheid heeft. In dat geval wordt de vergunning of machtiging gezamenlijk verleend door de minister en de minister die de Landsverdediging onder zijn bevoegdheid heeft.

HOOFDSTUK VII. — Milieueffectenrapport en milieueffectenbeoordeling

Art. 28. § 1. Elke activiteit in de zeegebieden die, hetzij krachtens deze wet en de besluiten genomen ter uitvoering ervan, hetzij krachtens andere geldende wettelijke of reglementaire bepalingen, onderworpen is aan een vergunning of een machtiging, behoudens de vergunningen verleend op grond van de visserijwetgeving en de concessies verleend op grond van de wet van 13 juni 1969 inzake het continentaal plat van België, maakt het voorwerp uit van een milieueffectenbeoordeling door de hiertoe door de minister aangeduide bevoegde overheid zowel voor het verlenen van de vergunning of de machtiging, als achteraf. De milieueffectenbeoordeling moet de evaluatie van de effecten van deze activiteiten op het maritieme milieu mogelijk maken.

§ 2. Degene die een in § 1 bedoelde activiteit wenst te ondernemen, moet een milieueffectenrapport voegen bij zijn vergunnings- of machtigingsaanvraag. Dit rapport wordt opgesteld op initiatief en op kosten van de aanvrager volgens de door de Koning bepaalde regels.

§ 3. De overheid die bevoegd is om de vergunningen of machtigingen bedoeld in § 1 te verlenen, houdt rekening met de resultaten van de milieueffectenbeoordeling. In de motivering van haar beslissingen wordt naar die resultaten verwezen.

§ 4. Voor verschillende activiteiten van dezelfde aard die het voorwerp uitmaken van afzonderlijke vergunningen of machtigingen, kan de bevoegde overheid overgaan tot één enkele geïntegreerde milieueffectenbeoordeling. In dit geval houdt ze bij haar beoordeling rekening met de globale gevolgen voor het milieu van de beoogde activiteiten en de vastgestelde interacties.

§ 5. Wanneer verschillende activiteiten van dezelfde aard het voorwerp uitmaken van afzonderlijke vergunningen of machtigingen, kan de bevoegde overheid de aanvrager de toelating verlenen één geïntegreerd milieueffectenrapport te laten opstellen.

Art. 29. Na het verlenen van de vergunningen of machtigingen worden de activiteiten onderworpen aan toezichtsprogramma's en permanente milieueffectenonderzoeken. De toezichtsprogramma's en permanente milieueffectenonderzoeken worden uitgevoerd door of in opdracht van de in voormeld artikel 28, § 1, bedoelde overheid op kosten van de houder van de vergunningen of machtigingen. Indien uit dit onderzoek blijkt dat zich nieuwe nadelige gevolgen voor het mariene milieu hebben voorgedaan, kunnen de vergunningen of machtigingen opgeschort of ingetrokken worden overeenkomstig het hierop van toepassing zijnde opschortings- of intrekkingssysteem.

Art. 30. § 1. De Koning stelt de regels vast in verband met de procedure, de inhoud, de voorwaarden en de vorm waaraan de in dit hoofdstuk bedoelde milieueffectenrapport en milieueffectenbeoordeling dienen te voldoen.

§ 2. De Koning legt aan de aanvrager van een vergunningsplichtige activiteit of een activiteit onderworpen aan een machtiging een vergoeding op om de kosten van de in dit hoofdstuk vereiste onderzoeken en de administratieve kosten te dekken.

Pour les activités militaires, soumises à un permis ou une autorisation en vertu de l'article 27, le Roi établit les règles relatives aux redevances sur proposition conjointe du ministre et du ministre qui a la Défense nationale dans ses attributions.

CHAPITRE VIII. — Mesures d'urgence de protection et de sauvegarde du milieu marin

Art. 31. § 1er. Lorsqu'un danger grave et imminent de nuisance, de perturbation ou d'atteinte au milieu marin menace celui-ci, l'autorité ayant compétence en mer peut faire, d'après les modalités qu'elle juge appropriées, les propositions de réquisition nécessaires. Elle en informe immédiatement les ministres compétents et le gouverneur de la province dans laquelle les réquisitions sont effectuées.

§ 2. Le gouverneur prend toutes les mesures de réquisition qu'il estime nécessaires, en informe le ministre qui a l'Intérieur dans ses attributions, et veille à ce qu'il soit donné suite à ces mesures sur le champ, au besoin en recourant à la force publique.

§ 3. Les mesures prises en vertu du § 2 cessent leurs effets à l'expiration d'un délai de dix jours si, dans le cours de celui-ci, elles n'ont pas été confirmées par le ministre qui a l'Intérieur dans ses attributions. Les intéressés ont le droit d'être entendus préalablement.

§ 4. Les mesures de réquisition prises en application du présent article sont indemnisées selon les modalités fixées par le Roi.

Art. 32. § 1er. L'autorité compétente en mer prend d'office en mer les mesures d'urgence nécessaires pour protéger et sauvegarder le milieu des espaces marins contre les effets possibles d'une pollution ou pour faire face à une menace de pollution. Elle peut faire appel à des sauveteurs et des experts.

§ 2. Le ministre, le ministre qui a l'Intérieur dans ses attributions, le ministre qui a la Politique scientifique dans ses attributions, le ministre qui a la Défense nationale dans ses attributions et le ministre qui a la Navigation maritime dans ses attributions, établissent conjointement des plans opérationnels d'intervention, de prévention, de sauvegarde, de protection et de lutte pour faire face à une pollution ou à une menace de pollution des espaces marins. Dans ces plans est indiquée l'autorité compétente pour la coordination des interventions.

§ 3. Lorsque l'autorité ayant compétence en mer teste l'efficacité des plans opérationnels dans des exercices réels, les dispositions de l'article 36 sont le cas échéant applicables.

Art. 33. Lorsque l'autorité intervient dans les espaces marins pour prévenir, réduire ou lutter contre la pollution, elle veille à ne pas déplacer, directement ou indirectement, le préjudice ou les risques d'une zone à une autre zone et à ne pas remplacer un type de pollution par un autre type de pollution.

Art. 34. L'autorité ayant compétence en mer peut accepter la proposition de l'auteur d'une pollution de déployer ses propres moyens d'intervention pour y faire face ou pour en réduire ou prévenir les effets. Dans ce cas, elle autorise au cas par cas les méthodes d'intervention proposées. L'autorité ayant compétence en mer reste chargée de la coordination de l'intervention sur les lieux et garde les opérations sous surveillance. Sa décision ne décharge pas l'auteur de la pollution de ses responsabilités en matière d'indemnisation des coûts des dommages causés.

Art. 35. Toute personne physique ou morale qui est l'auteur d'une pollution menaçant ou affectant les espaces marins ou d'un événement qui comporte un risque important d'une telle pollution collabore avec l'autorité pour y faire face ou pour en réparer les dommages. Ces personnes se conforment aux instructions de l'autorité chargée de la coordination de ces interventions.

Art. 36. § 1er. Aucun produit chimique ne peut être déversé ou répandu en mer pour lutter contre une pollution et aucun objet ne peut, après utilisation, y être abandonné sans l'autorisation de l'autorité mandatée à cette fin par le ministre. Cette autorisation est donnée au cas par cas et peut être assortie de conditions.

Met betrekking tot de militaire activiteiten die krachtens artikel 27 onderworpen zijn aan een vergunning of een machtiging, bepaalt de Koning de regels met betrekking tot de vergoeding op gezamenlijk voorstel van de minister en van de minister die de Landsverdediging tot zijn bevoegdheid heeft.

HOOFDSTUK VIII. — Noodmaatregelen ter vrijwaring en bescherming van het mariene milieu

Art. 31. § 1. Bij een ernstig en dreigend gevaar voor aantasting, hinder of versterking van het mariene milieu, mag de overheid met bevoegdheid op zee overgaan tot het voorstellen van de noodzakelijke opvoedingen, volgens de wijze die zij het meest geschikt acht. Zij stelt de bevoegde ministers en de gouverneur van de provincie waar de opvoedingen plaatsvinden, hiervan onmiddellijk in kennis.

§ 2. De gouverneur neemt alle opvoedingsmaatregelen die hij nodig acht, stelt de minister die de Binnenlandse Zaken tot zijn bevoegdheid heeft, ervan in kennis en waakt erover dat onmiddellijk gevolg wordt gegeven aan deze maatregelen, desnoods door een beroep te doen op de openbare macht.

§ 3. De krachtens § 2 genomen maatregelen houden op uitwerking te hebben tien dagen nadat ze genomen zijn, tenzij ze binnen die termijn zijn bekrachtigd door de minister die de Binnenlandse Zaken in zijn bevoegdheid heeft. De betrokkenen hebben het recht om vooraf gehoord te worden.

§ 4. De opvoedingsmaatregelen genomen bij toepassing van dit artikel worden vergoed volgens de door de Koning bepaalde regels.

Art. 32. § 1. De overheid met bevoegdheid op zee neemt ambtshalve de nodige noodmaatregelen op zee ter bescherming en ter vrijwaring van het mariene milieu van de zeegebieden tegen de mogelijke gevolgen van een verontreiniging of om het hoofd te bieden aan een dreigende verontreiniging. Zij kan daartoe een beroep doen op hulpverleners en experts.

§ 2. De minister, de minister tot wiens bevoegdheid de Binnenlandse Zaken behoort, de minister tot wiens bevoegdheid het Wetenschapsbeleid behoort, de minister tot wiens bevoegdheid Landsverdediging behoort en de minister tot wiens bevoegdheid de Scheepvaart behoort, stellen gezamenlijk operationele interventieplannen op ter voorkoming, vrijwaring, bescherming en bestrijding om het hoofd te kunnen bieden aan een verontreiniging of een dreigende verontreiniging van de zeegebieden. In deze plannen wordt bepaald welke overheid verantwoordelijk is voor de coördinatie van de interventies.

§ 3. Wanneer de overheid met bevoegdheid op zee de doeltreffendheid van de operationele plannen in reële oefeningen test, zijn de bepalingen van artikel 36 in voorkomend geval van toepassing.

Art. 33. Wanneer de overheid tussenkomt in de zeegebieden ter voorkoming, vermindering of bestrijding van verontreiniging, handelt zij op een zodanige wijze dat geen schade of risico's, rechtstreeks of onrechtstreeks, worden overgebracht van één gebied naar een ander gebied en dat één soort verontreiniging niet wordt omgezet in een andere soort verontreiniging.

Art. 34. De overheid met bevoegdheid op zee kan het voorstel aanvaarden van de veroorzaker van een verontreiniging om zijn eigen interventiemiddelen te ontplooiën teneinde het hoofd te bieden aan de verontreiniging of de effecten ervan te verminderen of te voorkomen. In dit geval, geeft zij geval per geval de toestemming voor het gebruik van de voorgestelde interventiemethodes. De overheid met bevoegdheid op zee blijft belast met de coördinatie van de interventie ter plaatse en houdt toezicht op de operaties. Haar beslissing ontslaat de veroorzaker van een verontreiniging niet van zijn aansprakelijkheid inzake de vergoeding van de kosten van de veroorzaakte schade.

Art. 35. Elke natuurlijke of rechtspersoon die een verontreiniging veroorzaakt waardoor de zeegebieden worden bedreigd of aangetast, of die een voorval heeft veroorzaakt met een ernstig risico op een dergelijke verontreiniging, werkt samen met de overheid om er het hoofd aan te bieden en om er de schade van te herstellen. Deze personen schikken zich naar de instructies van de overheid, belast met de coördinatie van deze interventies.

Art. 36. § 1. Geen enkel chemisch product mag, met het oog op de bestrijding van een verontreiniging, in zee worden geloosd of verspreid, en geen enkel voorwerp mag er na gebruik worden achtergelaten/zonder de toestemming van de daartoe door de minister gemachtigde overheid. Deze toestemming wordt geval per geval verleend en er kunnen voorwaarden aan verbonden worden.

§ 2. Pour s'attaquer à une pollution par hydrocarbures il est fait usage prioritairement et principalement de moyens mécaniques. L'utilisation de dispersants d'hydrocarbures ou d'autres produits chimiques ne peut être autorisée que si l'examen des circonstances permet de juger que, comparé aux processus naturels et aux autres méthodes de lutte, le traitement chimique entraînera une diminution globale des effets défavorables que cette pollution aura, selon les prévisions, dans le milieu marin. Dans ce cas, la quantité de dispersant ou autre produit utilisé doit rester inférieure à 20 % du volume des hydrocarbures à traiter et elle ne peut en aucun cas dépasser 100 tonnes par incident de pollution.

§ 3. Dans son choix des moyens de lutte les plus appropriés, l'autorité visée au § 1er tient compte de l'expérience accumulée en la matière par les organisations internationales et dans le cadre des traités.

§ 4. L'autorité chargée de la coordination de l'intervention sur les lieux d'une pollution veille au respect des dispositions du § 1er.

CHAPITRE IX. — Réparation des dommages et de la perturbation environnementale

Art. 37. § 1er. Tout dommage et toute perturbation environnementale qui affecte les espaces marins à la suite d'un accident ou d'une infraction à la législation en vigueur entraîne pour son auteur l'obligation de le réparer, même s'il n'a commis aucune faute.

§ 2. L'auteur du dommage ou de la perturbation environnementale n'est pas responsable conformément au § 1er s'il prouve que le dommage ou la perturbation environnementale :

1° résulte uniquement d'une guerre, d'une guerre civile, de terrorisme ou d'un phénomène naturel de caractère exceptionnel, inévitable et irrésistible; ou

2° résulte en totalité du fait qu'un tiers a délibérément agi ou omis d'agir dans l'intention de causer un dommage ou une perturbation environnementale et pour autant que le tiers concerné ne soit un représentant, proposé ou mandataire de la personne responsable; ou

3° résulte en totalité de la négligence ou d'une autre action préjudiciable d'une autorité, responsable de l'entretien des feux ou autres aides à la navigation dans l'exercice de ses fonctions.

§ 3. Le droit de réparation d'un dommage est acquis par la personne privée ou morale qui a subi le préjudice. Le droit de réparation d'une perturbation environnementale est acquis par l'Etat.

§ 4. Le présent article ne porte pas atteinte au droit de l'auteur d'une pollution de limiter sa responsabilité dans les cas et dans les conditions prévus par la législation en vigueur.

§ 5. Les coûts des mesures de réparation du dommage ou de la perturbation environnementale, prises par des personnes autres que l'auteur du dommage ou de la perturbation environnementale afin de remettre en état des composantes du milieu marin ou afin de les remplacer par des composantes équivalentes, doivent être remboursés par l'auteur du dommage ou de la perturbation environnementale, pour autant que les coûts de ces mesures ne soient pas déraisonnables au vu des résultats à atteindre pour la protection du milieu marin.

Art. 38. Le coût du dommage à réparer en cas de pollution comprend également les coûts supportés par l'autorité et les personnes intervenues à sa demande pour prendre des mesures de prévention, réduction, sauvegarde, protection ou lutte contre une pollution ou une menace de pollution du milieu marin.

Art. 39. Le Roi arrête, sur la proposition concertée des ministres visés à l'article 32, § 2, les modalités de fixation et de recouvrement des coûts des actions et prestations engagées par l'autorité et par les personnes intervenant à sa demande pour faire face à une pollution. Le calcul de ces coûts prend en compte, non seulement les coûts engagés du fait de l'action entreprise, mais aussi les coûts fixes directement liés à l'intervention et les coûts engagés à l'avance pour disposer des moyens d'action nécessaires.

Art. 40. § 1er. Le Roi peut arrêter des critères et modalités suivant lesquels une perturbation environnementale et le coût de sa réparation doivent être établis.

§ 2. Om een verontreiniging door koolwaterstoffen te bestrijden, worden prioritair en in hoofdzaak mechanische middelen ingezet. Het gebruik van koolwaterstofdispersanten of andere chemische producten kan slechts worden toegestaan wanneer het onderzoek van de omstandigheden laat vermoeden dat de chemische behandeling een globale vermindering van de vooropgestelde nadelige effecten van de betrokken verontreiniging op het mariene milieu met zich zal meebrengen. In dat geval moet de hoeveelheid dispersant of ander product onder de 20 % van het te behandelen koolwaterstofvolume blijven en mag in geen geval 100 ton per verontreinigingsincident overschrijden.

§ 3. In zijn keuze van de meest aangewezen bestrijdingsmiddelen houdt de in § 1 bedoelde overheid rekening met de terzake opgebouwde ervaring van de bevoegde internationale organisaties en in het kader van verdragen.

§ 4. De overheid die, op de plaats van de verontreiniging, belast werd met de coördinatie van de interventie, moet erover waken dat de bepalingen van § 1 worden nageleefd.

HOOFDSTUK IX. — Herstel van schade en van milieuverstoring

Art. 37. § 1. Elke schade en elke milieuverstoring die de zeegebieden aantast ten gevolge van een ongeval of een inbreuk op de van kracht zijnde wetgeving, brengt voor diegene die de schade of milieuverstoring heeft veroorzaakt, de verplichting mee deze te herstellen, zelfs al heeft hij geen fout begaan.

§ 2. De veroorzaker van de schade of de milieuverstoring is niet aansprakelijk overeenkomstig § 1, indien hij aantoonde dat de schade of milieuverstoring :

1° uitsluitend het gevolg is van oorlog, burgeroorlog, terrorisme of van een natuurverschijnsel van uitzonderlijke, onafwendbare en onweerstaanbare aard; of

2° geheel en al werd veroorzaakt door een opzettelijk handelen of nalaten van derden met de bedoeling schade of milieuverstoring te veroorzaken en voor zover de betrokken derde geen vertegenwoordiger, aangestelde of uitvoeringsagent is van de aansprakelijke persoon; of

3° geheel en al werd veroorzaakt door onzorgvuldigheid of een andere onrechtmatige handeling van een overheid, verantwoordelijk voor het onderhoud van de lichten of andere hulpmiddelen bij de navigatie en de vervulling van haar taak.

§ 3. Het recht op herstel van schade bestaat in hoofdte van de natuurlijke persoon of rechtspersoon die de schade heeft ondergaan. Het recht op herstel van milieuverstoring bestaat in hoofdte van de Staat.

§ 4. Dit artikel laat het recht van diegene die een verontreiniging heeft veroorzaakt, onverlet om zijn aansprakelijkheid te beperken in de gevallen en onder de voorwaarden bepaald in de toepasselijke wetgeving.

§ 5. Maatregelen voor het herstel van schade of milieuverstoring die worden getroffen door anderen dan de veroorzaker van de schade of de milieuverstoring om componenten van het mariene milieu in natura te herstellen of om hen te vervangen door gelijkwaardige componenten, moeten door de aansprakelijke veroorzaker van de schade of de milieuverstoring worden vergoed, voor zover de kosten van deze maatregelen niet onredelijk zijn in het licht van de te bereiken resultaten op het vlak van de bescherming van het mariene milieu.

Art. 38. De kosten van de te herstellen schade bij verontreiniging omvat ook de kosten gedragen door de overheid en de personen die op haar verzoek tussenkwamen, voor het nemen van maatregelen ter voorkoming, beperking, vrijwaring, bescherming en bestrijding van verontreiniging of een dreigende verontreiniging van het mariene milieu.

Art. 39. De Koning regelt, op de gezamenlijke voordracht van de ministers bedoeld in artikel 32, § 2, de regels inzake de bepaling en de invordering van de kosten van de acties en de prestaties die worden besteed door de overheid om het hoofd te bieden aan een verontreiniging, en door de personen die op haar verzoek tussenkwamen. Bij de berekening van deze kosten worden niet enkel de kosten, besteed aan de ondernomen acties in aanmerking genomen, maar ook de vaste kosten die rechtstreeks zijn verbonden aan de interventie en de kosten die bij voorbaat worden besteed om over de nodige actiemiddelen te beschikken.

Art. 40. § 1. De Koning kan criteria en nadere regels vaststellen volgens dewelke een milieuverstoring en de kosten van het herstel ervan moeten worden vastgesteld.

§ 2. En cas de perturbation environnementale, la réparation est exigée par l'Etat, sans préjudice du droit des autres personnes visées à l'article 37, § 5, d'exiger, le cas échéant, le remboursement des coûts qu'elles ont encourus.

§ 3. L'auteur de la perturbation environnementale est tenu de verser le montant de la réparation au Fonds Environnement visé au tableau annexé à la loi organique du 27 décembre 1990 créant des fonds budgétaires.

Art. 41. Quand, sur la base des dispositions du présent chapitre, plusieurs personnes sont responsables d'un même dommage environnemental ou d'une même perturbation environnementale, elles sont solidairement responsables.

Art. 42. § 1er. Afin de veiller à ce que les personnes responsables du paiement de l'indemnité visée au présent chapitre pour un dommage au milieu marin ne puissent se soustraire à leurs obligations, l'autorité peut, dès que le risque d'une pollution est établi, exiger qu'un cautionnement soit versé à la Caisse des Dépôts et Consignations, dont le montant suffit à couvrir le dommage prévisible, sans excéder les limites fixées par le droit international. La consignation de cette somme peut, sans occasionner de frais à l'Etat, être remplacée par la constitution d'une garantie bancaire accordée par une banque établie en Belgique ou d'une garantie signée par un « Protection and Indemnity Club », déclarée recevable par l'autorité.

§ 2. Pour établir le montant du cautionnement, l'autorité tient compte, non seulement des dommages déjà survenus, mais également des risques et conséquences futurs tels qu'évalués par les services compétents de l'autorité.

CHAPITRE X. — Surveillance et contrôle

Art. 43. Sans préjudice des pouvoirs des officiers de police judiciaire, les infractions aux dispositions de la présente loi et de ses arrêtés d'exécution sont recherchées et constatées par les personnes suivantes :

- 1° les commissaires maritimes et les fonctionnaires et agents de la Police maritime;
- 2° les commandants des bâtiments et aéronefs de l'Etat et leurs préposés;
- 3° les fonctionnaires et agents du ministère des Affaires économiques désignés par le ministre qui a les Affaires économiques dans ses attributions;
- 4° les fonctionnaires et agents de l'Unité de Gestion du Modèle mathématique de la Mer du Nord;
- 5° les officiers et sous-officiers de la Marine mandatés à cet effet par leur hiérarchie;
- 6° les fonctionnaires du service de la Pêche maritime du ministère des Classes moyennes et de l'Agriculture, désignés par le ministre qui a l'Agriculture dans ses attributions, pour autant que les infractions aient trait à la pêche;
- 7° les agents assermentés désignés par le ministre compétent pour assurer la surveillance des aires marines protégées érigées en vertu de l'article 7 de la présente loi.

Art. 44. § 1er. Les procès-verbaux sont rédigés en néerlandais ou en français.

§ 2. En cas de déclaration dans une autre langue à la demande du déclarant, celui-ci fait par écrit une déclaration dans sa langue qui est jointe au procès-verbal.

§ 3. Les procès-verbaux font foi jusqu'à preuve du contraire. Une copie en est signifiée dans les quinze jours de la constatation de l'infraction aux auteurs de l'infraction ou, quant il s'agit de ressortissants étrangers, à leurs représentants en Belgique, ou, à défaut, à la représentation diplomatique de l'Etat dont ils sont les ressortissants.

Art. 45. § 1er. Les fonctionnaires et agents visés à l'article 43, 1° à 7°, ainsi que les officiers de la police judiciaire ont jour et nuit libre accès, dans l'exercice de leur fonction, aux navires, installations et ouvrages situés dans les espaces marins, pour autant que ce libre accès soit nécessaire pour constater les infractions aux dispositions de la présente loi et que, pour les navires marchands, les procédures en vigueur soient respectées.

§ 2. Bij een milieuverstoring wordt het herstel gevorderd door de Staat, onverminderd het recht van de andere personen bedoeld in artikel 37, § 5, om, in voorkomend geval, vergoeding te vorderen van de door hen gemaakte kosten.

§ 3. De kostprijs voor het herstel van de milieuverstoring dient door degene die de verstoring veroorzaakt heeft, te worden gestort in het Fonds Leefmilieu, bedoeld in de tabel gevoegd als bijlage bij de organieke wet van 27 december 1990 houdende oprichting van begrotingsfondsen.

Art. 41. Wanneer verschillende personen op grond van de bepalingen van dit hoofdstuk aansprakelijk zijn voor éénzelfde schade of éénzelfde milieuverstoring, zijn zij hoofdelijk aansprakelijk.

Art. 42. § 1. Teneinde ervoor te zorgen dat de personen, verantwoordelijk voor de in dit hoofdstuk voorziene vergoeding voor schade aan het mariene milieu zich niet kunnen onttrekken aan hun verplichtingen, kan de overheid, van zodra het risico voor verontreiniging is vastgesteld, eisen dat een borgsom wordt gestort in de Deposito- en Consignatiekas, waarvan de grootte vostaat om de verwachte schade te dekken, zonder evenwel de limieten vastgesteld door het internationaal recht te overschrijden. Het storten van deze som kan zonder kosten voor de Staat worden vervangen door een bankgarantie verleend door een in België gevestigde bank of een door de overheid onvankelijk verklaarde garantie getekend door een « Protection and Indemnity Club ».

§ 2. Om het bedrag van de borgsom vast te stellen houdt de overheid niet alleen rekening met de reeds geleden schade, maar ook met de risico's en de toekomstige gevolgen, zoals geëvalueerd door de bevoegde diensten van de overheid.

HOOFDSTUK X. — Toezicht en controle

Art. 43. Onverminderd de bevoegdheden van de officieren van de gerechtelijke politie, worden inbreuken op de bepalingen van deze wet en de uitvoeringsbesluiten ervan, opgespoord en vastgesteld door de volgende personen :

- 1° de waterschouten en de ambtenaren en agenten van de Zeevaartpolitie;
- 2° de gezagvoerders en hun aangestelden van de patrouillevaartuigen en -vliegtuigen van de Staat;
- 3° de ambtenaren en agenten van het ministerie van Economische Zaken, aangeduid door de minister tot wiens bevoegdheid de Economische Zaken behoren;
- 4° de ambtenaren en agenten van de Beheerseenheid van het Mathematisch Model van de Noordzee;
- 5° de daartoe door hun hiërarchie gemandateerde officieren en onderofficieren van de Marine;
- 6° de ambtenaren van de dienst Zeevisserij van het ministerie van Middenstand en Landbouw, aangeduid door de minister tot wiens bevoegdheid de Landbouw behoort, voor zover de inbreuken betrekking hebben op de visserij;
- 7° de beëdigde agenten aangeduid door de minister voor het toezicht op de beschermde mariene gebieden, opgericht krachtens artikel 7 van deze wet.

Art. 44. § 1 De processen-verbaal worden opgesteld in het Nederlands of het Frans.

§ 2. Bij verklaring in een andere taal op vraag van wie de verklaring aflegt, wordt een door hem in eigen taal geschreven verklaring bij het proces-verbaal gevoegd.

§ 3. Deze processen-verbaal gelden tot bewijs van het tegendeel. Binnen de vijftien dagen na de vaststelling van de overtredding wordt aan de overtredders een afschrift betekend of, indien het buitenlandse overtredders betreft, aan hun vertegenwoordigers in België of bij ontstentenis, aan de diplomatieke vertegenwoordiging van de Staat waarvan zij onderdaan zijn.

Art. 45. § 1. De in artikel 43, 1° tot 7°, vermelde ambtenaren en agenten alsmede de officieren van gerechtelijke politie hebben in de uitoefening van hun functie dag en nacht vrije toegang tot de schepen, de installaties en bouwwerken die zich in de zeegebieden bevinden, voor zover dit noodzakelijk is om inbreuken op deze wet te kunnen vaststellen en nuts inachtneming bij koopvaardij schepen van de terzake geldende procedures.

§ 2. Dans l'exercice de leur fonction, les fonctionnaires et agents visés à l'article 43, 1° et 3°, ainsi que les officiers de la police judiciaire ont, jour et nuit, libre accès aux entrepôts, dépôts, bureaux, magasins, bâtiments d'entreprise, véhicules et entreprises situés à terre, pour autant que ce libre accès soit nécessaire pour constater les infractions aux dispositions de la présente loi. Ils ne peuvent visiter les lieux servant à l'habitation qu'avec l'autorisation du juge du tribunal de police.

§ 3. Dans l'exercice de leur fonction, les fonctionnaires et agents visés à l'article 43 ainsi que les officiers de la police judiciaire peuvent se faire assister par des experts et sont en droit d'exiger de prendre connaissance et de prendre copie de documents.

§ 4. L'accès aux navires et installations des Forces armées, en mer ou à terre, n'est possible qu'après l'autorisation de l'autorité militaire compétente en la matière.

Art. 46. Les fonctionnaires et agents visés à l'article 43 ainsi que les officiers de la police judiciaire peuvent prélever ou faire prélever des échantillons à des fins d'analyse. Il est dressé procès-verbal de ce prélèvement.

Art. 47. Les fonctionnaires et agents visés à l'article 43 ainsi que les officiers de la police judiciaire peuvent requérir l'assistance de la force publique pour l'accomplissement de leur mission.

Art. 48. § 1er. Si l'autorité ayant compétence en mer a de sérieuses raisons de penser qu'un navire étranger a contrevenu aux lois et règlements de la Belgique, elle peut engager la poursuite à condition que le navire ou une de ses embarcations se trouve dans la mer territoriale ou dans la zone contiguë à celle-ci. Toutefois, s'il s'agit d'une infraction aux lois et règlements applicables à la zone économique exclusive ou au plateau continental, la poursuite peut être engagée dans l'ensemble des espaces marins.

§ 2. La poursuite est effectuée par des navires de guerre ou des aéronefs militaires belges ou par tout autre navire ou avion belge de service public et mandaté à cet effet. La poursuite ne commence que lorsque le navire étranger ne donne pas suite à un ordre de stopper, visuel ou sonore, et elle est continuée d'une façon ininterrompue au-delà des limites des espaces marins.

§ 3. Le droit de poursuite cesse dès que le navire poursuivi entre dans la mer territoriale de l'Etat dont il relève ou d'un autre Etat, à moins qu'un accord avec cet Etat n'en dispose autrement.

§ 4. Sans préjudice de l'exercice du droit de poursuite établi par le présent article, le Roi peut fixer les règles supplémentaires que les navires et aéronefs visés au § 2 sont tenus de suivre dans le cadre de l'exercice dudit droit.

CHAPITRE XI. — Dispositions pénales

Art. 49. § 1er. Les infractions aux dispositions des articles 6, 7, 8, 10, 11 et 12 ou de leurs arrêtés d'exécution sont punies d'une amende de cinq cents francs à cent mille francs.

§ 2. Les infractions aux dispositions des articles 13 et 14 ou de leurs arrêtés d'exécution sont punies d'une amende de cent francs à deux mille francs.

§ 3. En cas de récidive dans un délai de trois ans suivant la condamnation pour infraction aux dispositions des articles 6, 7, 8, 10, 11, 12, 13 et 14 ou de leurs arrêtés d'exécution, la peine est doublée.

§ 4. Les peines prévues au présent article sont doublées lorsque l'infraction est commise entre le coucher et le lever du soleil.

Art. 50. § 1er. Les infractions aux dispositions des articles 15, 16 et 17 sont punies d'une amende de cent mille francs à un million de francs et d'une peine de prison de deux mois à deux ans ou d'une de ces peines seulement.

§ 2. Sous réserve des dispositions de l'article 52, les infractions aux dispositions des articles 18 et 19 ou de leurs arrêtés d'exécution sont punies d'une amende de dix mille francs à deux cent mille francs et d'une peine de prison de quinze jours à six mois, ou d'une de ces peines seulement.

§ 3. En cas de récidive dans un délai de trois ans suivant la condamnation pour infraction aux dispositions des articles 15, 16, 17, 18 et 19 ou de leurs arrêtés d'exécution, la peine est doublée.

§ 4. Les peines prévues au présent article sont doublées lorsque l'infraction est commise entre le coucher et le lever du soleil.

§ 2. De in artikel 43, 1° en 3°, vermeldde ambtenaren en agenten alsmede de officieren van gerechtelijke politie hebben in de uitoefening van hun functie dag en nacht vrije toegang tot de opslagplaatsen, overslagruimtes, kantoren, magazijnen, handelsgebouwen, voertuigen en ondernemingen die zich op land bevinden, voor zover dit noodzakelijk is om inbreuken op deze wet te kunnen vaststellen. Zij kunnen de plaatsen die tot woning dienen, slechts bezoeken mits verlof van de rechter van de politierechtbank.

§ 3. In de uitoefening van hun functie kunnen de in artikel 43 vermeldde ambtenaren en agenten alsmede de officieren van gerechtelijke politie zich doen bijstaan door deskundigen en hebben zij het recht inzage te eisen en afschrift te nemen van documenten.

§ 4. De toegang tot de schepen en installaties van de Krijgsmacht, op zee of op land, is slechts mogelijk na toelating hiertoe verleend door de terzake bevoegde militaire overheid.

Art. 46. De in artikel 43 vermeldde ambtenaren en agenten alsmede de officieren van gerechtelijke politie kunnen stalen nemen of laten nemen voor analyse. Van die staalname wordt proces-verbaal opgemaakt.

Art. 47. De in artikel 43 vermeldde ambtenaren en agenten alsmede de officieren van gerechtelijke politie kunnen een beroep doen op de openbare macht voor de vervulling van hun taak.

Art. 48. § 1. Indien de overheid met bevoegdheid op zee goede redenen heeft om aan te nemen dat een vreemd schip de wetten en reglementen van België heeft overtreden, kan zij de achtervolging inzetten op voorwaarde dat het schip of één van zijn boten zich in de territoriale zee bevindt of in de aansluitende zone die grenst aan de territoriale zee. Indien het echter gaat over een overtreding van de wetten en reglementen van toepassing in de exclusieve economische zone of op het continentaal plat, kan de achtervolging in het geheel van de zeegebieden worden ingezet.

§ 2. De achtervolging wordt uitgeoefend door Belgische oorlogsschepen of militaire luchtvaartuigen of door andere Belgische overheids-schepen of -luchtvaartuigen daartoe gemachtigd. De achtervolging wordt slechts ingezet indien het vreemd schip aan een zichtbaar of hoorbaar bevel tot stoppen geen gevolg geeft en wordt ononderbroken voortgezet voorbij de grenzen van de zeegebieden.

§ 3. Het achtervolgingsrecht houdt op zodra het achtervolgde schip de territoriale zee van zijn eigen land of van een derde Staat bereikt, tenzij een akkoord met deze Staat hierover anders beschikt.

§ 4. Onverminderd het door dit artikel ingestelde recht van achtervolging, kan de Koning de nadere regels vaststellen die de in § 2 bedoelde schepen en luchtvaartuigen dienen te volgen in het kader van de uitoefening van dit recht.

HOOFDSTUK XI. — Strafbepalingen

Art. 49. § 1. De inbreuken op de bepalingen van de artikelen 6, 7, 8, 10, 11 en 12 of de uitvoeringsbesluiten ervan worden gestraft met een geldboete van vijfhonderd frank tot honderdduizend frank.

§ 2. De inbreuken op de bepalingen van de artikelen 13 en 14 of de uitvoeringsbesluiten ervan worden gestraft met een geldboete van honderd frank tot tweeduizend frank.

§ 3. In geval van herhaling van de inbreuken op de bepalingen van de artikelen 6, 7, 8, 10, 11, 12, 13 en 14 of de uitvoeringsbesluiten ervan, binnen een termijn van drie jaar volgend op de veroordeling wegens hetzelfde misdrijf, wordt de strafmaat verdubbeld.

§ 4. De in dit artikel voorziene straffen worden verdubbeld wanneer de inbreuk is begaan tussen zonsondergang en zonsopgang.

Art. 50. § 1. De inbreuken op de bepalingen van de artikelen 15, 16 en 17 worden gestraft met een geldboete van honderdduizend frank tot één miljoen frank en met een gevangenisstraf van twee maanden tot twee jaar of met één van deze straffen alleen.

§ 2. Onder voorbehoud van het bepaalde in artikel 52, worden de inbreuken op de bepalingen van de artikelen 18 en 19 of van de uitvoeringsbesluiten ervan gestraft met een geldboete van tienduizend frank tot tweehonderdduizend frank en met een gevangenisstraf van vijftien dagen tot zes maanden of met één van deze straffen alleen.

§ 3. In geval van herhaling van de inbreuken op de bepalingen van de artikelen 15, 16, 17, 18 en 19 of de uitvoeringsbesluiten ervan, binnen een termijn van drie jaar volgend op de veroordeling wegens hetzelfde misdrijf, wordt de strafmaat verdubbeld.

§ 4. De in dit artikel voorziene straffen worden verdubbeld wanneer de inbreuk is begaan tussen zonsondergang en zonsopgang.

Art. 51. Est puni d'une amende de dix mille francs à vingt-cinq mille francs le capitaine qui a commis une infraction aux dispositions de l'article 20, § 1er, ou de l'article 21, § 1er, ou de ses arrêtés d'exécution.

Art. 52. § 1er. Est puni d'une amende de cinquante mille francs à cinq cent mille francs et d'une peine de prison d'un mois à un an, ou d'une de ces peines seulement, celui qui exerce une activité sans avoir au préalable reçu un permis ou une autorisation en bonne et due forme, comme exige aux articles 18 et 25 et à leurs arrêtés d'exécution.

§ 2. En cas de récidive dans un délai de trois ans suivant la condamnation pour infraction aux dispositions des articles 18 et 25, la peine est doublée.

Art. 53. Est puni d'une amende de dix mille francs à deux cent mille francs celui qui n'a pas respecté ou qui a fait enfreindre l'obligation mentionnée à l'article 36, § 1er.

Art. 54. Est puni d'une amende de deux mille à dix mille francs celui qui, dans l'application de l'article 28, § 2, ou des arrêtés d'exécution de l'article 30, § 1er, a sciemment et délibérément fourni des informations inexacts à l'autorité dans une étude d'incidences, lorsque les informations correctes auraient entraîné le refus du permis ou de l'autorisation ou lorsque l'exactitude de l'évaluation des incidences sur l'environnement s'en trouve compromise.

Art. 55. Est puni d'une amende de deux mille francs à dix mille francs celui qui, dans l'application de la présente loi et de ses arrêtés d'exécution, fait obstacle aux missions de contrôle, de surveillance et de dépistage régulièrement exécutées ou qui refuse manifestement les instructions reçues ou ignore manifestement les instructions ou la coordination assurée par l'autorité.

Art. 56. § 1er. Les personnes morales sont civilement responsables du paiement des dommages-intérêts, frais et amendes prononcés à charge de leurs organes ou préposés pour les infractions aux dispositions de la présente loi et de ses arrêtés d'exécution.

§ 2. Les personnes morales, et en particulier le propriétaire du navire, sont civilement responsables des obligations de leurs organes et préposés découlant de l'application de l'article 37.

Art. 57. La personne condamnée est tenue de verser directement vingt pour cent du montant des amendes prononcées sur la base des articles 49 à 55 au Fonds Environnement prévu à la loi organique du 27 décembre 1990 créant des fonds budgétaires.

Art. 58. L'article 216bis du Code d'instruction criminelle relatif aux transactions à l'amiable est applicable, étant entendu que :

— le montant minimum de la somme ne peut être inférieur au dixième de l'amende minimum prévue par la présente loi, augmentée des décimes additionnels;

— l'auteur doit verser directement vingt pour cent du montant total de cette transaction au Fonds Environnement prévu à la loi organique du 27 décembre 1990 créant des fonds budgétaires.

Art. 59. § 1er. Le tribunal ordonne, à la demande du ministre, l'enlèvement des objets, ouvrages ou constructions qui ont été mis en place dans les espaces marins en infraction aux dispositions de la présente loi et la remise en état. Le tribunal fixe à cette fin un délai qui ne peut dépasser un an.

Les droits de la partie civile sont limités pour la réparation directe à celle choisie par le ministre, sans préjudice de son droit à être indemnisée pour le dommage par le condamné.

§ 2. Le tribunal ordonne que, lorsque les lieux ne sont pas remis en état, le ministre et éventuellement la partie civile pourront pourvoir d'office à son exécution. L'autorité compétente ou la personne privée qui exécute le jugement a le droit de vendre les matériaux ou objets résultant de la remise en état des lieux, de les transposer, de les entreposer et de procéder à leur destruction.

Le condamné est contraint au remboursement de tous les frais d'exécution, déduction faite du prix de la vente des matériaux et objets, sur présentation d'un état taxé et rendu exécutoire par le juge des saisies.

Art. 51. Wordt gestraft met een geldboete van tienduizend frank tot vijftigduizend frank, de kapitein die een inbreuk pleegt op artikel 20, § 1, of artikel 21, § 1, of de uitvoeringsbesluiten ervan.

Art. 52. § 1. Diegene die een activiteit uitoefent zonder een voorafgaandelijke geldige vergunning of machtiging zoals vereist in de artikelen 18 en 25 en de uitvoeringsbesluiten ervan, wordt gestraft met een geldboete van vijftigduizend frank tot vijfhonderdduizend frank en met een gevangenisstraf van één maand tot één jaar of met één van deze straffen alleen.

§ 2. In geval van herhaling van de inbreuken op de bepalingen van de artikelen 18 en 25 binnen een termijn van drie jaar volgend op de veroordeling wegens hetzelfde misdrijf wordt de strafmaat verdubbeld.

Art. 53. Diegene die de verplichting, bedoeld in artikel 36, § 1, niet heeft nageleefd of doen naleven, wordt gestraft met een geldboete van tienduizend frank tot tweehonderdduizend frank.

Art. 54. Wordt gestraft met een geldboete van tweeduizend frank tot tienduizend frank, hij die bij toepassing van artikel 28, § 2, of de uitvoeringsbesluiten van artikel 30, § 1, wetens en willens onjuiste gegevens in een milieueffectenrapport aan de overheid heeft verstrekt, wanneer de juiste informatie van die aard is dat de vergunning of de machtiging niet zou worden toegekend of dat daardoor de milieueffectenbeoordeling verkeerd werd ingeschat.

Art. 55. Wordt gestraft met een geldboete van tweeduizend frank tot tienduizend frank, hij die bij het uitoefenen van deze wet en haar uitvoeringsbesluiten de regelmatig uitgevoerde opdrachten van controle, toezicht en opsporing verhuutert of de instructies of de coördinatie door de overheid manifest negeert.

Art. 56. § 1. De rechtspersonen zijn burgerrechtelijk aansprakelijk voor de betaling van de schadevergoedingen, kosten en geldboetes, voortvloeiend uit veroordelingen uitgesproken tegen hun organen of aangestelden wegens inbreuken op de bepalingen van deze wet en de uitvoeringsbesluiten ervan.

§ 2. De rechtspersonen, en in het bijzonder de scheepseigenaar, zijn burgerrechtelijk aansprakelijk voor de verplichtingen van hun organen, die voortvloeien uit de toepassing van artikel 37.

Art. 57. Twintig procent van het bedrag van de geldboetes uitgesproken op basis van de artikelen 49 tot 55 moeten door de veroordeelde rechtstreeks worden gestort in het Fonds Leefmilieu, voorzien bij de organieke wet van 27 december 1990 houdende oprichting van begrotingsfondsen.

Art. 58. Artikel 216bis van het Wetboek van Strafvordering met betrekking tot de minnelijke schikkingen, is van toepassing met dien verstande dat :

— het minimumbedrag van de geldsom niet minder mag bedragen dan één tiende van de bij deze wet bepaalde minimum geldboete, verhoogd met de opdecimen;

— twintig procent van het bedrag van deze minnelijke schikking door de dader rechtstreeks wordt gestort in het Fonds Leefmilieu, voorzien bij de organieke wet van 27 december 1990 houdende oprichting van begrotingsfondsen.

Art. 59. § 1. De rechtbank beveelt, op vordering van de minister, de verwijdering van de voorwerpen, inrichtingen of bouwwerken die in de zeegebieden werden geplaatst in overtreding op deze wet, en het herstel in de oorspronkelijke staat. De rechtbank bepaalt daarvoor een termijn die één jaar niet mag overschrijden.

De rechten van de burgerlijke partij zijn ingeval van rechtstreeks herstel beperkt tot de door de minister gekozen wijze van herstel, onverminderd het recht om vergoeding voor schade te eisen van de veroordeelde.

§ 2. Voor het geval dat de plaats niet in de vorige staat wordt hersteld, beveelt het vonnis dat de minister en eventueel de burgerlijke partij van ambtswege in de uitvoering ervan kunnen voorzien. De overheid of natuurlijke persoon die het vonnis uitvoert, is gerechtigd de van de herstelling van de plaats afkomstende materialen en voorwerpen te verkopen, te vervoeren, op te slaan en te vernietigen.

De veroordeelde is gehouden alle uitvoeringskosten, verminderd met de opbrengst van de verkoop van de materialen en voorwerpen, te vergoeden op vertoon van een staat, begroot en invorderbaar verklaard door de beslagrechter.

§ 3. Les §§ 1er et 2 ne sont pas d'application pour des navires, objets ou cargaisons coulés à la suite d'accidents de navigation visés par le Chapitre V de la loi du 11 avril 1989 portant approbation et exécution de divers actes internationaux en matière de navigation maritime.

Art. 60. Toutes les dispositions du Livre Ier du Code Pénal, y compris le Chapitre VII et l'article 85, sont applicables.

CHAPITRE XII. — Dispositions modificatives

Art. 61. § 1er. A l'article 1er la loi du 6 avril 1995 relative à la prévention de la pollution de la mer par des navires, le point 4° est modifié comme suit :

« 4° « Navire » : tout bâtiment exploité en milieu marin, de quelque type que ce soit, et englobant les bateaux de plaisance, les hydroptères, les aéroglisseurs, les engins submersibles, les engins flottants et les plates-formes fixes ou flottantes ; ».

§ 2. Le même article est complété comme suit :

« 8° « bateau de plaisance » : tout bâtiment d'une longueur hors tout de 2,5 à 24 mètres, avec ou sans moyen de propulsion propre, qui n'est utilisé que pour l'agrément et la pratique des sports nautiques ; »

Art. 62. L'article 6 de la même loi est complété comme suit :

« Les navires qui entrent dans les ports belges doivent être pourvus d'un numéro d'identification accordé par l'Organisation maritime internationale (OMI). Ce numéro d'identification doit être clairement lisible sur les documents de bord pertinents. »

Art. 63. § 1er. L'article 5 de la même loi, deuxième alinéa, est remplacé par la disposition suivante :

« Le premier alinéa est également applicable aux navires battant pavillon étranger pendant la période au cours de laquelle ces navires relèvent de la juridiction de la Belgique conformément au droit international, quel que soit l'endroit où s'est produit le rejet délictueux. »

§ 2. Un article 5bis, rédigé comme suit, est inséré dans la même loi :

« Art. 5bis. Tous moyens de preuve peuvent être apportés par l'autorité afin de confirmer qu'il y a de sérieuses raisons de penser qu'un rejet a eu lieu, y compris les dépositions de témoins oculaires, les photos et films, les nuances de couleur à la surface de l'eau et tous autres moyens standardisés d'évaluation internationaux ou régionaux reconnus par la Belgique. »

Toute trace visible laissée par un navire sur ou sous la surface de l'eau, dans son sillage ou dans ses environs immédiats, constitue en soi une raison sérieuse de penser qu'un rejet a eu lieu. »

Art. 64. Un article 11bis rédigé comme suit est inséré dans la même loi :

« Art. 11bis. Tout pétrolier d'un tonnage brut d'au moins 150 tonnes et tout autre navire, autre qu'un pétrolier, d'un tonnage brut d'au moins 400 tonnes, doit avoir à son bord un plan d'urgence pour la pollution par les hydrocarbures. »

Ce plan doit être conforme aux directives de l'Organisation maritime internationale. Le plan comprend au moins :

1° la procédure qui doit être suivie par le capitaine et les autres personnes ayant le commandement du navire pour la notification d'incidents de pollution conformément à l'article 8 du Protocole I de la Convention, complété par les directives de l'Organisation maritime internationale ;

2° la liste des autorités ou personnes à contacter en cas d'accident de pollution par les hydrocarbures ;

3° une description détaillée des mesures qui doivent être prises immédiatement par les personnes à bord pour combattre ou limiter le déversement d'hydrocarbures résultant de l'accident, et

4° les procédures et les personnes à contacter à bord du navire pour la coordination entre les mesures à bord et les mesures prises par les autorités nationales et locales pour la lutte contre la pollution. »

§ 3. De §§ 1 et 2 zijn niet van toepassing bij gezonken schepen, scheepstuig en scheepsbelading ingevolge scheepvaartongevallen, zoals bedoeld in Hoofdstuk V van de wet van 11 april 1989 houdende goedkeuring en uitvoering van diverse internationale akten inzake scheepvaart.

Art. 60. Alle bepalingen van Boek I van het Strafwetboek, met inbegrip van Hoofdstuk VII en artikel 85, zijn van toepassing.

HOOFDSTUK XII. — Wijzigingsbepalingen

Art. 61. § 1. In artikel 1 van de wet van 6 april 1995 betreffende de voorkoming van de verontreiniging door schepen wordt het punt 4° als volgt gewijzigd :

« 4° « Schip » : elk vaartuig, van welk type ook, dat in het marien milieu opereert waaronder begrepen pleziervaartuigen, draagvliegende boten, luchtkussenvaartuigen, afzinkbare vaartuigen en drijvende vaartuigen, alsmede vaste en drijvende platforms ; ».

§ 2. Hetzelfde artikel wordt als volgt aangevuld :

« 8° « pleziervaartuig » : elk vaartuig met een lengte over alles van 2,5 tot 24 meter, met of zonder eigen voortstuwingsvermogen, dat louter bestemd is voor het genoegen en om aan watersport te doen ; ».

Art. 62. Artikel 6 van dezelfde wet wordt aangevuld als volgt :

« De schepen die de Belgische havens aanlopen, moeten voorzien zijn van een identificatienummer verstrekt door de Internationale Maritieme Organisatie (IMO). Dit identificatienummer moet duidelijk leesbaar zijn op de relevante scheepsdocumenten. »

Art. 63. § 1. Artikel 5 van dezelfde wet, tweede lid, wordt vervangen door de volgende bepaling :

« Het eerste lid is eveneens van toepassing op schepen die een vreemde vlag voeren, gedurende de periode dat die schepen zich onder de jurisdictie van België bevinden, overeenkomstig het internationaal recht, ongeacht waar de lozingsovertreding zich heeft voorgedaan. »

§ 2. Een artikel 5bis, luidend als volgt, wordt in dezelfde wet ingevoegd :

« Art. 5bis. Alle middelen van bewijs kunnen door de overheid worden aangewend ter bevestiging van duidelijke redenen om aan te nemen dat een lozing heeft plaatsgevonden, inbegrepen ooggetuigenverslagen, foto- en filmbelangen, kleurschakeringen op het wateroppervlak en andere door België aanvaarde internationale of regionale beoordelingsstandaarden. »

Elk zichtbaar spoor door een schip achtergelaten, op of onder het wateroppervlak, in zijn kielzog of zijn onmiddellijke nabijheid, maakt op zich een duidelijke reden uit om aan te nemen dat een lozing heeft plaatsgevonden. »

Art. 64. Een artikel 11bis, luidend als volgt, wordt in dezelfde wet ingevoegd :

« Art. 11bis. Ieder olietankschip met een bruto tonnage van 150 ton of meer en ieder ander schip, dat geen olietankschip is, met een bruto tonnage van 400 ton of meer, dient een noodplan voor koolwaterstoffenverontreiniging aan boord te hebben. »

Een dergelijk plan moet in overeenstemming zijn met de door de Internationale Maritieme Organisatie opgestelde richtlijnen. Het plan omvat ten minste :

1° de procedure die dient te worden gevolgd door de kapitein of andere personen die het bevel voeren over het schip voor het melden van voorvallen van verontreiniging, zoals vereist volgens artikel 8 van het Protocol I van het Verdrag, aangevuld met de door de Internationale Maritieme Organisatie ontwikkelde richtlijnen ;

2° de lijst van autoriteiten of personen met wie contact moet worden opgenomen in het geval van een voorval van koolwaterstoffenverontreiniging ;

3° een gedetailleerde omschrijving van de maatregelen die onmiddellijk dienen te worden genomen door personen aan boord om de lozing van koolwaterstoffen als gevolg van het voorval te bestrijden of te beperken, en

4° de procedures en de contactpersonen aan boord van het schip voor de coördinatie tussen maatregelen aan boord en maatregelen van de nationale en lokale autoriteiten ter bestrijding van verontreiniging. »

Art. 65. L'article 12 de la même loi est complété comme suit :

« Il est interdit à un navire qui ne dispose pas à son bord d'un plan d'urgence pour la pollution par les hydrocarbures, conforme à la Convention et à l'article 11bis, de quitter un port belge. »

Art. 66. Dans la même loi, un article 17bis est inséré, libellé comme suit :

« Art. 17bis. § 1er. Dans les ports belges, les commissaires maritimes et les agents de la police maritime peuvent mener une enquête à bord d'un navire battant pavillon étranger afin d'établir si des substances nuisibles ont été rejetées, en infraction aux dispositions de la présente loi ou de ses arrêtés d'exécution, dans la mer territoriale belge ou dans une autre zone maritime sur laquelle la Belgique peut exercer sa juridiction conformément au droit international. Une poursuite en justice peut être entamée lorsque des éléments de preuve l'exigent. Cette compétence leur est également octroyée, à leur propre initiative ou à la demande d'un autre Etat concerné, pour les infractions à la Convention commises en haute mer. Cette compétence est également étendue aux infractions à la Convention commises dans la zone maritime dépendant de la juridiction d'un autre état côtier, à la demande exclusive de ce dernier ou de l'Etat du pavillon.

§ 2. Les commissaires maritimes, les agents de la police maritime, les commandants de bâtiments patrouilleurs et les officiers et sous-officiers de la Marine mandatés à cet effet peuvent mener une enquête à bord d'un navire battant pavillon étranger, quand le navire se trouve dans les eaux territoriales belges ou dans une autre zone maritime sur laquelle la Belgique peut exercer sa juridiction conformément au droit international, afin d'établir si des substances nuisibles ont été rejetées en mer en infraction aux dispositions de la présente loi ou de ses arrêtés d'exécution.

§ 3. Une enquête en mer comprend en première instance un contrôle de tous les documents requis pour établir l'existence ou la non-existence d'un rejet illicite et une audition du capitaine. Si les documents ne permettent pas d'établir à suffisance la preuve du rejet illicite, il peut être procédé à une inspection plus détaillée des parties du navire qui sont importantes pour établir le rejet et à la prise d'échantillons.

§ 4. Lorsqu'ils interviennent sur la base du § 2 ou du § 3 ci-dessus à l'égard d'un navire qui bat pavillon étranger, les fonctionnaires et agents visés se conforment aux règles suivantes :

1° s'il y a de sérieuses raisons de penser qu'un navire a commis une infraction dans la mer territoriale, ils peuvent, à l'intérieur de la mer territoriale, procéder à l'enquête à bord du navire. Si les éléments de preuve le justifient, les poursuites judiciaires peuvent être engagées et le navire peut être immobilisé dans la mer territoriale ou être conduit dans un port belge. L'immobilisation est levée dès qu'il a été procédé au dépôt du cautionnement prévu à l'article 31, alinéa 2, de la présente loi;

2° s'il y a de sérieuses raisons de penser que le navire a commis une infraction dans la zone économique exclusive, ils peuvent lui demander de communiquer tous les renseignements qui sont nécessaires pour établir si l'infraction a bel et bien été commise, de même que l'identité du navire, son port d'attache ainsi que sa dernière et sa prochaine escale;

3° s'il y a de sérieuses raisons de penser que le navire a procédé dans la zone économique exclusive à un rejet suffisamment grave pour être en contravention avec la Convention, ils peuvent, à l'intérieur de la zone économique exclusive ou dans la mer territoriale, procéder à l'enquête à bord du navire s'il a refusé de communiquer des renseignements ou si les renseignements fournis par le navire sont en contradiction flagrante avec les faits et que les circonstances justifient une telle inspection;

4° en présence d'éléments de preuve objectifs et manifestes que le navire a procédé dans la zone économique exclusive à un rejet illicite grave, qui a causé ou risque de causer des dommages importants au milieu marin ou aux intérêts côtiers de la Belgique, le navire peut être immobilisé dans la zone économique exclusive ou dans la mer territoriale et conduit dans un port, et les poursuites peuvent être engagées. L'immobilisation est levée dès qu'il a été procédé au dépôt du cautionnement prévu à l'article 31, alinéa 2, de la présente loi;

5° en cas de rejets d'hydrocarbures, le 3° ci-dessus s'applique d'office dès que des traces visibles de rejet apparaissent dans ou à la surface de l'eau aux environs immédiats du navire ou dans son sillage, et le 4° ci-dessus s'applique d'office dès que les premières estimations font apparaître que le rejet contient plus de mille litres d'hydrocarbures.

Art. 65. Artikel 12 van dezelfde wet wordt aangevuld als volgt :

« Het is een schip dat aan boord niet beschikt over een noodplan voor koolwaterstoffenverontreiniging, conform met het Verdrag en met artikel 11bis, verboden een Belgische haven te verlaten. »

Art. 66. In dezelfde wet wordt een artikel 17bis ingevoegd, luidend als volgt :

« Art. 17bis. § 1. De waterschouten en de agenten van de zeevaartpolitie kunnen in de Belgische havens aan boord van een schip dat een vreemde vlag voert, een onderzoek instellen, teneinde na te gaan of, in strijd met de bepalingen van deze wet of de uitvoeringsbesluiten ervan, schadelijke stoffen zijn geloosd in de Belgische territoriale zee of in een andere maritieme zone waarover België jurisdictie kan uitoefenen, overeenkomstig het internationaal recht. Wanneer bewijselementen zulks vereisen, kan een rechtsvervolgning worden ingesteld. Deze bevoegdheid wordt hen ook verleend, op eigen initiatief of op verzoek van een andere betrokken Staat, voor overtredingen van het Verdrag begaan op volle zee. Deze bevoegdheid wordt tevens uitgebreid tot overtredingen van het Verdrag begaan in de maritieme zone waarover een andere kuststaat jurisdictie bezit, op uitsluitend verzoek van deze laatste of van de vlaggestaat.

§ 2. De waterschouten, de agenten van de zeevaartpolitie, de gezagvoerders van patrouillevaartuigen en de daartoe gemandateerde officieren en onderofficieren van de Marine kunnen aan boord van een schip dat een vreemde vlag voert, een onderzoek instellen wanneer het schip zich bevindt in de Belgische territoriale zee of in een andere maritieme zone waarover België jurisdictie kan uitoefenen, overeenkomstig het internationaal recht, teneinde na te gaan of in strijd met de bepalingen van deze wet of de uitvoeringsbesluiten ervan, schadelijke stoffen in zee zijn geloosd.

§ 3. Een onderzoek op zee omvat in eerste instantie een controle van alle documenten vereist om de lozingsovertreding te kunnen bevestigen of te ontkrachten en een verhoor van de kapitein. Indien uit de documenten het bewijs van de lozingsovertreding onvoldoende blijkt, kan worden overgegaan tot een nadere feitelijke inspectie van de voor de lozing belangrijke delen van het schip en het nemen van monsters.

§ 4. Wanneer zij op grond van § 2 of § 3 optreden ten opzichte van een schip dat een vreemde vlag voert, leven de bedoelde ambtenaren en agenten volgende regels na :

1° bij duidelijke redenen om aan te nemen dat een schip, in de territoriale zee een overtreding heeft begaan, kunnen zij in de territoriale zee overgaan tot het onderzoek van het schip. Wanneer bewijselementen zulks vereisen, kan een rechtsvervolgning worden ingesteld en kan het schip in de territoriale zee worden vastgehouden of naar een Belgische haven worden opgebracht. De vasthouding wordt opgeheven vanaf het ogenblik dat de borgsom voorzien in artikel 31, lid 2, van deze wet wordt gestort;

2° bij duidelijke redenen om aan te nemen dat het schip in de exclusieve economische zone een overtreding heeft begaan, kunnen zij het schip vragen alle informatie mee te delen die nodig is om vast te stellen of zich wel degelijk een overtreding heeft voorgedaan, alsook de identiteit van het schip, zijn haven van registratie, en zijn laatste en volgende aanloophaven;

3° bij duidelijke redenen om aan te nemen dat het schip in de exclusieve economische zone tot een lozing, ernstig genoeg om in strijd te zijn met het Verdrag, is overgegaan, kunnen zij in de exclusieve economische zone of de territoriale zee overgaan tot het onderzoek van het schip indien het schip heeft geweigerd informatie te verstrekken of, indien de door het schip verstrekte informatie zeer duidelijk aanwijst van de feitelijke situatie en de omstandigheden een zodanig onderzoek rechtvaardigen;

4° bij aanwezigheid van duidelijke objectieve bewijselementen dat het schip in de exclusieve economische zone is overgegaan tot een ernstige lozing, die aanleiding geeft tot grote schade of het risico op grote schade aan het mariene milieu of de Belgische kustbelangen, kan het schip in de exclusieve economische zone of de territoriale zee worden vastgehouden en naar een Belgische haven worden opgebracht en kan een rechtsvervolgning worden ingesteld. De vasthouding wordt opgeheven vanaf het ogenblik dat de borgsom voorzien in artikel 31, lid 2, van deze wet wordt gestort;

5° bij koolwaterstoffenlozingen is het bepaalde in 3° ambtshalve van toepassing van zodra zichtbare sporen van lozing in het water of aan het wateroppervlak te voorschijn komen in de onmiddellijke nabijheid van het schip of in zijn kielzog en is het bepaalde in 4° ambtshalve van toepassing van zodra uit een eerste schatting blijkt dat de lozing meer dan duizend liter koolwaterstoffen bevat.

§ 5. En cas d'enquête en mer à bord de navires, leur sécurité et la sécurité de la navigation maritime ne peuvent pas être mises en danger et le milieu marin ne peut être exposé à aucun risque déraisonnable. Les navires peuvent à cette fin être obligés de se rendre à un lieu de mouillage sûr en mer et peuvent être conduits dans un port. »

Art. 67. L'article 18 de la même loi est remplacé par la disposition suivante :

« Art. 18. L'Etat du pavillon est informé sans délai, par l'intermédiaire de ses représentants diplomatiques, de l'immobilisation d'un de ses navires et des mesures qui pourraient découler des poursuites pénales intentées sur la base de l'article 17bis.

Des poursuites pénales ne peuvent plus être intentées sur la base de l'article 17bis après l'écoulement d'un délai de trois ans à compter du jour où le délit a été commis.

Une poursuite pénale sur la base de l'article 17bis, § 4, 4°, est suspendue à la demande explicite de l'état de pavillon à condition que, dans les six mois suivant la date des poursuites initiales, l'état du pavillon entame lui-même des poursuites pénales pour les mêmes plaintes, et qu'à titre de preuve il mette à la disposition de l'Etat belge un dossier complet sur l'affaire ainsi que les actes de poursuites judiciaires. Quand les poursuites entamées par l'Etat du pavillon sont menées à leur fin, la procédure judiciaire suspendue en Belgique est abandonnée. Après déduction des frais encourus en Belgique pour l'enquête à bord du navire, la prise d'échantillons relative au rejet, l'analyse de ces échantillons et l'engagement d'une poursuite judiciaire, le cautionnement visé à l'article 31 est levé.

Une poursuite pénale en Belgique ne peut pas être suspendue dans les cas de rejets donnant lieu à un dommage important aux intérêts côtiers belges ou dans les cas où l'Etat du pavillon n'a pas donné suite antérieurement à une obligation de poursuite d'une infraction commise par ses navires. »

Art. 68. L'article 20, alinéa premier, de la même loi est complété comme suit :

« 6° dans le cas où le navire ne dispose pas d'un plan d'urgence pour la pollution par les hydrocarbures tel que prévu dans la Convention et à l'article 11bis de la présente loi;

7° dans le cas où le navire n'est pas doté d'un numéro d'identification OMI, comme impose par l'article 6, alinéa 4, de la présente loi. »

Art. 69. L'article 25 de la même loi est complété par l'alinéa suivant :

« Les infractions aux dispositions de l'article 5 et l'opposition à une enquête ou le fait de se dérober à l'immobilisation qui sont prévues à l'article 17bis sont constatées dans un procès-verbal faisant foi jusqu'à preuve du contraire. Une copie de ce procès-verbal, avec mention de la peine prévue dans la présente loi, est transmise dans les vingt-quatre heures après la constatation de l'infraction au capitaine, au patron ou au propriétaire du navire. »

Art. 70. L'article 29 de la même loi est remplacé par la disposition suivante :

« Art. 29. Est puni d'une amende de cinq cent mille francs à un million de francs le propriétaire, l'affrètement, l'administrateur ou l'exploitant du navire à bord duquel les dispositions des articles 5 et 12 ou de leur arrêtés d'exécution n'ont pas été respectées. Si le navire est un bateau de plaisance ou un bateau de pêche, le propriétaire, l'affrètement, le gestionnaire ou l'exploitant du bateau de plaisance ou du bateau de pêche sera puni d'une amende de dix mille francs à vingt-cinq mille francs.

Si l'infraction est commise entre le coucher du soleil et le lever du soleil, l'amende est doublée.

En cas de récidive dans les trois ans qui suivent la condamnation, les amendes mentionnées ci-dessus peuvent être portées au double du maximum.

§ 5. Bij onderzoek aan boord van schepen op zee mag hun veiligheid en de veiligheid van de scheepvaart niet in het gedrang worden gebracht en mag het mariene milieu aan geen onredelijk risico worden blootgesteld. Schepen kunnen daartoe worden verplicht zich naar een veilige ankerplaats op zee te begeven en kunnen naar een haven worden opgebracht. »

Art. 67. Artikel 18 van dezelfde wet wordt vervangen door de volgende bepaling :

« Art. 18. De vlaggestaat wordt via zijn diplomatieke vertegenwoordigers onverwijld op de hoogte gebracht van de vasthouding van één van zijn schepen en van de mogelijke maatregelen die het gevolg kunnen zijn van strafrechtelijke vervolgingen, ingesteld op basis van artikel 17bis.

Een strafrechtelijke vervolging op basis van artikel 17bis kan niet meer worden ingesteld na het verstrijken van een termijn van drie jaar, te rekenen vanaf de datum waarop het misdrijf is gepleegd.

Een strafrechtelijke vervolging op basis van artikel 17bis, § 4, 4°, wordt op uitdrukkelijk verzoek van de vlaggestaat geschorst, op voorwaarde dat de vlaggestaat binnen de zes maanden, te rekenen vanaf de datum van de oorspronkelijke rechtsvervolging, zelf tot de strafrechtelijke vervolging overgaat voor dezelfde aanklachten en hi, ten bewijze hiervan, aan de Belgische Staat een volledig dossier over de zaak en de akten van rechtsvervolging ter beschikking stelt. Wanneer de door de vlaggestaat ingestelde rechtsvervolging tot een einde is gebracht, wordt de geschorste rechtsvervolging in België beëindigd. Na atrek van de door België gemaakte kosten inzake het onderzoek aan boord, het nemen van monsters met betrekking tot de lozing, de analyse van deze monsters en het instellen van een rechtsvervolging, wordt de in artikel 31 vermelde borgsom vrijgegeven.

Een strafrechtelijke vervolging in België kan niet worden geschorst in de gevallen van lozing die aanleiding geven tot grote schade aan de Belgische kustbelangen of in de gevallen waarin de vlaggestaat reeds eerder aan een verplichting tot vervolging van een overtredding begaan door zijn schepen geen gevolg heeft gegeven. »

Art. 68. Artikel 20, eerste lid, van dezelfde wet, wordt aangevuld als volgt :

« 6° indien het schip niet beschikt over een noodplan aan boord in geval van koolwaterstoffenverontreiniging, zoals voorzien in het Verdrag en artikel 11bis van deze wet;

7° indien het schip niet is voorzien van een IMO-identificatienummer, zoals verplicht gesteld in artikel 6, vierde lid, van deze wet. »

Art. 69. Artikel 25 van dezelfde wet wordt aangevuld met het volgende lid :

« Van de inbreuken op het artikel 5 en van het verzetten tegen een onderzoek of het zich onttrekken aan de vasthouding, als bedoeld in artikel 17bis wordt proces-verbaal opgemaakt dat bewijswaarde heeft tot het tegendeel is bewezen. Een afschrift van dit proces-verbaal, met vermelding van de in deze wet voorziene strafmaat, wordt binnen de vierentwintig uren na de vaststelling van de inbreuk overgemaakt aan de kapitein, de schipper of de scheepseigenaar. »

Art. 70. Artikel 29 van dezelfde wet wordt vervangen door de volgende bepaling :

« Art. 29. Met geldboete van vijfhonderdduizend frank tot één miljoen frank wordt gestraft de eigenaar, bevrachter, beheerder of exploitant van een schip waarop de bepalingen van de artikelen 5 en 12 of de uitvoeringsbesluiten ervan niet werden nageleefd. Indien het schip een pleziervaartuig of een vissersvaartuig is, wordt de eigenaar, bevrachter, beheerder of exploitant van het pleziervaartuig of vissersvaartuig gestraft met een geldboete van tienduizend frank tot vijftienduizend frank.

Indien de overtredding wordt begaan tussen zonsondergang en zonsopgang, wordt de geldboete verdubbeld.

« In geval van herhaling binnen de termijn van drie jaar die op een veroordeling volgt, kunnen de hierboven voorziene geldboetes op het dubbel van het maximum worden gebracht.

Est puni d'une amende de dix mille francs à vingt-cinq mille francs le capitaine d'un navire autre qu'un bateau de pêche ou de plaisance qui enfreint les articles 5, 10, 11 et 12 de la présente loi ou ses arrêtés d'exécution ou qui s'oppose à ce qui est stipulé dans les articles 14, 15 et 17bis ou qui n'observe pas les obligations y prévues.

Est puni d'une amende de trois mille francs à vingt-cinq mille francs le skipper ou le patron d'un bateau de pêche ou d'un bateau de plaisance qui enfreint l'article 5 de la présente loi, ou qui s'oppose à l'ouverture d'une enquête ou se dérobe à l'immobilisation telles que prévues à l'article 17bis.

Sont punis d'une amende de deux mille francs à dix mille francs les officiers du navire qui enfreignent les articles 5, 10 et 12 de la présente loi ou ses arrêtés d'exécution, ou s'opposent aux obligations prévues dans les articles 14, 15 et 17bis ou ne les observent pas. »

Art. 71. Un article 29bis, rédigé comme suit, est inséré dans la même loi :

« Art. 29bis. L'article 216bis du Code d'Instruction criminelle relatif aux transactions à l'amiable est applicable étant entendu que le montant minimum de la transaction ne peut être inférieur à un dixième de l'amende maximum prévue par la présente loi, augmentée des décimes additionnels. »

Art. 72. L'article 30 de la même loi est remplacé par la disposition suivante :

« Art. 30. Celui qui est condamné à une amende en vertu de l'article 29 ou qui a consenti à conclure une transaction conformément à l'article 29bis est tenu de verser directement vingt pour cent du montant de l'amende prononcée ou de la transaction au Fonds Environnement. »

Art. 73. L'article 31 de la même loi est remplacé par la disposition suivante :

« Art. 31. Lorsqu'il existe des présomptions sérieuses d'infraction aux articles 5, 10, 11, 12, 14 et 15, le commissaire maritime peut interdire au capitaine de quitter les ports belges avec son navire, à moins qu'une somme ne soit déposée à titre de cautionnement à la Caisse de Dépôt et de Consignation, d'un montant égal au maximum prévu à l'article 29 pour les infractions, majoré des décimes additionnels. Le versement de cette somme peut, sans occasionner de frais pour l'autorité, être remplacé par une garantie bancaire, accordée par une banque établie en Belgique.

Les navires qui sont immobilisés en mer ou dans les ports belges en vertu de l'article 17bis sont libérés aussitôt qu'une somme est déposée à titre de cautionnement à la Caisse des Dépôts et Consignation, d'un montant égal au maximum prévu à l'article 29 pour les infractions, majoré des décimes additionnels. Le versement de cette somme peut, sans occasionner de frais pour l'autorité, être remplacée par une garantie bancaire accordée par une banque établie en Belgique.

L'amende prononcée par une décision judiciaire coulée en force de chose jugée ou la transaction, selon le cas, est récupérée sur le cautionnement.

Le solde du montant est immédiatement restitué.

Les intérêts de la somme consignée s'ajoutent au cautionnement. »

Art. 74. A l'article 32 de la même loi sont apportées les modifications suivantes :

— 1° Le deuxième alinéa est remplacé par l'alinéa suivant :

« Sont également chargés de rechercher et de constater les infractions en mer en vertu de l'article 5 de la présente loi :

1° les commandants des bâtiments et aéronefs patrouilleurs de l'Etat et leurs préposés ;

Met geldboete van tienduizend frank tot vijftienduizend frank wordt gestraft de kapitein van een schip ander dan een vissersvaartuig of een pleziervaartuig die de artikelen 5, 10, 11 en 12 van deze wet of de uitvoeringsbesluiten ervan overtreedt of zich verzet tegen het bepaalde in de artikelen 14, 15 en 17bis of zich niet houdt aan de daarin opgelegde verplichtingen.

Met een geldboete van drieduizend frank tot vijftienduizend frank wordt gestraft de schipper of voerder van een vissersvaartuig of een pleziervaartuig die het artikel 5 van deze wet overtreedt of zich verzet tegen het instellen van een onderzoek of zich onttrekt aan de vasthouding als bedoeld in artikel 17bis.

Met een geldboete van tweeduizend frank tot tienduizend frank worden gestraft de officieren van een schip die de artikelen 5, 10 en 12 van deze wet of de uitvoeringsbesluiten ervan overtreeden of zich verzetten tegen het bepaalde in de artikelen 14, 15 en 17bis of zich niet houden aan de daarin opgelegde verplichtingen. »

Art. 71. Een artikel 29bis, luidend als volgt, wordt in deze wet ingevoegd :

« Art. 29bis. Artikel 216bis van het Wetboek van strafvordering met betrekking tot de minnelijke schikking is van toepassing met dien verstande dat het minimumbedrag van de minnelijke schikking niet minder mag bedragen dan één tiende van de bij deze wet bepaalde minimum geldboete, verhoogd met de opdecimen. »

Art. 72. Artikel 30 van deze wet wordt vervangen door de volgende bepaling :

« Art. 30. Diegene die wordt gestraft met een in artikel 29 bedoelde geldboete of instemt met de in artikel 29bis bedoelde minnelijke schikking, is ertoe gehouden twintig procent van het bedrag van de uitgesproken geldboete of van de minnelijke schikking rechtstreeks te storten in het Fonds Leefmilieu. »

Art. 73. Artikel 31 van deze wet wordt vervangen door de volgende bepaling :

« Art. 31. Bij ernstige vermoedens van overtreding van de artikelen 5, 10, 11, 12, 14 en 15 kan de waterschout de kapitein verbieden om met zijn schip de Belgische havens te verlaten, tenzij in de Deposito- en Consignatiekas als borgsom een som wordt gestort ter grootte van het in artikel 29 omschreven maximum voor de overtredingen, verhoogd met de opdecimen. Het storten van bedoelde som kan zonder kosten voor de overheid worden vervangen door een bankgarantie, verleend door een in België gevestigde bank.

Schepen die op zee of in Belgische havens worden vastgehouden krachtens artikel 17bis, worden onmiddellijk vrijgegeven nadat in de Deposito- en Consignatiekas als borgsom een som wordt gestort ter grootte van het in artikel 29 omschreven maximum voor de overtredingen, verhoogd met de opdecimen. Het storten van bedoelde som kan zonder kosten voor de overheid worden vervangen door een bankgarantie verleend door een in België gevestigde bank.

De geldboete die is opgelegd door een in kracht van gewijsde gegane rechterlijke beslissing of de minnelijke schikking, naar gelang het geval, wordt op de borgsom verhaald.

Het overblijvende gedeelte wordt onmiddellijk terugbetaald.

De rente van de in consignatie gegeven som wordt bij de borgsom gevoegd. »

Art. 74. In artikel 32 van deze wet worden de volgende wijzigingen aangebracht :

— 1° Het tweede lid wordt vervangen door het volgende lid :

« Zijn eveneens belast met de opsporing en de vaststelling op zee van de inbreuken op artikel 5 van deze wet :

1° de gezagvoerders van de patrouillevaartuigen en -vliegtuigen van de Staat en hun aangestelden ;

2° les fonctionnaires et agents de l'Unité de Gestion du Modèle mathématique de la Mer du Nord;

3° les officiers et sous-officiers de la Marine mandatés par leur hiérarchie à cet effet. »

— 2° Le troisième alinéa est remplacé par la disposition suivante :

« Les fonctionnaires et agents visés à l'alinéa 2. 2°, sont également chargés des missions de recherche des infractions à la Convention qui sont confiées aux autorités belges en vertu des accords internationaux relatifs à la surveillance aérienne de la pollution marine. »

— 3° L'article est complété par un quatrième alinéa, libellé comme suit :

« Les infractions à la présente loi et à ses arrêtés d'exécution sont constatées par des procès-verbaux rédigés par ceux qui ont constaté les faits et qui font foi jusqu'à preuve du contraire. »

Art. 75. A l'article 13 de la loi du 11 avril 1989 portant approbation et exécution de divers Actes internationaux en matière de navigation maritime, l'alinéa suivant est inséré avant le sixième alinéa :

« En cas de risque éventuel de pollution du milieu marin de la mer territoriale ou de la zone économique exclusive ou lorsque la sécurité de la navigation dans ces zones marines est en danger, le propriétaire du navire qui a échoué ou coulé a l'obligation de remorquer l'épave, les débris d'épave, les grègements, la cargaison ainsi que les substances ou objets dangereux initialement présents à bord qui ont coulé et de les enlever du milieu marin, sauf si l'abandon est autorisé par l'autorité en application des articles 25 et 26 de la loi du 20 janvier 1999 visant la protection du milieu marin dans les espaces marins sous la juridiction de la Belgique. »

Art. 76. L'article 14, premier alinéa, de la même loi est complété comme suit :

« e) prendre toute autre mesure nécessaire afin de protéger le milieu marin de la mer territoriale et de la zone économique exclusive contre une éventuelle pollution. »

Art. 77. A l'article 17 de la même loi sont apportées les modifications suivantes :

— 1° Le § 1er, dernier alinéa, est complété par un 5°, libellé comme suit :

« 5° les dommages au sens de la loi du 20 janvier 1999 visant la protection du milieu marin dans les espaces marins sous la juridiction de la Belgique. »

— 2° Le § 5 est remplacé par la disposition suivante :

« § 5. Est puni d'un emprisonnement de quinze jours à un an et d'une amende de cinq cents francs à deux millions de francs, ou d'une de ces peines seulement, celui qui :

1° a contrevenu aux articles 13 à 16 de la présente loi;

2° a contrevenu aux arrêtés d'exécution des articles 13 à 16 de la présente loi. »

Art. 78. L'article 85, premier alinéa, de la loi du 24 décembre 1976 relative aux propositions budgétaires 1976-1977 est complété comme suit :

« Toutefois, lorsque la contamination ou la pollution accidentelle survient en mer ou provient d'un navire de mer, ces frais sont à charge de l'auteur de ladite contamination ou pollution, conformément au droit international. Dans ce cas, les propriétaires des navires éventuellement impliqués sont civilement et solidairement responsables. »

Art. 79. L'article 3 de la loi du 13 juin 1969 sur le plateau continental de la Belgique est complété comme suit :

« § 2. Toute demande de concession ou d'autorisation comprend une étude d'incidences sur l'environnement qui est établie sous la responsabilité et aux frais du demandeur. La demande est soumise à une évaluation des incidences sur l'environnement. »

2° de ambtenaren en agenten van de Beheerseenheid van het Mathematisch Model van de Noordzee;

3° de daartoe door hun hiërarchie gemandateerde officieren en onderofficieren van de Marine. »

— 2° Het derde lid wordt vervangen door het volgende :

« De in het tweede lid, 2°, bedoelde ambtenaren en agenten worden eveneens belast met de opsporingstaken van de overtredingen van het Verdrag die volgens internationale overeenkomsten inzake het toezicht vanuit de lucht van de zeeverontreiniging aan de Belgische autoriteiten zijn toevertrouwd. »

— 3° Het artikel wordt aangevuld met een vierde lid, luidend als volgt :

« Van de inbreuken op deze wet en de uitvoeringsbesluiten ervan worden door dezen die de feiten hebben vastgesteld processen-verbaal opgesteld, die bewijswaarde hebben tot het tegendeel is bewezen. »

Art. 75. In artikel 13 van de wet van 11 april 1989 houdende goedkeuring en uitvoering van diverse Internationale Akten inzake de zeevaart wordt vóór het zesde lid, het volgende lid ingevoegd :

« Bij risico op mogelijke verontreiniging van het mariene milieu van de territoriale zee of de exclusieve economische zone of in het geval de veiligheid van de scheepvaart in deze mariene zones in gevaar wordt gebracht, heeft de eigenaar van een vaartuig dat aan de grond is gelopen of gezonken is, de verplichting zijn wrak, de wrakstukken, de gezonken tuigen, de lading, de aan boord aanwezige schadelijke stoffen of voorwerpen te lichten en uit het mariene milieu te verwijderen, behoudens indien het achterlaten door de overheid is vergund met toepassing van de artikelen 25 en 26 van de wet van 20 januari 1999 ter bescherming van het mariene milieu in de zeegebieden onder rechtsbevoegdheid van België. »

Art. 76. Artikel 14, eerste lid, van dezelfde wet wordt aangevuld als volgt :

« e) alle andere nodige maatregelen treffen ter bescherming van het mariene milieu van de territoriale zee en de exclusieve economische zone tegen mogelijke verontreiniging. »

Art. 77. In artikel 17 van dezelfde wet worden de volgende wijzigingen aangebracht :

— 1° § 1, laatste lid wordt aangevuld met een 5° luidend als volgt :

« 5° schade in navolging van de wet van 20 januari 1999 ter bescherming van het mariene milieu in de zeegebieden onder de rechtsbevoegdheid van België. »

— 2° § 5 wordt vervangen door de volgende bepaling :

« § 5. Wordt gestraft met een gevangenisstraf van vijftien dagen tot één jaar en met een geldboete van vijfhonderd frank tot twee miljoen frank of met één van deze straffen, degene die :

1° de artikelen 13 tot 16 van deze wet overtreedt;

2° de besluiten die ter uitvoering van de artikelen 13 tot 16 van deze wet zijn genomen, overtreedt. »

Art. 78. Artikel 85, eerste lid, van de wet van 24 december 1976 houdende budgettaire voorstellen 1976-1977 wordt aangevuld als volgt :

« Wanneer de contaminatie of accidentele verontreiniging evenwel op zee plaatsvindt of afkomstig is van een zeeschip, vallen deze kosten ten laste van de persoon die voormelde contaminatie of verontreiniging heeft veroorzaakt, overeenkomstig het internationaal recht. In dit geval zijn de eigenaars van de eventueel betrokken schepen burgerlijk en hoordeijk aansprakelijk. »

Art. 79. Artikel 3 van de wet van 13 juni 1969 inzake het continentaal plat van België, wordt aangevuld als volgt :

« § 2. Elke aanvraag tot concessie of machtiging omvat een milieueffectenrapport dat is opgesteld onder verantwoordelijkheid en op kosten van de aanvrager. De aanvraag wordt onderworpen aan een milieueffectenbeoordeling. »

L'étude d'incidences sur l'environnement est établie et l'évaluation des incidences sur l'environnement est réalisée conformément aux règles relatives à la procédure, au contenu et à la forme établies par le Roi sur proposition conjointe du ministre qui a les Affaires économiques dans ses attributions et du ministre qui a l'Environnement dans ses attributions.

L'exploration et l'exploitation sont soumises à un examen continu de l'influence des activités concernées sur les déplacements de sédiments et sur le milieu marin.

§ 3. Le ministre qui a l'Environnement dans ses attributions émet un avis sur l'étude d'incidences sur l'environnement et sur les résultats de l'évaluation des incidences sur l'environnement.

Les concessions, les autorisations, les prolongations ou les renouvellements ne peuvent être accordés que sur avis favorable du ministre qui a l'Environnement dans ses attributions.

Lors de demandes et demandes de prolongation ou de renouvellement d'une concession ou autorisation, il sera tenu compte des résultats de l'examen continu.

Si l'examen continu fait apparaître des effets nuisibles inacceptables des activités concernées sur les déplacements de sédiments et sur le milieu marin, la concession ou l'autorisation peut être retirée ou suspendue en tout ou en partie.

§ 4. L'exploration et l'exploitation sont soumises à une redevance, selon des modalités prévues par les arrêtés de concession, pour l'exécution de l'examen continu de l'influence des activités concernées sur les déplacements de sédiments et sur le milieu marin.

§ 5. Le Roi crée, sur proposition conjointe du ministre qui a les Affaires économiques dans ses attributions et du ministre qui a l'Environnement dans ses attributions, une commission consultative pour assurer la coordination entre les administrations concernées par la gestion de l'exploration et de l'exploitation du plateau continental et de la mer territoriale.

Un rapport général sur les résultats de l'examen continu est soumis à la commission tous les trois ans.

La commission se charge notamment des points spécifiques suivants :

- la coordination de l'examen des demandes de concession et la formulation d'un avis sur ces demandes;
- le suivi des différentes études réalisées sur l'influence de l'extraction de sable sur le plateau continental;
- l'étude du rapport triennal;
- la recommandation de mesures de correction si une influence négative est constatée et
- la formulation d'avis sur une politique concernant tous les aspects relatifs à l'extraction de sable.

Le Roi peut fixer les modalités de fonctionnement et les frais de fonctionnement de la commission. »

Art. 80. Au tableau annexé à la loi organique du 27 décembre 1990 créant des fonds budgétaires, à la rubrique « 25-4 Fonds Environnement », les mots « les réparations visées à l'article 40 de la loi du 20 janvier 1999 visant la protection du milieu marin dans les espaces marins sous juridiction de la Belgique et les montants visés aux articles 57 et 58 de la même loi » sont insérés entre les mots « les amendes visées à l'article 30 de la loi du 6 avril 1995 relative à la prévention de la pollution de la mer par les navires » et les mots « Nature des dépenses autorisées ».

Art. 81. La loi du 26 mars 1971 sur la protection des eaux de surface contre la pollution est abrogée dans la mesure où elle s'applique à la mer territoriale.

Het milieueffectenrapport wordt opgesteld en de milieueffectenbeoordeling wordt uitgevoerd overeenkomstig de door de Koning, op gezamenlijke voordracht van de minister die de Economische Zaken onder zijn bevoegdheid heeft en de minister die Leefmilieu onder zijn bevoegdheid heeft, vastgestelde regels in verband met de procedure, de inhoud en de vorm.

De exploratie en de exploitatie worden onderworpen aan een continu onderzoek naar de invloed van de betrokken activiteiten op de sedimentafzettingen en op het mariene milieu.

§ 3. De minister die Leefmilieu onder zijn bevoegdheid heeft, brengt advies uit over het milieueffectenrapport en de resultaten van de milieueffectenbeoordeling.

Concessies, machtigingen, verlengingen of vernieuwingen kunnen slechts worden toegestaan mits het gunstig advies van de minister die Leefmilieu onder zijn bevoegdheid heeft.

Bij aanvragen en aanvragen tot verlenging of vernieuwing van een concessie of machtiging zal worden rekening gehouden met de resultaten van het continu onderzoek.

Indien uit het continu onderzoek blijkt dat de betrokken activiteiten onaanvaardbare nadelige gevolgen voor de sedimentafzettingen of voor het mariene milieu hebben, kan de concessie of machtiging, geheel of gedeeltelijk, opgeheven of geschorst worden.

§ 4. De exploratie en de exploitatie worden onderworpen aan een vergoeding volgens de modaliteiten die bepaald worden in de concessiebesluiten, voor de uitvoering van het continu onderzoek naar de invloed van de betrokken activiteiten op de sedimentafzettingen en op het mariene milieu.

§ 5. De Koning stelt op gezamenlijke voordracht van de minister die de Economische Zaken onder zijn bevoegdheid heeft en de minister die Leefmilieu onder zijn bevoegdheid heeft, een raadgevende commissie in om de coordinatie te verzekeren tussen de administraties die betrokken zijn bij het beheer van de exploratie en de exploitatie van het continentaal plat en de territoriale zee.

Om de drie jaar wordt een overzichtsrapport met de resultaten van het continue onderzoek aan de commissie voorgelegd.

De commissie heeft onder andere volgende specifieke opdrachten :

- het coördineren van de onderzoeken van de concessieaanvragen en het formuleren van een advies over deze aanvragen;
- het opvolgen van de verschillende studies die uitgevoerd worden naar de invloed van de zandwinningen op het continentaal plat;
- het onderzoek van het driejaarlijks rapport;
- het adviseren van corrigerende maatregelen indien een negatieve invloed zou worden vastgesteld en
- het formuleren van beleidsvoorbereidende adviezen in verband met alle aspecten die verband houden met de zandwinningen.

De Koning kan de werkingsmodaliteiten en werkingskosten van de commissie vaststellen. »

Art. 80. In de tabel gevoegd bij de organieke wet van 27 december 1990 houdende oprichting van begrotingsfondsen, wordt in de rubriek « 25-4 Fonds Leefmilieu » tussen de woorden « de geldboeten bedoeld in artikel 30 van de wet van 6 april 1995 betreffende de voorkoming van de verontreiniging door schepen » en « Aard van de gemachtigde uitgaven » de woorden « het herstel bedoeld in artikel 40 van de wet van 20 januari 1999 ter bescherming van het mariene milieu in de zeegebieden onder de rechtsbevoegdheid van België en de geldsommen bedoeld in de artikelen 57 en 58 van dezelfde wet » ingevoegd.

Art. 81. De wet van 26 maart 1971 op de bescherming van de oppervlaktewateren tegen verontreiniging wordt opgeheven, in zoverre ze van toepassing is op de territoriale zee.

Art. 82. La loi du 8 février 1978 portant approbation et exécution de la Convention pour la prévention de la pollution marine par les opérations d'immersion effectuées par les navires et aéronefs et des Annexes, ratées à Oslo le 15 février 1972, et du Protocole modifiant la Convention, raté à Oslo le 2 mars 1983, et ses arrêtés d'exécution sont abrogés.

Promuignons la présente loi, ordonnons qu'elle soit revêtue du sceau de l'Etat et publiée par le *Moniteur belge*.

Donne à Bruxelles, le 20 janvier 1999.

ALBERT

Par le Roi :

Le Vice-Premier Ministre
et Ministre de l'Economie et des Télécommunications,
E. DI RUPO

Le Vice-Premier Ministre et Ministre de l'Intérieur,
L. VAN DEN BOSSCHE

Le Vice-Premier Ministre et Ministre de la Défense nationale,
J.-P. PONCELET

Le Ministre de la Politique scientifique,
Y. YLIEFF

Le Ministre de la Santé publique et des Pensions,
M. COLLA

Le Ministre des Affaires étrangères,
E. DERYCKE

Le Ministre de l'Agriculture et des Petites et Moyennes Entreprises,
K. PINXTEN

Le Ministre des Transports,
M. DAERDEN

Le Ministre de la Justice,
T. VAN PARYS

Le Secrétaire d'Etat à la Sécurité, à l'Intégration sociale
et à l'Environnement,
J. PEETERS

Scellé du sceau de l'Etat :
Le Ministre de la Justice,
T. VAN PARYS

—
Note

(1) Session 1997-1998.

Chambre des représentants :

Documents. — Projet de loi, 1695-n° 1. — Amendements, 1695-n° 2. — Rapport, 1695-n° 3. — Texte adopté par la commission (art. 77 de la Constitution), 1695-n° 4. — Texte adopté par la commission (art. 78 de la Constitution), 1695-n° 5. — Texte adopté en séance plénière et transmis au Sénat (art. 78 de la Constitution), 1695-n° 6.

Séssion 1998-1999.

Documents. — Texte adopté en séance plénière et transmis au Sénat, 1695-n° 1.

Annales de la Chambre. — Sessions des 8 et 10 décembre 1998.

Sénat.

Documents. — Projet transmis par la Chambre des représentants, 1-1194-n° 1. — Projet transmis par la Chambre des représentants (art. 77 de la Constitution), 1-1195-n° 1.

Art. 82. De wet van 8 februari 1978 houdende goedkeuring en uitvoering van het Verdrag ter voorkoming van de verontreiniging van de zee ten gevolge van het storten vanaf schepen en luchtvaartuigen en van de Bijlagen, opgemaakt te Oslo op 15 februari 1972, en van het Protocol tot wijziging van dat Verdrag, opgemaakt te Oslo op 2 maart 1983 en zijn uitvoeringsbesluiten, worden opgeheven.

Kondigen deze wet af, bevelen dat zij met 's Lands zegel zal worden bekleed en door het *Belgisch Staatsblad* zal worden bekendgemaakt.

Gegeven te Brussel, 20 januari 1999.

ALBERT

Van Koningswege :

De Vice-Eerste Minister
en Minister van Economie en Telecommunicatie,
E. DI RUPO

De Vice-Eerste Minister en Minister van Binnenlandse Zaken,
L. VAN DEN BOSSCHE

De Vice-Eerste Minister en Minister van Landsverdediging,
J.-P. PONCELET

De Minister van Wetenschapsbeleid,
Y. YLIEFF

De Minister van Volksgezondheid en Pensioen,
M. COLLA

De Minister van Buitenlandse Zaken,
E. DERYCKE

De Minister van Landbouw
en van Kleine en Middelgrote Ondernemingen,
K. PINXTEN

De Minister van Vervoer,
M. DAERDEN

De Minister van Justitie,
T. VAN PARYS

De Staatssecretaris voor Veiligheid,
Maatschappelijke Integratie en Leefmilieu,
J. PEETERS

Met 's Lands zegel gezegd :
De Minister van Justitie,
T. VAN PARYS

—
Nota

(1) Zitting 1997-1998.

Kamer van volksvertegenwoordigers.

Gedrukte stukken. — Wetsontwerp, 1695-nr. 1. — Amendementen, 1695-nr. 2. — Verslag, 1695-nr. 3. — Tekst aangenomen door de commissie (art. 77 van de Grondwet), 1695-nr. 4. — Tekst aangenomen door de commissie (art. 78 van de Grondwet), 1695-nr. 5. — Tekst aangenomen in plenaire vergadering en overgezonden aan de Senaat (art. 78 van de Grondwet), 1695-nr. 6.

Zitting 1998-1999.

Gedrukte stukken. — Tekst aangenomen in plenaire vergadering en overgezonden aan de Senaat, 1695-nr. 1.

Handelingen van de Kamer. — Vergaderingen van 5 en 10 december 1998.

Senaat.

Documenten. — Ontwerp overgezonden door de Kamer van volksvertegenwoordigers, 1-1194-nr. 1. — Ontwerp overgezonden door de Kamer van volksvertegenwoordigers (art. 77 van de Grondwet), 1-1195-nr. 1.

F. 99 — 713

[99/22152]

28 FEVRIER 1999. — Loi modifiant le Code judiciaire en vue de la protection du milieu marin dans les espaces marins sous juridiction de la Belgique (1)

ALBERT II, Roi des Belges,
A tous, présents et à venir, Salut.

Les Chambres ont adopté et Nous sanctionnons ce qui suit :

Article 1er. La présente loi règle une matière visée à l'article 77 de la Constitution.

Art. 2. A l'article 569, alinéa premier, du Code judiciaire est ajouté un point 31° libellé comme suit :

« 31° à défaut d'autres dispositions attributives de compétence, des demandes introduites en vertu de la loi du 20 janvier 1999 visant la protection du milieu marin dans les espaces marins sous juridiction de la Belgique. »

Art. 3. L'article 633 du même Code est complété par un second alinéa libellé comme suit :

« Pour les demandes en matière de saisies conservatoires et les voies d'exécution instituées en vertu de la loi du 20 janvier 1999 visant la protection du milieu marin dans les espaces marins sous juridiction de la Belgique, sont également compétents, les juges des saisies des arrondissements de Furnes, Bruges et Anvers. »

Art. 4. Sans porter atteinte aux compétences des tribunaux militaires, les tribunaux de Bruxelles, Bruges, Furnes et Anvers sont compétents pour prendre connaissance des infractions à la présente loi.

Promulguons la présente loi, ordonnons qu'elle soit revêtue du sceau de l'Etat et publiée par le *Moniteur belge*.

Donné à Bruxelles, le 28 février 1999.

ALBERT

Par le Roi :

Le Vice-Premier Ministre
et Ministre de l'Economie et des Télécommunications,
E. DI RUPO

Le Vice-Premier Ministre et Ministre de l'Intérieur,
L. VAN DEN BOSSCHE

Le Vice-Premier Ministre et Ministre de la Défense nationale,

J.-P. PONCELET

Le Ministre de la Politique scientifique,
Y. YLIEFF

Le Ministre de la Santé publique et des Pensions,
M. COLLA

Le Ministre des affaires étrangères,
E. DERYCKE

Le Ministre de l'Agriculture
et des Petites et moyennes Entreprises,
K. PINXTEN

Le Ministre des Transports,
M. DAERDEN

Le Ministre de la Justice,
T. VAN PARYS

Le Secrétaire d'Etat
à la Sécurité, à l'Intégration sociale et à l'Environnement,
J. PEETERS

Scellé du sceau de l'Etat :
Le Ministre de la Justice,
T. VAN PARYS

N. 99 — 713

[98/22151]

28 FEBRUARI 1999. — Wet tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek met het oog op de bescherming van het mariene milieu in de zeegebieden onder de rechtsbevoegdheid van België (1)

ALBERT II, Koning der Belgen,
Aan allen die nu zijn en hierna wezen zullen, Onze Groet.

De Kamers hebben aangenomen en Wij bekrachtigen hetgeen volgt :

Artikel 1. Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 77 van de Grondwet.

Art. 2. Aan artikel 569, eerste lid, van het Gerechtelijk Wetboek wordt een punt 31° gevoegd dat luidt als volgt :

« 31° bij ontstentenis van andere bepalingen tot toekenning van bevoegdheid, van de vorderingen ingeleid krachtens de wet van 20 januari 1999 ter bescherming van het mariene milieu in de zeegebieden onder de rechtsbevoegdheid van België. »

Art. 3. Artikel 633 van hetzelfde Wetboek wordt aangevuld met een tweede lid dat luidt als volgt :

« Voor de vorderingen betreffende bewarende beslagen en middelen tot tenuitvoerlegging ingesteld krachtens de wet van 20 januari 1999 ter bescherming van het mariene milieu in de zeegebieden onder de rechtsbevoegdheid van België, zijn de beslagrechters van de arrondissementen van Veurne, Brugge en Antwerpen tevens bevoegd. »

Art. 4. Zonder afbreuk te doen aan de bevoegdheden van de militaire rechtbanken, zijn de rechtbanken van Brussel, Brugge, Veurne en Antwerpen bevoegd kennis te nemen van de overtredingen van deze wet.

Kondigen deze wet af, bevelen dat zij met 's Lands zegel zal worden bekleed en door het *Belgisch Staatsblad* zal worden bekendgemaakt.

Gegeven te Brussel, 28 februari 1999.

ALBERT

Van Koningswege :

De Vice-Eerste Minister
en Minister van Economie en Telecommunicatie,
E. DI RUPO

De Vice-Eerste Minister en Minister van Binnenlandse Zaken,
L. VAN DEN BOSSCHE

De Vice-Eerste Minister
en Minister van Landsverdediging,
J.-P. PONCELET

De Minister van Wetenschapsbeleid,
Y. YLIEFF

De Minister van Volksgezondheid en Pensioenen,
M. COLLA

De Minister van Buitenlandse Zaken,
E. DERYCKE

De Minister van Landbouw
en van Kleine en Middelgrote Ondernemingen,
K. PINXTEN

De Minister van Vervoer,
M. DAERDEN

De Minister van Justitie,
T. VAN PARYS

De Staatssecretaris voor Veiligheid,
Maatschappelijke Integratie en Leermilieu,
J. PEETERS

Met 's Lands zegel gezegd :
De Minister van Justitie,
T. VAN PARYS

Note

(1) *Références parlementaires :*
Chambre des représentants :
Documents :
 1695-1997-1998 :
 N° 1 : Projet de loi.
 N° 2 : Amendements.
 N° 3 : Rapport de Mme Dejonghe.
 N° 4 : Texte adopté par la commission (article 77 de la Constitution).
 N° 5 : Texte adopté par la commission (article 78 de la Constitution).
 N° 6 : Texte adopté en séance plénière et transmis au Sénat (article 78 de la Constitution).
 1868-1998-1999 : Texte adopté en séance plénière et transmis au Sénat.
Annales de la Chambre : 8 et 10 décembre 1998.
Sénat :
Documents :
 1-1194-1998-1999 :
 N° 1 : Projet transmis par la Chambre des représentants.
 1-1195-1998-1999 :
 N° 1 : Projet transmis par la Chambre des représentants (article 77 de la Constitution).

Nota

(1) *Parlementaire verwijzingen :*
Kamer van volksvertegenwoordigers :
Gedrukte stukken :
 1695-1997-1998 :
 Nr. 1 : Wetsontwerp.
 Nr. 2 : Amendementen.
 Nr. 3 : Verslag van Mevr. Dejonghe.
 Nr. 4 : Tekst aangenomen door de commissie (artikel 77 van de Grondwet).
 Nr. 5 : Tekst aangenomen door de commissie (artikel 78 van de Grondwet).
 Nr. 6 : Tekst aangenomen in plenaire vergadering en overgezonden aan de Senaat (artikel 78 van de Grondwet).
 1868-1998-1999 : Tekst aangenomen in plenaire vergadering en overgezonden aan de Senaat.
Handelingen van de Kamer : 8 en 10 december 1998.
Senaat :
Documents :
 1-1194-1998-1999 :
 Nr. 1 : Ontwerp overgezonden door Kamer van volksvertegenwoordigers.
 1-1195-1998-1999 :
 Nr. 1 : Ontwerp overgezonden door Kamer van volksvertegenwoordigers (artikel 77 van de Grondwet).

MINISTÈRE DE LA JUSTICE

F. 99 — 714 [99/09135]
 15 JANVIER 1999. — Loi relative à la Commission d'étude sur le sort des biens des membres de la Communauté juive de Belgique spoliés ou délaissés pendant la guerre 1940-1945 (1)

ALBERT II, Roi des Belges,
 A tous, présents et à venir, Salut.

Les Chambres ont adopté et Nous sanctionnons ce qui suit :

Article 1er. La présente loi règle une matière visée à l'article 78 de la Constitution.

Art. 2. Il est créé, auprès des services du premier ministre, une « Commission d'étude sur le sort des biens des membres de la Communauté juive de Belgique spoliés ou délaissés pendant la guerre 1940-1945 », dénommée ci-après la « Commission d'étude ».

La Commission d'étude a pour mission de faire toute recherche pour faire la clarté sur le sort des biens délaissés dans ces circonstances et d'en faire rapport au gouvernement dans les deux ans de sa création. Elle déposera un premier rapport intermédiaire dans les six mois.

Art. 3. Le mandat de la Commission d'étude peut éventuellement être prorogé par le Roi pour un terme de deux ans si, à l'expiration du délai de deux ans prévu à l'article 2, alinéa 2, il s'avère nécessaire que la Commission poursuive ses travaux.

Art. 4. La Commission d'étude peut effectuer les traitements de données à caractère personnel qui sont nécessaires à l'accomplissement de sa mission telle qu'elle est définie à l'article 2.

Elle peut notamment constituer une banque de données relative aux personnes victimes des mesures anti-juives prises par les autorités allemandes.

MINISTERIE VAN JUSTITIE

N. 99 — 714 [99/09135]
 15 JANUARI 1999. — Wet betreffende de Studiecommissie betreffende het lot van de bezittingen van de leden van de Joodse gemeenschap van België, geplunderd of achtergelaten tijdens de oorlog 1940-1945 (1)

ALBERT II, Koning der Belgen,
 Aan allen die nu zijn en hierna wezen zullen, Onze Groot.

De Kamers hebben aangenomen en Wij bekrachtigen hetgeen volgt :

Artikel 1. Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet.

Art. 2. Bij de diensten van de eerste minister wordt opgericht een « Studiecommissie betreffende het lot van de bezittingen van de leden van de Joodse gemeenschap van België, geplunderd of achtergelaten tijdens de oorlog 1940-1945 », hierna « de Studiecommissie » genoemd.

Haar opdracht bestaat erin alle opzoekingswerk te verrichten om opheldering te brengen over het lot van de in die omstandigheden achtergelaten bezittingen en de regering daarover verslag uit te brengen binnen twee jaar volgend op haar oprichting. Zij brengt een eerste tussentijds verslag uit binnen zes maanden.

Art. 3. Het mandaat van de Studiecommissie kan eventueel door de Koning worden verlengd voor een periode van twee jaar indien bij het verstrijken van de twee jaar, conform artikel 2, tweede lid, zou blijken dat het nodig is dat de Studiecommissie haar werkzaamheden voortzet.

Art. 4. De Studiecommissie kan de verwerkingen van persoonsgegevens verrichten welke noodzakelijk zijn voor de uitvoering van haar opdracht omschreven in artikel 2.

Zij kan inzonderheid een gegevensbank oprichten betreffende de personen die het slachtoffer zijn geweest van de anti-joodse maatregelen genomen door de Duitse autoriteiten.

**Life – Nature
ICCI**

Integral Coastal Conservation Initiative

Bijlage 2

**De nieuwe wet ter bescherming van het marien milieu:
achtergrondinformatie**

- ❑ Een nieuwe wet ter bescherming van het marien milieu: nieuwe kansen voor natuurbescherming.
- ❑ Onze zee: nood aan een ecologisch verantwoord beheer.
- ❑ Bescherming van zeegebieden: van noodzaak tot uitvoering. Een overzicht van de internationale achtergrond en de relevante wetgeving.
- ❑ Studiedag met de betrokken sectoren (25 juni).

De nieuwe wet ter bescherming van het mariene milieu: achtergrondinformatie

De nieuwe wet ter bescherming van het marien milieu (20 januari 1999) en enkele ontwerpen van uitvoeringsbesluiten zorgden voor nogal wat commotie aan de kust.

Hierbij wordt volgende informatie gevoegd:

- De korte inhoud van de wet, de gebeurtenissen volgend op de publicatie van de wet en het voorstellen van uitvoeringsbesluiten, samen met de acties van België in dat verband worden beschreven in het bijgevoegde artikel:

Een nieuwe wet ter bescherming van het marien milieu: nieuwe kansen voor natuurbescherming (J.Haelters)

De tekst werd gepubliceerd: *'De Strandvlo'* 19(4), oktober 1999; pp. 151-157.

- De ecologische basis voor de bescherming van de voorgestelde gebieden, samen met de referenties naar het onderzoek en de mogelijke impacts van menselijke activiteiten in het gebied worden beschreven in:

Onze zee: nood aan een ecologisch verantwoord beheer (R.Schallier)

- De wettelijke achtergrond voor het beschermen van mariene gebieden, samen met de evolutie (op Europees en mondiaal vlak) van de bescherming van de zee wordt beschreven in:

Bescherming van zeegebieden: van noodzaak tot uitvoering. Een overzicht van de internationale achtergrond en de relevante wetgeving (J.Haelters)

Deze tekst (gewijzigd) fungeerde als één van de achtergronddocumenten voor de overlegvergadering van de verschillende sectoren met belangen op zee en de overheid (provincie, BMM) in verband met de nieuwe wet ter bescherming van de zee, en de voorgestelde uitvoeringsbesluiten op die wet (provincie West-Vlaanderen, Brugge, 25 juni 1999). De tekst (gewijzigd) werd eveneens ingediend voor publicatie in het tijdschrift *'Leefmilieu'*, en zal gepubliceerd worden in het nummer van november-december 1999.

- Het detailverslag van de vergadering met de betrokken sectoren wordt hier niet weergegeven. Enkel een beschrijving van de aanwezige sectoren en de werkwijze. Het detailverslag, waar LIFE-personeel aan meewerkte, maakt deel uit van de finale rapportering van de provincie aan de minister bevoegd voor het mariene milieu.

De toepassing van de wet ter bescherming van het mariene milieu: studiedag met de betrokken sectoren (25 juni 1999).

- Enkele relevante persberichten

**Een nieuwe wet ter bescherming van het marien milieu:
nieuwe kansen voor natuurbescherming**

De Strandvlo 19(4), oktober 1999; pp. 151-157.

Een nieuwe wet ter bescherming van het marien milieu: nieuwe kansen voor natuurbescherming

Jan Haelters

Inleiding: een nieuwe wet

Op 20 januari 1999 werd door het Staatshoofd een nieuwe wet *ter bescherming van het marien milieu in de zeegebieden onder de rechtsbevoegdheid van België* getekend (de 'MMM-wet'). Deze (federale) kaderwet verscheen in het Belgisch Staatsblad van 12 maart 1999. Het wetsontwerp was op 10 december 1998 door de Kamer aangenomen met eenparigheid van stemmen. Door de staatshervorming waren milieuzaken bevoegdheid geworden van de regio's. Daardoor waren hiaten ontstaan in de milieuwetgeving op zee (federale bevoegdheid) en was het noodzakelijk geworden dat een wet in verband met de bescherming van de zee opgemaakt werd.

Enkele maanden na de MMM-wet werden door de wet *betreffende de Exclusieve Economische Zone van België in de Noordzee* (22 april 1999, B.S. 10 juli 1999) de *zeegebieden onder de rechtsbevoegdheid van België*, tot voordien beperkt tot de territoriale wateren (sinds 1987 vastgelegd op de 12 mijlszone), uitgebreid met het Belgisch Continentaal Plat.

1. Inhoud van de wet

De inhoud van de MMM-wet is vooral een weergave van de internationale afspraken en overeenkomsten waaraan België zich moet houden, en die dus in de nationale wetgeving moeten opgenomen worden. Dat zijn ondermeer de *Europese Vogelrichtlijn* (vogelbescherming) en *Habitatrichtlijn* (bescherming van fauna en flora), het *Verdrag van Ramsar* (bescherming van waterrijke gebieden), het *MARPOL-Verdrag* (voorkomen van vervuiling door schepen), het *OSPAR-Verdrag* (voorkomen van vervuiling, bescherming van soorten en habitats) en het *Verdrag van Rio* (bescherming van biodiversiteit). De nieuwe wet is ingedeeld in verschillende hoofdstukken. De bevoegdheden van het Vlaams Gewest op zee worden door de nieuwe wet niet aangetast. Militaire activiteiten, beroepsvisserij en talrijke aspecten van de scheepvaart vallen grotendeels buiten deze wet. De belangrijkste punten in de wet zijn als volgt samen te vatten:

- Er worden een aantal algemeen aanvaarde doelstellingen en beginsels toegepast (hoofdstuk II). Het algemene doel van de wet is een kader te vormen voor maatregelen in verband met het behoud en het herstel van het marien milieu. Daarbij wordt met volgende beginsels rekening gehouden:
 - het beginsel van **preventief handelen** (voorkomen is beter dan genezen);
 - het **voorzorgsbeginsel** (indien redelijke bezorgdheid bestaat voor schade aan het milieu, is een gebrek aan overtuigend bewijs geen reden om geen maatregelen te nemen);
 - het beginsel van **duurzaam beheer** (de activiteiten van nu mogen de toekomstige generaties niet belasten en de natuurlijke rijkdommen niet uitputten);
 - het beginsel dat **de vervuiler betaalt** (de kosten voor het voorkomen en bestrijden van verontreiniging en voor het herstellen van schade zijn voor rekening van de veroorzaker);
 - het **herstelbeginsel** (milieuschade wordt, indien mogelijk, hersteld).

Voorts heeft iedereen die op zee een activiteit uitvoert de plicht elke mogelijke maatregel te nemen om vervuiling te voorkomen.

- Bepaalde mariene gebieden en soorten kunnen beschermd worden (hoofdstuk III). Het is een opname in de nationale wetgeving van een aantal internationale overeenkomsten. De mogelijkheid wordt gegeven om op zee verschillende types beschermde gebieden aan te duiden. Deze beschermde gebieden kunnen de status krijgen van *integraal marien reservaat*, *gericht marien reservaat*, *speciale beschermingszone*, *gesloten zone* of *bufferzone*. Een *integraal reservaat* krijgt de meest strikte bescherming, en de mens komt niet tussen in de natuurlijke processen. In een *gericht reservaat* kan een gepast beheer gevoerd worden. *Speciale beschermingszones* kunnen ingesteld worden voor de bescherming van bepaalde soorten of habitats. In *gesloten zones* kunnen sommige activiteiten gedurende een gedeelte van het jaar verboden worden. Een *bufferzone* tenslotte kan ingesteld worden om één van de voorgaande gebieden beter te beschermen. Voor reservaten moet een beheersplan opgemaakt worden, en over het beheer waakt een beheerscommissie. Beroepsvisserij wordt in een reservaat niet beperkt, tenzij op gezamenlijke voordracht van de minister bevoegd voor leefmilieu en deze bevoegd voor landbouw. Voor de scheepvaart gelden eveneens geen beperkingen, tenzij indien als uitzonderingsmaatregel routingssystemen zouden ingesteld worden.

De wet voorziet in een lijst met beschermde soorten. Voor deze soorten geldt o.a. een verbod op vangen, verwonden, doden, vervoeren, in bezit hebben, enz... Het is voorts verboden te jagen op zeevogels en zeezoogdieren, en niet-inheemse soorten in zee te introduceren. Zeezoogdieren die stranden of gevangen worden als bijvangst maken het voorwerp uit van een opvangprocedure en van maatregelen die het wetenschappelijk onderzoek wettelijk regelen.

- Verontreiniging en milieuverstoring worden voorkomen en beperkt (hoofdstuk IV). Zo is het verboden afval te verbranden op zee, en afval in zee te lozen of te storten (behoudens enkele uitzonderingen). Er worden maatregelen voorzien voor tussenkomst bij scheepsongevallen (hoofdstuk V).
- Bepaalde activiteiten worden onderworpen aan een vergunning, afgeleverd door de minister (hoofdstuk VI). Niet onderworpen aan een vergunning of machtiging zijn ondermeer de beroepsvisserij en de scheepvaart. In de wet worden bepalingen opgenomen in verband met de milieueffectenbeoordeling van vergunningplichtige activiteiten (hoofdstuk VII).
- Bij een ernstig en dreigend gevaar voor het marien milieu kunnen bepaalde noodmaatregelen genomen worden (hoofdstuk VIII). Schade aan het milieu moet hersteld worden op kosten van de veroorzaker (hoofdstuk IX). Er wordt tenslotte bepaald dat toezicht en controle uitgevoerd wordt, en de instanties en diensten bevoegd om inbreuken vast te stellen worden vastgelegd (hoofdstuk X). Ook de strafmaat wordt in de wet bepaald (hoofdstuk XI).

2. De uitvoering van de wet

De MMM-wet is een kaderwet. De meeste bepalingen moeten dus via een Koninklijk Besluit (KB) uitgevoerd worden. Een aantal van die KB's werd voorbereid door overheidsadministraties en consultants die daarvoor de opdracht gekregen hadden van de bevoegde Staatssecretaris (Jan Peeters). De Staatssecretaris gaf op 9 maart 1999 voor de

gouverneur en de burgemeesters van de kustgemeenten een voorstelling van de bepalingen in de nieuwe wet en de gevolgen ervan. Hij gaf er eveneens een toelichting over het voorstel van KB in verband met het beschermen van gebieden en de mogelijke afbakening ervan. Drie mariene gebieden, die voor onze kust ecologisch belangrijk zijn, werden voorgesteld. Dat waren een gebied grenzend aan het Vlaams natuurreservaat 'De Baai van Heist', een gebied grenzend aan het strandreservaat te Lombardsijde, en een gebied ter hoogte van de Broersbank en de Trapegeer. Dat laatste gebied omvat het *Potje*, een diepere zone met een relatief hoge dichtheid en diversiteit aan benthische organismen en - in het voorjaar - een hoge dichtheid aan paaiende tong. Naast deze ecologisch belangrijke gebieden werden ook een aantal scheepswrakken voorgesteld. Deze wrakken (en wrakken in het algemeen trouwens) bezitten een rijke en voor onze kust unieke fauna. De zes wrakken werden na een selectieprocedure weerhouden uit de lijst van enkele honderden scheepswrakken die zich voor onze kust bevinden. Het gaat om de wrakken van de *Birkenfels*, de *Garden City*, de *Westhinder*, de *Kilmore*, de *Waverley* en de *Lies*.

Het voorstellen van de mogelijke beschermde gebieden bracht nogal wat onrust en negatieve reacties teweeg, met name over de mogelijke beheersmaatregelen (waarover heel wat misverstanden bestonden). Een week later werd beslist om voorlopig geen besluiten te nemen, en het overleg tussen het kabinet Leefmilieu en de betrokken sectoren verder te zetten. Het provinciebestuur van West-Vlaanderen kreeg de opdracht het overleg met de betrokken sectoren te organiseren, en in september verslag uit te brengen bij de minister bevoegd voor leefmilieu.

3. Bescherming van zeegebieden in België

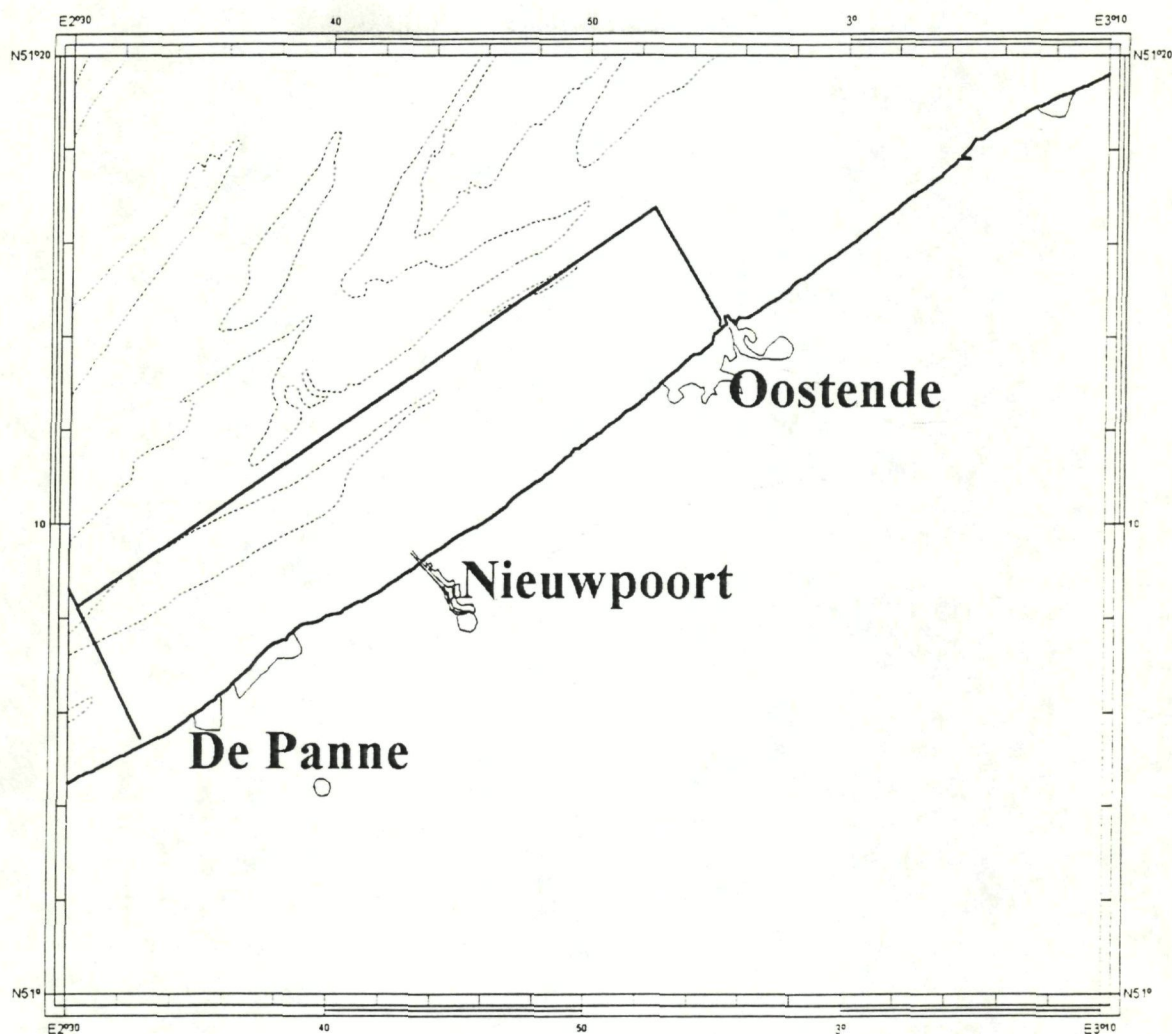
De nieuwe MMM-wet creëert ondermeer het kader voor de aanduiding van beschermde gebieden in zee. Dat is een relatief nieuw onderwerp, en naar is gebleken, een nogal controversieel onderwerp. Natuurgebieden aan land werden reeds tientallen jaren geleden opgericht. De Vlaamse overheid levert nog steeds inspanningen om de overblijvende duinen, en recentelijk ook stranden, als waardevolle natuurgebieden te beschermen. Een aantal duingebieden werd reeds lang geleden als natuurreservaat aangeduid. Heel recent werden ook enkele stranden als natuurreservaat aangeduid: de Baai van Heist in 1997 (MB van 22 oktober 1997, B.S. 18 december 1997) en een gedeelte van het strand van Lombardsijde, als onderdeel van het grotere reservaat aan de rechteroever van de IJzermonding in 1999 (MB van 3 maart 1999, B.S. 9 april 1999).

Na duin- en strandreservaten binnenkort zeereservaten?

Natuurgebieden in zee zijn dus een relatief nieuw begrip, maar toch werd reeds in 1984 (KB van 27 september 1984, B.S. 31/10/1984) door België een zeegebied beschermd. Dat gebeurde in uitvoering van het Verdrag van Ramsar (Iran, 1971) ter bescherming van internationaal belangrijke watergebieden. In het gebied in kwestie, de *Vlaamse Banken*, overwinteren elk jaar internationaal belangrijke concentraties vogels. Dat zijn vooral zwarte zee-eenden en futen. De *Vlaamse Banken* strekken zich uit van Oostende tot de grens met Frankrijk, van de laagwaterlijn tot 3 mijl uit de kust. Door de tekst van het Verdrag omvat het Ramsar-gebied enkel de zones niet dieper dan 6 meter bij laag tij. Voorlopig werden (nog) geen concrete beschermingsmaatregelen voor het gebied uitgevaardigd, en was de beschermingsstatus eerder preventief.

In 1996 werd door België – in uitvoering van de Europese Habitatrichtlijn – het gebied dat de *Vlaamse Banken* omvat (dus ook de zones dieper dan 6 meter), voorgesteld om opgenomen te worden in het Europees *NATURA 2000 netwerk* (zie kaartje onder). Het kreeg de naam *Trapegeer -Stroombank*. Het netwerk van natuurgebieden moet in de toekomst de basis vormen voor het Europese milieubeleid i.v.m. beschermde gebieden.

Besluit

De nieuwe wet op het marien milieu vulde een groot aantal hiaten in onze wetgeving m.b.t. de bescherming van de zee. De wet zelf is niet controversieel. Dat bewijst de unanimiteit waarmee het wetsontwerp in de Kamer goedgekeurd werd. Een aantal voorstellen van uitvoeringsbesluiten van de wet kregen echter met heel wat tegenwind af te rekenen. Het gevolg daarvan is dat ze – in hun meest recente vorm – niet aanvaardbaar waren. Vooral de voorstellen om op zee beschermde gebieden aan te duiden, en de voorgestelde afbakening, stuitte op tegenstand en onbegrip. Er moet gezegd worden dat door de betrokken sectoren soms terechte bezwaren geuit werden. Soms werden echter ook onterechte beweringen de wereld ingestuurd. Het is nu wachten op de resultaten van het overleg met de betrokken sectoren, en op het verdere invullen van de kaderwet in uitvoeringsbesluiten. Wordt ongetwijfeld vervolgd....

De Europese Commissie steunt via haar programma 'LIFE-NATURE' een omvangrijk project rond integraal natuurbehoud aan de Westkust.

Het project wordt uitgevoerd door 4 partners:

de Vlaamse Gemeenschap afdeling Natuur, de Beheerseenheid van het Mathematisch Model van de Noordzee, Natuurreservaten vzw en het Wereld Natuur Fonds (WWF)

**Onze zee:
nood aan een ecologisch verantwoord beheer**

Onze zee: Nood aan een ecologisch verantwoord beheer.

Ronny Schallier

1. Mariene ecologie van de Belgische kust

Een gevarieerd habitat als bron van biodiversiteit

Het gebied van de Kustbanken wordt gekenmerkt door een afwisselende reeks geulen en zandbanken die nagenoeg evenwijdig liggen aan de kustlijn, wat overeenstemt met de richting van de getijdenstroming. Deze zandbanken liggen binnen 3 tot 5 zeemijl van de laag-laagwaterlijn. De Oostkust is over het algemeen slibrijker dan de Westkust, door andere stroomsterktes en de nabijheid van de Westerschelde.

De Kustbanken langs de Westkust, die zich uitstrekken van de Franse grens tot aan Oostende, zijn respectievelijk de Smalbank, de Trapegeer, de Broersbank, de Nieuwpoortbank, de Balandbank en de Stroombank. Het Potje, het Westdiep, de Kleine Rede en een deel van de Grote Rede vormen de reeks van geulen in dit kustgebied. Het deel van deze banken en geulen van de laagwaterlijn tot 3 mijl uit de kust, kent een bijzondere ecologische waarde en werd door België voorgesteld als Natura 2000 gebied. De diepte van dit gebied varieert sterk, van nog geen halve meter (toppen van Trapegeer en Broersbank) tot meer dan 10 meter beneden GLLWS in de diepere geulen (Westdiep tot 15 meter). Ook de helling van de flanken en de stromingen die het gebied overheersen zijn sterk uiteenlopend. Hoewel de sedimenten voornamelijk bestaan uit goed gesorteerd fijn zand, kunnen toch sterke verschillen optreden tussen de banktoppen, hun flanken en de geulen. Het gebied van de Kustbanken langs de Westkust, met zijn sterk afwisselende reliëf, sedimentsamenstelling en stromingspatronen, vormt de basis voor een karakteristiek en ecologisch waardevol habitat.

Zeezoogdieren zoals de gewone zeehond en de bruinvis zijn de laatste vijftig jaar nagenoeg verdwenen aan onze kust. Vrij recent werden wel terug enkele dolfinen en zeehonden waargenomen, wat aantoonde dat internationale beschermingsmaatregelen resultaten begin op te brengen en dat het gebied van de Kustbanken een potentieel habitat voor hen is. Meer nog, deze dieren zijn de toppredatoren voor een dergelijk kustecosysteem. Ondanks deze recente waarnemingen is er echter nog geen sprake van een vaste populatie zeezoogdieren aan onze kust.

Een internationaal belangrijk gebied voor tal van zeevogels

Een uitgebreide en grondige studie van het Instituut voor Natuurbehoud heeft aangetoond dat de zuidelijke Noordzee, waar de Belgische zeegebieden deel van uitmaken, talrijke vogelsoorten telt in internationaal belangrijke aantallen (Offringa *et al.*, 1995). De Belgische kustwateren vormen vooral een belangrijk overwinteringsgebied voor de zwarte zee-eend, futen, duikers en alkachtigen. Zwarte zee-eenden zijn talrijk voorkomende wintergasten langs de Westkust. Ze drijven er in grote groepen op het zeeoppervlak. Hun voedsel bestaat voornamelijk uit tweekleppige schelpdieren (halfgeknotte strandschelp *Spisula subtruncata*, rechtgestreepte platschelp *Tellina fabula*, witte dunschaal *Abra alba*). Futen overwinteren vaak in grote aantallen dichtbij de Westkust tijdens strenge winters, in groepjes rustend op het zeeoppervlak. Hun dieet bestaat uit haring, grondels en borstelwormen. Ook alken en zeekoeten zijn algemeen voorkomende wintergasten op de Vlaamse Banken en Kustbanken. Ze komen meestal alleen voor of soms in kleine groepjes,

drijvend op het zeeoppervlak. Ze jagen op kleine vis (zandspiering, sprot) en invertebraten. De zeekoet wordt trouwens algemeen beschouwd als een goede indicatorsoort van biologisch waardevolle gebieden, omdat ze zelf hun vis vangen en actief concentraties vis opzoeken. Overwinterende duikers vormen kleine groepjes in de ondiepe kustgebieden. Hun voedsel bestaat uit grondels en juveniele haring en kabeljauw.

Hoewel de Belgische zeegebieden vooral in het winterhalfjaar de grootste aantallen zeevogels herbergen, worden ze in het zomerhalfjaar ook bevolkt door broedende stern en meeuwen. De kustwateren rond de haven van Zeebrugge, met inbegrip van de Baai van Heist, vormen dan een belangrijk fourageergebied voor de plaatselijke sternkolonie. Enkele duizenden visdiefjes bvb., die in de zomer in het Zwin en in de haven van Zeebrugge broeden en zich op zee voeden met kleine vis en invertebraten.

Een rijk en divers bodemleven als onmisbare schakel in de voedselketen

Diverse rapporten van de Universiteit Gent hebben aangetoond dat vooral de fijnzandige Kustbanken langs de Westkust een rijk en divers bodemleven herbergen. Deze macrobenthos-gemeenschappen bereiken de hoogste densiteit en biomassa van de Belgische zeegebieden (Degraer & Vincx, 1995, 1997). Dit macrobenthos¹ vormt een belangrijke voedselbron voor demersale vissen zoals grondels, tong, pladijs, steenbolk, wijting, en kabeljauw, voor zeevogels zoals de zwarte zee-eend, en voor schaaldieren of crustaceën zoals de grijze garnaal en de gewone zwemkrab (Whitehead *et al.*, 1986; Leopold *et al.*, 1995; Leopold *et al.*, 1996; Piet *et al.*, 1998; Vyncke *et al.*, 1998; Degraer *et al.*, 1999). Het gebied herbergt vooral rijke populaties van tweekleppige schelpdieren (vnl. halfgeknotte strandschelp, maar ook rechtgestreepte plaatschelp en witte dunschaal). Dergelijke rijke populaties kunnen daarenboven dienst doen als natuurlijke aanrijdingsbron voor andere, omringende zeegebieden (zie verder). Daarnaast komen vooral de aasgarnalen (behorend tot hyperbenthos²), die een belangrijke schakel vormen in de mariene voedselketen (o.a. voedsel voor grondels en juveniele platvissen), en de commercieel belangrijke grijze garnaal (behorend tot epibenthos³), heel algemeen voor in de kustwateren.

Het is algemeen gekend dat deze rijke bodemfauna een belangrijke, centrale schakel vormt in het mariene voedselweb, tussen enerzijds de primaire productie in de waterkolom en de recyclage van gesedimenteerd organisch materiaal (als voedsel), en anderzijds de vissen en zeevogels (als predatoren). Het benthos staat echter niet enkel en alleen rechtstreeks in verband met de waterkolom als een deel van de voedselketen. Vele bodemdieren en demersale vissen kennen namelijk vrij rondzwevende, planktonische larvale of juveniele stadia, en kunnen op die manier via deze korte verblijftijd in de waterkolom verder gelegen gebieden bereiken en koloniseren.

Een paaigrond en kraamkamergebied voor commerciële vissoorten

De kustwateren langs de Frans-Belgische grens vormen één van de belangrijkste paaigronden voor de tong. De paaiperiode van de tong is temperatuurgebonden, en vindt plaats in de lente (maart-april). In de daaropvolgende zomer en herfst vervullen de Kustbanken een kraamkamerfunctie voor de juveniele tong, waarvan het voedsel voornamelijk bestaat uit borstelwormen en tweekleppigen. De ondiepe Kustbanken langs de kust vervullen bovendien niet alleen voor de tong een rol als kraamkamerfunctie, maar

¹ Macrobenthos: fauna groter dan 1 mm, die leeft in de zeebodem.

² Hyperbenthos: fauna tussen 1 en 5 mm, die vlak boven de zeebodem leeft (tot 1 m boven zeebodem).

³ Epibenthos: fauna groter dan 5mm, die vlak boven de zeebodem leeft (tot 1 m boven zeebodem).

ook voor tal van andere vissoorten, zoals pladijs, schar en kabeljauw (Borremans, 1987; Daan *et al.*, 1990; Rijnsdorp *et al.*, 1992).

Intertidale stranden met een niet te onderschatten ecologische waarde als dynamische brug tussen zee en duinen

Het intertidaal gebied aan de Belgische kust bestaat uit brede, fijnzandige en eerder beschutte zandstranden. Hoewel de stranden op het eerste zicht nagenoeg 'verlaten' lijken, is hun ecologische waarde niet te onderschatten. De bodemfauna die het hoofd kan bieden aan dit extreme biotoop (blootstelling aan lucht, extreme temperatuurverschillen, extreme variaties in zoutgehalte) komt er in hoge densiteiten voor. Zo is het macrobenthos – met in het bijzonder de borstelwormen – massaal aanwezig in de bodem van het hogere strandgedeelte. Dit benthos vormt het voedsel voor talrijke vogelsoorten (zoals drieteenstrandloper), en voor juveniele platvissen (zoals pladijs) die samen met het opkomend getij naar het strand migreren. Los daarvan is een zandstrand ook een typische rustplaats voor zeehonden.

De zandstranden vormen bovendien een dynamische overgang tussen de zeegebieden en de duinstrook. Deze drie habitats samen – kustwateren, strand, en duingebied – vormen een dynamisch en divers kustecosysteem dat typisch is voor de zuidelijke Noordzee.

Als voorbeeld van zo'n dynamisch geheel en de hieraan gebonden ecologische waarde, kan de Baai van Heist worden geciteerd. Dit recent opgericht strandreservaat gelegen tegen de oostelijke havenmuur van de haven van Zeebrugge wordt momenteel beschouwd als het belangrijkste zeereefhabitat van de Belgische kust, kent een ecologisch waardevol intertidaal gebied (vanwege diversificatie van substraat, nl. zandstrand en havenmuur), en fungeert als rustplaats, hoogwater-vluchtplaats, fourageergebied, overwinteringsgebied en broedgebied voor tal van vogelsoorten (Devos *et al.*, 1995). Ook zeehonden werden er al rustend op het strand waargenomen.

2. Mogelijke vormen van bedreiging voor de zeegebieden

Verontreiniging afkomstig van rivieren en atmosfeer

De kustwateren zijn al decennia lang onderhevig aan verontreiniging afkomstig van rivieren en atmosfeer door een continue toevoer van ondermeer zware metalen, pesticiden, koolwaterstoffen en nutriënten.

Aangezien de verontreiniging van de Noordzee via de rivieren en de atmosfeer grensoverschrijdend is, wordt deze problematiek op internationaal vlak aangepakt. Dit gebeurt ondermeer in het kader van het OSPAR Verdrag (Verdrag ter voorkoming van mariene verontreiniging, B.S. 31 januari 1998) en in het kader van de Noordzeeconferenties, waar België actief aan deelneemt en waar concrete maatregelen en doelstellingen worden overeengekomen. Deze internationale aanpak heeft al tot opvallende resultaten geleid. Zo gingen de Noordzeelanden een verbintenis aan om hun toevoer van 36 gevaarlijke stoffen naar de Noordzee met 50 % (en zelfs met 70 % voor de meest gevaarlijke stoffen) te verminderen tussen 1985 en 1995; deze vooropgestelde reductienormen werden ook grotendeels behaald (MNZ, 1995). De drie gewesten zijn in ons land bevoegd voor de toepassing van de betrokken maatregelen.

Verontreiniging afkomstig van schepen

In de Belgische zeegebieden bestaat een reëel en aanzienlijk risico op (grote) accidentele olieverontreinigingen ten gevolge van scheepvaartongevallen (Schallier, R., 1998). De Belgische territoriale zee en Exclusieve Economische Zone (EEZ) grenzen immers aan het Nauw van Calais, één van de drukst bevaren gebieden ter wereld. Door de geringe diepte in het Kanaal en de Zuidelijke Noordzee, worden de grote schepen gekanaliseerd in een centrale, diepe scheepvaartroute (Noordhinder TSS) en een smalle aftakking doorheen de Belgische zeegebieden richting Westerschelde (Westhinder TSS). Ook de nagenoeg dagelijkse illegale operationele olielozingen door schepen vormen een ernstige bedreiging voor het marien milieu. Zeevogels, die gemakkelijk in aanraking kunnen komen met een olievlek, zijn de meest voor de hand liggende slachtoffers (vb. Offringa & Meire, 1997). Zwarte zee-eenden, futen en alkachtigen zijn extreem gevoelig aan olieverontreiniging, vooral vanwege hun levenswijze: zee-eenden en futen overwinteren in groep en al drijvend aan het oppervlak, alkachtigen ruien tijdens de overwinteringsperiode. Naast olieverontreiniging vormen ook accidentele of operationele lozingen van chemicaliën en het storten van allerhande ladingen en afval, die aan boord van schepen worden vervoerd, een reële bedreiging voor de Belgische kustwateren.

Door de goedkeuring van het MARPOL-Verdrag (B.S. 24 mei 1984) en de uitvoering ervan in de Wet van 1995 (B.S. 27 juni 1995) werden belangrijke wettelijke stappen gezet ter voorkoming en beteugeling van illegale scheepslozingen. In de nieuwe Wet ter bescherming van het mariene milieu van 1999 (B.S. 12 maart 1999) is elke vorm van rechtstreekse lozing in zee verboden, en wordt meer rechtsbevoegdheid toegekend aan België als kuststaat (tot EEZ) en havenstaat (uitgebreide onderzoeksmogelijkheden). In geval van een accidentele verontreiniging wordt in de Wet van 1999 de kapitein objectief aansprakelijk gesteld voor elke vorm van schade (principe van de vervuiler betaalt) en is België als kuststaat bevoegd om zelf de nodige interventie maatregelen te nemen.

Al sinds 1991 worden in het kader van het Bonn Akkoord regelmatige controlevluchten op zee uitgevoerd met een speciaal uitgerust vliegtuig voor het opsporen van illegale lozingen. In de nabije toekomst zal een Kustwacht worden opgericht, die zal toezien op de naleving van de wettelijke bepalingen op zee. Ook in de havens worden regelmatige (technische en documentaire) inspecties uitgevoerd ('Port State control').

Verstoring aan het zeeoppervlak door de scheepvaart

De Belgische zeegebieden worden gekenmerkt door een hoge scheepvaartintensiteit (zie hoger). Ondanks het feit dat de grote schepen langs de grote scheepvaartroutes varen, varen vele andere schepen (zoals ferries, jachten, zeilboten, en vissersvaartuigen) ook buiten deze grote routes en vaak langs de kust, afhankelijk van hun bestemming.

Van de zeevogels die aan de Westkust leven zijn vooral de grote groepen zwarte zee-eenden erg gevoelig aan verstoring: als een vaartuig in de buurt komt, vliegen de zee-eenden massaal op en vormen een wijde cirkel rond het schip, wat hen veel (kostbare) energie doet verbruiken. Dat vermindert hun overlevingskansen tijdens de winter. Ook zeezoogdieren zoals de gewone zeehond blijken bijzonder gevoelig te zijn aan verstoring door de scheepvaart (Thiel et al., 1992).

De negatieve impact van boomkorvisserij op het ecosysteem van de Noordzee

De visserij heeft een aanzienlijke impact op de verschillende ecosystemen van de Noordzee. Hoewel reeds intens werd gevist in de Noordzee sinds het begin van de twintigste eeuw, heeft de technologische vooruitgang (schepen met steeds krachtigere dieselmotoren,

moderne navigatie-apparatuur, ontwikkeling van nieuwe, meer renderende visserijtechnieken zoals industriële visserij en boomkorvisserij) voor een groeiende impact op het marien milieu gezorgd (Lindeboom & De Groot, 1998). Dit leidde ondermeer tot problemen van overbevissing, het zeldzaam worden of verdwijnen van kwetsbare vissoorten in intens beviste gebieden, verstoring van de zeebodem met veranderingen in bodemstructuur, en merkbare langetermijnsveranderingen van het benthos in de Noordzee, zoals o.a. een daling van de biodiversiteit door schade aan lang levende benthische soorten, en een bevoordelen van opportunistische soorten, zoals polychaeten en crustaceën (Kröncke, 1995; Lindeboom, 1995; Bergman & Hup, 1992; Svelle *et al.*, 1997; Lindeboom & De Groot, 1998).

Belgische en Nederlandse vissers hebben zich vooral gespecialiseerd in de boomkorvisserij. De Belgische zeegebieden worden gemiddeld drie tot vier maal per jaar bestreken door sleepnetten die in de bodem binnendringen (North Sea Task Force, 1993; Svelle *et al.*, 1997). Zowel de Nederlandse als Belgische vissersvloten mogen volgens het Benelux-Verdrag binnen de drie mijlszone opereren. Voor boomkorvaartuigen geldt er een beperking tot 300 pk. Door problemen van overbevissing en protest van Belgische vissers, werd in 1998 een tijdelijke maatregel uitgevaardigd die de eerste drie mijlszone afsluit voor de tongvisserij met boomkorvaartuigen van meer dan 70 bruto ton.

De gemeenschappelijke visserijpolitiek is het beleidsinstrument waarmee de Europese Unie de visserij en de aquacultuur beheert. Tot op heden wordt de nadruk vooral gelegd op het duurzaam beheer van commerciële vispopulaties: naast het bepalen van de totale toelaatbare vangsten (TAC's), die worden verdeeld onder de Lidstaten, past de gemeenschappelijke visserijpolitiek ook het concept van gesloten gebieden toe om vispopulaties te beschermen. In 1997 vond een interministeriële vergadering plaats te Bergen (Noorwegen) inzake de integratie van visserij en milieu-aangelegenheden, waarbij een ecosysteembenadering van het visserijbeleid werd overeengekomen. De bevoegde ministers van alle Noordzeelanden en vertegenwoordigers van de Europese Gemeenschap namen deel aan deze vergadering. Bij de uitvoering van deze (vrij recente) ecosysteembenadering is het de bedoeling dat de nadruk wordt gelegd op de studie van de functie, productiviteit en biodiversiteit van mariene ecosystemen, met het oog op een duurzaam behoud van het marien milieu.

Verstoring van zeebodem door zand- en grindwinning en andere activiteiten op zee

Allerhande activiteiten op zee zoals zand- en grindwinning, baggerwerken, werken voor het leggen van kabels en pijpleidingen, tot het plaatsen van vb. platformen of het laten ontploffen van mijnen, kunnen plaatselijk nefaste invloeden hebben, vooral door verstoring van de zeebodem, met verandering in de structuur van het substraat, aantasting van de plaatselijke benthosgemeenschappen, of toename van gesuspendeerde sedimentpartikelen in de waterkolom. Afhankelijk van de duur en/of het repetitief karakter van de activiteit, kan de impact van tijdelijke aard zijn of aan de basis liggen van langetermijnsveranderingen.

Om die reden worden bovenvermelde activiteiten en hun effecten op het marien milieu opgevolgd. Dergelijke activiteiten worden tevens onderworpen aan een voorafgaande vergunning of machtiging van de bevoegde federale overheid, die zich hiervoor baseert op een milieu-effectenrapport (Wet van 20 januari 1999 ter bescherming van het mariene milieu in de zeegebieden onder de rechtsbevoegdheid van België, B.S. 12.03.1999).

3. De oprichting van mariene beschermde gebieden: een noodzaak

Verschillende argumenten kunnen worden aangehaald om op de noodzaak te wijzen van mariene beschermde gebieden:

1. **Behoud/beheer van een Noordzeehabitat** en de biodiversiteit die kenmerkend is voor dit type habitat;
2. Verwerven van **inzicht in de natuurlijke trends** van het marien ecosysteem (in het bijzonder van benthos) in een onverstoord gebied (Lindeboom, 1995);
3. Een kans geven aan **langlevende benthossoorten**, m.a.w. de mogelijkheid scheppen voor een **toename en herstel van de biodiversiteit** in dit aangetaste habitat;
4. Beantwoorden van de vraag **welke anthropogene impact het meest het marien milieu beïnvloedt** : vb. eutrofiëring en pollutie t.o.v. visserij en exploitatie (Lindeboom, 1995); zonder mariene beschermde gebieden is dit onderscheid zeer moeilijk te maken (Kröncke, 1995);
5. Bestuderen van de **langetermijneffecten van visserij** (Lindeboom, 1995; Kröncke, 1995);
6. **Behoud/beheer van benthospopulaties die als voedsel kunnen dienen** voor zeevogels in tijden van voedselschaarste of verstoring (Degraer *et al.*, 1999), en **die dienst kunnen doen als natuurlijke aanrijdingsbron** voor andere, omliggende zeegebieden (Done & Reichelt, 1998);
7. Creëren van mariene beschermde gebieden als **middel ter vrijwaring van voor visserij belangrijke ecosystemen** (Svelle *et al.*, 1997; Done & Reichelt, 1998); een leefbare en duurzame visserij is immers afhankelijk van de kwaliteit en de beschikbaarheid van mariene natuurlijke bronnen, die op hun beurt afhangen van de toestand van het mariene milieu (European Commission, 1999);
8. Creëren van een **rustgebied voor zeezoogdieren en overwinterende zeevogels** door het wegnemen of beperken van de verstoring van zeeoppervlak door de scheepvaart;
9. Creëren van de mogelijkheid tot een **natuurlijk herstel van de zeebodem** door het wegnemen of beperken van de verstoring van de zeebodem:
 - door **een beter en doelgericht beheer van de boomkorvisserij**, die de bodem fysisch verstoort met benthos- en juveniele vissterfte als gevolg, en die kan resulteren in aanzienlijke bijvangsten van benthos, juveniele vissen en niet-commerciële vissen (Lindeboom, 1995; Svelle *et al.*, 1997). Dit kan een in overleg overeengekomen, tijdelijk of permanent verbod van deze visserij in zorgvuldig geselecteerde deelgebieden inhouden;
 - door **verbod of beperking van andere economische activiteiten**, zoals o.a. het leggen van kabels en pijpleidingen, zand- en grindexploitatie (zie hoger).

3. Referentielijst

- Bergman, M.J.N. & M. Hup, 1992. Direct effects of beamtrawling on macrofauna in a sandy sediment in the southern North Sea. *ICES J. mar. Sci.*, **49**, 5-11.
- Borremans, C., 1987. *North Sea spawning grounds of the sole (Solea solea) located from the 1984 Belgian plankton survey*. Proc. V Congr. Europ. Ichthyol., Stockholm 1985, pp. 187-191.
- Daan, N., P.J. Bromley, J.R.G. Hislop & N.A. Nielsen, 1990. Ecology of North Sea Fish. *Neth. J. Sea Res.* **26** (2-4), 343-386.
- Devos, K., J.-L. Herrier, M. Leten, S. Provoost & G. Rappé, 1995. *De Baai van heist: Natuur in volle ontwikkeling: Een beknopte landschapsecologische beschrijving van de strandvlakte van Heist-West als motivering voor de bescherming van dit gebied, met voorstellen betreffende het beheer*. Rapport Instituut voor Natuurbehoud 95.04, 27 pp. + bijlagen.
- Degraer, S. & M. Vincx, 1995. *Onderzoek naar de ruimtelijke variatie van het macrobenthos voor de Westkust in functie van de ecologische bijsturing van een Kustverdedigingsproject*. Eindrapportage BNO/NO/1994, Rapport UG, Instituut voor Dierkunde, Sectie Mariene Biologie, 18 pp. + bijlagen.
- Degraer, S. & M. Vincx, 1997. *Onderzoek naar de seizoenale variatie en populatie dynamica van het macrobenthos voor de Westkust in functie van de ecologische bijsturing van een kustverdedigingsproject*. Eindverslag AN/1995/nr.3, Rapport UG, Instituut voor Dierkunde, Sectie Mariene Biologie.
- Degraer S., M. Vincx, P. Meire & H. Offringa, 1999. The macrozoobenthos of an important wintering area of the common scoter (*Melanitta nigra*). *J. Mar. Biol. Ass. U.K.*, **79**, 243-251.
- Done, T.J. & R.E. Reichelt, 1998. Integrated coastal zone and fisheries ecosystem management: generic goals and performance indices. *Ecological Applications*, **8** (1) Supplement, S110-S118.
- European Commission, 1999. *Lessons from the European Commission's Demonstration Programme on Integrated Coastal Zone Management (ICZM)*. Report Directorates-General Environment, Nuclear Safety and Civil Protection, Fisheries, Regional Policies and Cohesion.
- Kröncke, I., 1995. Long-term changes in North Sea benthos. *Senckenbergiana marit.*, **26** (1/2), 73-80, 1 fig.; Frankfurt a. M.
- Leopold, M.F., H.J.M. Baptist, P.A. Wolf & H. Offringa, 1995. *De Zwarte Zee-eend Melanitta nigra in Nederland*. *Limosa* **68**, 49-64.
- Leopold, M.F., 1996. *Spisula subtruncata als voedselbron voor zee-eenden in Nederland*. BEON Rapport No. 96-2, 58 pp.
- Lindeboom, H.J., 1995. Protected areas in the North Sea: an absolute need for future marine research. *Helgoländer Meeresuntersuchungen*, **49**, 591-602.
- Lindeboom, H.J. & S.J. de Groot, 1998. *IMPACT-II: the effects of different types of fisheries on the North Sea and Irish Sea benthic ecosystems*. NIOZ-rapport 1998-1 RIVO-DLO Report C003/98, 404 pp..

North Sea Task Force, 1993. *North Sea Quality status report 1993*. NSTF, OSPAR Commissions - ICES, 132 pp.

Offringa, H., J. Seys, W. Van den Bossche & P. Meire, 1995. *Seabirds on the Channel doormat*. In: Zeevogeltellingen in België, Eindrapport Instituut voor Natuurbehoud, pp. 16-133, + bijlagen.

Offringa, H. & P. Meire, 1997. *Rapportage contract zeevogeltellingen*. Rapport Instituut voor Natuurbehoud, 112 pp.

Piet, G.J., A.B. Pfisterer & A.D. Rijnsdorp, 1998. *On factors structuring the flatfish assemblage in the southern North Sea*. *J. Sea Res.* **40**, 143-152.

Rijnsdorp, A.D., R.A. van Beek, S. Flatman, R.M. Millner, J.D. Riley, M. Giret & R. De Clerck, 1992. Recruitment of sole stocks, *Solea solea* (L.), in the Northeast Atlantic, *Neth. J. Sea Res.* **29** (1-3), 173-192.

Schallier, R., 1998. De problematiek van olieverontreiniging door schepen in de Belgische belangenzone van de Noordzee: bevindingen na vijf jaar toezicht vanuit de lucht. *Water*, **98**, jan.-feb. 1998, 17-20.

Svelle, M., H. Aarefjord, H.T. Heir & S. Øverland, 1997. *Assessment Report on Fisheries and Fisheries related Species and Habitats Issues*. Fifth North Sea Conference Secretariat, Ministry of Environment, Norway, 127 pp.

Thiel, M., G. Nehls, S. Bräger & J. Meissner, 1992. The impact of boating on the distribution of seals and moulting ducks in the wadden sea of Schleswig-Holstein. *Netherlands Institute for sea Research Publication Series*, **20**, 221-233.

Vyncke, W., K. Cooreman, H. Hillewaert, J. Wittoeck, P. Roose, W. Vanhee, D. Declerck, R. Declerck, M. Guns & P. Van Hoeyweghen, 1998. *Biologische monitoring van lossingen van gebaggerd materiaal voor de Belgische kust (1995-1997)*. Rapport BAG/4, Departement Visserij, 89 pp. + bijlage.

Whitehead, P.J.P., M.-L. Bauchot, J.-C. Hureau, J. Nielsen & E. Tortonese, 1986. *Fishes of the North-eastern Atlantic and the Mediterranean*. Volume I, II & III, Unesco, 1473 pp.

**Bescherming van zeegebieden:
van noodzaak tot uitvoering.**
Een overzicht van de internationale achtergrond
en de relevante wetgeving

Leefmilieu, november-december 1999 (in publ.).

Bescherming van zeegebieden: van noodzaak tot uitvoering

Een overzicht van de internationale achtergrond en de relevante wetgeving

Jan Haelters

Inleiding

Tot voor enkele tientallen jaren werd de zee door de mens met weinig respect behandeld. Daardoor ontstonden steeds meer milieuproblemen. De talrijke met olie besmeurde vogels, dode zeehonden, het verdwijnen van bruinvissen, tuimelaars, roggen en haaien, aangespoelde vuilnis en dalende visbestanden gaven aan dat er iets mis was. De zichtbare aantasting van het milieu gaf aanleiding tot een groeiende politieke wil iets te ondernemen. Dat resulteerde op zijn beurt in het ontstaan van de geschikte instrumenten: een aantal fora waaronder het mogelijk is maatregelen te nemen die de natuur beter beschermen. De meeste van deze fora zijn nog zeer jong. Ze moeten nog uitvoering krijgen, of zelfs nog vertaald worden in nationale wetgeving. Hierbij willen we kort ingaan op de achtergrond en de inhoud van de fora die het mogelijk maken gebieden aan te duiden waar een aangepast beheer de natuurwaarden beter kan beschermen. Het is duidelijk dat het aangepast beheer in deze gebieden slechts één van de middelen is om het doel te bereiken. Via de hieronder vermelde fora zijn meestal nog andere maatregelen mogelijk, terwijl bescherming van het mariene milieu nog door tal van andere wettelijke instrumenten kan gebeuren. Er wordt kort uitgelegd hoe België zijn verplichtingen i.v.m. beschermde gebieden naleeft.

1. Zijn de natuurlijke rijkdommen van de zee oneindig?

Gedurende lange tijd was men van oordeel dat het niet nodig was de zee te beschermen. Haar natuurlijke rijkdommen leken immers oneindig groot. Visbestanden leken onuitputtelijk. Men was ervan overtuigd dat het immense volume van de zee om het even welke vervuiling onbeperkt zou kunnen blijven slikken. De zee stond symbool voor vrijheid. Langzamerhand heeft de mens op een pijnlijke manier moeten ervaren hoe beperkt die vrijheid is. Het staat vast dat in de zuidelijke Noordzee bepaalde leefgebieden en de populaties van een groot aantal soorten aangetast zijn onder invloed van allerhande menselijke activiteiten. Sommige soorten zijn zelfs volledig verdwenen.

2. Bescherming van de zee: nationale of internationale politiek?

Instrumenten en maatregelen om de zee efficiënt te beschermen zijn veel later gekomen dan deze voor de bescherming van het land. Onderzoek van de zee en van haar natuurlijke rijkdommen is immers veel moeilijker. De schoonheid van de zee is minder gemakkelijk toegankelijk. Bovendien maakt het internationaal karakter van de zee de wetgeving complex. Vervuiling afkomstig van allerhande activiteiten heeft een internationale oorsprong en heeft grensoverschrijdende gevolgen. Koopvaardijsschepen, zowel operationeel als accidenteel een mogelijke bron van verontreiniging, hebben recht op *onschuldige doorvaart*. Tot vrij recent bestond nog zeer veel onenigheid over de toegang tot de zee voor vissersschepen van verschillende naties: tot hoe ver kan een land op zee zijn rechten laten gelden? Het probleem van de gebiedsverdeling stelde zich eveneens nadat waardevolle grondstoffen op en in de zeebodem aangetroffen werden. De verdeling van de natuurlijke rijkdommen gaf meer dan eens aanleiding tot conflicten en zelfs oorlog.

Een rationeel gebruik van de zee vereist overeenkomsten tussen staten. Ook voor natuurbehoud en het instellen van beschermde gebieden, zelfs binnen territoriale wateren, zijn internationale afspraken noodzakelijk. Een volledig *nationale* zoutwaterpolitiek voeren is niet mogelijk. Het grote nadeel van het afsluiten van een internationale overeenkomst is dat het meestal een langzaam proces is.

3. Bescherming van vogelpopulaties in waterrijke gebieden

Een eerste aanzet tot het instellen van natuurgebieden op zee was het **Verdrag van Ramsar**¹ in verband met de bescherming van internationaal belangrijke watervogelgebieden. Dat kwam er vooral omdat men wereldwijd moerassen drooglegde, waardoor typische vogelpopulaties bedreigd werden. Andere habitats² die van belang zijn voor bepaalde watervogels konden onder dit Verdrag eveneens aangeduid worden. Het gebied tussen Oostende en De Panne, van de laagwaterlijn tot 3 zeemijl uit de kust³ kreeg als *'De Vlaamse Banken'* de status van Ramsar-gebied. Onderzoek had immers aangetoond dat er jaarlijks internationaal belangrijke aantallen zwarte zee-eenden overwinteren. Inmiddels is gebleken dat het gebied 's winters ook voor relatief grote concentraties futen een toevluchtsoord biedt. Daarnaast komen hier kleinere aantallen eidereenden, grote zee-eenden, duikers, zeekoeten en alken voor. Hoewel dit gebied reeds jaren geleden aangeduid werd en België het Verdrag van Ramsar bijna 25 jaar geleden ondertekende, werden nog steeds geen concrete beheersmaatregelen uitgevaardigd. Vooral verstoring kan voor zwarte zee-eenden en duikers een negatieve invloed hebben. Het zijn immers vogels die bij benadering reeds van zeer ver opvliegen. In de harde wintermaanden verkleint elke nutteloze energieverpilling de kans te overleven. Een ander groot probleem vormt de chronische olieverontreiniging. Zelfs kleine olieplekken kunnen voor deze vogels, die in groepen op het wateroppervlak zitten, een echte ramp betekenen. Het Ramsarverdrag houdt voor de Partijen de verplichting in *'het behoud van watergebieden en watervogels te bevorderen door het stichten van natuurreservaten (...)'* (art.4).

4. Vervuiling en overbevissing: nood aan overleg?

Sedert het begin van de jaren '70 is men er zich steeds meer van bewust geworden dat de ondiepe Noordzee een betere bescherming verdiende. De chronische vervuiling via rivieren en havens, de vervuiling afkomstig van baggerwerken, van het winnen van fossiele brandstoffen of van de scheepvaart, dumping en verbranding op zee, de overbevissing,... dienden op een efficiënte manier aangepakt te worden. Verregaande internationale afspraken waren dringend nodig. Daarover werd voor het eerst gedebatteerd tijdens de verschillende **Noordzeeconferenties**⁴. De intentieverklaringen van de ministers tijdens deze conferenties zijn niet wettelijk bindend. Toch wordt er veel aandacht aan geschonken en belang aan gehecht. Naderhand werden een groot aantal van de doelstellingen trouwens opgenomen in andere, bindende fora. Tijdens de eerste conferenties stond het probleem van de vervuiling centraal. Stilaan werden andere aspecten met betrekking tot de bescherming van de zee steeds belangrijker.

¹ Verdrag van Ramsar (Iran), 2/2/1971, getekend door België op 19/3/1975. De datum van inwerkingtreding was 4/7/1986 (B.S. 12/4/1979, 29/4/1986).

² De habitat van een dier- of plantensoort is de leefomgeving, bepaald door biotische en abiotische factoren, waar de soort voorkomt.

³ K.B. van 27/9/1984 (B.S. 31/10/1984). Door de tekst van het Verdrag vallen enkel de zones niet dieper dan 6 meter bij laag tij onder de beschermingsstatus.

⁴ Conferenties in Bremen (1984), Londen (1987), Den Haag (1990) en Esbjerg (1995). De volgende conferentie zal plaatsvinden in Noorwegen (2002 ?).

Het visserijbeleid werd opgenomen in een gezamenlijke Europese politiek⁵. Hierin probeert men ondermeer via technische maatregelen en quota's de chronische overbevissing tegen te gaan en visbestanden te herstellen. Andere maatregelen zijn het eventueel tijdelijk weren van bepaalde technieken en grote vissersvaartuigen uit kwetsbare gebieden zoals kustzones. Het volledig afsluiten van gebieden voor visserij werd in het visserijbeleid (nog) niet opgenomen, hoewel dit reeds lang geleden als nuttige beheersmaatregel voorgesteld werd (ref.).

5. Een leefbare visserij in een gezond ecosysteem

In 1997 vond in het kader van de Noordzeeconferenties een belangrijke tussentijdse samenkomst plaats van de ministers van landbouw en milieu⁶. In een gezamenlijk wetenschappelijk rapport⁷ wordt erkend dat de bestaande visserijdruk - ondanks de gezamenlijke politiek - te hoog is en dat vele vissoorten overbevist worden (o.a. kabeljauw en pladijs). Andere vissoorten (o.a. roggen en haaien) zijn in de Noordzee, of in bepaalde gebieden ervan, vrijwel verdwenen. Men stelt in het rapport eveneens dat de ene visserijtechniek schadelijker is voor het milieu dan de andere. Wetenschappers zijn het erover eens dat het niet mogelijk is in de zuidelijke Noordzee nog een gebied te vinden waar de bodem zijn originele staat, met specifieke fauna en flora behouden heeft. Door overbevissing en het gebruik van de boomkor zijn een aantal bodemdieren nagenoeg verdwenen. Een verarmde gemeenschap met opportunistische soorten kwam ervoor in de plaats. In de intentieverklaring van de ministers⁸ lezen we dat ze de algemene belangen van het ecosysteem meer zullen betrekken in het beheer van menselijke activiteiten. Verder stellen ze dat het voorzorgsbeginsel toegepast moet worden. Dit beginsel houdt in dat men niet moet wachten tot de wetenschappelijke bewijzen op tafel liggen vóór men maatregelen neemt, wanneer gegronde vermoedens bestaan dat schade toegebracht wordt aan het milieu. Eén van de intenties van de ministers is stappen te ondernemen om habitats en levende natuurlijke rijkdommen te herstellen en beter te beschermen. Een belangrijke maatregel die men daarbij voor ogen heeft is het instellen van permanent of tijdelijk beschermde of gesloten gebieden.

6. Bescherming van soorten en ecologisch belangrijke gebieden in Europa

De Europese Gemeenschap ontwikkelt sinds de top van Parijs in 1972 een gezamenlijke milieupolitiek. In 1973 werd een eerste Milieu Actie Programma voorgesteld. Voor de betere bescherming van bedreigde vogelsoorten werd in 1979 de **Vogelrichtlijn**⁹ aanvaard. Naast algemene maatregelen worden Lidstaten verplicht om *Speciale Beschermingszones* aan te duiden die voor een aantal bedreigde vogelsoorten belangrijk zijn. In 1992 werd de **Habitatrichtlijn**¹⁰ uitgevaardigd, waardoor de Lidstaten verplicht zijn voor bepaalde habitats (Habitatrichtlijn Annex I) en bedreigde planten en dieren (Annex II) beschermde gebieden in te richten. De vogelrichtlijngebieden zullen samen met de toekomstige habitatrichtlijngebieden in het verenigd Europa een coherent ecologisch netwerk vormen van speciale beschermingszones. Dit '*NATURA 2000 netwerk*' zal de ruggengraat vormen voor de Europese milieupolitiek in verband met de bescherming van soorten en habitats. Aangezien Europese Richtlijnen bindend

⁵ Verordening (EEG) 3760/92 tot invoering van een communautaire regeling voor de visserij en de aquacultuur

⁶ Bergen (Noorwegen), 13-14 maart 1997

⁷ Svelle M., Aarefjord, H., Heir, H.T. & Øverland, S. (eds.), 1997. Assessment report on fisheries and fisheries related species and habitats issues. Ministry of Environment, Norway

⁸ Statement of Conclusions of the Intermediate Ministerial Meeting on the Integration of Fisheries and Environmental Issues, 13-14 March 1997, Bergen, Norway. Ministry of Environment, Norway

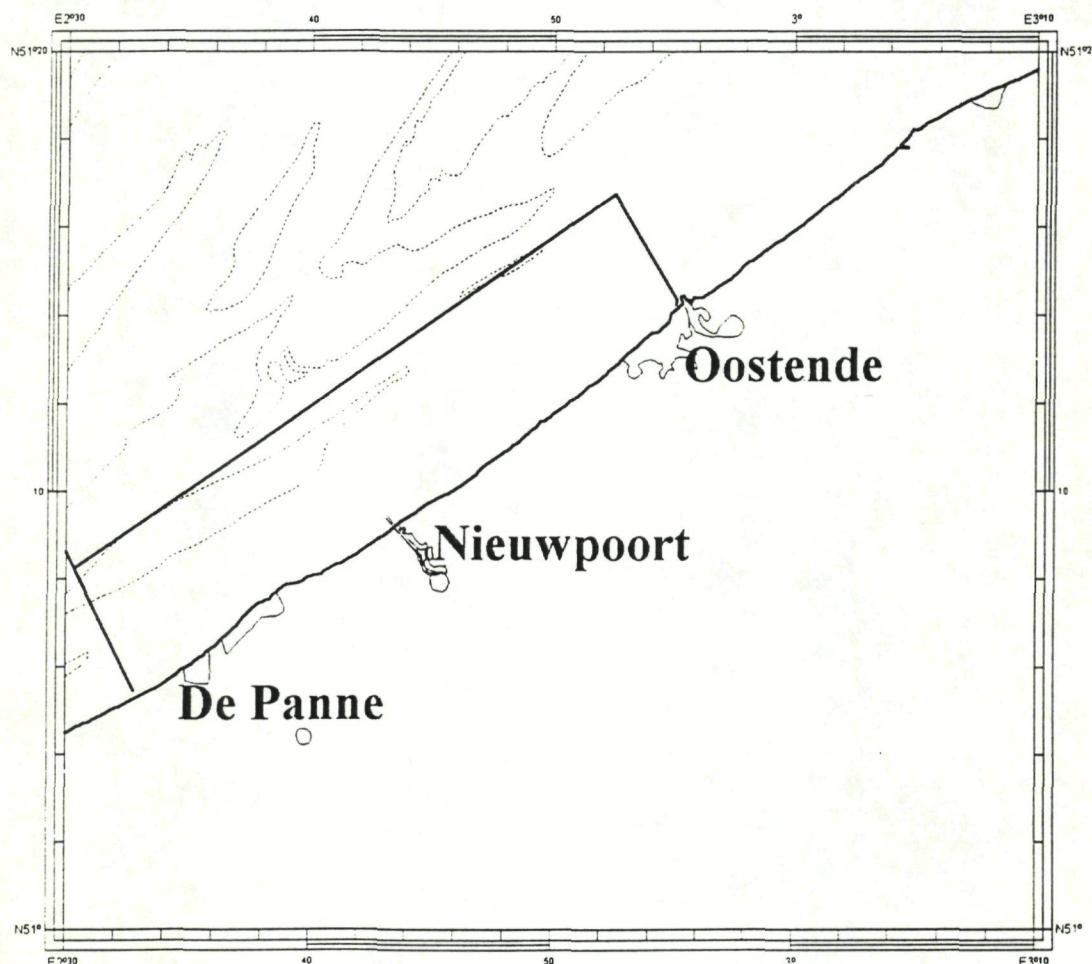
⁹ Richtlijn 79/409/EEG inzake het behoud van de vogelstand

¹⁰ Richtlijn 92/43/EEG inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde fauna en flora

zijn voor de lidstaten, moeten ze vertaald worden in de nationale wetgeving. De provisies van de Habitatrichtlijn werden opgenomen in de nieuwe wet ter bescherming van het marien milieu van 20 januari 1999¹¹.

7. Belgische verplichtingen in Europa

In de lijst van de prioritair te beschermen gebieden van de Habitatrichtlijn¹² vinden we ondermeer 'permanent met zeewater van geringe diepte overstroomde zandbanken'. Gezien de grote densiteit en diversiteit van het dierenleven onder water, en het belang voor overwinterende vogels, werd het gebied van Oostende tot de grens met Frankrijk, van de laagwaterlijn tot 3 mijl uit de kust door België voorgesteld om deel uit te maken van het NATURA 2000 netwerk. België aanvaardt daarmee de verplichting om voor dit gebied een beheersplan op te maken. In dat plan moeten de meest aangewezen maatregelen opgenomen worden die dit gebied de nodige bescherming bieden en er een verdere aantasting van de natuurwaarden voorkomen. Alle Europese landen hebben een lijst van gebieden ingediend, en hebben het proces opgestart om beschermingsmaatregelen in te stellen. Nederland duidde ondermeer de Waddenzee, de Oosterschelde en grote delen van de Westerschelde aan. Het zeegebied aansluitend bij de Delta werd eveneens voorgesteld (onder voorbehoud) als beschermd gebied¹³.

Kaart: Afbakening van het voorgestelde habitatrichtlijngebied 'Trapegeer-Stroombank'. De zones in dit gebied die niet dieper zijn dan 6 meter bij laagtij vormen het Ramsar-gebied 'De Vlaamse Banken'.

¹¹ B.S. 12/3/1999. Voor bepaalde domeinen moet de uitvoering van deze kaderwet nog gebeuren.

¹² 'Typen natuurlijke habitats (...) waarvan aanwijzing van speciale beschermingszones vereist is'

¹³ Zie Osieck, E.R., 1998. NATURA 2000: naar een Europees netwerk van beschermde gebieden. In: De Levende Natuur jg. 99(6), themanummer: Vogel- en Habitatrichtlijn, pp. 224-231.

8. Bescherming van gebieden: van kustwateren tot zee en oceaan

Het Verdrag met betrekking tot de bescherming van de noordoost-Atlantische Oceaan en aanpalende zeeën (OSPAR-Verdrag)¹⁴ was oorspronkelijk gericht op het verminderen van de vervuiling van de zee afkomstig van bronnen op land en op zee. Onder dit Verdrag werd in 1998 een nieuwe Bijlage¹⁵ aanvaard in verband met het beschermen van soorten en habitats. Dat zal ondermeer gebeuren door het oprichten van een netwerk van beschermde gebieden. Onder het OSPAR-Verdrag is het mogelijk om binnen en buiten de territoriale wateren van de verdragsluitende partijen beschermde gebieden aan te duiden

België ratificeerde ASCOBANS¹⁶, de Overeenkomst inzake de instandhouding van de kleine walvisachtigen in de Oostzee en de Noordzee. Verdragsluitende partijen verplichten zich ondermeer tot het uitvoeren van een grondig onderzoek van gestrande dieren en van dieren die per ongeluk gevangen werden, en tot een gezamenlijke evaluatie van de gezondheidstoestand van de populaties. Dit forum laat eveneens toe dat gebieden afgebakend worden waar maatregelen specifiek gericht op de bescherming van kleine walvisachtigen van kracht zijn.

Het **Zeerechtverdrag van de Verenigde Naties**¹⁷ ontstond door een groeiende belangstelling voor de rijkdommen van de zee. Door technologische ontwikkelingen werd het mogelijk deze steeds grondiger te exploiteren. Dat gaf aanleiding tot talrijke geschillen tussen staten over de eerlijke verdeling van deze rijkdommen. Hoewel milieubescherming niet echt aan de basis lag van dit universeel Verdrag, komen toch talrijke milieuaspecten aan bod in een apart hoofdstuk. Om het marien milieu te beschermen kunnen Staten om het even welke relevante maatregel nemen binnen hun *Exclusieve Economische Zone*, en dus niet enkel binnen de territoriale wateren¹⁸.

Men is wereldwijd bezorgd over de snelle teloorgang van de verscheidenheid aan levende organismen. Om deze teloorgang een halt toe te roepen werd door de meeste landen het **Verdrag inzake Biodiversiteit**¹⁹ ondertekend. Hierin benadrukt men het belang van het behoud en het duurzaam gebruik van de levende natuur. Dit Verdrag biedt eveneens de mogelijkheid om een netwerk van beschermde gebieden op te richten.

Besluit

Men is het er in talrijke internationale fora over eens dat de zee een betere bescherming nodig heeft. Er werd te lang een beleid gevoerd dat gebaseerd was op economische belangen op korte termijn en op louter politieke overwegingen. Stilaan moet een beleid van uitbuiting, met vooral kwantiteit als doelstelling, plaats ruimen voor een beleid gericht op rationele uitbating. De overtuiging groeit dat voor het duurzaam beheer van de natuurlijke rijkdommen van de zee, ook het vrijwaren van de leefomgeving en de bescherming van niet commerciële soorten absoluut noodzakelijk zijn. De zee werd eeuwenlang gebruikt als handelsweg, stortplaats voor afval, militair

¹⁴ Het OSPAR-Verdrag (1992) voor de bescherming van het mariene milieu van de noordoost-Atlantische Oceaan werd van kracht op 25/3/1998 (wet van 11/5/1995, B.S. 31/1/1998). Het vervangt de Verdragen van Oslo (1972) en Parijs (1974).

¹⁵ Bijlage V en Appendix 3: *The protection and conservation of the ecosystems and biological diversity of the maritime area.*

¹⁶ New York, 17 maart 1992, B.S. 20/10/1993

¹⁷ Of 'UNCLOS', Montego Bay, 10/12/1982. Het Zeerechtverdrag en de Overeenkomst ter uitvoering van deel XI werden goedgekeurd bij wet van 18/6/1998 (B.S. 16/9/1999). De eerste van de Zeerechtconferenties die leidden tot UNCLOS werd gehouden in 1958 (Genève).

¹⁸ De EEZ van België omvat het zeegebied binnen de grenzen van het continentale plat, aansluitend op de territoriale zee (wet van 22/4/1999, B.S. 10/7/1999).

¹⁹ Conferentie van de Verenigde Naties, Rio de Janeiro. Het Verdrag werd ter ondertekening geopend op 5/6/1992. Het werd goedgekeurd bij wet van 11/5/1995 (B.S. 2/4/1997).

oefenterrein, recreatiegebied en ontginningsgebied voor levende en niet levende rijkdommen. Eindelijk krijgt ze in diverse internationale politieke fora ook erkenning als belangrijk natuurgebied. Men beseft de laatste jaren meer en meer dat het aanduiden van beschermde gebieden één van de waardevolle middelen is om het doel te bereiken. Dat doel is uiteindelijk het bewaren van het biologisch evenwicht van een ingewikkeld ecosysteem, waarvan kustzones, zeeën en oceanen een zeer belangrijk deel uitmaken: de biosfeer.

1. Vissoorten die overbevist worden (werden) in de Noordzee en/of de zuidelijke Noordzee

Haring	<i>Clupea harengus</i>	Koolvis	<i>Pollachius virens</i>
Makreel	<i>Scomber scombrus</i>	Pladijs	<i>Pleuronectes platessa</i>
Kabeljauw	<i>Gadus morhua</i>	Tong	<i>Solea solea</i>
Schelvis	<i>Melanogrammus aeglefinus</i>		

2. Diersoorten die zeldzamer of zeer zeldzaam geworden zijn, of helemaal verdwenen zijn aan de Belgische kust, de zuidelijke Noordzee en/of de Noordzee (onvolledig)

Oester	<i>Ostrea edulis</i>	Elft	<i>Alosa alosa</i> (*)
Purperslak	<i>Nucella lapillus</i>	Zalm	<i>Salmo salar</i> (*)
		Zeeforel	<i>Salmo trutta</i> (*)
Zeeprik	<i>Petromyzon marinus</i> (*)	Houting	<i>Coregonus oxyrinchus</i> (*)
Rivierprik	<i>Lampetra fluviatilis</i> (*)	Spiering	<i>Osmerus eperlanus</i> (*)
Hondshaai	<i>Scyliorhinus canicula</i>	Paling	<i>Anguilla anguilla</i> (**)
Kathaaai	<i>Scyliorhinus stellaris</i>	Schelvis	<i>Melanogrammus aeglefinus</i>
Ruwe haai	<i>Galeorhinus galeus</i>	Smelt	<i>Hyperoplus lanceolatus</i>
Gladde haai	<i>Mustelus mustelus</i>	Zandspiering	<i>Ammodytes tobianus</i>
Doornhaai	<i>Squalus acanthias</i>	Grote pieterman	<i>Trachinus draco</i>
Zeeëngel	<i>Squatina squatina</i>	Tonijn	<i>Thunnus thynnus</i>
Stekelrog	<i>Raja clavata</i>	Heilbot	<i>Hippoglossus hippoglossus</i>
Gladde rog	<i>Raja montagui</i>		
Vleet	<i>Raja batis</i>	Tuimelaar	<i>Tursiops truncatus</i>
Pijlstaartrog	<i>Dasyatis pastinaca</i>	Bruinvis	<i>Phocoena phocoena</i>
Steur	<i>Acipenser sturio</i> (*)	Zeehond	<i>Phoca vitulina</i>

(*) Voortplanting in zoet water

(**) Zoet water, voortplanting in zee

3. Habitats die verdwenen of sterk aangetast zijn

Mosselbanken, oesterbanken

4. Enkele bronnen

Gilson, G., 1935. Recherches sur la destruction du jeune poisson par la pêche crevettière sur les côtes de Belgique. Annales de l'Institut d'Etudes Maritimes, Belgique, Mémore 3, 72pp.

North Sea Task Force, 1993. North Sea Quality Status Report. Oslo and Paris Commissions, London, 1993.

Door de Oslo en Parijs Commissie werden de problemen waarmee het milieu van de Noordzee te maken had samengevat in de zgn. *Quality Status Reports*. Er wordt ondermeer in beschreven welke vissoorten overbevist werden, welke soorten vrijwel

verdwenen zijn tijdens deze eeuw, welke habitats aangetast zijn, enz. Verder worden in deze rapporten de hoeveelheden, de bronnen en de gevolgen van allerhande polluenten beschreven. Er worden aanbevelingen gegeven over maatregelen die genomen moeten worden.

Poll, M., 1947. Faune de Belgique: poissons marins. Patrimoine du Musée royal d'Histoire naturelle de Belgique, Bruxelles, 452 pp.

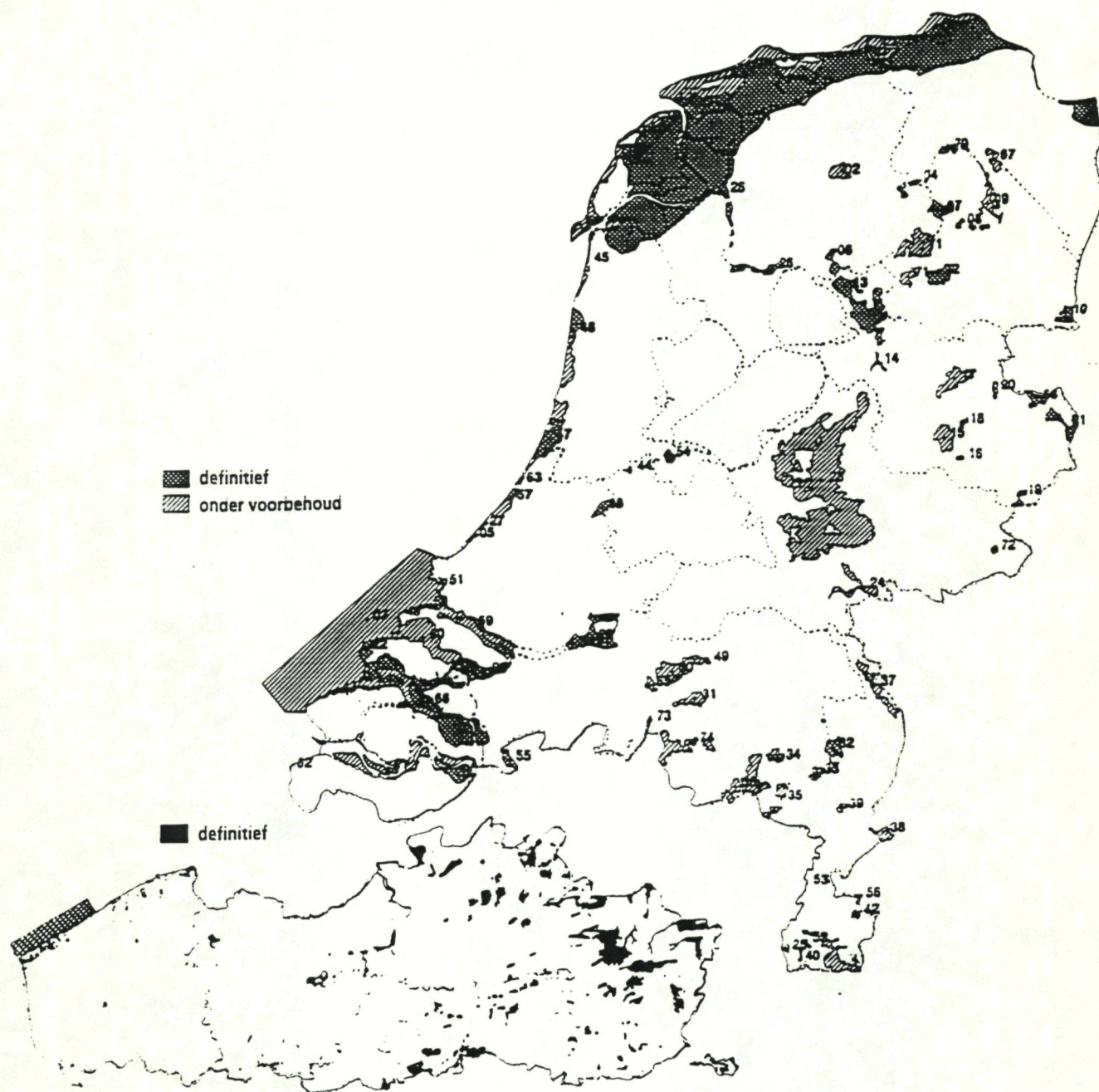
Rappé, G. & E. Eneman, 1988. De zeevissen van België. De Strandwerkgroep, Oostende, 79 pp.

Svelle M., Aarefjord, H., Heir, H.T. & Øverland, S. (eds.), 1997. Assessment report on fisheries and fisheries related species and habitats issues. Ministry of Environment, Norway.

Bijlage 2

Gebieden die voorgesteld werden (eventueel onder voorbehoud) als gebied van communautair belang onder de Habitatrichtlijn (naar: Osieck, E.R., 1998. Vogel- en Habitatrichtlijn: hoekstenen van het Europese milieubeleid. De levende natuur jg. 99, themanummer Vogel- en Habitatrichtlijn).

**De toepassing van de wet ter bescherming van het mariene milieu:
studiedag met de betrokken sectoren (25 juni 1999)**

De toepassing van de wet ter bescherming van het mariene milieu: Studiedag met de betrokken sectoren (25 juni 1999)

Op 25 juni werd een studiedag gehouden over de toepassing van de wet ter bescherming van het mariene milieu in de zeegebieden onder de rechtsbevoegdheid van België en de instelling van beschermde mariene gebieden in de Noordzee. Op deze studiedag waren vertegenwoordigers van de overheid aanwezig, samen met vertegenwoordigers van betrokken sectoren. De studiedag werd belegd door de gouverneur van West-Vlaanderen Paul Breyne, in opdracht van de Staatssecretaris voor Leefmilieu, en vond plaats in de gebouwen van de provincie op de Markt te Brugge.

In zijn openingstoespraak benadrukte de gouverneur het belang van de zee voor West-Vlaanderen. Een groot gedeelte van de inwoners van deze provincie woont aan zee, en de zee heeft een niet te onderschatten sociaal en vooral economisch belang voor de provincie (denken we bijvoorbeeld aan de havens, de visserij en het toerisme). In zijn toespraak benadrukte de gouverneur eveneens het belang van het milieu, een belang dat voor alle sectoren primordiaal is voor hun voortbestaan.

Na een inleiding werd de vergadering opgedeeld in werkgroepen, elk geleid door de voorzitter die bijgestaan werd door een secretaris.

- ❑ **Werkgroep energiedistributie en communicatie**
Voorzitter: G. Pichot (BMM)
Secretaris: B. Lauwaert (BMM)
- ❑ **Werkgroep havenactiviteiten en scheepvaart**
Voorzitter: dhr. Carly (Ministerie van verkeer en infrastructuur)
Secretaris: M. Di Marcantonio (BMM)
- ❑ **Werkgroep watersport**
Voorzitter: F. Martens (Ministerie leefmilieu)
Secretaris: T. Jacques (BMM)
- ❑ **Werkgroep beroepsvisserij**
Voorzitter: A. Vermoortel (Ministerie van middenstand en landbouw)
Secretaris: R. Schallier (BMM)
- ❑ **Werkgroep recreatieve visserij**
Voorzitter: dhr. De Rammelaere (provincie West-Vlaanderen)
Secretaris: J. Haelters (BMM)

Als achtergrond werd ondermeer het document: *'Bescherming van zeegebieden: van noodzaak tot uitvoering; een overzicht van de internationale achtergrond en de relevante wetgeving'* overgemaakt aan de deelnemers. Dit document werd aangevuld met een kaart met de voorgestelde gebieden in Nederland¹ en met een overzicht van bedreigde en verdwenen soorten en habitats in de zuidelijke Noordzee.

¹ Aangepast naar Osieck E.R., 1998. Vogel- en Habitatrichtlijn: hoekstenen van het Europese milieubeleid. De Levende Natuur jg. 99, themanummer.

De voorzitter van elke groep had vooraf een document ontvangen met de achtergrond en evolutie van de wet ter bescherming van het marien milieu, samen met een beschrijving van het doel van deze studiedag en een lijst met de opdrachten. In het document werd gewezen op de internationale verplichtingen en politieke engagementen van België i.v.m. het milieubeleid op zee. Verder werd gewezen op de nieuwe wet, en de mogelijkheid beschermde gebieden aan te duiden. Om misverstanden te vermijden werd nogmaals herhaald dat beroepsvisserij enkel kan beperkt worden via gezamenlijke voordracht van de minister bevoegd voor landbouw en deze bevoegd voor leefmilieu. Scheepsrouteringssystemen kunnen enkel ingesteld worden na een in Ministerraad overlegd besluit.

Meer specifiek werd gewezen op het voorstel van België aan de Europese Commissie om het gebied 'Trapegeer - Stroombank' op te nemen in het NATURA 2000 - netwerk.

Het doel van de studiedag was een zo goed mogelijke schets te maken van elke activiteit, van de omvang, het aantal personen dat erbij betrokken is, het economische en socio-culturele belang, enz.

Elke groep diende:

- ☐ zijn eigen activiteiten te beschrijven en te inventariseren,
- ☐ het socio-economisch belang te beschrijven,
- ☐ een beschrijving te geven van het meest belangrijke zeegebied voor de betreffende activiteit, en de kenmerken van het zeegebied die voor de activiteit meest belangrijk zijn,
- ☐ een aanduiding te geven van eventuele conflicten met andere gebruikers van de zee,
- ☐ voorstellen te formuleren voor een efficiënte(re) bescherming en het duurzaam behoud van zeegebieden.

Deelnemers kregen tenslotte de kans hun opmerkingen te geven over de nieuwe wet op het mariene milieu en de voorstellen in verband met het oprichten van mariene beschermde gebieden.

Na de beperkte vergadering werd plenair door de voorzitter of de secretaris van elke groep een beknopt, objectief overzicht gegeven van de resultaten van het overleg, en van de voorstellen voor maatregelen die door de verschillende sectoren, of door deelnemers aan één van de werkgroepen geformuleerd werden. De meer uitgebreide verslagen van elke werkgroep maken deel uit van het verslag dat door de provincie op 15 september 1999 overgemaakt werd aan de Minister bevoegd voor leefmilieu (federaal).

**Enkele relevante persknipsels i.v.m. de nieuwe wet
en de voorstellen voor de bescherming van gebieden**

Offshorewedstrijd gaat niet door

• NIEUWPOORT

De offshorewedstrijd, die tijdens het weekend van 18, 19 en 20 juni zou plaatsvinden voor de Nieuwpoortse kust, gaat niet door. De Vlaamse Vereniging voor Watersport (VFW) heeft van de administratie van staatssecretaris voor Leefmilieu Jan Peeters een negatief advies gekregen. Voor de formule 1-race op zee waren al twaalf boten ingeschreven.

«De zone voor het militair kamp in Lombardsijde behoort tot de gebieden die volgens Leefmilieu

beschermd moeten worden als natuurgebied. Wedstrijden voor motorvaart zullen er verboden worden. Een offshorewedstrijd aan onze kust kunnen we dus vergeten», zegt Steven Desloovere, directeur van de VFW. Volgens Desloovere zal heel de kust economie lijden onder de restricties. «Het is ironisch dat het schieten naar vliegtuigjes op het militair kamp wel ongestoord kan verder gaan», zegt hij. Toch geeft de VFW de moed nog niet helemaal op. «We zullen nu nog een officiële aanvraag richten aan staatssecretaris Peeters persoonlijk.» – SID

Het Laatste Nieuws, 30 januari 1999

Jetski-verbod in alle Vlaamse badplaatsen

BREDENE — Jetski's blijven verboden aan de Vlaamse kust. Gisteren viel bij de kustburgemeesters een brief in de bus waarin provinciegouverneur Paul Breyne alle kustgemeenten vraagt om het totaal jetski-verbod in hun politiereglement op te nemen.

Daarmee officialiseert de West-Vlaamse provinciegouverneur het eerder door hemzelf en de kustburgemeesters ingenomen standpunt. Volgens hen zijn jetski's te lawaaierig en onveilig. Het Bredense gemeenteraadslid Jacques Deroo, die campagne voerde om jetski's ook aan de Vlaamse kust toe te laten, zegt niet te zullen opgeven. — E.S.

Het Laatste Nieuws, 24 februari 1999

Kust krijgt drie mariene reservaten

BRUGGE • Frank Devos

De overheid zal voor de Vlaamse kust drie gerichte mariene reservaten afbakenen. Het gaat om Broers ter hoogte van De Panne, Baland tussen Nieuwpoort en Oostende en de Baai van Heist. Ook zes scheepswrakken worden een marien reservaat. Dit kadert in de nieuwe wet ter bescherming van het milieu in de zeegebieden. Staatssecretaris van leefmilieu en veiligheid Jan Peeters kwam dit gisteren toelichten aan de kustburgemeesters en de gouverneur.

Die wet beoogt het behoud van de eigen aard, biodiversiteit en ongeschonden karakter van het mariene milieu. Daartoe worden maatregelen genomen tot bescherming ervan en tot herstel van schade en milieuverstoring. De wet is unaniem goedgekeurd door Kamer en Senaat en verschijnt eerstdaags in het Staatsblad.

De wet houdt onder meer in dat een aantal activiteiten voortaan

vergunningsplichtig wordt. Voorbeelden zijn burgerlijke bouwkunde, industriële, commerciële en publicitaire activiteiten, en het opheffen van de bodem. Activiteiten zoals beroepsvisserij, scheepvaart, niet-winstgevend individuele activiteiten zoals zwemmen, zee-onderzoek en bevoegdheden van het Vlaams Gewest zijn niet vergunningsplichtig.

Verder wordt een aantal maat-

regelen genomen tegen onder meer olieafvoer en verbranding op zee, waarbij het principe geldt van „de vervuiler betaalt“. Schepen hebben voortaan ook de plicht incidenten te melden en de overheid kan instructies opleggen en een borgsom eisen.

Een belangrijk onderdeel is de afbakening via aanvullende Koninklijke Besluiten van gerichte mariene reservaten. Daarbij wil de overheid, binnen een zone van drie mijl in zee vanaf de laagwaterlijn, een aantal gebieden en zeeuwrakken afbakenen en beschermen omwille van hun waarde voor de fauna en flora.

Een eerste gericht marien reservaat is dat van Broers ter hoogte van De Panne. Dat sluit aan bij het strand tussen de Franse grens en Koksijde, inbegrepen een bufferzone van vierhonderd meter zee-

waarts de basislijn. Tot aan de Franse grens is er een kleine zone

waar alle activiteiten verboden zullen zijn. Die Broers-bank staat twee, drie keer per jaar droog bij zeer laag tij en vormt daardoor een uitzonderlijke zone.

Een tweede gericht marien reservaat is dat van Baland tussen Nieuwpoort en Oostende. Een klein gedeelte daarvan paalt aan het strand ter hoogte van Lombardsijde, waar ook een gelijkaardige bufferzone is aangeduid van vierhonderd meter. Op de Baland-bank verblijft in de winter een groot aantal wilde eenden. Daar hoopt de overheid een rustplaats te creëren voor zeevogels en ook zeehonden.

Een derde reservaat is dat van de Baai van Heist. Dat is gelegen aan de oostzijde van de oostelijke strekdam van de Zeebrugse haven.

Van de ongeveer 220 zeeuwrakken voor de Vlaamse kust worden er eveneens zes een marien reser-

vaat. Het gaat om de Lies, die pal voor Oostende vrij dicht bij de kustlijn ligt, de Waverley, Westhinder, Kilmore, Garden City en Birkenfels. In een straal van 550 meter rond die wrakken zullen de activiteiten streng worden beperkt.

De nieuwe wet bepaalt wat er in die gebieden al dan niet is toegelaten. Wel toegestaan zijn beroepsvisserij, scheepvaart, wetenschappelijk onderzoek, beheersmaatregelen, toezicht en controle en militaire activiteiten. De wet omvat wel de mogelijkheid om in die reservaten een aantal activiteiten te beperken of te verbieden. Om de andere bepalingen van de wet uit te voeren wordt nog gewerkt aan andere reglementeringen. Zo wil de overheid bepaalde zeezoogdieren en vogelsoorten volledig beschermen, alsook de procedure voor het verkrijgen van de nodige vergunningen of machtigingen.

Verbod op offshore-races

BRUGGE

Staatssecretaris Jan Peeters bevestigde gisteren dat hij denkt aan een verbod op offshore-races in een beschermde zone tussen Oostende en de Franse grens. Daarin vallen de gerichte mariene reservaten van Broers en Baland. Alhoewel dit nog moet gebeuren via aanvullende Koninklijke Besluiten is het duidelijk dat de Grote Prijs van België in het water valt. De gemeentebesturen van Nieuwpoort, Koksijde en Middelkerke hebben daarom beslist de geplande wedstrijd af te voeren.

Sportvisserij

Alhoewel scheepvaart en beroepsvisserij in de gerichte mariene reservaten toegelaten blijven, stipuleert de wet de mogelijkheid een beperking of zelfs verbod in te voeren. Over de beroepsvis-

serij wordt momenteel overleg gevoerd met de sector en de minister van Landbouw. Staatssecretaris Peeters denkt aan een verbod in de Baai van Heist en de omgeving van de zes wrakken. Bedoeling is alvast een beheersplan op te stellen met het oog op een duurzaam beheer.

Voor de scheepvaart wordt overleg gepleegd met de bevoegde administratie om in die reservaten beperkingen op te leggen. Daarmee wil men de zones van platvissen (tong) en bepaalde vogelsoorten beschermen. Offshore-races en sportvisserij zijn er in elk geval uitgesloten.

Voor de sportvisserij zijn wel bufferzones aangewezen, waarin bepaalde activiteiten wel zijn toegelaten. Het gaat om de traditionele garnaalvisserij te voet of te paard, de hengelsport en de strandvisserij, op voorwaarde dat er geen warrelnetten en vislijnen met haken worden gebruikt. Ook wordt het uitzetten van vistuigen met schepen beperkt. (FDV)

Natuurreservaten in zee

OOSTENDE/BRUSSEL — In pleziervaartkringen aan de kust heeft nogal wat beroering over de plannen van staatssecretaris voor Leefmilieu Jan Peeters om op korte termijn drie natuurreservaten af te bakenen in zee voor de kust. Die „mariene reservaten“ moeten het natuurlijk leven boven, op en onder water beschermen maar zouden de scheepvaart ernstig beperken. De watersportclubs beraaden zich volgende week over pogingen om alsnog het tij te keren of over eventuele acties.

Het kabinet-Peeters zei gisteren dat de grenzen van de „natuurreservaten-ter-zee“ in (nog goed te keuren) koninklijke besluiten vastliggen en gekozen zijn om hun bijzondere natuurwaarde. Het gaat om:

- de „Baai van Heist“: een klein hoekje tegen de oostelijke ha-

vendam van Zeebrugge, aansluitend op het strand van Heist, waar zich nu een zee-landreservaat aan het vormen is;

lage waterstand droogvalt, zodat zich daar een heel specifieke fauna ontwikkelt;

- een onregelmatig gevormd gebied tussen Oostende en Nieuwpoort dat als overwinteringsplaats van zeevogels groot belang heeft.

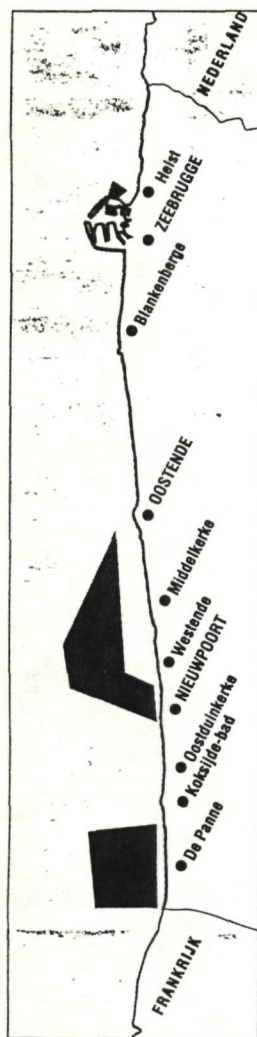
Geen motorboten

In de Baai van Heist is elke vorm van pleziervaart totaal verboden, hoewel de daar gevestigde zeilschool van de VVW nauwelijks in en uit kan zonder door het reservaat te varen.

Zeilen mag niet, schieten met kanonnen wel. Verklaar dat eens?

Steven Desloovere
Watersport Nieuwpoort

• het Broers-reservaat: een blok van zo'n tien kilometer in het vierkant tussen de Franse grens en Koksijde, met als specifiek gegeven dat daar de Broersbank ligt, waarvan de kruin bij zeer

In de plannen van staatssecretaris Jan Peeters staan ook drie natuurreservaten in zee ingekleurd.

nementen in het water. Motorboten die bijvoorbeeld van Nieuwpoort naar Oostende willen varen, moeten voortaan diep in zee een lange route kiezen.

Ook de sportvisserij en het vissen en duiken op wrakken ligt aan banden. En voor de beroepsvisserij houdt de nationale regering een slag om de arm: ze

het zeewaarts schieten van de luchtdoelartillerie in Lombardsijde, blijft er toegelaten. Zeilen mag niet, schieten met kanonnen wel. Verklaar dat eens? zegt Steven Desloovere van de VVW-Nieuwpoort.

„Het zit ons vooral dwars dat is het de bedoeling daar een zeehondenreservaat te starten. Maar de militaire activiteiten, men zonder dat de watersporters

—F.V.

Vzw Natuurreservaten: „Peeters mag niet bezwijken onder druk“

„Wij hopen dat staatssecretaris Jan Peeters niet bezwijkt onder de druk van de visserij, het toerisme en enkele gemeentebesturen. De kustwerkgroep is blij met deze wet.“

Volgens de vzw Natuurreservaten verspreiden enkele kustburgemeesters onjuiste informatie. „Zo proberen ze de wetenschappelijk goed onderbouwde wet te ondergraven“, be-

DE PANNE/DIKSMUIDE — Volgens de kustwerkgroep van de vzw Natuurreservaten is het hoog tijd dat een aantal kustgemeenten kleur bekent.

„Willen ze een duurzaam beheer van de Noordzee of willen ze zo ver gaan dat visserij en recreatie in de zee niet meer mogelijk is omdat het water te vuil en de vis verdwenen is?“, vraagt Guido Vandenbroucke zich af.

Het Laatste Nieuws,
19 maart 1999

Staatssecretaris wil nu toch overleg met alle partijen

DE PANNE — Na het aanhoren van de grieven tijdens de protestvergadering van woensdagavond beloofde volksvertegenwoordiger Johan Vande Lanotte om bij staatssecretaris voor Leefmilieu Jan Peeters te pleiten voor overleg. „We kunnen alleen tot een goed resultaat komen als we de verschillende partijen samenbrengen voor een gesprek“, stelde Vande Lanotte.

Intussen heeft de volksvertegenwoordiger de vraag voorgelegd aan Jan Peeters en die ging akkoord. „Staatssecretaris Peeters heeft gouverneur Paul Breyne gevraagd om rond de uitvoeringsbesluiten van de Wet op het Mariene Milieu een uitgebreid overleg te organiseren met alle betrokken sectoren. Van dit overleg zal de gouverneur tegen 15 september '99 een rapport overmaken aan de staatssecretaris. Zolang komen er geen uitvoeringsbesluiten die betrekking hebben op de scheepvaart, de visserij en het zeilen“, liet Vande Lanotte gisteren weten. —SID

Het Laatste Nieuws,
19 maart 1999

Peeters belooft uitgebreid overleg

PROTEST VAN RECREANTEN

De Panne/Koksijde
Nieuwpoort

De samenkomst van ruim 250 strandvisser, sportvisser en zeilers woensdagavond in het gemeentelijk auditorium van De Panne heeft al onmiddellijk resultaat opgeleverd. Deze recreanten wilden ten overstaan van SP-volksvertegenwoordiger Johan Vande Lanotte hun ongenoegen uiten over de verbodsbepalingen die op til zijn in het kader van de goedgekeurde Wet op het Mariene Milieu. Ze kregen daarbij de steun van burgemeester-gastheer Willy Vanheste, het voltallige schepencollege van De Panne en de burgemeesters van Koksijde en Nieuwpoort.

Johan Vande Lanotte belooft de materie onmiddellijk bij zijn partijgenoot aan te kaarten. Als antwoord op de vraag van Vande Lanotte, kondigde Peeters gisteren in de Kamer aan dat er eerst nog een uitgebreid overleg komt met alle kustsectoren vooraleer uitvoeringsbesluiten worden genomen over de instelling van zee-reservaten. Hij heeft intussen gouverneur Paul Breyne opgedragen een overleg- en consultatieronde te organiseren met alle belanghebbende partijen en

organisaties. Op 8 maart was er overigens al overleg met de kustburgemeesters. Dat wordt nu uitgebreid.

Van dit overleg zal de gouverneur tegen 15 september een rapport aan de staatssecretaris overmaken. Zolang dit niet af is, komen geen uitvoeringsbesluiten die betrekking hebben op de scheepvaart, de visserij (sport- en beroepsvisserij) en het zeilen. De publicatie van de wet op 12 maart heeft wel onmiddellijke gevolgen voor de bescherming van onze zeegebieden tegen enkele zeer verstorende activiteiten. Zo wordt onmiddellijk een verbod van kracht op het storten, verbranden en het direct lozen in zee. Ook de scherpe controlemaatregelen voor olieverontreinigingen op zee worden onmiddellijk van kracht.

Paniek

Norbert Desiere, stichter-secretaris van Yachting Club Pannevisser, schetste woensdagavond een beeld van de vragen die bij bepaalde bepalingen rijzen.

„Die veroorzaken paniek bij

sportvisser, recreatieve vaarders, strandvisser”, vertelde Norbert Desiere.

Vande Lanotte benadrukte in zijn antwoord dat de wet door alle partijen werd goedgekeurd. „Het is spijtig dat het belang-

rijkste aspect van de wet, onder meer de vergunningsplicht voor commerciële exploitatie en bescherming van de Noordzee, in

diskrediet wordt gebracht door een nevenluik, met name de creatie van die mariene reservaten voor onze kust”, maakte hij duidelijk. Hij gaf toe dat sommige maatregelen die in bepaalde ontwerp-KB's staan hem ook verrassen. Iedereen in de zaal was het er overigens mee eens dat zeilen geen negatieve ecologische invloed op het milieu kan hebben.

Het moet duidelijk gesteld dat de gestemde kaderwet in de afgebakende gebieden zaken zoals kustvisserij, zeilen, surfen en zwemmen niet verbiedt. Daar zijn uitvoeringsbesluiten voor nodig. Wat kustvisserij betreft, wil Peeters bijvoorbeeld met de betrokken sector

Wachten met
uitvoerings-
besluiten
voor
zeereservaten

Het gemeentelijk auditorium van De Panne zat woensdagavond stampvol met ruim 250 strandvisser, sportvisser en zeilers.

eerst een beheersplan voor de afgebakende gebieden opstellen. Dat overleg zal nu ook met de recreanten gebeuren. „Zoals

rond ieder dossier en ieder wetsvoorstel leven ook rond de concrete invulling van die uitvoeringsbesluiten binnen de

betrokken administraties uitlopende meningen”, stelt Vande Lanotte. Het zijn nu precies die, op een ongelukkige

manier naar buiten sijpelende, voorstellen van KB's die voor paniek zorgden.

—Serge Huyghe

Life – Nature
ICCI
Integral Coastal Conservation Initiative

Bijlage 3

Strandvisserij: het vervolg

- ☐ Inleiding
- ☐ Persbericht
- ☐ Ontwerpreglement strandvisserij (AWZ, DZ, AMINAL, BMM)
- ☐ Reglement aanvaard in Bredene

Strandvisserij: het vervolg

Het document i.v.m. strandvisserij (zie jaarrapport 2) heeft blijkbaar zijn effect gehad. De meeste ingewijden (zelfs strandvisserijkringen) erkennen dat er een probleem is en dat misbruiken bestaan. Men is het er over eens dat daarvoor een oplossing moet gevonden worden. Men is het er echter niet unaniem over eens dat een reglementering de juiste oplossing is. Vooral in strandvisserijkringen wil men de problemen aanpakken door een 'mentaliteitswijziging' teweeg te brengen bij de strandvisser. Toch kunnen bepaalde misbruiken en methoden die algemeen toegepast worden en schadelijk zijn voor de natuur niet aangepakt worden door een mentaliteitswijziging alleen. Veel instanties zijn akkoord met de voorgestelde maatregelen en zijn het er over eens dat een eenduidig reglement noodzakelijk is voor de hele kust. De praktische uitvoering daarvan bleek niet zeer eenvoudig. Na overleg met diverse betrokken instanties en met een juriste leek een gemeentelijk reglement (eenduidig voor de hele kust), de beste oplossing.

Een ontwerp van gemeentereglement, opgesteld door de heer J.Maes, eerste schepen van de gemeente Bredene en volksvertegenwoordiger, werd op 1 februari 1999 opgestuurd naar alle kustgemeenten en naar de Vlaamse minister van openbare werken. Dat voorstel was echter tot stand gekomen zonder overleg met de betrokken ministeries, en bood op verschillende punten geen oplossing voor de bestaande problemen. Op 8 maart werd door Natuurreservaten een persbericht verspreid, waarin aangedrongen wordt op overleg van de betrokken instanties vóór een reglement, zoals voorbereid door J.Maes aanvaard wordt.

Het ontwerpreglement van J.Maes werd besproken op 18 maart 1999 tijdens een vergadering waar de Vlaamse Gemeenschap afdeling Waterwegen Zeewezen (AWZ), de Dienst voor de Zeevisserij van het ministerie van middenstand en landbouw (DZ) en de BMM aanwezig waren. Het ontwerp werd hier en daar grondig gewijzigd en de nieuwe versie werd overgemaakt aan het kabinet van het ministerie van openbare werken. De provinciegouverneur van West-Vlaanderen werd vervolgens gevraagd dit ontwerpreglement over te maken aan alle gemeenten.

In september echter werd het originele ontwerp van de heer J.Maes toch opgenomen als gemeentereglement van Bredene, dit tot verwondering en ongenoegen van de bevoegde instanties. Op 29 oktober tenslotte werd een overlegvergadering georganiseerd door J.Maes te Bredene, waarbij opnieuw dezelfde instanties op uitgenodigd werden, samen met AMINAL en twee strandvisserij. Er werd uitleg gegeven over het reglement van Bredene, en er werd gesteld dat dit het verste was dat men zou gaan in de reglementering. Hoewel het reglement een aantal positieve punten bevat, gaat het op bepaalde andere (vb. geen verbod op warrelnetten) niet ver genoeg volgens de milieuadministraties. Het overleg leidde niet tot een overeenstemming. Het valt nu af te wachten of het reglement van Bredene nageleefd zal worden, door hoeveel andere gemeenten het zal opgenomen worden in de gemeentereglementering, en wat de gevolgen zullen zijn.

Bijgevoegd:

- ☐ Persbericht van Natuurreservaten van 8 maart 1999
- ☐ Ontwerpreglement strandvisserij, zoals herwerkt op de vergadering van 18 maart 1999 (AWK, met advies van DZ en BMM).
- ☐ Reglement aanvaard in de gemeente Bredene.

Een eenduidige reglementering voor strandvisserij dringt zich op

Naar aanleiding van het ontwerpreglement strandvisserij dat dhr. Jacky Maes (Vlaams Volksvertegenwoordiger, SP) op 1 februari 1999 naar alle kustgemeenten heeft opgestuurd, dringt de Kustwerkgroep van Natuurreservaten vzw nog eens aan op overleg tussen alle betrokken instanties om tot een eenvormige en eenduidige reglementering te komen.

Het ontwerpreglement van dhr. Maes is geen oplossing voor de problemen van strandvisserij. Op vrijwel alle stranden aan de Belgische kust wordt de (recreatieve?) strandvisserij beoefend, onder meer met vaste netten. In deze netten geraken echter regelmatig zeezoogdieren, zoals de gewone zeehond, verstrikt. Niettegenstaande strandvisserij in principe als individueel en recreatief moet beschouwd worden, kunnen we ons, gezien het grote aantal beoefenaars en de intensiteit waarmee dit gebeurt, afvragen in hoeverre het hier nog om een "hobby" gaat. De vis wordt vaak via het zwarte circuit verhandeld. Daarnaast komt door het plaatsen van metalen palen de veiligheid van de waterrecreanten in het gedrang.

Juridisch is er vrijwel geen reglementering om deze vorm van visserij te beperken (uitgezonderd enkele gemeentereglementen). Er zijn geen vergunningen vereist voor deze soort visserij. De enige beperking die wordt opgelegd is art. 33 van het Belgisch Kustreglement (beperking van vissen tot max. 150 meter vanaf de laagwaterlijn).

Bovenstaande reglementering is echter niet voldoende en een striktere regelgeving dringt zich dan ook op. Dit kan via een uitbreiding van het Kustreglement waarbij rekening gehouden wordt met het rapport *"Strandvisserij en visserij met vaste netten aan de Belgische kust"* van de BMM (Beheerseenheid Mathematisch Model van de Noordzee). Dit document werd door de BMM voorbereid in oktober 1998, en kwam tot stand in samenwerking met AMINAL afd. Natuur, Natuurreservaten vzw. en het WWF. In dit document worden o.a. de overtredingen van strandvissers en de conflicten met natuurbescherming beschreven.

Namens de Kustwerkgroep,

Guido Vandenbroucke
Kustwerkgroep

Sophie Vanroose
Stagiaire Maatsch.assistent

De Blankaart
Iepersesteenweg 56
8600 woumen
Tel. 051/54.52.44
Fax 051/54.57.85
Blankaart.NR@bitserv.com

Natuurreservaten wil reglement voor strandvisserij

• DE PANNE/NIEUWPOORT

De Kustwerkgroep van Natuurreservaten vzw dringt aan op een eenduidige reglementering voor de strandvisserij. «Op vrijwel alle stranden aan de kust doen mensen aan strandvisserij. Dat gebeurt onder meer met vaste netten. Maar in deze netten geraken regelmatig zeezoogdieren zoals zeehonden verstrikt», weet Guido Vandenbroucke van Natuurreservaten vzw.

Vandenbroucke heeft ook bedenkingen bij het recreatieve aspect van de strandvisserij. «Door het groot aantal beoefenaars en de intensiviteit waarmee dit gebeurt, vragen we ons af in hoeverre het hier nog om een *hobby* gaat. De vis belandt vaak op de zwarte markt. Daarnaast komt door het plaatsen van metalen palen de veiligheid van de waterrecreanten in het gedrang», vervolgt hij.

Natuurreservaten pleit voor overleg tussen alle instanties om zo tot een duidelijke reglementering te komen. – SID

ONTWERPREGLEMENT STRANDVISSERIJ

Artikel 1. Als strandvisserij wordt beschouwd het vissen door middel van passief vistuig op het strand en alle voorbereidende activiteiten die hiertoe worden uitgevoerd (vb. plaatsen van staken, ankers e.d.).

Artikel 2. Het gebruik maken van een kunstwerk (vb. strandhoofd) voor strandvisserij is verboden.

Artikel 3. Het inbrengen in zee van warrelnetten is verboden evenals de plaatsing ervan op het strand. Alleen het gebruik van volgende soorten vistuigen is toegelaten:

- fuikvormige netten;
- platte ingegraven netten;
- lijnen met haken, beperkt tot 10 haken per lijn (een lijn met 10 haken wordt beschouwd als één vistuig).

Artikel 4. Het aantal vistuigen per strandvisser bedraagt maximaal vier.

Artikel 5. Strandvisserij kan slechts plaatsvinden in zones die door de gemeentelijke overheid worden vastgesteld en in de periode tussen 1 oktober en 31 mei.

In zones die gereserveerd zijn voor andere activiteiten, is strandvisserij verboden.

Artikel 6. De activiteit van strandvisserij is onderworpen aan een vergunning, die jaarlijks wordt afgeleverd door de gemeente. De vergunning, die persoonlijk is en niet overdraagbaar moet tesamen met de identiteitskaart, bij het uitoefenen van de strandactiviteit steeds kunnen worden voorgelegd aan de bevoegde instantie.

Artikel 7. De staken, ankers of andere tuigen voor het vastmaken van netten, lijnen met haken of enig ander vismateriaal moeten:

- elk afzonderlijk voorzien zijn van een identificatienummer. Het identificatienummer is het nummer dat vermeld is op het jaarlijks door het gemeentebestuur af te leveren registratiebewijs voor standvisserij. Er mag enkel aan strandvisserij gedaan worden met het eigen registratienummer.
- elk afzonderlijk op afdoende wijze gesignaleerd worden door middel van één of meer goed zichtbare gele merken of boeien.

Artikel 8. De staken, ankers of andere tuigen voor het vastmaken van netten, lijnen met haken of enig ander vismateriaal en het eraan vastgemaakte vistuig, dienen op het tijdstip van laagtij droog te liggen.

Natuurreservaten wil reglement voor strandvisserij

• DE PANNE/NIEUWPOORT

De Kustwerkgroep van Natuurreservaten vzw dringt aan op een eenduidige reglementering voor de strandvisserij. «Op vrijwel alle stranden aan de kust doen mensen aan strandvisserij. Dat gebeurt onder meer met vaste netten. Maar in deze netten geraken regelmatig zeezoogdieren zoals zeehonden verstrikt», weet Guido Vandenbroucke van Natuurreservaten vzw.

Vandenbroucke heeft ook bedenkingen bij het recreatieve aspect van de strandvisserij. «Door het groot aantal beoefenaars en de intensiviteit waarmee dit gebeurt, vragen we ons af in hoeverre het hier nog om een *hobby* gaat. De vis belandt vaak op de zwarte markt. Daarnaast komt door het plaatsen van metalen palen de veiligheid van de waterrecreanten in het gedrang», vervolgt hij.

Natuurreservaten pleit voor overleg tussen alle instanties om zo tot een duidelijke reglementering te komen. – SID

ONTWERPREGLEMENT STRANDVISSERIJ

Artikel 1. Als strandvisserij wordt beschouwd het vissen door middel van passief vistuig op het strand en alle voorbereidende activiteiten die hiertoe worden uitgevoerd (vb. plaatsen van staken, ankers e.d.).

Artikel 2. Het gebruik maken van een kunstwerk (vb. strandhoofd) voor strandvisserij is verboden.

Artikel 3. Het inbrengen in zee van warrelnetten is verboden evenals de plaatsing ervan op het strand. Alleen het gebruik van volgende soorten vistuigen is toegelaten:

- fuikvormige netten;
- platte ingegraven netten;
- lijnen met haken, beperkt tot 10 haken per lijn (een lijn met 10 haken wordt beschouwd als één vistuig).

Artikel 4. Het aantal vistuigen per strandvisser bedraagt maximaal vier.

Artikel 5. Strandvisserij kan slechts plaatsvinden in zones die door de gemeentelijke overheid worden vastgesteld en in de periode tussen 1 oktober en 31 mei.

In zones die gereserveerd zijn voor andere activiteiten, is strandvisserij verboden.

Artikel 6. De activiteit van strandvisserij is onderworpen aan een vergunning, die jaarlijks wordt afgeleverd door de gemeente. De vergunning, die persoonlijk is en niet overdraagbaar moet tesamen met de identiteitskaart, bij het uitoefenen van de strandactiviteit steeds kunnen worden voorgelegd aan de bevoegde instantie.

Artikel 7. De staken, ankers of andere tuigen voor het vastmaken van netten, lijnen met haken of enig ander vismateriaal moeten:

- elk afzonderlijk voorzien zijn van een identificatienummer. Het identificatienummer is het nummer dat vermeld is op het jaarlijks door het gemeentebestuur af te leveren registratiebewijs voor standvisserij. Er mag enkel aan strandvisserij gedaan worden met het eigen registratienummer.
- elk afzonderlijk op afdoende wijze gesignaleerd worden door middel van één of meer goed zichtbare gele merken of boeien.

Artikel 8. De staken, ankers of andere tuigen voor het vastmaken van netten, lijnen met haken of enig ander vismateriaal en het eraan vastgemaakte vistuig, dienen op het tijdstip van laagtij droog te liggen.

Artikel 9. De maaswijdte en de grootte van de vis is deze die door de technische Europese reglementering genomen is in het kader van het gemeenschappelijk visserij beleid. Ondermaatse vis, die gevangen werd, moet onmiddellijk terruggeplaatst worden in zee.

Artikel 10. De netten en de lijnen moeten tenminste één maal in vierentwintig uur geledigd worden.

Artikel 11. De strandvisseren mogen de andere gebruikers van het strand (hieronder wordt begrepen de bevoegde overheid) niet hinderen.

Artikel 12. Naar aanleiding van kusthengelwedstrijden of andere manifestaties waarbij de strandvisserij een hinder zou kunnen vormen, kan door de burgemeester beperkingen op de verordening worden opgelegd of afwijkingen worden toegestaan voor zover deze niet in strijd zijn met andere wetgevingen.

Artikel 13. Overtreders moeten de onreglementair geplaatste staken, ankers en alle gebruikte materialen voor het vastmaken van netten, lijnen met haken of enig ander toegelaten vismateriaal, samen met de eventueel eraan gekoppelde vistuigen bij de eerste aanmaning van de politie of de bevoegde ambtenaren van de overheid verwijderen. Bij weigering, bij dreigende gevaarsituaties, of bij niet aantreffen van de eigenaar of gebruiker, kunnen de vistuigen met bevestigingsmateriaal op bevel van de burgemeester of ambtshalve én op kosten van de overtreder verwijderd worden en in beslag genomen. Eventueel kan de vergunning worden ingetrokken. Dezelfde regeling geldt voor de strandvisseren die op gemotiveerde grond door de politie of de bevoegde ambtenaren van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap worden aangemaand om hun geplaatste vistuigen met bevestigingsmateriaal te verwijderen.

Artikel 14. Vistuigen en bevestigingsmateriaal die niet voorzien zijn van een identificatienummer of die buiten de toegelaten tijd opgesteld staan, worden als achtergelaten beschouwd en ambtshalve weggenomen door de gemeentediensten, op kosten van de overtreder indien deze kan geïdentificeerd worden.

Artikel 15. De vergunning waarvan sprake in artikel 6, kan ten allen tijde worden ingetrokken door de vergunningverlenende overheid, zonder recht op schadevergoeding.

Artikel 16. Onverminderd de toepassing van hogere straffen voorzien in andere wetgevingen of reglementen terzake, worden de inbreuken op onderhavige verordening bestraft met politiestraffen.

UITTREKSEL UIT DE NOTULEN VAN DE GEMEENTERAAD

Openbare zitting van 15 september 1999

Aanwezig : Willy Vanhooren, burgemeester-voorzitter;

Jacky Maes, Willy Versluys, Erwin Feys, Roger Opstaele en Steve Vandenberghe, schepenen;
Gilbert Vanleenhove, Luk Van Canneyt, Frans Praet, Rudi Debeuckelaere, Jacques Deroo,
Doris Vermoortel, Christel Vandewalle, Gerrit Bauwens, Henri Croos, Lionel Clybouw, Jackie
Delannoye, Tania Janssens, Fred Delrue, Brigitte Pyra, Berlinda Willaert, Rita Beuselinck-
Everaert en Willy Vandenbussche, raadsleden;
Fernand Devos, secretaris.

Punt 5 : Vaststelling van een politieverordening op de strandvisserij.

De gemeenteraad,

Gelet op artikel 112 en 114 van de Nieuwe Gemeentewet ;

Gelet op het besluit dd. 15 september van de gemeenteraad, houdende vaststelling van een politieverordening op de strandvisserij;

Met 17 stemmen voor en 6 stemmen tegen (Gilbert Vanleenhove, Luk Van Canneyt, Christel Vandewalle, Brigitte Pyra, Rita Beuselinck-Everaert en Willy Vandenbussche)

BESLUIT :

Artikel 1 Als strandvisserij wordt beschouwd het vissen met netten of lijnen vanaf het strand of een kunstwerk in een zone gelegen tussen de hoogwaterlijn en de denkbeeldige lijn gelegen 150 meter zeewaarts van de laagwaterlijn.

Artikel 2 De strandvisserij is verboden op die plaatsen waar een vaartuig zee mag kiezen aangeduid door de ambtenaren van het Bestuur der Waterwegen. Deze zones worden aangeduid door middel van oranje of gele boeien.

Artikel 3 De strandvisserij is verboden in de zones die door de gemeenteoverheid gedurende de periode 1 juli - 31 augustus als badzone worden aangeduid.

Deze zones worden aangeduid door middel van oranje of gele boeien en borden met pictogram.

Dit verbod geldt over de volledige lengte van het strand en de zee tussen de golfbrekers van bedoelde zone.

Artikel 4 De strandvisserij is verboden in de zone die geconcedeerd werd voor surfsport of zeilsport, zijnde de zone ten westen van post 1 Turkeyen. Deze zone wordt aangeduid door middel van oranje of gele boeien.

Artikel 5 Het plaatsen op het strand van staken, ankers of andere gebruikte materialen voor het vastmaken van netten, lijnen met haken of enig ander vismateriaal is verboden van 15 juni tot en met 15 september.

Artikel 6 De staken, ankers of andere tuigen voor het vastmaken van netten, lijnen met haken of enig ander vismateriaal moeten :

- elk afzonderlijk voorzien zijn van een identificatienummer. Het identificatienummer is het nummer dat vermeld is op het jaarlijks door het gemeentebestuur af te leveren registratiebewijs voor strandvisserij. Er mag enkel aan strandvisserij gedaan worden met het eigen registratienummer.
- elk afzonderlijk op afdoende wijze gesignaleerd worden door middel van één of meer goed zichtbare gele merken of boeien.

Indien de staken geel geschilderd zijn en tenminste anderhalve meter boven het strandniveau uitsteken moeten ze niet meer afzonderlijk beboeid of gemerkt worden.

Artikel 7 De maximum lengte van de zone die het geheel der tuigen voor strandvisserij per persoon mag innemen bedraagt maximaal 100 meter. De lengte wordt gemeten evenwijdig met de waterlijn, en wordt als aaneengesloten beschouwd. Elke individuele visser mag slechts één zone innemen. Het is de strandvisser verboden tuigen voor strandvisserij te plaatsen, in een zelfde breedtezone waar reeds netten of lijnen voor strandvisserij zijn uitgezet.

Artikel 8 De staken, ankers of andere tuigen voor het vastmaken van netten, lijnen met haken of enig ander vismateriaal en het eraan vastgemaakte vistuig, dienen met laagtij droog te liggen.

Artikel 9 Het kruien is slechts toegelaten vanaf twee uur voor laagtij.

Artikel 10 De netten en de lijnen moeten tenminste één maal in vierentwintig uur gelicht worden.

Artikel 11 Het hinderen van strandvisserij die op regelmatige wijze de strandvisserij beoefenen is verboden.

Artikel 12 Naar aanleiding van kusthengelwedstrijden of andere manifestaties waarbij de strandvisserij een hinder zou kunnen vormen, kan door de burgemeester beperkingen op de verordening worden opgelegd of afwijkingen worden toegestaan voor zover deze niet in strijd zijn met andere wetgevingen.

Artikel 13 Overtreders moeten de onreglementair geplaatste staken, ankers en alle gebruikte materialen voor het vastmaken van netten, lijnen met haken of enig ander vismateriaal, samen met de eventueel eraan gekoppelde vistuigen bij de eerste aanmaning van de politie of de bevoegde ambtenaren van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap verwijderen.

Bij weigering of bij niet aantreffen van de eigenaar of gebruiker binnen de 24 uur, kunnen de vistuigen met bevestigingsmateriaal op bevel van de burgemeester of ambtshalve, en op kosten van de overtreder verwijderd worden en in beslag genomen.

Dezelfde regeling geldt voor de strandvisserij die op gemotiveerde grond door de politie of de bevoegde ambtenaren van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap worden aangemaand om hun geplaatste vistuigen met bevestigingsmateriaal te verwijderen.

Artikel 14 vistuigen en bevestigingsmateriaal die niet voorzien zijn van een identificatienummer of die buiten de toegelaten tijd opgesteld staan, worden als achtergelaten beschouwd en ambtshalve weggenomen door de gemeentediensten, op kosten van de overtreder indien deze kan geïdentificeerd worden.

Artikel 15 Onverminderd de toepassing van hogere straffen voorzien in andere wetgevingen of reglementen terzake, worden de inbreuken op onderhavige verordening bestraft met politiestraffen.

Gedaan in bovenvermelde vergadering,
Namens de raad,

De secretaris,
(wg) Fernand Devos.

De voorzitter,
(wg) Willy Vanhooren.

Voor eensluidend afschrift,
Bredene, 20 september 1999

Fernand Devos.
secretaris

Willy Vanhooren.
burgemeester

**Life – Nature
ICCI**

Integral Coastal Conservation Initiative

Bijlage 4

**Zeevisserij in het LIFE-gebied:
Overzicht van de waargenomen overtredingen**

- ☐ Beschrijving
- ☐ Overzicht van de plaats van de overtredingen
- ☐ Persbericht

Zeevisserij in het LIFE-gebied: Overzicht van de waargenomen overtredingen

J.Haelters

1. Inleiding

Tijdens campagnes voor LIFE werden regelmatig visserijovertrredingen waargenomen. Bij campagnes in samenwerking met de Dienst Zeevisserij werd daarvoor door die dienst systematisch een proces verbaal opgemaakt. Visserijovertrredingen die waargenomen werden zonder de aanwezigheid van een ambtenaar van de Dienst Zeevisserij aan boord van de RIB 'TUIMELAAR' (BMM), werden gemeld aan die dienst. In één geval kwamen bevoegde ambtenaren onmiddellijk na de melding ter plaatse, werd een PV tegen onbekenden opgemaakt, en werd het vistuig in beslag genomen.

Een kaart met een overzicht van de posities van de waargenomen inbreuken wordt in bijlage 1 aan deze tekst gegeven.

2. Overzicht en beschrijving van de waargenomen overtredingen

16 maart 1999

Op positie 51°08'.07N, 002°30'.39E en 51°07'.98N, 002°30'.07E worden twee velgen van autowielen, gemarkeerd met enkele boeien, aangetroffen. Dergelijke markeringen (foto 1) zijn typisch voor illegale warrelnetten, uitgezet door sportvisser. Het is vreemd dat geen netten vastgemaakt zijn aan de velgen. We hebben geen dreganker aan boord, en er wordt beslist dit volgende keer mee te nemen. Misschien zijn de boeien een markering van de relatieve positie van de netten. De boeien en de velgen worden meegenomen.

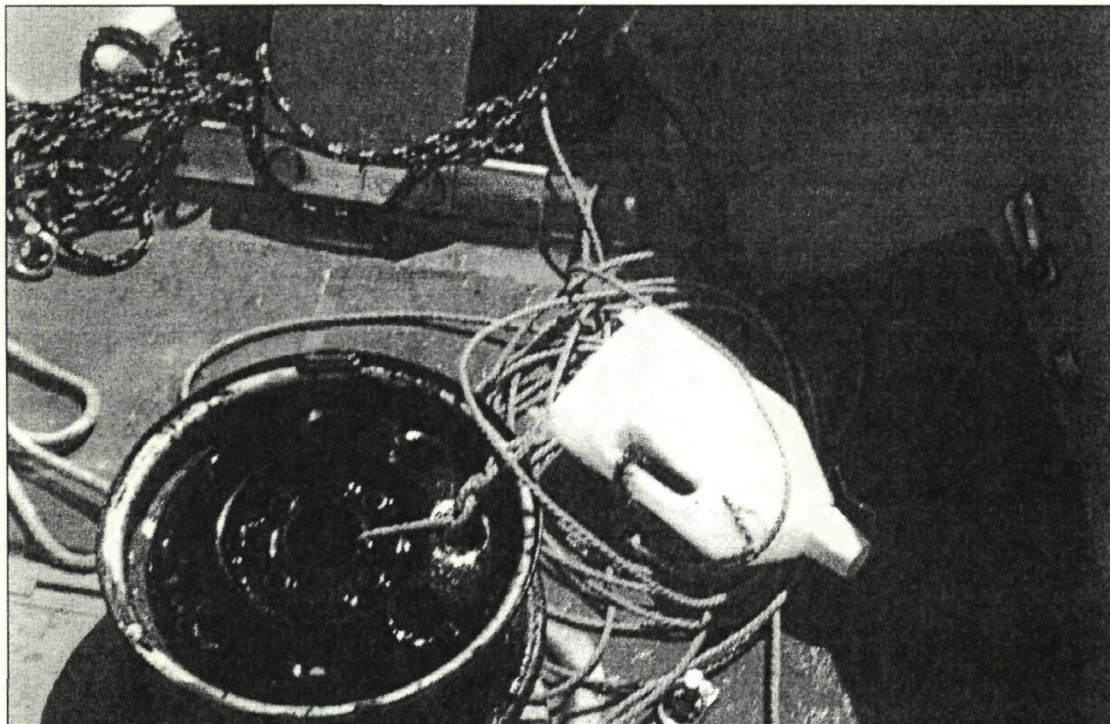

Foto 1: Velg en boei: markering van illegale netten? (foto ICCI)

30 maart 1999

Voor dag en dauw wordt vertrokken uit Nieuwpoort. Er is een ambtenaar van de Dienst Zeevisserij aan boord. Net buiten de haven stuiten we op een eerste schip. Het blijkt te gaan om een Nederlands schip, dat aan het vissen is op tong. De positie van het schip is 51°09'.79N, 002°39'.56E. Het schip meet 83 BT. De toegelaten maximum bruto tonnenmaat voor schepen die op tong vissen in het gebied van 3 mijl is 70 BT¹. De controleur gaat aan boord en verzoekt de schipper de visserijactiviteit te staken en de zone onmiddellijk te verlaten. Even later wordt een ander Nederlands schip betrapt op positie 51°07'.16N, 002°33'.93E. Ook dit schip vist op tong en het meet zelfs 106 BT. De schipper verlaat met veel tegenzin, en na een discussie via de boordradio, de drie mijlszone. Van beide overtredingen wordt PV opgemaakt door de Dienst Zeevisserij. Het blijkt dat het tweede schip al eerder door het toezichtsvliegtuig gesignaleerd werd binnen de zone van 3 zeemijl. Via controle van de logboeken kan nagegaan worden of het schip op dat moment ook op garnaal, dan wel op tong aan het vissen was.

Door de BMM werd een persbericht verspreid i.v.m. de waarneming van deze illegale visserij in de zone die door België voorgesteld werd als NATURA 2000 gebied (bijlage 2). Uit andere persberichten blijkt dat het niet de eerste dergelijke overtreding is die hier vastgesteld werd door de bevoegde instanties. Niet enkel Nederlandse schepen werden in dit gebied betrapt op deze overtreding.

6 augustus 1999

In Belgische wateren wordt nabij De Panne een Frans warrelnetvaartuig waargenomen. Het schip vaart, bij het opmerken van de TUIMELAAR die op volle snelheid vanuit zee komt, onmiddellijk terug naar Frankrijk, zonder daarbij vaart te minderen als de TUIMELAAR in de buurt komt. Het vermoeden bestaat dat het vaartuig illegaal netten geplaatst heeft in Belgische wateren, maar deze worden niet aangetroffen. De waarneming wordt gemeld aan de Dienst Zeevisserij².

25 augustus 1999

Nabij De Panne worden diverse boeien van (vermoedelijk) illegale warrelnetten waargenomen door de opvarenden van de TUIMELAAR op, en in de buurt van positie 51°07'.38N, 002°31'.40E. De Dienst Zeevisserij wordt op de hoogte gebracht, en komt een uur later ter plaatse. Op vraag van de Dienst Zeevisserij assisteren de opvarenden van de TUIMELAAR bij het bovenhalen van wat inderdaad illegale warrelnetten zijn (foto 2). De totale lengte van de netten bedraagt ongeveer 1.800 meter. Ongeveer 600 meter net wordt door de TUIMELAAR in de haven binnengebracht (foto 3). De HINDERS II (Dienst Zeevisserij), en de ALBATROS (Marine), die eveneens ter plaatse kwamen, nemen twee andere netten van 600 meter lengte aan boord. Door de Dienst Zeevisserij wordt proces verbaal tegen onbekenden opgemaakt³.

¹ KB van 26 mei 1998, tot wijziging van het KB van 14 augustus 1989

² Volgens Verordening EC 3760/92 mogen Franse vaartuigen in Belgische wateren enkel op haring vissen tussen 3 en 12 mijl. Op haring wordt niet gevisst met warrelnetten.

³ Een inbreuk op het KB van 4 augustus 1981 (politie- en scheepvaartreglement) en het KB van 14 augustus 1989 tot vaststelling van aanvullende nationale maatregelen voor de instandhouding en het beheer van de visbestanden en voor controle op de visserijactiviteiten. Volgens Verordening EC 1381/87 moeten markeerboeien van netten voorzien zijn van letter en nummer van het vaartuig waartoe ze behoren.

Foto 2: Ophalen van illegale warrelnetten op 25 augustus 1999 vóór De Panne (foto ICCI)

Foto 3: Ongeveer 600 meter illegaal warrelnet aan boord van de TUIMELAAR (foto ICCI)

9 september 1999

Tijdens een reportage voor de VRT wordt een klein bootje (type zodiac) waargenomen nabij de Trapegeer. De twee opvarenden van het bootje halen een warrelnet boven⁴. De Dienst Zeevisserij wordt op de hoogte gebracht.

13 oktober 1999

Tijdens een tocht met de TUIMELAAR wordt een traject gevaren parallel met de kust, van Nieuwpoort naar Oostende, op ongeveer een halve mijl van de laagwaterlijn. Tijdens dit traject wordt een opname gemaakt van de activiteit van recreatieve garnalvisser (zie bijlagen deel zee 7). Bij het varen langs één van de schepjes merken we plots commotie op aan boord. Er worden ten minste twee plastic zakjes overboord gegooid. Blijkbaar is men in de waan dat de TUIMELAAR een visserijcontroleopdracht aan het uitvoeren is. De opvarenden van de TUIMELAAR slagen erin om net op tijd de zinkende zakjes uit het water op te vissen. De zakjes bevatten een zeer kleine hoeveelheid vis, die door de garnalvisser illegaal bijgehouden werd (foto 4).

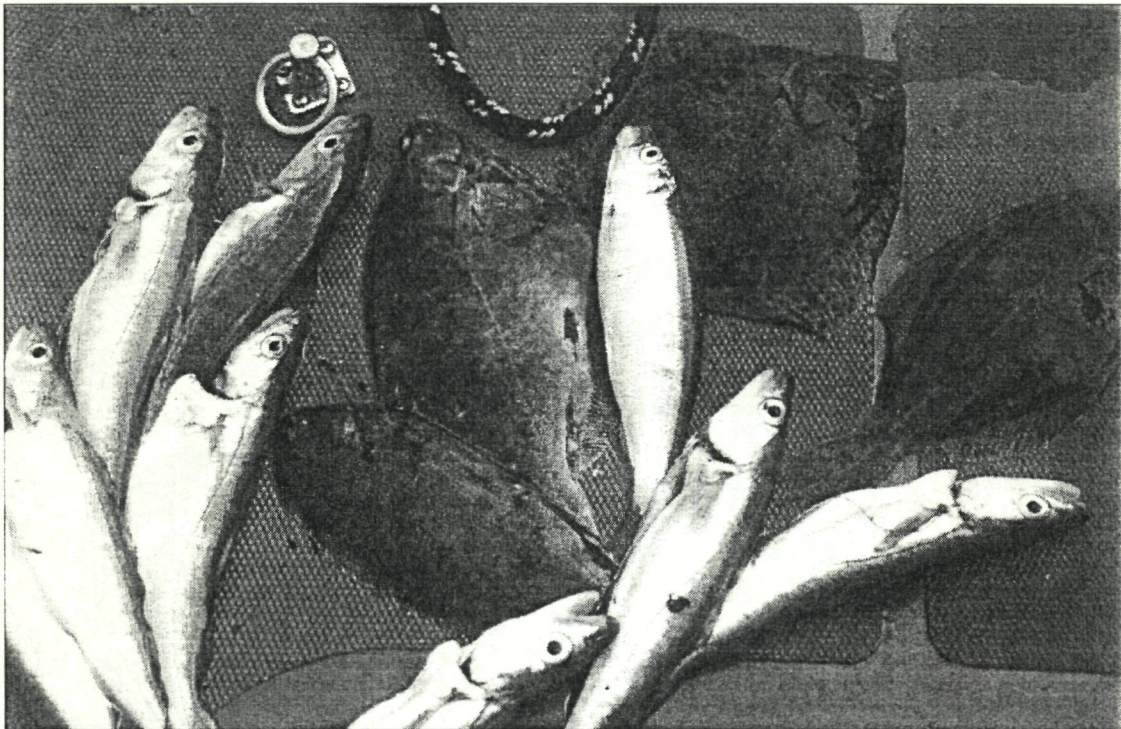

Foto 4: Zootje illegale vis overboord gegooid door sport(garnal)visser op 13 oktober 1999 (foto ICCI)

Alle vis behoort tot soorten waarvoor een quotum bepaald werd, en die dus niet door recreatieve garnalvisser mogen bijgehouden worden⁵. De inhoud van de zakjes was als volgt: 1 tong, 1 tarbot, 1 haring, 9 wijting, 2 schar

⁴ Een inbreuk op het KB van 4 augustus 1981 (politie- en scheepvaartreglement) en het KB van 14 augustus 1989 tot vaststelling van aanvullende nationale maatregelen voor de instandhouding en het beheer van de visbestanden en voor controle op de visserijactiviteiten

⁵ KB van 28 maart 1996.

De tong, de tarbot en één van de scharren leven nog, en worden terug in zee geplaatst. De tarbot was 23 centimeter lang. De Dienst Zeevisserij werd op de hoogte gebracht.

Een andere overtreding die waargenomen wordt, is dat veel te dicht bij het strand gevist wordt. De afstand tot de laagwaterlijn van de vissers moet tenminste 200 meter bedragen⁶. Dat was in enkele gevallen veel minder (tot enkele tientallen meters uit de kust). Enkele van de bootjes kwamen zelfs tot op de hoogte van kruiers.

3. Besluit

Het is duidelijk dat visserij een invloed heeft op het milieu, en dat visserij-overtredingen het milieu schade toebrengen. Visserij is dus niet enkel een zaak voor het ministerie van landbouw. De ministers bevoegd voor milieu en landbouw verklaarden in 1997 trouwens samen, naar aanleiding van de intermediaire ministeriële meeting in het kader van de Noordzeeconferenties, dat leefmilieu meer moet betrokken worden in de visserijpolitiek⁷.

De hierboven vermelde waarnemingen van illegale visserij, en de sporen ervan, zijn slechts het topje van de ijsberg. De BMM is niet bevoegd voor het vaststellen van visserij-inbreuken, en voert dus niet autonoom gericht controles uit. Bij afwezigheid van een ambtenaar van de Dienst Zeevisserij zijn de beschreven overtredingen eigenlijk toevallige waarnemingen tijdens andere opdrachten op zee. Gerichte controles zouden waarschijnlijk nog meer inbreuken op de wetgeving blootgelegd hebben. Bij de 11 campagnes met de TUIMELAAR op zee in 1999 was drie maal een controleur aan boord. Daarbij werden twee maal inbreuken vastgesteld. Bij de overige acht campagnes werd vijf maal min of meer toevallig diverse vormen van illegale visserij vastgesteld.

Het blijkt dat nog steeds illegale netten geplaatst worden in de zone van het voorgestelde NATURA 2000-gebied. De karakteristieken van het gebied lenen zich uitstekend voor het plaatsen van die netten: het gebied is voor het grootste deel ondiep en er is relatief weinig scheepvaart. Bovendien grenst het gebied met Frankrijk, waardoor ook Franse vissers overtredingen begaan. Het gebied is tenslotte relatief rijk aan vis.

Het blijkt dat recreatieve garnaalvissers af en toe overtredingen maken op de reglementering i.v.m. quota. Quotumvis die ze vangen moeten onmiddellijk teruggegooid worden. Dit reglement is voor sommige vissoorten eigenlijk absurd, daar ze de vangst bijna nooit overleven. Dit is zo voor bijvoorbeeld sprat, haring en wijting. Veel vissen die teruggegooid worden vallen bovendien ten prooi aan meeuwen. Het reglement moet vooral voorkomen dat gericht gevist wordt op vis in plaats van op garnaal met deze fijnmazige netten. De vangst van vis is meestal gering. Het is voor de visser heel verleidelijk om bijvoorbeeld tong, die in de winkel 500 tot 800 frank per kilogram kost, niet terug te gooien. Veel sportvissers hebben dan ook speciale berguimtes aan boord om vis te verstoppert voor de controleurs. Ook hier geldt dat de pakkans klein is, en de boetes het risico waard maken om vis mee te nemen. Misschien zou het beter zijn ook hier (zie het voorstel voor het reglement op strandvisserij) een systeem van vergunning te introduceren. Het is heel menselijk dat men dure, lekkere vis met tegenzin teruggooit. Het risico een vergunning kwijt te spelen bij het vaststellen van een overtreding, en zo zijn hobby niet meer te mogen uitoefenen, kan eventueel een grotere invloed hebben op de visser om uiteindelijk de wet na te leven, dan een betaalbare boete of een waarschuwing.

⁶ KB van 4 augustus 1981 (politie- en scheepvaartreglement)

⁷ Statement of Conclusions of the Intermediate Ministerial Meeting on the Integration of Fisheries and Environmental Issues, 13-14 March 1997, Bergen, Norway. Ministry of Environment, Norway

Gevangen vis en garnaal moet voor eigen gebruik zijn, en mag niet verhandeld worden⁸. Dat dit toch af en toe voorkomt is een publiek geheim. In de late zomer en de vroege herfst van 1999 was veel garnaal aanwezig vóór de kust. De weersomstandigheden waren perfect en de visserij-activiteit was dan ook intens. De vangsten van sportvissers waren uitstekend. Uit zeer betrouwbare bron vernamen we bijvoorbeeld dat een sportvisser uit Zeebrugge in één maand tijd 28 maal uitgevaren was. Elke dag had hij tussen de 80 en 100 kg garnaal aan land gezet...

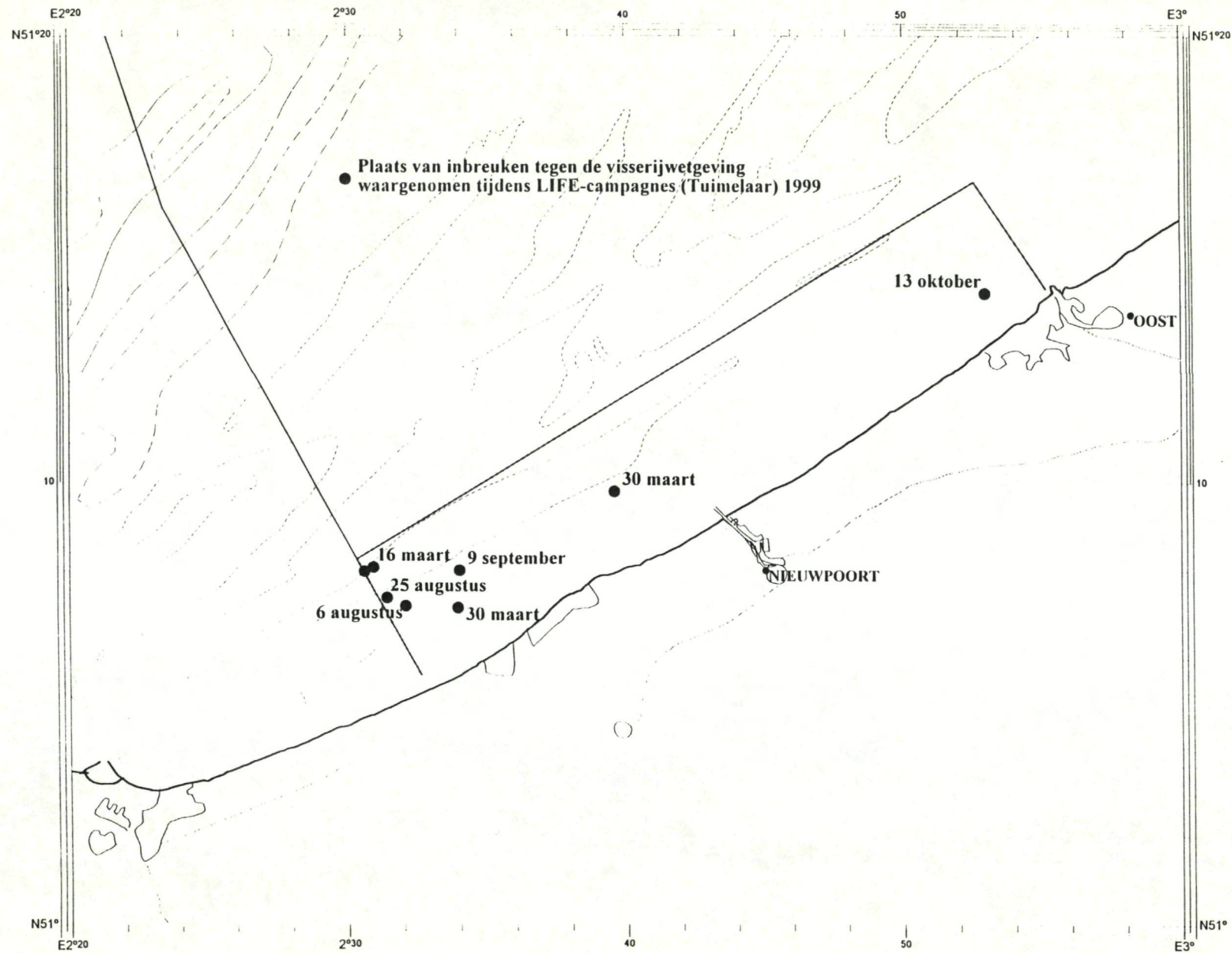
Zoals waargenomen begaan ook professionele boomkorvaartuigen gebiedsovertredingen. Die overtredingen gebeuren vooral 's nachts, daar de controle dan moeilijk is. Luchttoezicht, overdag de meest efficiënte manier om gebiedsoverschrijdingen vast te stellen, is 's nachts heel moeilijk. Het is namelijk (voorlopig nog) vrijwel onmogelijk 's nachts schepen te identificeren. Toezicht vanop zee kan weliswaar de schepen en hun activiteit identificeren, maar is veel trager. Bovendien is het mogelijk om eventueel één schip te betrappen, maar mogelijke andere overtreders kunnen via de VHF gewaarschuwd worden van de op gang zijnde controles. Terwijl in het verleden de boetes relatief laag waren, en de reders of schippers dus weinig risico liepen, is dit nu door een recente wetgeving veranderd. Schepen kunnen nu bij het betrappen op een overtreding gemakkelijker opgebracht worden in een haven en daar aan de ketting gelegd worden, vistuig kan gemakkelijker in beslag genomen worden en de boetes liggen hoog. De bevoegdheden om overtredingen vast te stellen werden uitgebreid⁹.

4. Bijlagen

- Bijlage 1: Overzicht van de plaats waar de overtredingen vastgesteld werden
- Bijlage 2: Persbericht van de BMM naar aanleiding van de vastgestelde overtreding op 30 maart 1999

⁸ KB van 28 maart 1996

⁹ Wet van 22 april 1999 betreffende de Exclusieve Economische Zone van België in de Noordzee; MB van 16 september 1999 tot aanwijzing van overheidspersonen (...)

PERSBERICHT

Contact
Thierry G.JACQUES
E-mail
T.Jacques@mumm.ac.be

Betreft

**NEDERLANDSE VISSERS IN VERMOEDELIJKE
OVERTREDING VOOR DE BELGISCHE KUST –
Milieudiensten en visserijwacht werken samen**

Referentie

De BMM deelt mee:

In antwoord op

Bijlage(n)

cc

Deze morgen, 30 maart 1999, rond 7 uur heeft het kleine marien-toezichtsvaartuig de 'TUIMELAAR' van de Beheerseenheid Mathematisch Model Noordzee (BMM), in opdracht van de Federale diensen voor het leefmilieu, twee Nederlandse vissersvaartuigen betrappt in de driemijlszone voor onze kust. Vermoedelijk waren de twee schepen illegaal op tong aan het vissen. Een agent van de Dienst Zeevisserij van het Federale ministerie voor landbouw was aan boord van het milieutoezichtsbootje en heeft beide vissersvaartuigen, de 'JOHANNES LARS' en de 'CORNELIS WILLEM', ter plaatse geïnspecteerd. De vaartuigen hebben een bruto tonnemaat van respectievelijk 106 en 83 ton. Hun schippers beweren echter dat zij geregistreerd zijn voor respectievelijk 69 en 66 'Gross Registered Ton'. De tongvisserij met schepen van meer dan 70 bruto tonnemaat is verboden in de driemijlszone. Eén van de verdachte overtreders lag in het "POTJE", een marien gebied waarvan de BMM beweert dat dringend een beheersplan nodig is om de visserijactiviteiten beter af te stemmen op het ecologisch vermogen van het gebied.

BMM
Gulledelle 1000
1200 Brussel
België
Telefoon +32 2 773.21.11
Fax +32 2 770.69.72
<http://www.mumm.ac.be>

Life – Nature

ICCI

Integral Coastal Conservation Initiative

Bijlage 5

Ecologisch belang van wrakken:
Beschrijving van de activiteiten in het kader van LIFE

Ecologisch belang van wrakken: beschrijving van de activiteiten in het kader van LIFE

J.Haelters & A.Norro

1. De nieuwe wet ter bescherming van het marien milieu

In uitvoering van de nieuwe wet ter bescherming van het marien milieu werd voorgesteld een aantal wraksites als beschermd gebied aan te duiden. De keuze van de wrakken was gebaseerd op ecologische gegevens (verzameld tijdens interviews met een aantal duikers) en praktische overwegingen. Gezien de perikelen rond de uitvoering van de nieuwe wet, werd het effectief aanduiden van wrakken uitgesteld.

Ook rond het voorstellen van bescherming van wrakken waren enkele misverstanden ontstaan. Het is echter duidelijk dat:

- 1) het voorstellen van de wrakken niet gebeurd was op basis van archeologische of historische gronden, maar op ecologische;
- 2) het niet de bedoeling was om duikactiviteiten te verbieden op deze wrakken, maar enkel om, tenminste op deze wrakken, duikers bepaalde regels i.v.m. het respect voor de natuur te doen naleven;
- 3) door het aanduiden van enkele wrakken als beschermd gebied een aantal andere activiteiten op en rond het wrak gereguleerd moesten worden.

2. Duikactiviteiten

Opnieuw werd gedoken op enkele wrakken in de buurt van het LIFE-gebied (zie eveneens de bijlagen aan het eerste jaarverslag van het project). Het is waarschijnlijk dat de ecologie van deze wrakken weinig of niet afwijkt van deze aanwezig vóór de Belgische kust. Toch heeft elk wrak zijn eigen karakter, met eigen opvallende diersoorten. Omwille van het feit dat deze duiken echter uitgevoerd werden vanaf een commercieel uitgebaat vaartuig, kon geen keuze van duikwrak gemaakt worden door de medewerkers aan het LIFE-project. Het was daarentegen wel interessant het gedrag waar te nemen van de gemiddelde Noordzeeduiker, en van de schipper die de duikers naar het wrak brengt. Deze schipper kon bijvoorbeeld niet aanvaarden dat enkele zeer kleine noordzeekrabben door een duiker aan boord genomen werden, en gooide ze zelf terug. Een nogal kleine zee kreeft daarentegen werd wel meegenomen.

Tijdens de duiken werd een eerste inventaris gemaakt van het meest opvallende dierenleven op de wrakken. Opvallende waarnemingen waren deze van leng, vlaswijting en gehoornde slijmvis. Deze vissoorten worden als tamelijk zeldzaam beschouwd aan onze kust. Het blijkt dat ze zeker niet zeldzaam zijn in en om wrakken. Dat geldt trouwens voor tal van andere soorten. Een biologisch onderzoek, waarbij stalen genomen worden, zal tientallen andere soorten aan het licht brengen, met daarbij vele nieuw voor onze kust. Uit een grondig ecologisch onderzoek kan het belang blijken van wrakken voor de diversiteit van de ondiepe zuidelijke Noordzee, met zijn overwegend zandige bodem.

De fauna van de zeebodem in de onmiddellijke nabijheid van een wrak kan nuttig zijn als referentie voor een relatief natuurlijke zeebodem. Deze referentie is noodzakelijk om de impact van bepaalde bodemversturende activiteiten in te schatten. Het probleem van het tekort aan gebieden met een onverstoorde zeebodem werd ondermeer aangehaald tijdens de tussentijdse samenkomst van de ministers verantwoordelijk voor visserij, en deze voor milieu, die gehouden werd in 1997 in het kader van de Noordzeeconferenties¹. In studies m.b.t. de impact van boomkorvisserij op de bodemstructuur en de bodemfauna werden in het verleden reeds wraksites als relatief onverstoorde referentiegebieden gebruikt².

Literatuur i.v.m. de ecologische rijkdom van wrakken in de zuidelijke Noordzee is schaars. In het kader van dit onderzoek werden enkele studies, uitgevoerd door een Nederlands studiebureau, geraadpleegd³.

Bijgevoegd: overzicht van de fauna waargenomen tijdens duikactiviteiten in het kader van LIFE en een eerste weergave van de ecologie van bepaalde soorten.

Het leven op en rond wrakken (hier de Trifels) is uitbundig in vergelijking met de omliggende, zandige zeebodem (foto: A.Norro).

¹ Zie: Svelle M., Aarefjord, H., Heir, H.T. & Overland, S. (eds.), 1997. Assessment report on fisheries and fisheries related species and habitats issues. Ministry of Environment, Norway

² Zie bijvoorbeeld: Lindeboom, E. & De Groot, S., 1998. The effects of different types of fisheries on the North Sea and Irish Sea benthic ecosystems. NIOZ-rapport 1998-1, Den Burg, Texel

³ Waardenburg, H., 1987. De fauna op een aantal scheepswrakken in de Noordzee in 1987. Bureau Waardenburg, Culemborg, december 1987

van Moorsel, G., Sips, H. & Waardenburg, H., 1989. De fauna op en rond wrakken in de Noordzee in 1988. Bureau Waardenburg, Culemborg, november 1989

Van Moorsel, G., Waardenburg, H. & van der Horst, J., 1991. Het leven op en rond scheepswrakken en andere harde substraten in de Noordzee (1986 t/m 1990) – een synthese. Rapport 91.19, Bureau Waardenburg, Culemborg

SITE:		TRIFELS	MARTHE
Positie:		51°13'.85N; 002°22'.18E.	51°09'.13'N; 002°13'.08'E
Max. bereikte diepte:		34.1 m	29.3 m
Duiktijd:		39'	31'
SPECIES	PHYLUM		
	(klasse)		
	PORIFERA		
<i>Prosuberites epiphytum</i>			X (?)
	CNIDARIA		
	(Hydrozoa)		
<i>Tubularia sp.</i>		XXX	
<i>Hydractinia echinata</i>			X
<i>Nemertesia sp. (N.antennina ?)</i>			X
	(Scyphozoa)		
<i>Cyanea sp.</i>		X	
<i>Chrysaora hyoscella</i>		XX	X
	(Anthozoa)		
<i>Alcyonium digitatum</i>			X
<i>Tealia felina</i>			X
<i>Diadumene cincta</i>		XXX	XXX
<i>Metridium senile</i>		XXX	XXX
<i>Sagartia troglodytes</i>		XX	XXX
	ANNELIDA		
	(Polychaeta)		
<i>Lanice conchilega</i>		XXX	XXX
<i>Nereis sp.</i>		XXX	
<i>Hermione hystrix (?)</i>		XX	
	MOLLUSCA		
	(Gastropoda)		
<i>Crepidula fornicata</i>		XX	
<i>Dendronotus frondosus</i>		XX	
	(Bivalvia)		
<i>Mytilus edulis</i>		XXX	
<i>Venerupis senegalensis</i>		XX (juv.)	XX
	ARTHROPODA		
	(Crustacea - Cirripedia)		
<i>Balanus sp.</i>		XX	
	(Crustacea - Malacostraca)		
<i>Amphipoda sp.</i>		XXX	
<i>Crangon crangon</i>			XX
<i>Homarus gammarus</i>		1	1
<i>Macropodia rostrata</i>			1
<i>Cancer pagurus</i>		XXX	XXX
<i>Necora puber</i>		XXX	XXX
<i>Pilumnus hirtellus</i>		XX	
<i>Pagurus bernhardus</i>		XX	XXX
	BRYOZOA		
<i>Bryozoa sp.</i>		X	X

SPECIES	PHYLUM	TRIFELS	MARTHE
ECHINODERMATA			
<i>Asterias rubens</i>		XXX	XXX
<i>Ophiotrix fragilis</i>		XXX	XXX
<i>Psammechinus miliaris</i>		XX	
CHORDATA			
	(Tunicata)		
<i>Styela clava</i>		X	
	(Pisces)		
<i>Trisopterus luscus</i>		XXX	XXX
<i>Trisopterus minutus</i>			XX
<i>Gadus morhua</i>		XX	XX
<i>Pollachius pollachius</i>		XXX	
<i>Molva molva</i>		1	1
<i>Callionymus lyra</i>			XX
<i>Pomatoschistus sp.</i>		XX	XX
<i>Trachurus trachurus</i>		XXX	
<i>Parablennius gattorugine</i>			1
<i>Pholis gunellus</i>			1

X: aanwezig (eventueel aantal exemplaren); XX: talrijk, XXX: zeer algemeen

De vet gedrukte soorten uit de lijst komen bij voorkeur voor in habitats met harde substraten. Ze zullen zelden ergens anders aangetroffen worden. Een aantal andere soorten, zoals de steenbolke, de vlaswijting, kabeljauw, ... komen weliswaar ook boven een zandbodem voor, maar zijn duidelijk 'geconcentreerd' aanwezig nabij en in een wrak.

Deze lijst is zeer onvolledig, en mag niet aanzien worden als een biologisch onderzoek van de wrakken. Er werden geen stalen genomen. Enkel wat geobserveerd werd tijdens de duik, werd na de duik neergeschreven.

Life – Nature
ICCI
Integral Coastal Conservation Initiative

Bijlage 6

**Zeezoogdieren en zeevogels:
Overzicht waarnemingen en activiteiten**

- ☐ Overzicht waarnemingen en activiteiten
- ☐ Folder: "Zeehond in nood"

Zeezoogdieren en zeevogels: Overzicht waarnemingen en activiteiten

J.Haelters

1. Zeevogels

Strandingen

Tijdens de winter van 1998 – 1999 werden door het Instituut voor Natuurbehoud (IN; Jan Seys en Jeroen Van Waeyenberghe), met technische steun van het LIFE-ICCI personeel, opnieuw tellingen uitgevoerd van aangespoelde zeevogels. Verse kadavers werden verzameld voor inwendig onderzoek. Naast deze strand-tellingen werden door het IN tellingen op zee uitgevoerd tijdens BELGICA-campagnes.

Tijdens de eerste helft van de winter werden zeer weinig vogels gevonden op de stranden. Vanaf februari 1999 werden veel noorse stormvogels (*Fulmaris glacialis*) gemeld, samen met een groot aantal zeekoeten (*Uria aalge*). Andere soorten waren relatief zeldzaam. Volgens de gegevens van het IN blijkt dat verzwakte zeekoeten dicht bij de kust waargenomen worden dan gezonde dieren. Dit wordt bevestigd met waarnemingen gemaakt tijdens LIFE campagnes in het vroege voorjaar. Verschillende keren konden we zeekoeten heel dicht benaderen op enkele honderden meters van het strand. Waarschijnlijk ging het om verzwakte, ten dode opgeschreven dieren. De autopsieën van een aantal verzamelde dieren bevestigden dat een aantal zeekoeten inderdaad zeer verzwakt was (koudestress en gebrek aan voedsel). De belangrijkste doodsoorzaak van zeekoeten is naast natuurlijke sterfte, sterfte als gevolg van olieverontreiniging.

Bijkomende tellingen in het kader van LIFE

Op 17 december 1998 werd een telling van zeevogels uitgevoerd met behulp van een toezichtsvliegtuig (vlucht 98177). Over het LIFE-gebied en omliggende zandbanken werden diverse parallelle tracks gevlogen. Aan boord verrichtte ornitoloog Jürgen Van Praet de waarnemingen, met naast hem een andere medewerker aan het LIFE project die simultaan een opname maakte van de geografische posities.

Naast deze georganiseerde telling werden systematisch waarnemingen genoteerd tijdens andere campagnes in het teken van dit project, dit zowel met het vliegtuig als met de RIB 'TUIMELAAR'. Dode zeevogels die aangetroffen werden op zee werden verzameld voor wetenschappelijk onderzoek (vb.: zie foto 1).

2. Zeezoogdieren

2.1. Gewone en Grijze zeehonden

Rehabilitatie en vrijlating

In 1999 werden, met assistentie van het LIFE-projectteam, een aantal zeehonden die in 1998 strandden aan de Belgische kust, en vervolgens in National Sea Life verzorgd werden, vrijgelaten. De plaats waar de gewone zeehonden (*Phoca vitulina*) vrijgelaten worden, is nog steeds de Westerschelde. Daar bevindt zich reeds een kleine kolonie. Het vrijlaten gebeurt in overleg en met technische steun van de Nederlandse overheid. Aan de Belgische kust is (nog) geen geschikte plaats waar zeehonden volledig ongestoord kunnen

aan land komen. Op 10 maart 1999 werden 4 zeehonden vrijgelaten in de Westerschelde (foto 2), en op 6 mei 1999 nog eens 2. Tenslotte werden op 30 november 1999 nog eens 2 zeehonden vrijgelaten. Alle dieren waren voorzien van een merkplaatje en (onderhuids) van een chip.

Op 29 april 1999 werden voor het eerst gerevalideerde zeehonden (3) vrijgelaten in België. Deze opmerkelijke gebeurtenis, druk bijgewoond door de pers, vond plaats op het strand van Heist, net naast het strandreservaat. Het ging hierbij om grijze zeehonden (*Halichoerus grypus*), een soort die de laatste jaren algemener wordt in de zuidelijke Noordzee en er de gewone zeehond wat lijkt te verdrukken. Daarom is het dier niet echt welkom in Nederland, en diende dus een andere plaats van vrijlaten gekozen te worden. Na de vrijlating te Heist werden de dieren niet meer waargenomen.

Waarnemingen en strandingen

De talrijke waarnemingen van zeehonden werden door de BMM bijgehouden in een database. Enkele gewone zeehonden hielden zich een tijd lang op in de havens van Oostende en Nieuwpoort. Vrijwel dagelijks werden door het publiek waarnemingen doorgegeven. Tijdens de zomer van 1999 werden slechts enkele (3) huilers in National Sea Life binnengebracht. Na het grote aantal van 1998 had men zich er voorbereid op eenzelfde aantal. Enkele dood aangespoelde dieren werden verzameld, en overgebracht naar een wetenschappelijke instelling waar een autopsie verricht werd en weefselstalen genomen werden. Van die weefsels worden de gehalten aan pollutanten bepaald.

Informatiefolder zeehonden

In 1998 waren heel wat jonge zeehonden aangespoeld aan onze kust. De reactie van het publiek tegenover deze 'huilers' was niet steeds correct geweest (zie ICCI jaarrapport 2). Om het publiek beter te informeren over deze *inheemse* diersoort, en om hen in te lichten over welke instanties bij strandingen van zeehonden, en zeezoogdieren in het algemeen, geïnformeerd moeten worden, werd bijgevoegde folder verspreid.

Het is vaak de lokale overheid die eerst verwittigd wordt door het publiek. Om de politiediensten en de brandweer van de kustgemeenten op de hoogte te brengen van wat ze het best doen bij de stranding van een levende zeehond - en een zeezoogdier in het algemeen - werd door National SeaLife Blankenberge op 12 juni 1999 een informatievoormiddag georganiseerd. De LIFE-folder (weliswaar een kladversie) werd er voorgesteld.

Op 4 augustus werd het grootste gedeelte van de folders, waarvan er 10.000 gedrukt werden, door de BMM/KBIN verspreid aan de kust bij:

- ☐ alle kustgemeenten (toeristische diensten, brandweer, politie, reddingsdienst)
- ☐ het Marien Ecologisch Centrum te Oostende
- ☐ het Zwin te Knokke
- ☐ het Noordzeeaquarium te Oostende
- ☐ National Sea Life te Blankenberge

Daarnaast werden nog een aantal folders verspreid door AMINAL (natuurwachters, informatiecentra,...) en de andere partners van het project.

In bijlage worden gevoegd:

- ☐ de informatiefolder,
- ☐ de begeleidende brief die de kustgemeenten ontvingen.

2.2. Bruinvissen

In 1999 werden opvallend veel dode bruinvissen aangetroffen op Belgische stranden. Terwijl enkele jaren geleden nog 'enkele' (2 tot 5) strandingen per jaar gemeld werden, spoelden tussen 1 februari 1999 en 10 november 1999 liefst 13 bruinvissen aan. Het lijkt erop dat alle strandingen, zelfs van dieren in verregaande staat van ontbinding, nu gemeld worden aan de bevoegde instanties. Daarbij wordt vaak verwezen naar de LIFE-publicatie i.v.m. strandingen (zie ICCI-jaarrapport 1). De tussenkomst bij de aanspoelingen werd in de meeste gevallen gecoördineerd door het LIFE-projectteam, in samenwerking met Dr. J. Van Gompel en National Sea Life Blankenberge. Opvallend was het relatief hoge aantal verse, jonge dieren (minder dan 1 jaar oud; vb.: foto 3), en de stranding van een pasgeboren jong in juni. De jonge dieren stierven waarschijnlijk een natuurlijke dood, maar het wetenschappelijk onderzoek werd nog niet afgerond. Een toename van bruinvissen werd eveneens waargenomen in Nederlandse wateren¹. De gegevens laten voorlopig nog niet toe echte conclusies te trekken in verband met een eventueel herstel van de populatie van de bruinvis in de zuidelijke Noordzee. Daarvoor is een grondiger studie van de migratiepatronen van de bruinvis en van de populatie in de hele Noordzee noodzakelijk.

2.3. Andere soorten

Met behulp van het interventiematerieel dat permanent beschikbaar is te Oostende werd op 4 februari 1999 een levende witflankdolfijn (*Lagenorhynchus acutus*) van het strand geëvacueerd (foto 4) en overgebracht naar het gespecialiseerde opvangcentrum te Harderwijk (Nederland). Daarbij werd aan het LIFE-personeel steun verleend door werknemers van National Sea Life Blankenberge en lokale overheidsdiensten. De opmerkelijke stranding van deze noordelijke soort was de eerste geregistreerde in België². Een soortgenoot van dit dier stierf tijdens de zomer van 1999 in de haven van Duinkerke (Frankrijk), en een andere witflankdolfijn was eerder dit jaar in Zeeland (Nederland) gestrand. Het voorkomen van deze soort in de zuidelijke Noordzee is zeer ongewoon, en de plotse toename (toeval?) wordt zo goed mogelijk gedocumenteerd. De verzamelde dieren worden zo grondig mogelijk onderzocht op de mogelijke aanwezigheid van pathogenen en op de gehalten aan polluenten.

Een andere opmerkelijke stranding was deze van een klapmuts (*Cystophora cristata*), een zeehondensoort die normaal nabij het noordelijk pakis voorkomt. Strandingen van deze soort werden nog niet eerder gedocumenteerd in België. De enige waarneming tot nogtoe was die van een volwassen dier in binnenwateren meer dan 10 jaar geleden. Het jonge diertje dat in het najaar strandde verkeerde in een relatief goede gezondheid. Het werd opgehaald door, en overgebracht naar National Sea Life Blankenberge, waar het terug op krachten kan komen. Als het dier overleeft, zal het waarschijnlijk in het voorjaar van 2000 vrijgelaten worden. Gezien het meest zuidelijke punt van zijn verspreidingsgebied bij IJsland ligt, werd nog niet beslist waar de vrijlating zal plaatsvinden.

¹ ADDINK, M.J. & SMEENK, C., 1999. The harbour porpoise *Phocoena phocoena* in Dutch coastal waters: analysis of stranding records for the period 1920-1994. *Lutra* 41, pp. 55-80

WITTE, R., BAPTIST, H., BOT, P., 1998. Increase of the harbour porpoise *Phocoena phocoena* in the Dutch sector of the North Sea. *Lutra* 40(2), pp.33-40.

² KERCKHOF, F. & HAELETERS, J., 1999. Eerste stranding deze eeuw van een witflankdolfijn *Lagenorhynchus acutus* (GRAY, 1828) op de Belgische kust. *De Strandvlo* 19(2), pp. 105-107.

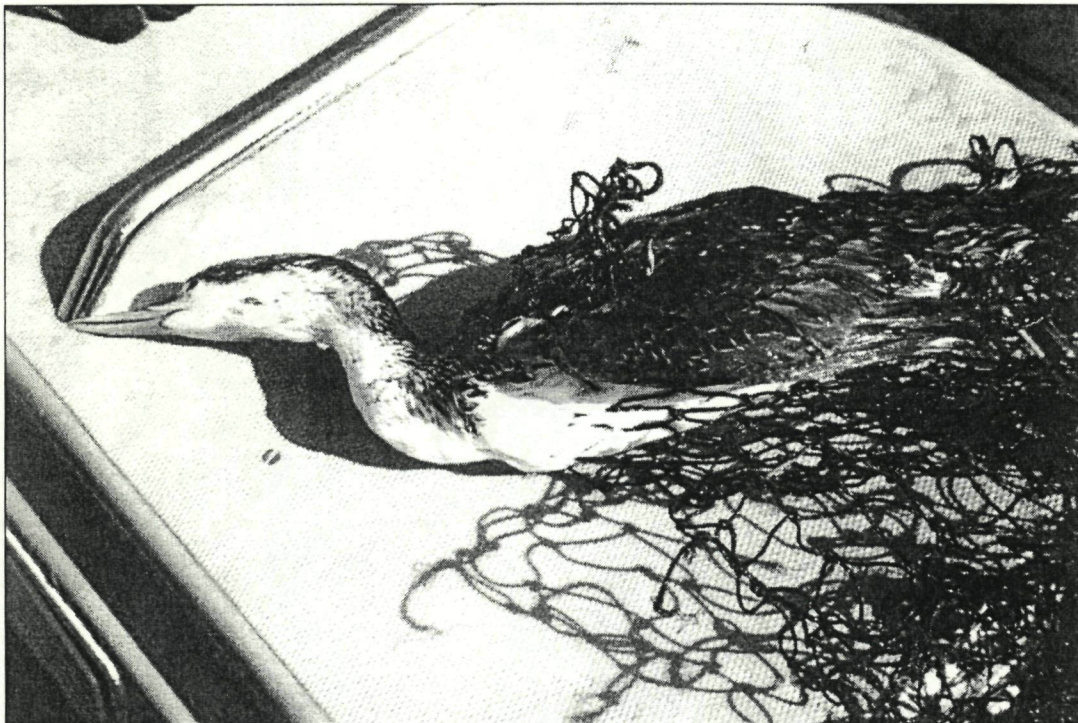

Foto 1: Roodkeelduiker (*Gavia stellata*), waarschijnlijk verdronken in een visnet, verzameld ten noorden van de Trapegeer zandbank tijdens een LIFE-campagne met de TUIMELAAR op 16 maart 1999 (foto ICCI).

Foto 2: Het vrijlaten van vier gerevalideerde gewone zeehonden (*Phoca vitulina*) op 10 maart 1999 (Westerschelde, Nederland; foto ICCI).

Foto 3: Eén van de jonge (ongeveer 9 maanden oude) bruinvissen (*Phocoena phocoena*) die in het voorjaar van 1999 aanspoelden (Bredene, 22 maart). De verwondingen aan de staart zijn ante-mortem, en waren geïnfecteerd. Het diertje was sterk vermagerd (foto ICCI).

Foto 4: Witflankdolfijn (*Lagenorhynchus acutus*) gestrand in februari 1999 en met behulp van het interventiematerieel overgebracht naar het opvangcentrum te Harderwijk (foto Norbert Minne).

Infosessie over zeehondenopvang

BLANKENBERGE

In het National Sea Life Centre komen vanmorgen, zaterdag, vertegenwoordigers van de politie, rijkswacht en brandweer van alle Vlaamse kustgemeenten samen. De bedoeling van de informatie-sessie is afspraken te maken over de opvang van zeehonden. Voor de toeristen komt er deze zomer een speciale brochure.

Sinds maart 1998 heeft het Sea Life Center een zeehondenopvangcentrum. In acht maanden tijd zijn niet minder dan zeven-tien jonge zeehonden opgevangen, verzorgd en inmiddels weer uitgezet in zee. Vanaf eind juni kunnen weer drukke tijden aanbreken voor het reddings-team. De jonge pups zijn dan namelijk drie tot vier weken oud en dus zeer kwetsbaar.

Wanneer wandelaars een zeehond waarnemen op het strand,

nemen ze meestal contact op met politie, rijkswacht of brandweer. Om de situatie goed te kunnen inschatten, hebben de Sea Life-medewerkers een aantal broodnodige gegevens nodig. Ze willen onder meer weten of de zeehond zwemt, het dier gewond is en of de moeder in de buurt is. Daarom is het nuttig dat de mensen de betrokken instanties de nodige informatie meegeven.

Het Belgisch Mathematisch Model (BMM), de afdeling van de federale overheid die zich bezighoudt met het mariene ecosysteem, stelde in samenwerking met de vzw Natuurre-servaten, Aminal, WWF en National Sea Life de brochure *Zeehond in nood* samen. De folder wordt deze zomer massaal verspreid langs de kust. Door de nauwe samenwerking met alle bevoegde instanties kunnen zeehondjes dus zeker zijn van een perfecte opvang. (PPK)

Aan de kustgemeenten

Contact
J.Haelters

E-mail
J.Haelters@mumm.ac.be

Betreft
Strandingen jonge zeehonden

Referentie

In antwoord op

Bijlage(n)
400 infofolders

cc

Geachte,

Het aanspoelen van jonge zeehondjes aan onze kust is een jaarlijks terugkerend fenomeen. De laatste jaren stijgt het aantal zeehondjes dat hier terecht komt. Zeehonden zijn wettelijk beschermde diersoorten, en het is gebleken dat de reactie van het publiek bij strandingen niet steeds correct is. Om het publiek, en ook de lokale overheden beter in te lichten over wat moet gebeuren in dergelijk geval werd door de BMM (federale overheid), AMINAL (Vlaamse overheid), WWF (Wereld Natuurfonds) en Natuurreservaten vzw een infofolder voorbereid.

Mogen wij u vragen deze folder, waarvan er in bijlage 400 gevoegd werden, te verspreiden binnen uw gemeente? We stellen voor dat het overgrote deel ter beschikking gesteld wordt van de toeristische dienst, en dat daarnaast ook politie, brandweer en reddingsdienst een aantal folders ontvangen.

Gezien het feit dat de eerste zeehonden reeds aanspoelden, en er een aantal andere gesignaleerd werden voor de kust, is het belangrijk dat deze informatie zo vlug mogelijk verspreid wordt. Indien u nog meer folders wenst te ontvangen kunt u contact opnemen met Jan Haelters, BMM Oostende, op telefoonnummer 059/70.01.31.

We willen u alvast bedanken voor uw bereidwillige medewerking,

Hoogachtend,

BMM-Meetdienst Oostende
3e & 23e Linierregimentsplein
B-8400 Oostende
België
Telefoon + 32 59 70 01 31
Fax + 32 59 70 49 35
<http://www.camme.ac.be>

i. o. G.Pichot
Hoofd BMM

Activiteiten op zee: kwantificatie en enkele resultaten

1. Inleiding

Tijdens de besprekingen van de nieuwe wet ter bescherming van het marien milieu is nogmaals gebleken dat een goede kennis van wat reilt en zeilt op zee zeer belangrijk is. Een kwantificatie is noodzakelijk, zowel spatiaal als temporeel.

Een kwantificatie werd uitgevoerd tijdens de studiedag i.v.m. de nieuwe wet en de uitvoeringsbesluiten op 25 juni 1999. Deelnemers konden uitleggen, tot in detail, wat hun activiteit inhoudt, waar en wanneer ze die activiteit uitvoeren, en wat de intensiteit is (vb. hoeveel personen de activiteit uitvoeren of wat de economische implicaties zijn). Daarnaast werden met de TUIMELAAR en het toezichtsvliegtuig B02 enkele campagnes uitgevoerd met het doel de activiteiten in het LIFE-gebied te bepalen. Daarbij werd dezelfde methodologie gevolgd als beschreven in het tweede LIFE-jaarrapport, bijlagen deel zee.

2. Enkele voorbeelden

Hierbij worden enkele voorbeelden van resultaten gegeven. De opnames van de activiteiten tijdens campagnes met de Tuimelaar moeten beschouwd worden als momentopnames. De gegevens van de positie (en de koers: niet op het kaartje aangegeven) van de fast-ferry werden verzameld tijdens enkele vluchten met het toezichtsvliegtuig.

1) Kwantificatie van zeilactiviteiten op 29 augustus 1999 (Tuimelaar; zie kaart 1)

Op deze zonnige zondag in de zomervakantie valt heel wat zeilactiviteit te bemerken. De wind laat het wat afweten met 1 tot 2 Beaufort. De meeste zeilboten die vertrekken uit Nieuwpoort gaan niet zo ver op zee. De meesten zeilen uit voor een dagtochtje, van de late voormiddag tot 's avonds. De richting die men uitvaart wordt bepaald door de windrichting en de getijdenstroom. Verder speelt de nabijheid van de kust een rol. In totaal werden in het LIFE-gebied 329 zeilboten geteld.

2) Kwantificatie van de recreatieve garnaalvisser (met bootje en boomkor of planken) op 13 oktober 1999 (Tuimelaar; zie kaart 2; zie ook bijlage deel zee 4)

De kwantificatie wordt 's ochtends tot 's middags uitgevoerd. Het is prachtig herfstweer; het is zonnig, de wind waait met een kracht van 1 tot 2 Beaufort. Door de zeer grote hoeveelheden garnaal (*"de beste vangsten sinds jaren"*) bevinden zich van midden augustus tot november veel garnaalvisser voor de kust. Het blijkt dat ze meestal heel dicht bij het strand blijven. De meeste bevinden zich binnen een zeemijl uit de kust. In totaal worden in het LIFE-gebied 37 sportgarnaalvisser waargenomen. Daarnaast zijn er vanaf het strand zeer veel kruiers en enkele paardenvissers actief. Op zee liggen een groot aantal bootjes met hengelaars voor anker.

In het eerste jaar dat het zeehondenopvangcentrum open was, diende het al op volle toeren te draaien.

Uit het onderzoek van de levende en een aantal dood aangespoelde dieren bleek dat ze besmet waren met het *Morbilli-virus*, dat in 1988 een ware ravage aanrichtte onder de zeehonden van de Noordzee: 20.000 dieren kwamen toen om. Na deze epidemie is het virus klaarblijkelijk aanwezig gebleven binnen de zeehondenpopulatie.

In november 1998 werd een eerste groep van vijf zeehonden na hun revalidatie in het opvangcentrum te Blankenberge vrijgelaten in de Westerschelde. De Westerschelde werd verkozen boven onze kust omwille van de verzekerde rust en de aanwezigheid van een kleine kolonie gewone zeehonden. Later werden nog zes gerevalideerde dieren vrijgelaten. Drie gerevalideerde *grijze zeehonden*, die eigenlijk vooral thuishoren aan rotsachtige kusten, werden na revalidatie vrijgelaten aan het strandreservaat te Heist in april 1999.

De vrijgelaten zeehonden werden voorzien van een groen merkplaatje in de achterflipper en een chip die onderhuids ingebracht werd. Het merkplaatje draagt een volgnummer beginnend met 'BE' en de vermelding: 'MUS.SC.NAT.BRUSSELS'.

De zeehond: terug van weggeweest?

Met het grote aantal strandingen en waarnemingen van volwassen dieren in 1998 lijkt het er een beetje op, maar zover zijn we nog niet. Opdat zich opnieuw zeehonden zouden vestigen aan onze kust is er nood aan rustgebieden. Gezien het enorme (toeristische) belang van de stranden is dat voorlopig zeer moeilijk. Toch werken de Vlaamse en federale overheden samen om gebieden aan te duiden (een strook strand met aansluitend een stuk zee) waar de natuur de eerste prioriteit krijgt. Heel recent werd in Heist het eerste strandreservaat aangeduid, en een nieuwe wet maakt het mogelijk ook in zee gebieden als reservaat aan te duiden.

In het Reservaat van Heist werd in de zomer van 1998 reeds een volwassen zeehond opgemerkt die heel op zijn gemak lag te zonnen (*kop en staart omhoog*). Uit het aantal oproepen ("*Een zieke zeehond op het strand van Heist*") blijkt het belang van een goede informatie van de strandbezoeker in verband met de levenswijze van zeehonden.

Een zeehond op het strand heeft niet noodzakelijk hulp nodig! Gezonde dieren zoeken dagelijks een plaats op het droge op, om te rusten of een siësta te houden. Zeehondenpups worden op stranden of op zandbanken geboren. Tijdens de zomermaanden van 1998 veroorzaakte elk jong zeehondje dat op het strand even wilde uitrusten ongewild een vreselijk tumult. Van heinde en verre kwamen de strandbezoekers aangerend om het schattige diertje te zien, en indien mogelijk over het kopje met de mooie ogen te aaien. Veel mensen vergeten blijkbaar dat het wilde dieren betreft die schrik hebben van de mens en heel gemeen kunnen bijten.

Een zeehond op het strand: wat te doen?

Een klein zeehondje dat in nood verkeert ziet er mager en futloos uit, heeft misschien verwondingen en kan relatief gemakkelijk benaderd worden. Respecteer in dergelijke gevallen de volgende regels:

1 VEROORZAAK GEEN ONNODIGE STRESS:
LAAT HET DIER AAN LAND KOMEN,
EN ZORG ERVOOR DAT HET PUBLIEK AFSTAND
HOUDT

2 RAAK HET DIER NIET AAN: HET KAN BIJTEN
EN EVENTUEEL ZIEKTEKIEMEN OVERBRENGEN
OP DE MENS

3 VERWITTIG
NATIONAL SEA LIFE

Specialisten van National Sea Life staan 24u/24u ter beschikking en zullen onmiddellijk ter plaatse komen. Het dier zal in optimale omstandigheden opgevangen worden. Het zal eerst in quarantaine geplaatst worden in het zeehondenopvangcentrum, onder toezicht van dierenarts John van Gompel. Die zet zich reeds jaren in voor de bescherming van zeehonden aan onze kust. Het publiek kan de rehabilitatie volgen en er informatie inwinnen over het hoe en waarom ervan. Nadat het diertje hersteld is, wordt het in een buitenbad geplaatst om krachten op te doen vóór het opnieuw in de natuur vrijgelaten wordt.

Waarnemingen van gezonde zeehonden kunnen eveneens gemeld worden. Dergelijke informatie is nuttig om een beter inzicht te krijgen over het aantal en de verspreiding van 'onze' zeehonden.

3) Positie van de snelle veerboten (catamarans) op de lijn Oostende - Dover (B02; zie kaart 3)

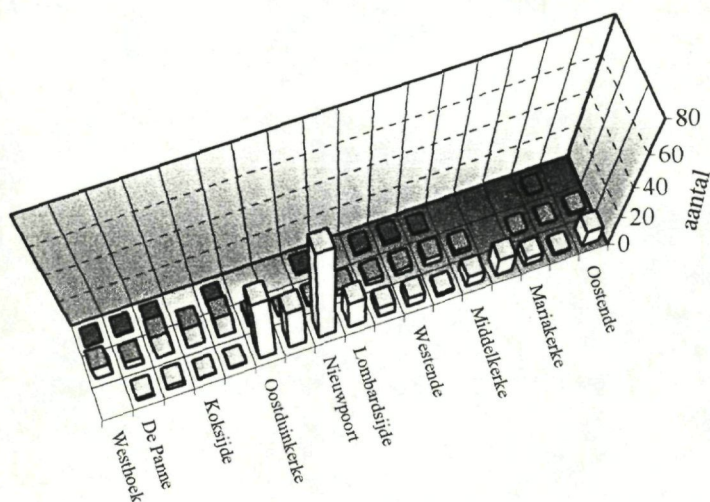
Tijdens diverse vluchten met de B02 en campagnes met de Tuimelaar werden de posities en de koers van de snelle veerboten die tussen Oostende en Dover varen, genoteerd. In vorig verslag werd een kaart met de normale trajecten van deze schepen weergegeven. Eén van deze trajecten loopt door het meest ecologisch waardevolle deel van het LIFE-gebied. Gezien de mogelijke impact (niet nader bestudeerd) van deze snelle veerboten op overwinterende zeevogels werd nagegaan in hoeverre dat traject gevolgd wordt.

Er was één opmerkelijke waarneming: op 13 maart volgde het vliegtuig een licht, zeer lang spoor van olie (zie op de kaart: ①), dat mogelijk afkomstig was van één van deze ferries. Het schip werd daarover via de VHF gecontacteerd. Doordat het oliespoor zeer licht was ('sheen') en dit niet met zekerheid met het schip zelf in relatie gebracht kon worden, werd geen PV opgemaakt. Door de BMM werd echter wel officieel een administratief havenonderzoek van het betreffende schip aangevraagd via de zeevaartpolitie en de zeevaartinspectie.

Kaartjes:

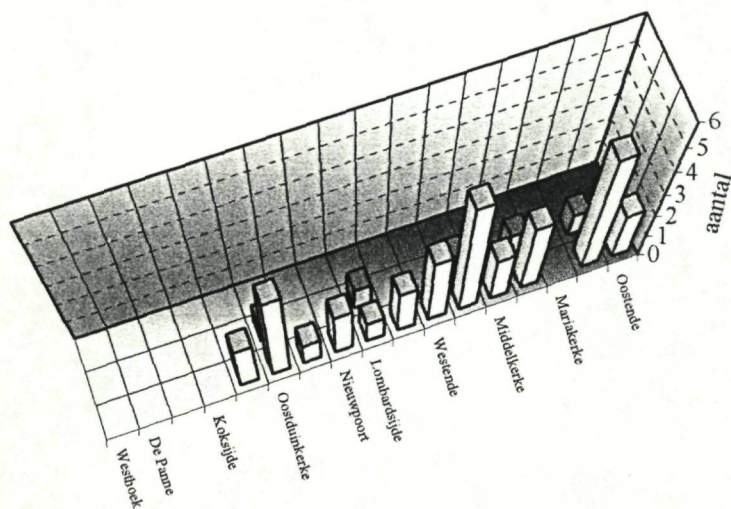
- ☐ aantal zeilboten in het LIFE-gebied (29/8/1999)
- ☐ aantal garnaalvisser (recreatief; 13/10/1999)
- ☐ snelle veerboten; enkele waarnemingen eind 1998 - 1999

Zeilactiviteit 29 augustus 1999

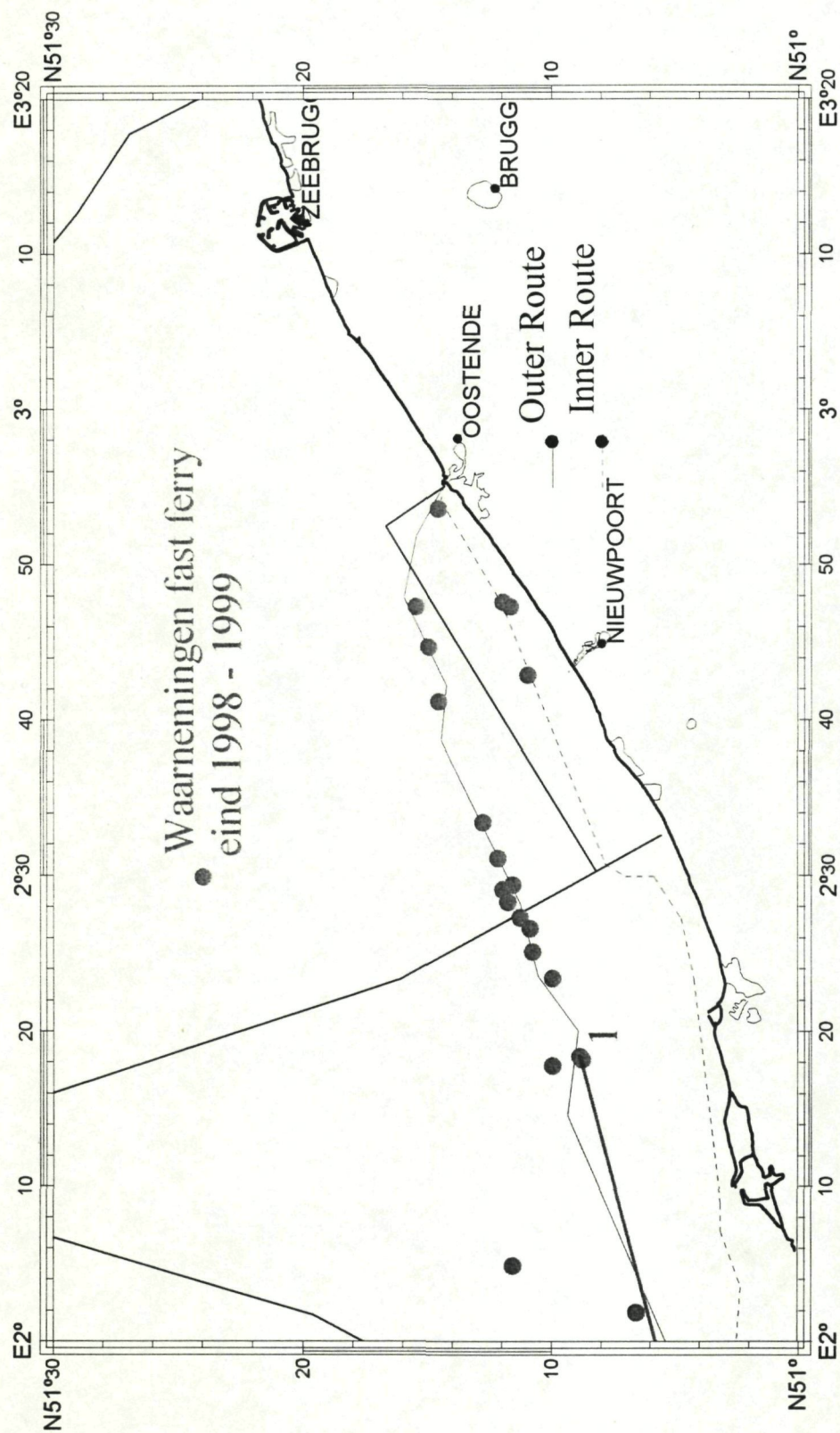

Kaart 1

Garnaalvissers (recreatief) 13 oktober 1999

Kaart 2

Life – Nature
ICCI
Integral Coastal Conservation Initiative

Bijlage 8

Buitenlandse vergaderingen en bezoeken
in het kader van LIFE

- ☐ Bezoek Mer d'Iroise (Brest)
- ☐ Workshop i.v.m. selectie van beschermde soorten en habitats
- ☐ Workshop i.v.m. EcoQO's voor de Noordzee

Inleiding op de buitenlandse vergaderingen en bezoeken in het kader van ICCI

1. Bezoek Mer d'Iroise (Brest)

In het kader van het aanduiden van mariene reservaten werd (telefonisch en per e-mail) binnen Europa een rondvraag gedaan bij relevante instituten en administraties. Het doel was te weten te komen hoe ver men in het buitenland reeds gevorderd was, en welke manier men gevolgd had om tot een algemene aanvaarding te komen van het begrip '*mariene reservaat*'. In de buurt van Brest staat men op het punt een groot marien reservaat op te richten. Daarvoor had de overheid de steun gezocht van alle betrokken sectoren, en werd een beheersplan voorbereid. Daarbij hadden alle sectoren hun inbreng. Gezien de parallelle ontwikkelingen in België i.v.m. het aanduiden van mariene reservaten, werd een bezoek gebracht aan de '*Mission d'Iroise*', de initiatiefnemende administratie. We brachten eveneens een bezoek aan een aantal relevante verenigingen, instellingen en overheden die betrokken partij zijn in de oprichting van het '*Parc National Mer d'Iroise*'.

De ervaringen opgedaan te Brest over de evolutie van de onderhandelingen voor het oprichten van een marien reservaat, en de gesprekken met betrokken partijen, bleken achteraf heel nuttig voor de verdere besprekingen van de uitvoering van de nieuwe wet ter bescherming van het marien milieu.

2. Workshop i.v.m. de selectie van beschermde soorten en habitats (Horta)

Voor de bescherming van mariene soorten en habitats is een internationale samenwerking noodzakelijk. Het is ondenkbaar dat elk land zijn eigen beleid zou voeren. De zee heeft daarvoor een veel te internationaal karakter. Het uitwerken van internationaal aanvaarde criteria voor de selectie van te beschermen soorten en habitats, is een eerste zeer belangrijke stap in de uiteindelijke realisatie van beschermingsmaatregelen. Tijdens deze workshop werden de voorlopige criteria, zoals voorgesteld te Texel (zie bijlagen deel zee van het eerste ICCI-jaarverslag) aangepast en verder uitgewerkt. Er werd eveneens informatie uitgewisseld over de initiatieven in verband met het beschermen van mariene gebieden die in Europa ondernomen worden. Daarbij neemt de Habitatsdirectie een zeer belangrijke plaats in. Aan de workshop namen vertegenwoordigers van een aantal niet-gouvernementele organisaties actief deel.

3. Workshop i.v.m. EcoQO's voor de Noordzee (Scheveningen)

Ecological Quality Objectives (EcoQO's) zijn kwaliteitsobjectieven voor het marien milieu die men vooropstelt. Gelijkaardige objectieven bestaan reeds voor zoete oppervlaktewaters, en het doel van deze workshop is ze ook uit te werken voor mariene wateren. EcoQO's kunnen een basis en een doel vormen voor het marien milieubeleid. Er zijn algemene, brede objectieven nodig, zowel als gedetailleerde en operationeel te gebruiken objectieven. De methodologie bestaat erin eerst het ecosysteem te beschrijven in een aantal gemakkelijk te bepalen (lees: te kwantificeren) parameters (EcoQ's), en daarna de doelwaarde voor die parameters vast te leggen in EcoQO's. Die parameters moeten systematisch en regelmatig bepaald worden tijdens monitoring. Een efficiënte monitoring is een zeer belangrijk deel van het beheersplan van een beschermd gebied. De monitoring kan aantonen dat een bepaalde beheersmaatregel effect heeft, of dat integendeel bijkomende maatregelen noodzakelijk zijn.

Workshop on the criteria for the selection of species and habitats (OSPAR)

Horta (Azoren), 12 - 16 juli 1999

Verslag: Jan Haelters

1. Achtergrond

Deze workshop werd georganiseerd als follow-up van de workshop te Texel van 24-28 februari 1997, waar voorlopige criteria voor de selectie van te beschermen *species* en *habitats* voorgesteld werden. Bescherming van soorten en habitats valt onder de nieuwe Annex (V) van het OSPAR-verdrag (zie *OSPAR strategy on the protection and conservation of the ecosystems and biological diversity of the maritime area*, 2.2.a. en 2.2.b.). Het onderwerp wordt binnen OSPAR door de IMPACT groep behandeld. Nederland is lead-country.

ASMO 1999 (Den Haag) had gevraagd om tijdens deze workshop (o.a.):

- ☐ de Texel criteria te finaliseren aan de hand van ingediende informatie en opmerkingen;
- ☐ informatie i.v.m. soorten en habitats die sterk bedreigd zijn samen te vatten;
- ☐ de criteria te testen voor deze soorten en habitats;
- ☐ een procedure te ontwikkelen om te bepalen of bepaalde soorten en habitats aan de criteria voldoen.

De resultaten van de workshop zullen overgemaakt worden aan IMPACT '99. Deze workshop heeft raakvlakken met de workshops te Vilm (D, 1998) i.v.m. *marine protected areas*, en met het werk i.v.m. *habitat classification* (workshop 6-10 september te Oban, UK) en *Ecological Quality and Ecological Quality Objectives* (EcoQ en EcoQO, volgende workshop 1-3 september 1999 te Scheveningen, NL).

2. Verslag

2.1. Algemeen

De voorzitter van deze vergadering was Henk Schobben (NL, Directoraat Noordzee). Hij werd bijgestaan door de secretaris Bob Oudshoorn (NL). Er waren geen delegaties van Frankrijk en IJsland aanwezig. Een aantal NGO's namen deel.

Na de Texel-workshop was heel weinig gebeurd met de voorlopige selectiecriteria en met de voorlopige lijst van soorten en habitats. Nochtans was van elke Party een lijst gevraagd van soorten en habitats, en waren opmerkingen op de voorlopige criteria gevraagd. Voor deze workshop werd heel weinig concrete en gedetailleerde achtergrondinformatie ingediend. Daardoor was al vlug duidelijk dat tijdens deze workshop geen lijsten zouden kunnen opgemaakt worden. De nadruk lag dan ook bij het finaliseren van de criteria. Een moeilijkheid daarbij was dat bepaalde delegaties en NGO's als resultaat van dit werk een lange lijst soorten en habitats wensten, terwijl andere delegaties het zeer beperkt wilden houden tot de soorten en habitats voor prioritaire actie.

Voor de praktische bespreking van de Texel-criteria en de eventuele aanpassing ervan werd de groep verdeeld in een groep die de criteria voor soorten (o.a. B), en één die de criteria voor habitats behandelde. Intersessioneel werden plenaire discussies gehouden.

2.2. Aanpassing Texel-criteria en verantwoording

Als we de criteria, zoals ze na deze workshop bestaan, vergelijken met deze van Texel, dan blijkt dat heel wat wijzigingen doorgevoerd werden. De meeste criteria werden grondig aangepast, en een aantal criteria werd zelfs niet behouden.

In discussie kante B zich herhaaldelijk tegen het gebruik van exacte getallen in de criteria. In veel gevallen leken de voorstellen voor de getallen *natte vingerwerk*. Van veel soorten is de natuurlijke variabiliteit zeer groot, soorten zijn niet onderling te vergelijken, van de meeste soorten en habitats weten we heel weinig, en van het voorkomen van soorten en habitats in veel deelgebieden binnen het OSPAR-gebied weten we ongeveer niets. Exacte getallen kunnen zelfs tégen de wetenschappers gebruikt worden door politici, en zo natuurbescherming in de weg staan. Toch waren veel delegaties overtuigd van het gebruiksgemak van getallen, i.p.v. het gebruik van *best experts' judgement*. Tenslotte werden wel voorstellen van exacte getallen opgenomen in de criteria, maar dan enkel als mogelijke richtlijn (*guidance*) voor hun gebruik.

Overzicht van de meeste belangrijke verschillen en de reden voor verandering:

Habitats

- ☐ *Globally important* (Texel) wordt *global importance* en de definitie werd licht aangepast.
- ☐ *Locally important* (Texel) wordt *regional importance* en de definitie werd licht aangepast (dit betekent eigenlijk een niet gelijkmatige verspreiding binnen OSPAR).
- ☐ *Rare* (Texel): voor *rarity* wordt in de *guidance* een opdeling gemaakt in 3 zones (littoraal, sublittoraal en bathyaal) om rekening te kunnen houden met de grote onderlinge verschillen in oppervlakte die deze innemen.
- ☐ *Sensitive* (Texel) wordt ongeveer behouden. *Resistance* (weerstand tegenover menselijke activiteit) en *resilience* (herstelcapaciteit) worden opgenomen in de definitie.
- ☐ *Particular ecosystem importance* (Texel) wordt *ecological significance* omdat dit een betere weergave is van het doel van dit criterium.
- ☐ *Diversity* (Texel) werd geschrapt aangezien dit onder *ecological significance* valt.
- ☐ *Declining* (Texel) wordt *status of decline/threat*, en wordt opgedeeld in 4 categorieën. Gebruik van getallen voor 'kwaliteit' in de *guidance* bleek onmogelijk. *Decline* omvat eveneens 'waarschijnlijkheid voor achteruitgang in de toekomst', en *decline in extent* naast *decline in quality*.
- ☐ *Commercially threatened* (Texel) werd geschrapt, aangezien dit onder *decline* valt.

Species

- ☐ *Globally important* (Texel) wordt *global importance of the OSPAR area for a species*.
- ☐ *Locally important* (Texel): de definitie wordt licht aangepast.
- ☐ *Rare* (Texel): de definitie wordt licht aangepast, en de *guidance* grondig. B stelde dat de oorspronkelijke *guidance* hier echt absurd was; het *limited number of locations* (van het onderverdeelde OSPAR gebied) was 10 (*grid squares*) van 100 km x 100 km of 10 van 50 km x 50 km of 10 van 50 NM x 50 NM of 10 van 2° x 2° LON/LAT (!).
- ☐ *Sensitive* (Texel): de definitie wordt uitgebreid.
- ☐ *Keystone species* (Texel): de definitie werd gewijzigd zodat het ecologisch belang meer naar voren komt. Het is duidelijk dat dit criterium nog verder ontwikkeld/gespecificeerd moet worden.
- ☐ *Indicator species* (Texel) werd geschrapt omdat dit omvat wordt in de definitie van *sensitivity*.
- ☐ *Declining* (Texel) werd grondig besproken, en wordt na discussie onderverdeeld in vier categorieën (voorbehoud van N). Een 'waarschijnlijke achteruitgang in de toekomst' wordt opgenomen.
- ☐ *IUCN criteria* (Texel) werd geschrapt omdat de inhoud in andere criteria omvat wordt, en

omdat OSPAR niet afhankelijk zal willen zijn van andere fora.

- *Commercially threatened* (Texel) werd geschrapt aangezien dit onder *decline* valt.

Er werd getracht om de criteria voor de selectie van soorten en habitats en hun definities waar mogelijk in overeenstemming te brengen. Tijdens en na de discussies werden reeds een aantal soorten en habitats getest op de criteria. Het bleek dat de criteria niet op zichzelf kunnen gebruikt worden, maar enkel in combinatie. De criteria *ecological significance* en *keystone* bleken eigenlijk geen criteria op zichzelf, maar geven enkel een meerwaarde aan een habitat of soort bij het beschouwen van de andere criteria. Een aantal hiërarchische benaderingen werden uitgetest op verschillende soorten en habitats.

2.3. De aangepaste criteria

Overzicht van de criteria zoals aanvaard (behoudens voorbehoud) tijdens deze workshop. Er werd nog geen *ranking* voorgesteld. De definities werden hierbij weggelaten of ingekort, evenals de *guidance*. Voor de volledige tekst wil ik verwijzen naar de *summary record* van de meeting.

Habitats

Global importance of the OSPAR Area for the habitat

Regional importance

Rarity

Sensitivity

Ecological significance

Status of decline/threat

importance of the sub-regions of the OSPAR Area for the habitat; restriction to a limited number of locations or small, few and scattered locations in the OSPAR Area;

houdt *very sensitive* en *sensitive* in; wordt uitgedrukt als:

a. *impact of human activities* en

b. *capacity to recover*;

het belang door de ecologische processen, functies en soorten die deze habitat onderhoudt; voorbeelden zijn o.a. paaigronden, habitats met een hoge natuurlijke productiviteit, habitats met een functie als migratieroute,...; wordt onderverdeeld in tijd (*historic, recent, current decline*), omvang (regionaal, OSPAR), *extent of quality* en een aantal categorieën naargelang de ernst van decline (verdwenen tot waarschijnlijkheid van een ernstige achteruitgang indien geen maatregelen getroffen worden).

Species

Global importance of the OSPAR Area for a species

Locally important

Rare

Sensitive

Keystone species

Decline

importance within the OSPAR Area of the regions for the species where a high proportion of the total population of a species within the OSPAR Area for any part of its life cycle is restricted to a small number of locations in the OSPAR Area;

voor sessiele soorten of soorten met een beperkte mobiliteit betekent dit een beperkt aantal locaties, voor migrerende soorten wordt dit bepaald door de omvang van de populatie; wordt onderverdeeld in *very sensitive* en *sensitive*;

wordt onderverdeeld in tijd (*historic, recent, current decline*), aantallen, areaal of kwaliteit (vb. populatiestructuur), en in de ernst van achteruitgang (verdwenen tot waarschijnlijkheid van een ernstige achteruitgang indien geen maatregelen getroffen worden).

3. Besluit en follow-up

Het is duidelijk dat met deze workshop een grote stap voorwaarts gezet werd in het ontwikkelen en toepassen van de criteria voor de selectie van soorten en habitats. Er werd nieuwe energie in het proces gepompt, en hopelijk volgen binnen enkele maanden daarvan de eerste resultaten. De criteria van Texel werden grondig gewijzigd, en hun toepassing werd getest. De opdrachten vooropgesteld voor deze workshop werden slechts ten dele vervuld. De definities van de criteria zijn niet echt afgewerkt, en voor wat betreft de *guidance* is nog veel werk. Er is verder nog een klassificatie(systeem) voor habitats noodzakelijk. Daar bepaalde criteria belangrijker zijn dan andere, is er verder nog een *ranking* nodig, hoewel dit eventueel kan gebeuren in de toepassing ervan. Het praktische gebruik van de criteria *keystone species* en *ecological significance* zijn voorlopig niet heel duidelijk.

Voor de concrete toepassing van de criteria moeten nog een aantal voorstellen getest worden. Daarna moet werk gemaakt worden van een eerste lijst van soorten en habitats die sterk bedreigd worden, en waarvoor dringend maatregelen nodig zijn. Deze lijst kon tijdens de workshop jammer genoeg niet voorgesteld worden, mede doordat de follow-up van de Texel-workshop niet door alle Partijen even grondig uitgevoerd werd (zo hadden bepaalde partijen geen prioritaire soorten en habitats voorgesteld, zoals dat wel gevraagd werd na de Texel-workshop en tijdens de voorbereiding van deze workshop). Bovendien waren geen experts aanwezig (zo die al bestaan) voor elke diergroep of voor habitats. Het voorbereiden van de *priority list* stond op de agenda, en moet eigenlijk dringend gebeuren.

Het verdere testen van de criteria zal in de komende maanden uitgevoerd worden door ECS/ASCOBANS (onder voorbehoud) voor een aantal walvisachtigen, door N/UK voor *Lophelia* (als soort en habitat), door BirdLife International voor een aantal vogelsoorten, door WWF voor offshore habitats, door WWF voor een aantal vissoorten, door Ierland voor een aantal invertebraten en wieren, en door D voor een aantal vissoorten. Bij het testen zal gebruik gemaakt worden van de verschillende systemen die tijdens deze workshop voorgesteld worden. Bij deze systemen worden de verschillende criteria toegepast in een bepaalde volgorde en met een bepaalde ranking, waardoor uiteindelijk een soort of habitat ingedeeld wordt in een bepaalde categorie (zeer sterk bedreigd tot niet bedreigd).

De resultaten van deze workshop en van een aantal eerste toepassingen van de criteria zullen voorgelegd worden aan IMPACT 99. Gezien het feit dat de Texel-criteria zeer grondig gewijzigd zijn, en het mogelijke toekomstige belang ervan, werd door de voorzitter voorgesteld ze te herdopen in de *Faial-criteria*.

Workshop on Ecological Quality Objectives (EcoQO's) for the North Sea

Scheveningen 1-3 september 1999

Verslag: Jan Haelters

1. Achtergrond

Deze workshop werd georganiseerd in een samenwerking tussen het secretariaat van de Noordzeeconferentie (als opvolging van IMM '97) en OSPAR, IMPACT, waar EcoQO's op het programma staan. De Noordzee werd gekozen als test-case. Het doel van deze workshop is het identificeren van de parameters voor EcoQO's, zonder daarvoor, in dit stadium van de ontwikkeling van EcoQO's, de limietwaarden of referentiewaarden vast te leggen. Noorwegen en Nederland zijn lead-countries.

2. Terugblik

Het concept van Ecological Quality (EcoQ) en EcoQO is niet nieuw. EcoQ wordt reeds beschreven in bepaalde parameters (zie Auality Status Reports, NSC 1990, North Sea Task Force, OSPAR,...). Reeds vroeg werd het idee gelanceerd om de bestaande parameters die de EcoQ beschrijven te evalueren en ze te gebruiken om er milieuobjectieven voor vast te leggen. De eerste workshop specifiek over EcoQO's had plaats in 1992 (Bristol). Daarna werden nog workshops gehouden in 1993 (Geilo) en 1995 (Ulvik). In het kader van IMPACT werd een vragenlijst rondgestuurd (1996). Tenslotte werd in 1998 (Oslo) een workshop gehouden in opvolging van de IMM '97 (North Sea Conference Workshop on the Ecosystem Approach, Oslo) waar het onderwerp opnieuw besproken werd.

3. Doel van EcoQO's

Het doel van het vooropstellen van EcoQO's is een basis te vormen voor het beleid d.m.v. kwaliteitsobjectieven voor het milieu. Er zijn algemene, brede objectieven nodig, zowel als gedetailleerde en operationeel te gebruiken objectieven. De methodologie bestaat erin eerst het ecosysteem te beschrijven in gemakkelijk te bepalen (lees: te kwantificeren) parameters, en daarna de doelwaarde voor die parameters vast te leggen in EcoQO's.

4. Deze workshop

Aan de workshop namen een 80-tal personen deel, waaronder zowel wetenschappers, ambtenaren, NGO's als *stakeholders*. Twee documenten werden voorgesteld. Het eerste is een 'Overview report on EcoQ and EcoQO's' (H.R.Skjoldal, OSPAR). Het tweede document is een basisdocument voorbereid voor deze vergadering ('EcoQO's for the North Sea', RIKZ rapport 99.015). Daarin worden een aantal voorstellen gemaakt voor 'nieuwe' EcoQO's voor de Noordzee. De workshop werd gevraagd deze voorstellen te bespreken. De groep werd verdeeld in subgroepen. B nam deel aan de discussies in de *benthic community workgroup*, die gevraagd werd de voorgestelde EcoQO's te evalueren met als achtergrond het benthos, en eventueel andere te definiëren.

Statement of Conclusions te herschrijven). Daarna werden pogingen ondernomen om uit de lijst van activiteiten en effecten de EcoQO's te destilleren. De belangrijkste menselijke activiteiten die hierbij geïdentificeerd werden waren de visserij met de boomkor en zand- en grindwinning. Een aantal EcoQ vallen blijkbaar uit de objectieven, zoals *declined species*, *threatened species*... Op het moment dat men voor deze soorten een definitie wil formuleren, wijst B erop dat dit reeds gedaan werd op de IMPACT workshop te Faial, en dat een verwijzing daar naartoe hier volstaat, in plaats van de discussies opnieuw te openen.

Met het oog op het formuleren van EcoQO's op verschillende niveaus, wordt het ecosysteem opgesplitst:

- Ecosysteem
 - Gemeenschappen en habitats
 - Soorten

Op elk niveau kan onderscheid gemaakt worden in structurele en functionele aspecten. Binnen elk niveau kan bovendien nog een onderverdeling gemaakt worden, zodat algemene en specifieke EcoQO's gedefinieerd kunnen worden.

Als we de voorgestelde EcoQO's in deze hiërarchische benadering invullen (met een aantal nieuw gedefinieerde), krijgen we volgend resultaat:

ECOSYSTEEM

functioneel: *nutrients and production*
oxygen consumption

GEMEENSCHAPPEN EN HABITATS

structureel: *diversity*
fish communities
benthic communities
plankton communities
benthic habitats
threatened and declining habitats

SPECIES

structureel: *threatened and declining species*
top predators (sea mammals, sea birds)
fish (reference points for commercial species, size/age composition,
fish species with low reproductive potential)
benthic species

Voor elke onderverdeling werden indicatieve waarden gezocht. Zo werden voor *nutrients* (o.a.) de chlorophyll a waarde en de verhouding N/P voorgesteld. Mogelijke referentiewaarden kunnen gevonden worden via tijdstrends, historische gegevens of modellering. Voor *community structure* werd de ICES benthos survey voorgesteld als een nuttige referentiewaarde.

Het blijkt dat verschillende van de voorgestelde EcoQO's verband houden met elkaar. Zo staan planktonische gemeenschappen in relatie met eutroficatie, indicatorsoorten met zuurstofgebrek, diversiteit en eutroficatie, enz...

Tenslotte werden op basis van de hiërarchische benadering een aantal algemene EcoQO's gedefinieerd, zoals:

- ☐ *Maintain or restore habitats that have declined significantly or are threatened by human impacts (eg. horse mussel beds, sea grass,...).*
- ☐ *Maintain biodiversity....*
- ☐ *In order to secure ecological quality, commercial fish stocks should be exploited in accordance with precautionary reference points and corresponding management plans.*

4.1. Definities

Er wordt vastgesteld dat de beide documenten een verschillende definitie geven van EcoQ en EcoQO. Er is nogal wat discussie i.v.m. het opnemen van een referentiewaarde (die de basiswaarde vormt waarop de objectiefwaarde gebaseerd wordt) in de definitie van EcoQO. Een referentiewaarde is niet steeds voorhanden. Na discussie wordt overeengekomen dat "a reference level" meer toepasselijk is dan "the reference level". Bovendien erkent men dat het niet steeds mogelijk is om een referentieniveau te bepalen, en dat een meer pragmatische benadering soms nodig is. De aangepaste definities zien er nu dus ongeveer uit als volgt (hoewel dit niet expliciet op de vergadering goedgekeurd werd):

EcoQ is an expression of the structure and function of the ecosystems, taking into account natural physiographic, geographic and climatic factors, as well as biological, physical and chemical conditions, including those resulting from human activities.

EcoQO is the desired level of the EcoQ, relative to a reference level [where this reference level can be assessed].

4.2. De voorgestelde 'nieuwe' EcoQO voor de Noordzee

Er werden 12 EcoQO's voorgesteld in het basisdocument:

- ☐ Reference points for commercial fish species
- ☐ Size and age composition of commercial fish species
- ☐ Fish species with low reproductive potential
- ☐ Composition of fish communities
- ☐ Sea mammals
- ☐ Benthic indicator species
- ☐ Indicators for the diversity of specific communities
- ☐ Benthic community composition
- ☐ Benthic habitats
- ☐ Bird indicator species
- ☐ Nutrient budgets and production
- ☐ Oxygen consumption in stratified waters

Het bleek dat verschillende van de voorstellen eigenlijk geen EcoQO's waren, maar eerder EcoQ's. Er werden in discussie zelfs andere termen voorgesteld, zoals *ecological quality standard, environmental quality objective,...* Er bestond dus duidelijk geen eenduidige visie over wat een EcoQO is, en hoe gedetailleerd die moet geformuleerd worden.

Diverse soorten waarvoor objectieven konden vooropgesteld worden pasten niet in één van de 12 voorstellen (vb. bedreigde soorten, zeldzame soorten, kwetsbare soorten,...) Ook vielen een aantal menselijke activiteiten met impact op het ecosysteem buiten de EcoQO's (scheepvaart, maricultuur,...). Het bleek eveneens dat er verschillende niveaus waren: van zeer algemene EcoQO's tot zeer gedetailleerde.

Er werd overeengekomen dat de EcoQO's in een hiërarchie moesten geplaatst worden, gebaseerd op het ecosysteem, en niet dat, zoals het nu het geval is, gestart moest worden met een aantal losse EcoQO's zonder bepaalde structuur. Het leek eveneens noodzakelijk dat brede objectieven moesten gedefinieerd worden, die later meer gedetailleerd uitgewerkt moeten worden per regio. B ging er niet mee akkoord om eerst het LME ("Large Marine Ecosystem") van de Noordzee in te delen in subregio's.

In de subgroep voor benthische ecosystemen werd geprobeerd door middel van een lijst van activiteiten de directe en indirecte effecten op het ecosysteem te bepalen. B stelde dat dit nutteloos werk was, omdat men hiermee gewoon het *Assessment Report* (IMM '97) herschreef (in de subgroep visserij meldt J.Bastinck, EC DG XIV, ongeveer hetzelfde: hier probeert men het

5. Besluit

B is van oordeel dat het werk i.v.m. EcoQO's zeer traag vordert. Er werden nog steeds geen concrete EcoQO's voorgesteld. Soms lopen we achter de feiten aan, bijvoorbeeld in het proberen vast te stellen van objectieven voor het milieu (EcoQO's), waar beleidsobjectieven (*management objectives*), met alle gevolgen voor het milieu, reeds lang genomen zijn. Voorbeelden van management objectives zijn visserijquota, lozingsnormen, gebruik van meest milieuvriendelijke technieken,.... B is van oordeel dat het gemakkelijker is beleidsobjectieven voorop te stellen, dan EcoQO's. Zoals Niels Daan het zo mooi uitdrukte tijdens de workshop in Oslo i.v.m. de ecosysteembenadering (1998): *"The ecosystem cannot be managed, human activities however, can be"*. Zeer dikwijls zal het wel mogelijk zijn management objectieven voorop te stellen, maar geen EcoQO's. Het ecosysteem is immers zeer onvoorspelbaar, het is geen gesloten systeem, de meeste aspecten zijn niet of zeer moeilijke te beschrijven in getallen (of dat zal nog zeer lang duren en stof voor nieuwe discussies vormen).

Het bepalen van objectieven uitgedrukt als getallen, vóór maatregelen te nemen, is ook niet echt een toepassing van het voorzorgsbeginsel. Hoe lang zal het nog duren vóór echte EcoQO's, zoals in de definitie, voorgesteld zullen worden? B merkte op dat de grens tussen wetenschap en politiek hier vervaagt. Is het vooropstellen van een EcoQO een wetenschappelijk gegeven, of is het eerder een politieke beslissing? Hoe kan men een beleid voeren om kwaliteitsobjectieven (vooropgestelde ... toekomstige ... voorspelde ?) te bereiken?

Het vooropstellen van EcoQO's kan echter in bepaalde gevallen ongetwijfeld zeer nuttig zijn. EcoQO's kunnen gebruikt worden als beleidsinstrument, om bijvoorbeeld bepaalde maatregelen te nemen, te evalueren, of bij te sturen. Bij het toepassen van EcoQO's zal monitoring een cruciale rol spelen.

De positieve gevolgen van deze workshop zijn dat nieuwe energie in het proces van het ontwikkelen van EcoQO's gestopt werd. Blijkbaar hadden de *stakeholders* die aan de vergadering deelnamen niet veel bezwaar tegen het gebruik van EcoQO's. Het valt wel af te wachten natuurlijk wat de reactie van bepaalde groepen zal zijn als effectief gedetailleerde EcoQO's voorgesteld worden. Van deze workshop onthouden we verder nog dat een hiërarchische benadering voor EcoQO's voorgesteld werd, en dat hierbij algemene tot zeer gedetailleerde EcoQO's mogelijk zijn. Er werden verschillende types EcoQO geïdentificeerd: EcoQO's m.b.t. biodiversiteit en EcoQO's m.b.t. processen en functies van het ecosysteem.

Zending 'beschermde gebieden':
MER D'IROISE
Brest (Frankrijk), 17-21 februari 1999

Verslag: Ronny Schallier en Jan Haelters

1. Achtergrond

In uitvoeringsbesluiten van de nieuwe wet op het marien milieu (MMM) wil de Belgische overheid beschermde gebieden aanduiden op zee omwille van natuurbehoud en -herstel. Naast andere activiteiten dient de beroepsvisserij, die een duidelijke invloed heeft op de gebieden die door de overheid bevoegd voor leefmilieu voorgesteld worden, gereguleerd te worden. Andere Europese landen en de Europese Commissie werden gecontacteerd om te informeren of men reeds ervaring had in het oprichten van mariene beschermde gebieden. Het bleek dat enkele gebieden in de Middellandse Zee beschermd zijn, maar dat men in de Noordzee eigenlijk niet zeer ver gevorderd is in het proces van afbakenen van, en het nemen van maatregelen in beschermde gebieden. De meest relevante plaats om te bezoeken en om van gedachten te wisselen bleek Brest, gelegen aan het (toekomstige) Parc National 'Mer d'Iroise'. Na het nemen van contact met plaatselijke verantwoordelijken werden we uitgenodigd voor een bezoek ter plaatse.

2. Plaatsbezoeken

2.1. Ministère de l'Aménagement du Territoire et de l'Environnement

De heren Philippe Le Nilliot en Benoit Le Goisioux waren de perfecte gastheren gedurende het hele plaatsbezoek. Ze contacteerden relevante personen van andere diensten en gaven ons hun visie over de strategie die gevolgd dient te worden bij het instellen van beschermde gebieden, waar een groot aantal verschillende activiteiten al dan niet in conflict met natuurbescherming plaatsvinden.

2.2. Rade de Brest (in het toekomstige Parc National)

Dit is een baai van 180 km², die intensief gebruikt wordt voor visserij op St.-Jacobsschelp (*Pecten maximus*). In de jaren '60 werd hier nog 3000 ton St.-Jacobsschelp per jaar bovengehaald, maar door overbevissing, klimaatsfactoren en vervuiling verdween het dier nagenoeg. Vanaf de jaren '80 werd het gebied opnieuw ingezaaid met gekweekte juvenielen. De vissers betalen voor een vergunning (ongeveer 15.000 F.F.), en het geld wordt door de visserijvereniging gebruikt voor het opkweken en inzaaien van juvenielen. Het aantal licenties is beperkt, en er zijn individuele quota voor elke visser. De minimummaat voor de schelp is 10.5 cm, een afmeting die bereikt wordt als de dieren 3-4 jaar oud zijn. Er mag slechts gevist worden op vastgelegde tijdstippen. Het gebied is verdeeld in zones, die elk een 'stock' schelpen bevatten waarvan een gedeelte mag bovengehaald worden. Als de stock gevist is wordt het gebied gesloten. Gebieden waar jonge dieren ingezaaid zijn worden verboden visgebied voor 3 jaar, en daarna krijgt slechts een beperkt aantal vissers toegang. Alle maatregelen worden **door de vissers zelf beheerd, onder advies van wetenschappers**. Er is dus interne bewaking (waar alle vissers aan meewerken), en geen rigoureuze controle van bovenaf. Men verliest de licentie als men bepaalde regels niet respecteert. Het gevolg van de maatregelen is dat er elk jaar een min of meer constante aanvoer is van 200 - 300 ton. Jean-Pierre Carval, secretaris van de visserijvereniging (*Comité Local des Pêches Maritimes*), geeft toe dat het

sluiten van een zone na inzaaien van juvenielen een duidelijk (positief) effect heeft op het benthos in het algemeen.

2.3. Cross Corsen - Ouessant: Affaires Maritimes

De *Affaires Maritimes* is het overkoepelende orgaan verantwoordelijk voor SAR (Search and Rescue), verkeerstoezicht (in dit geval Ouessant), toezicht en bestrijding van pollutie, visserijcontrole en verspreiding van informatie voor de scheepvaart. We worden uitstekend ontvangen door de enthousiaste directeur (Georges Denjean). De Cross is gelegen op een rotspunt die uitkijkt over de Mer d'Iroise. Het systeem van verkeersscheiding en -controle blijkt een zeer effectieve bescherming van dit ecologisch zeer belangrijke gebied. Men heeft het wel ingesteld nadat er een milieuramp plaatsgevonden had met verregaande socio-economische gevolgen (Amoco Cadiz...). De heer Denjean beschikt over een uitgebreide kennis over Bretagne en de zee, en kent de conflicten tussen de natuurbescherming en -beheer enerzijds, en de visserij anderzijds door en door. Een maatregel (ingesteld in 1852) die bijvoorbeeld in Frankrijk strikt opgevolgd wordt is het verbod om een boomkor te gebruiken binnen de 3 zeemijl uit de kust (de kraamkamer voor veel vissoorten). Op dit verbod gelden slechts enkele uitzonderingen, vb. visserij op garnaal en bepaalde platvis zoals tong tussen Boulogne en Duinkerke, gedurende bepaalde periodes van het jaar en mits licentie. Binnen de 3 mijl is warrelnetvisserij toegelaten, een visserij waarbij geen of nauwelijks schade toegebracht wordt aan de bodem en aan de populatie juveniele vissen. Problemen die bij warrelnetvisserij de laatste tijd naar boven komen zijn echter het gebruik van grote aantallen netten (tot 70 km per schip!), waardoor de hele kust bijna permanent afgezet wordt. Een mogelijke oplossing zal zijn om in de Iroise alle visserij tot 2 mijl uit de kust volledig te verbieden.

3. Strategie gevolgd bij het oprichten van het Parc National

Het uitgangspunt van de discussies is de visserij. Het is duidelijk dat visserij een zware druk legt op het milieu van dit gebied, en van de zee in het algemeen. Aangezien de zee reeds generaties lang de leefruimte uitmaakt van vissers, beschouwen deze het als 'hun' gebied. Vissers kunnen moeilijk aanvaarden dat personen die ver van de zee leven (letterlijk en figuurlijk) hun iets opleggen, en hen eventueel iets verbieden dat ze er reeds generaties lang doen. Men heeft dit o.a. ondervonden in Corsica. Daar hadden studies uitgevoerd door wetenschappers uitgewezen welke visserijmaatregelen nuttig zouden zijn voor het ecologisch beheer van een belangrijk natuurgebied. Toen men deze maatregelen echter wilde doorvoeren, werden ze - hoewel ze eventueel relevant waren voor de visserij zelf - toch geboycot door deze sector, gewoon door het feit dat ze 'van bovenaf kwamen'. De vissers werden in het ontwikkelingsproces niet betrokken, wat volgens Le Nilliot en Le Goisieux een falen garandeert: *"Er is geen keuze! Er is slechts één weg die men kan volgen: betrek de vissers onmiddellijk in het proces, en laat hen bepaalde initiatieven nemen"*. Enkel indien de basis (de vissers, vertegenwoordigd door hun organisaties) betrokken wordt hebben visserijmaatregelen die gericht zijn op bescherming van het milieu kans op succes. Wetenschappers hebben in het proces een adviserende en sturende functie.

De (succesvolle) strategie die gevolgd wordt in de Mer d'Iroise was de volgende:

Eerst werden de activiteiten in het gebied geïdentificeerd, en heeft men een beginstudie gemaakt. Daarna werd per sector (toerisme, duiken, zeilen, beroepsvisserij (warrelnet-, boomkor-, algen-, Pecten-,...) sportvisserij, ...) een vergadering belegd waarop uitgelegd werd, en ook van gedachten gewisseld werd over de ecologische waarde van het gebied. Het was zeer belangrijk de sectoren te verzekeren dat hun activiteiten nog

mogelijk zouden zijn na het eventuele oprichten van een marien park, maar dat eventueel een regulering zou ingesteld worden. Elke sector gaf aan welke van hun activiteiten zich afspeelden in het gebied, en welke (ook andere) activiteiten eventueel nuttig gereguleerd konden worden omdat ze een negatieve invloed hadden op het gebied. Elke sector duidde zelf een verantwoordelijke ('woordvoerder') aan, die lid werd van een stuurgroep voor het gebied. Van dit *comité de pilotage* maken naast vertegenwoordigers van de gebruikers van het gebied ook wetenschappers en vertegenwoordigers van verschillende overheden deel uit (in totaal ongeveer 50 personen). De vertegenwoordigers van de verschillende gebruikers zorgen voor de communicatie met en de informatie van hun leden. Verschillende groepen (vb. vissers) stonden eerst zeer afwijzend tegenover het idee van een 'Parc National'. Door hen echter onmiddellijk te betrekken bij het proces begrepen ze dat ze iets te zeggen hadden, en verkreeg men al vlug hun medewerking. Het comité de pilotage stelde een rapport op over de inrichting en afbakening van een park. In het rapport worden ook algemene richtlijnen voorgesteld voor het beheer. Doordat het rapport door de verschillende gebruikers van het gebied voorgesteld wordt, is het voor iedereen een beetje hun rapport, wat het aanvaarden van maatregelen gemakkelijker zal maken. De volgende stap in het proces is nu aan de gang: het inlichten en warm maken van de lokale overheden. De gebruikers zijn door hun betrokkenheid zelf een beetje 'trots' geworden op het gebied. Het is 'hun' gebied, waar ze een zekere status aan geven (*Parc National*). Samen hebben ze een ecologische kaart gemaakt waar de natuurlijke rijkdommen visueel op aangegeven zijn.

Een andere weg werd gevolgd door het ministerie verantwoordelijk voor leefmilieu in Corsica. De overheid stelde er zelf een studie op, en in het eindrapport werd een aantal maatregelen voorgesteld. De voorstellen werden aan de verschillende gebruikers overgemaakt, en werden onmiddellijk - hoewel sommige voorstellen en maatregelen misschien wel aanvaardbaar zouden kunnen geweest zijn - de grond in geboord. Dit proces is volledig mislukt, enkel doordat de gebruikers van de zee niet bij het proces betrokken waren. Er was zo een wantrouwen ontstaan dat onmogelijk rechtgezet kon worden. Door het niet onmiddellijk betrekken van de gebruikers liep het proces jaren vertraging op.

4. Conclusies

Het advies van deze twee ervaren personen voor onze situatie was het volgende:

- 1) Instellen van een studiegebied;
- 2) Studie van de spreiding van activiteiten en studie van de ecologie; studie van de opbrengst van elk (deel-)gebied;
- 3) Identificatie van problemen en conflicten;
- 4) Maken van voorstellen voor maatregelen.

Dit proces wordt doorlopen in een samenwerking tussen de overheid (Leefmilieu én Landbouw) en gebruikers, waaronder natuurlijk vissers (organisaties). Bij het maken van voorstellen zal blijken dat elke 'partner' toegevingen zal moeten doen. Militante voorstellen zullen door geen van beide aanvaard worden. Doordat de vissers van bij het begin betrokken partij zijn kunnen maatregelen succes hebben. Indien men een andere weg volgt, en maatregelen voorstelt zonder dat vissers betrokken zijn, valt te verwachten dat de maatregelen niet aanvaard zullen worden, en/of geen succes zullen hebben. Vissers zullen veel gemakkelijker praten met hun vertegenwoordigers, en hun ministerie, dan met *buitenstaanders* of andere ministeries.

Men gaf de raad rekening te houden met volgende principes:

- ☐ Vermijd een wantrouwen door het onmiddellijk betrekken van de basis (gebruikers) bij de besluitvorming;
- ☐ Laat de sector zelf beslissingen nemen, en speel een adviserende en coördinerende rol;
- ☐ De bescherming van een gebied berust op ecologische gegevens, maar indien geen, of niet niet genoeg rekening gehouden wordt met socio-economische factoren hebben maatregelen geen kans op succes.

Het is bovendien nodig dat men, indien maatregelen genomen worden, zijn verantwoordelijkheid neemt om tegemoet te komen aan de financiële gevolgen van de maatregelen voor de gebruiker van het gebied.

Overigens kijkt men in Frankrijk uit naar 2002. Dan zal het visserijbeleid van de Europese Commissie (CFP) herzien worden. Men wil nu reeds tonen dat men in Frankrijk zelf in staat is (op nationaal vlak) om maatregelen te nemen om de visbestanden en de natuur te beschermen, zonder tussenkomst van Europa...

**Life – Nature
ICCI**

Integral Coastal Conservation Initiative

Bijlage 9

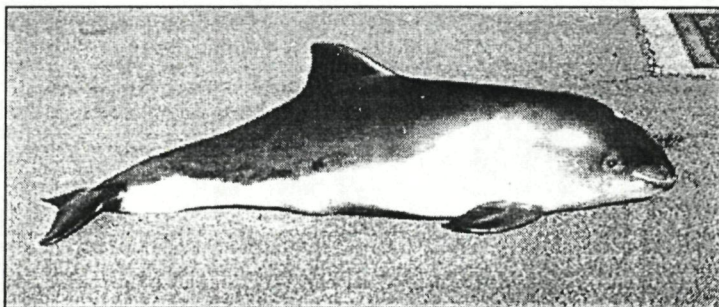
**Publiek bewustzijn:
verspreiding van informatie en resultaten**

- Zeevisserij van Kanaal tot Schelde (Jette, 16 januari 1999 – 7 februari 1999)
- Watersportbeurs (Gent, 20 – 28 februari 1999)
- Opendeurdag BELGICA (Brussel, 8 mei 1999)

Zeevisserij van Kanaal tot Schelde Cultureel Centrum Jette

In het cultureel centrum *Centre Armillaire* te Jette was het thema van de jaarlijkse tentoonstelling "*Zeevisserij van Kanaal tot Schelde*". Voor de tentoonstelling werden enkele informatieborden opgesteld met als onderwerpen de strandvisserij, de opdrachten van de RIB TUIMELAAR en het toezicht vanuit de lucht met de B02. Van 16 januari tot 7 februari was de tentoonstelling, die opgesteld werd in de vorstelijke zalen van het abtsgebouw van Dieleghem, vrij toegankelijk. Bezoekers maakten er kennis met de verschillende aspecten van zeevisserij en van het milieu en het milieubeleid m.b.t. de zee.

- Op het infobord over strandvisserij werd een samenvatting gegeven van het LIFE-rapport ter zake (zie bijlagen aan het tweede LIFE-rapport deel zee). Er werd uitleg gegeven, geïllustreerd met foto's, over de verschillende types van net die gebruikt worden. De mogelijke negatieve impact op het milieu werd aangeduid.

- De informatieborden over de TUIMELAAR en de B02 gaven een overzicht van de uitrusting en de opdrachten van deze middelen. Het toezicht, de controle en het wetenschappelijk onderzoek (o.a. in het kader van het LIFE-project) waarbij deze middelen ingezet worden, werd toegelicht.

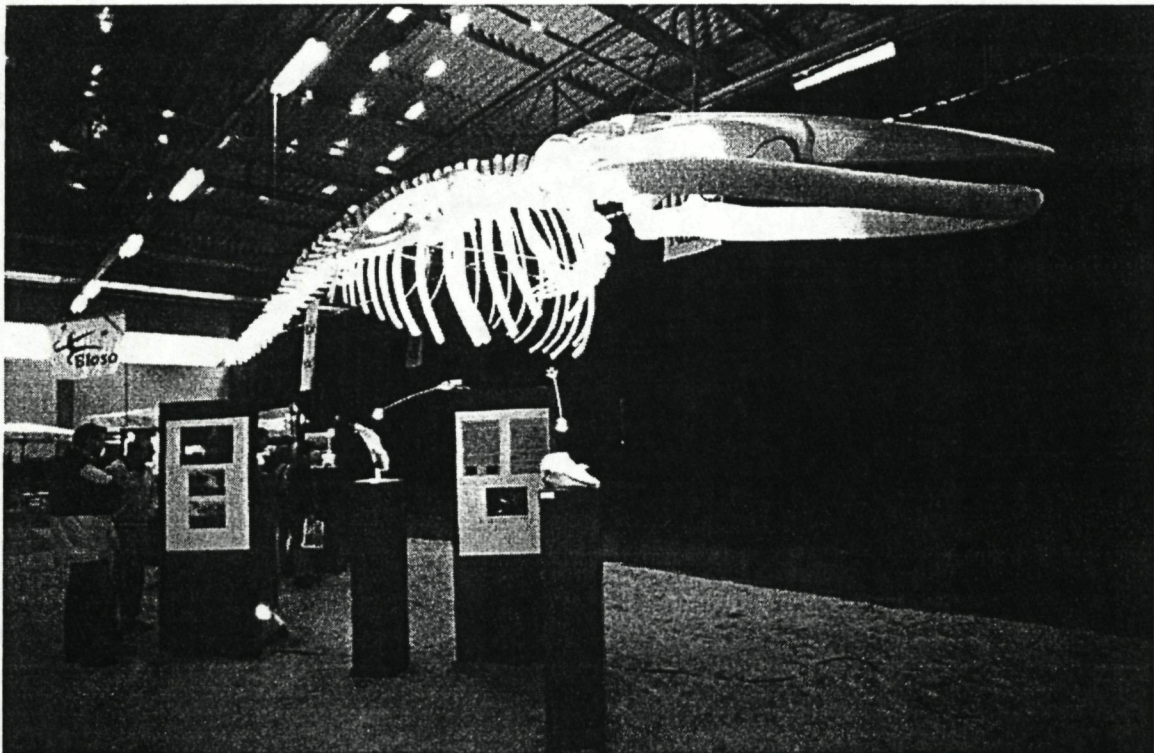
Een belangrijk deel van de tentoonstelling was overigens gewijd aan de vervuiling van het zeemilieu, en aan het probleem van overbevissing. Daarnaast werd aandacht besteed aan de inspanningen van de overheid i.v.m. het milieubeleid, o.a. aan het oprichten van zeereservaten.

Watersportbeurs, Flanders Expo Gent

Tijdens de watersportbeurs te Gent (Flanders Expo), van 20-28 februari 1999, werd het skelet van de vinvis die op 1 november 1997 aangespoeld was te Raversijde tentoongesteld. De watersportbeurs werd dagelijks bezocht door duizenden personen, en het spectaculair gepresenteerde skelet was er zeker één van de grote blikvangers (zie foto onderaan). Op de informatiepanelen die onder het skelet opgesteld stonden werd het tussenkomstnetwerk voor gestrande zeezoogdieren voorgesteld.

Hierbij werden de teksten van de panelen gevoegd. Op de panelen waren eveneens foto's geplaatst:

- ☐ historische strandingen van de gewone vinvis in 1939 en 1978
- ☐ stranding van de vinvis in 1997 en tussenkomst van de lokale overheid (diverse foto's)
- ☐ uitwendige parasieten: walvisluizen en copepoden (*Penella*)
- ☐ autopsie (diverse foto's)
- ☐ verwijdering van de resten van het strand na de autopsie
- ☐ prepareren van het skelet
- ☐ walviszenaal van het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen

Oostduinkerke, november 1939

Zeebrugge, augustus 1978

De gewone vinvis

Het hier tentoongestelde skelet is dat van een **gewone vinvis**, één van de grootste diersoorten op aarde. De gewone vinvis is een **zeezoogdier** dat behoort tot de groep van de **baleinwalvissen**. In tegenstelling tot tandwalvissen - zoals de bruinvis, de dolfijnen en de potvis - hebben baleinwalvissen geen tanden. De vinvis zeef met behulp van baleinen kleine kreeftjes en visjes uit het water. Ooit werden er jaarlijks duizenden gewone vinvissen afgeslacht door walvisvaarders, maar de soort geniet nu volledige bescherming.

De gewone vinvis is na de blauwe vinvis het grootste dier op aarde. Grote exemplaren kunnen een lengte van **26 meter** bereiken (dus twee maal zo lang als dit tentoongestelde dier) en ze kunnen tot **80 ton** zwaar worden. Gewone vinvissen komen in de koude tot subtropische gebieden van wereldzeeën en oceanen voor. De Noordzee behoort zeker niet tot de normale woongebied van deze soort. Het dier is in onze wateren een zeer zeldzame verschijning.

Andere waarnemingen van gewone vinvissen aan onze kust in de 20^e eeuw dateren van **1939** en **1978**. In 1939 strandde een zeer gehavend kadaver te Oostduinkerke, en in 1978 spoelden delen van een gewone vinvis aan te Zeebrugge.

1 November 1997...

In de vroege ochtenduren van een mistige **1 november 1997** werd alarm geslagen op de helikopterbasis te Koksijde. Een strandvisser had een gekapseisd bootje opgemerkt vlak voor de kust van **Raversijde**. Onmiddellijk werd een Seaking ter plaatse gestuurd. Toen een duiker langs een kabel naar beneden gelaten werd, bleek het grote witte voorwerp de buikzijde van een **dode walvis** te zijn. De bevoegde diensten werden op de hoogte gebracht. Ter plaatse aangekomen bleek duidelijk uit de vele parallelle keelgroeven dat het een **vinvis** betrof. Het dier lag met de buikzijde omhoog in ondiep water tegen een strandhoofd (*foto onder*).

Toen het kadaver met de vereende krachten van brandweer en de inzet van zwaar materieel dicht bij de kust getrokken werd, en tenslotte in de vroege namiddag bij afgaand tij helemaal droog kwam te liggen (*foto's rechts*), kon bevestigd worden dat dit een **gewone vinvis** was.

Op dat moment kon ook het onderzoek van gespecialiseerde dierenartsen en wetenschappers een aanvang nemen.....

Wetenschappelijk onderzoek

Eerst werd het dier grondig opgemeten en werd het geslacht bepaald. Het bleek om een zeer **jong vrouwtje** te gaan van ongeveer **13 meter** lang. Het woog naar schatting **10 tot 15 ton**. Bij de geboorte meten gewone vinvissen ongeveer 6,5 meter. Het dier was waarschijnlijk 's nachts of de dag voordien gestorven.

Hoewel uit het onderzoek bleek dat het dier zeer mager was, werd het door één van de talrijk aanwezige journalisten 'Lucy' gedoopt, naar een volslanke Oostendse zangeres.

Op de **huid** werden een aantal diersoorten typisch voor walvissen aangetroffen. Dat waren **walvisluizen** en een **kreeftachtige** (*foto's links onder*). Het dier vertoonde **geen uitwendige letsels**, buiten wat schaafwonden dat het na de dood opgelopen had tijdens het schuren tegen de golfbreker. Uit het uitwendig onderzoek alleen kon de doodsoorzaak dus niet bepaald worden.

Omdat het dier kort na de dood aanspoelde was het kadaver zeer vers, wat een uitgebreid inwendig onderzoek (autopsie) toeliet.....

Autopsie

Reeds bij het begin van de autopsie bleek dat het dier vóór de dood in een zeer **slechte lichamelijke conditie** verkeerde. De vetlaag was slechts enkele centimeters dik: veel te weinig voor zo'n dier. Toen de reusachtige lever verwijderd was kwam de *poortader*, die maag en darm met de lever verbindt, tevoorschijn. Deze belangrijke ader was bijna volledig verstopt door een grote **trombose**.

Van de belangrijkste weefsels (vet, spieren, lever, nier,...) werden stalen genomen voor microbiëel onderzoek en voor de analyse van zware metalen, PCB's en resten van pesticiden. Uit het verdere onderzoek van deze **weefselstalen** bleek dat het dier waarschijnlijk overleed ten gevolge van een **virale infectie**. Het was de eerste keer dat men bij de vinvis deze virusinfectie als doodsoorzaak kon aantonen.

Na de autopsie werden de resten van het kadaver afgevoerd, en kon men met de lastige klus van het prepareren van het skelet beginnen.

Wetenschappelijk onderzoek van zeezoogdieren in België

Voor het onderzoek van zeezoogdieren die in België aanspoelen of per ongeluk door vissers gevangen worden, werd een '*tussenkomstnetwerk*' opgericht. Met financiële steun van de *Federale Overheid* (onderzoek) en de *Europese Commissie* (beheer, monitoring) werken diverse wetenschappelijke instellingen, overheidsdiensten en gespecialiseerde vrijwilligers samen om de **tussenkomst bij strandingen** en het **wetenschappelijk onderzoek** te verzekeren. Zeezoogdieren staan aan de top van de voedselpiramide en geven ons zo een uitstekende indruk van de kwaliteit van het zeemilieu.

De coördinatie van het wetenschappelijk onderzoek berust bij de Beheerseenheid van het Mathematisch Model van de Noordzee (BMM), een Departement van het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen (KBIN).

Het Koninklijk Belgisch Instituut Voor Natuurwetenschappen

Het skelet dat hier tentoongesteld wordt is eigendom van het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen (KBIN). In de **walvissenzaal** van het **museum** van dit instituut kan men de skeletten van een groot aantal balein- en tandwalvissen bewonderen. Men leert er ook iets over de verschillende soorten, hun levenswijze en de walvisvaart. In de walvissenzaal wordt reeds een skelet van een gewone vinvis tentoongesteld; voor dit skelet is er voorlopig geen plaatsje vrij.

Het schoonmaken, prepareren en monteren van walvisbeenderen is een hele klus. Dit skelet werd klaargemaakt en gemonteerd door **skelettenpreparateur Jan Cools**.

Het museum van het KBIN bevindt zich in de

Vautierstraat 29 te 1000 Brussel.

BMM:

Gulledelle 100, 1200 Brussel
3^e en 23^e Linieregimentsplein, 8400 Oostende

Foto's vinvis Raversijde en teksten: J.Haelters/T.Jacques (BMM)

Opendeurdag BELGICA

Tijdens de opendeurdag van het oceanografisch schip "BELGICA" op 8 mei 1999 werden het toezichtsvliegtuig B02 en de snelle interventieboot "TUIMELAAR" voorgesteld. Op enkele informatiepanelen werd het publiek op de hoogte gebracht van de uitrusting en de opdrachten die met deze middelen uitgevoerd worden op zee. Vele duizenden personen bezochten het onderzoeksschip. De TUIMELAAR was voor de gelegenheid te bezichtigen op het achterdek van de BELGICA.

Bijgevoegd de tekst bij de informatieborden, waarop enkele foto's aangebracht werden:

Infobord B02:

- ☐ foto vliegtuig
- ☐ foto olievlek
- ☐ kaart met opgespoorde olievlekken 1996 - 1998
- ☐ lozend schip
- ☐ videoprint laterale radar met olievlek

Infobord TUIMELAAR:

- ☐ foto TUIMELAAR op Broersbank
- ☐ foto ophalen illegale warrelnetten
- ☐ foto instrumentatie
- ☐ foto telling van zeevogels

Luchttoezicht: de 'B02'

Eén van de opdrachten van de BMM (Beheerseenheid van het Mathematisch Model van de Noordzee) is de **opsporing van olievervuiling** op zee vanuit de lucht. Daartoe beschikt men over speciale apparatuur die ingebouwd werd in een vliegtuig van de Belgische Krijgsmacht (de 'B02'). Het belangrijkste instrument aan boord is een '**laterale radar**', waarmee 's nachts zowel als overdag olie op zee opgespoord kan worden tot 20 km aan beide zijden van het vliegtuig. Het vliegtuig is eveneens uitgerust met **fotoapparaten, een video-camera en infrarood- en ultraviolet-detectiemiddelen**.

Dat nog steeds illegaal olie geloosd wordt bewijst het kaartje met waargenomen olievlekken van 1996 tot 1998. Bij de schatting van het volume wordt rekening gehouden met de oppervlakte van de vlek en met de kleur, die een indicatie vormt voor de dikte. Af en toe worden schepen betrappt tijdens een olielozing. Daarvan wordt proces verbaal opgesteld. De wetgeving maakt het mogelijk overtreders effectief te bestraffen.

Surveillance aérienne: le 'B02'

Une des missions de l'UGMM (Unité de Gestion du Modèle Mathématique de la Mer du Nord) est la **détection aérienne des pollutions** par hydrocarbures en mer. Elle dispose pour ce faire d'un appareillage spécial qu'elle a fait installer à bord d'un avion des forces armées belges (le 'B02'). L'instrument principal à bord est un '**radar latéral**', capable de détecter des nappes d'huile en mer jusqu'à 20 km de part et d'autre de l'avion, aussi bien de nuit que de jour. On utilise aussi **des senseurs vidéo, infrarouge et ultraviolet et du matériel photographique**.

Qu'on rejette encore toujours illégalement des résidus d'hydrocarbures en mer apparaît clairement de la carte des nappes repérées entre 1996 et 1998. Pour estimer le volume on a tenu compte de la surface de la nappe et de sa couleur qui change avec l'épaisseur. De temps à autre, des navires occupés à effectuer un rejet sont ainsi pris sur le fait. On en dresse procès-verbal. La législation permet de réprimer ces infractions avec rigueur.

DE 'TUIMELAAR'

De BMM (Beheerseenheid van het Mathematisch Model van de Noordzee) beschikt over een kleine interventieboot: de 'TUIMELAAR' (de naam van een soort dolfijn). Deze snelle RIB (*Rigid Inflatable Boat*) kan zowel autonoom als vanaf de BELGICA opereren. De instrumentatie aan boord bestaat ondermeer uit een zeer precies satellitnavigatiesysteem, een elektronische kaart van de zuidelijke Noordzee en een radar.

De Tuimelaar wordt op zee ingezet bij opdrachten in verband met **milieutoezicht**, als aanvulling van het toezicht vanuit de lucht. Regelmatig wordt meegewerkt met de Dienst Zeevisserij van het Ministerie van middenstand en landbouw bij **visserijcontroles**. Als aanvulling op het Belgica-programma wordt de Tuimelaar soms gebruikt als platform voor **wetenschappelijk onderzoek**, zoals de studie van bepaalde zeevogelpopulaties en staalnames van zeewater voor diverse chemische en biologische analyses.

Foto rechts: ophalen van een illegaal net

Foto onder: onderzoek van vogelpopulaties

Foto rechts onder: instrumentatie van de Tuimelaar

LE 'TUIMELAAR'

L'UGMM (Unité de Gestion du Modèle Mathématique de la Mer du Nord) dispose d'un petit bateau d'intervention rapide: le 'TUIMELAAR' ('culbuteur', nom flamand du grand dauphin). Ce RIB (*Rigid inflatable boat*) peut opérer de manière autonome aussi bien qu'à partir du BELGICA. Son instrumentation consiste notamment en un système de navigation satellitaire ultra-précis, une carte électronique de la mer du Nord et un radar.

Le Tuimelaar est utilisé en mer pour des missions de **surveillance du milieu marin**, en complément de la surveillance aérienne. Il travaille régulièrement en collaboration avec le service de la pêche maritime du ministère des classes moyennes et de l'agriculture pour effectuer des **contrôles de la pêche**. En complément du programme du Belgica, le Tuimelaar est parfois utilisé comme plate-forme de **recherche scientifique**. C'est ainsi qu'il participe à l'étude des populations d'oiseaux de mer et à la prise d'échantillons d'eau en mer pour diverses analyses biologiques et chimiques.

Photo de droite: ramassage d'un filet illégal

Photo de dessous: étude de populations d'oiseaux

Photo en bas à droite: instrumentation

